

Madež, ki še ni bil izbrisan

VOJIMIR TAVCAR

Razprava Gianfranca Finija v poslanski zbornici med diskusijo o zaupnici je razdvojila spodnji dom italijanskega parlamenta. Na eni strani so bili tisti, ki so s predsednikom vlade v tem govoru hoteli videti dokončno potrditev, da se je Nacionalno zavezništvo prelevilo iz se do predvčerajšnjim neofasistične stranke MSI v ustavno politično silo. Ti so iz tega potegnili tudi zaključek, da sedanje vlade ni mogoče označiti kot skrajno desne, ker v nji ni neofasističnih ministrov.

Na drugi strani pa je bila opozicija, ki je Finijevo razpravo ni prebrala. V nezaupljivosti so si vsi enotni - od Stranke komunistične preno ve na skrajni levi do Ljudske stranke in republikancev v centru. Finijevo razpravo je bila nedvomno novost za italijansko skrajno desnico, saj je mladi lider Nacionalnega zavezništva prvič priznal, da je bil antifasizem nujen prehod za vrnitev demokracije v Italijo, čeprav je to trditve takoj omilil, ker je v isti sapi zatrjeval, da antifasizem ni temeljna vrednota in da bi bil moral izginiti s koncem fasizma.

Druge so po njegovem mnenju temeljne vrednote demokracije: svoboda, pluralizem, strpnost. Pri tem je poudaril, da je zaradi zgodovinske poti v Italiji antifasizem sinonim za demokracijo, ker je prav v antifasizmu tista kulturna prvina, ki preveva italijansko Ustavo. Predsednik vlade v Finijevo iskrenost vsaj uradno ne dvomi. In najbolj je res, da je lider Nacionalnega zavezništva klasični fasizem Mussolinijevega tipa izročil zgodovini. Toda njegova spreobrnitev kljub temu ni prepričljiva. In ne zato, ker je se do predvčerajšnjim pozdravljal z roko, dvignjeno v fasistični pozdrav, ali krampal po goriskem »berlinskem zidku«. Prepričljiva ni zato, ker ne v Finiju ne v Nacionalnem zavezništvu ni videti tistih travm, ki spremljajo vsako iskreno in prepričano spreobrnitev, vsako jasno in nedvoumno prekinitev s preteklostjo, ki je gibanju in posameznikom vtisnila svojo kulturno identiteto in pečat.

Dokler Gianfranco Fini ne bo priznal antifasizma in odpornosti kot vrednoti, dokler bo hotel samo odmisli preteklost in samo izročiti zgodovini fasizem in antifasizem, dokler se bo omejeval samo na trditve, da vrednote demokracije ne delijo več Italije, ker so vsi demokrati postfasisti in postkomunisti, ne bo prepričljiv. Neizbrisan madež na njegovem gibanju bo ostal in z njim tudi madež na vladi, ki bo vključevala ministre iz njegovih vrst.

PALERMSKO TOŽILSTVO ZAHTEVALO SPROŽENJE SODNEGA POSTOPKA

Andreotti bo najbrž moral pred sodnike

Bivšega predsednika vlade dolžijo sodelovanja z mafijo

RIM - Bivšemu predsedniku vlade Giulio Andreottiju bodo najbrž sodili pod obtožbo združevanja v zločinske namene in sodelovanja z mafijo. Državno tožilca iz Palerma Guido Lo Forte in Roberto Scarpinato bosta namreč zahtevala, naj sodnik za preliminarne preiskave odredi proces proti doziviljenjskemu senatorju in enemu najbolj vplivnih politikov prve republike.

Preiskava o morebitnih vezeh med bivsim premierom Andreottijem in mafijo se je začela pred letom dni, ko je senat - tudi na Andreottijevo zahtevo - pooblastil poglobitev preiskave. In v tem letu, trdi palermsko tožilstvo, so preiskovalci zbrali dokaze, ki so podkrepili obtožbe mafijskih skesancev Tommasa Buscette, Gaspareja Mutola, Francesca Marina Mannoie in drugih. Po trditvi tožilstva naj bi preiskovalci vsaj delno podrli temelj Andreottijevega zagovora, ki je slonel predvsem na trditvi, da se premier ni mogel skrivaj sestajati z mafijci, ker je imel vselej policijsko spremstvo. Tožilstvo naj bi ugotovilo, da naj bi se senator včasih gibal brez spremstva. Nekaj dokazov naj bi zbrali tudi iz drugih preiskav, ki zadevajo vlogo bivšega kasacijskega sodnika Corrada Carnevaleja, umor palermškega prefekta Carla Alberta dalla Chiese in umor Andreottijeve desne roke na Siciliji, evropskega poslanca Salva Lime.

Senator Giulio Andreotti je v kratki izjavi poudaril, da je »zagrenjen zaradi tega neverjetnega razpleta, obenem pa tudi zadovoljen, ker bodo obtožbe končno formulirane in bomo lahko dokazali njihovo neosnovanost«.

Na 2. strani

Hudi spopadi v Ruandi

KIGALI - Tiskovni predstavnik Združenih narodov v Ruandi je sporočil, da so ruandske vladne enote včeraj s točkovno močno obstreljevala položaje upornikov v Kigaliju. S tem so se izničili vsi napor svetovne organizacije, da bi vzpostavila premirje. Zato je začela v Ruando, kjer je zaradi državljanske vojne že nekaj časa cutiti pomanjkanje živil, dovažati zaloge clovekoljubne pomoči.

Hudi spopadi so izbruhli tudi v okolici letališča, ki velja za najpomembnejšo strateško točko. Vladne enote, ki nadzorujejo letališče, imajo v rokah tudi »ključ« za vstop v Kigali in Ruando. Združeni narodi pa so ruandsko vlado že zaprosili, naj jim letališče prepusti, saj lahko clovekoljubno pomoč v državo pripeljejo le z letali. Vlada je pozitivno odgovorila na prošnjo ZN, zataknilo pa se je pri upornikih, ki zahtevajo, naj se vladne enote umaknejo tudi iz vojašnic v bližini letališča. Na to zahtevo vlada noče pristati, saj bi tako »letališče enostavno podarilo upornikom«. Dokler bodo trajali boji okrog letališča, na njem ne bo poskušalo pristati nobeno od letal Združenih narodov. To pa pomeni, da obljubljenih 5500 modrih celad za zdaj se ne bo opravljal svoje mirovne misije.

PO POTRĐITVI USTAVE, KI DOLOČA SAMOSTOJNOST

Izkrccanje Ukrajincev na Krimu

Separatistične dejavnosti ne ustrezajo niti Kijevu niti Moskvi

KIJEV - V noči s petka na soboto se je na ukrajinskem polotoku Krim, natančneje v Sevastopolu, izkrcalo 250 pripadnikov ukrajinske narodne garde. Ukrajinski parlament se je za to odločil, ko je predvčerajšnjim krimski parlament ponovno sprejel ustavo iz leta 1992, po kateri naj bi imel ta nekdanji ruski polotok, ki ga je Hruscev v šestdesetih letih poklonil Ukrajini, skoraj popolno samostojnost.

Kot je dejal ukrajinski zunanji minister Zlenko, se tudi Andrej Kozirjev strinja, da separatistične dejavnosti večinskega ruskega prebivalstva na Krimu ne ustrezajo niti Kijevu niti Moskvi.

Kozirjev je v telefonskem pogovoru

Zlenku zagotovil, da Rusija ne bo uporabila sile. Ministra se bosta o problematiki Krima jutri pogovarjala v Moskvi.

V soboto v Tržiču

Smrtna nesreča

Komaj 19 let stara Mirta Jarc iz Doberdoba je v noči med soboto in nedeljo izgubila življenje v prometni nesreči v Tržiču. Avtomobil, ki ga je upravljal 23-letni Danijel Lakovič, se je iz še nepojasnjenih razlogov zaletel v debelo cementno cev.

Str. 7

ALBANIJA

Ramiz Ali pred sodiščem

Zadnji komunistični predsednik obtožen zlorabe oblasti in kraje

TIRANA - Zadnjemu komunističnemu albanskemu predsedniku Ramizu Aliji in devetim drugim nekdanjim partijskim funkcionarjem so včeraj v Tirani začeli soditi zaradi zlorabe oblasti. (Telefoto: AP) Obtožnica ga bremeni kraje 2.883.503 lekov (288 tisoč dolarjev) iz državne blagajne in kršenja clovekovih svobod.

48-letni Ramiz Alija, ki je bil dolgoletni Hoxhov tesen sodelavec, je od sodnikov zahteval, naj omogočijo neposreden televizijski prenos sojenja. »Deset let sem bil predsednik te države in ljudje imajo pravico vedeti, zakaj sem tukaj in kaj hočete od mene,« je Alija na začetku sojenja dejal 25-letnemu sodniku Andiju Celikuju.

KOLESTARSTVO

Danes v Bologni štart 77. dirke po Italiji

Bologna - Na startu 77. kolesarske dirke po Italiji bo danes v Bologni 153 kolesarjev iz 17 mostev. Velik favorit je tudi letos Spanec Miguel Indurain (na sliki), zmagovalec zadnjih dveh »girov«. Ker pa je letos zaradi poškodbe treniral manj kot prejšnja leta, poznavalci napovedujejo, da njegova naloga ne bo tako lahka. Njegovi glavni nasprotniki so Italijani Argentin, Furlan, Chiappucci in Bugno, Rus Berzin, Letonec Ugrumov, Svicar Richard, Francoz De las Cuevas in še nekateri drugi. Giro se bo končal 12. junija v Milanu po 3.740 km vožnje.

DANES V PRIMORSKEM DNEVNIKU

Umrli bivši premier Gorja

V Astiju je včeraj umrl Giovanni Gorja, ki je bil proti koncu osemdesetih let predsednik vlade. Star je bil komaj 51 let.

Stran 2

Stefanini oproščen

Milanski preiskovalni sodnik Italo Ghitti je včeraj oprostil upravnega tajnika DSL Marcella Stefaninija vseh obtožb, ki so ga bremenile v okviru afere Malpensa.

Stran 2

Poročanje o bivši Jugoslaviji

Z razpravo o ženski prisotnosti v poročanju o bivši Jugoslaviji in srečanjem med novinarkami EU in vzhodne Evrope se bo danes na Padricah pri Trstu zaključil tridnevni seminar Novinarske zbornice.

Stran 3

Desničarji na zatožni klopi

Na tržaški preturi se je včeraj nadaljeval proces proti skupini desničarskih skrajnežev, ki so oktobra 1991 izvedli pohod po Krasu in med drugim izbili napis s procelja zgoniske sole »1. maj 1945«.

Stran 4

Doohan najhitrejši v Salzburgu

Na treningu pred današnjo motociklistično VN Avstrije za svetovno prvenstvo je v politskem razredu najboljši čas dosegel Avstalec Michael Doohan.

Stran 35

Vse zadnje novosti pri

EDI MOBILI

- EDINO PRODAJNO MESTO -

TRST - Ulica Baiamonti 3 - Tel. (040) 820766

Kuhinje:

moretuzzo

fantoni

MINOTTI

GRATTAROLA

PALERMO / DRŽAVNO TOŽILSTVO ZAHTEVA SODNI PREGON DOSMRTNEGA SENATORJA

Sodniki prepričani, da je Andreotti sodeloval z mafijo

V enoletni preiskavi baje zbrali dovolj dokaznega gradiva

RIM - Ali je bil bivši italijanski premier Giulio Andreotti res tisti belcebub, ki se je specal celo z mafijo, da bi utrdil svojo oblast? Državno tožilstvo v Palermu meni, da je odgovor na to vprašanje pozitiven. Zato je sklenilo, kot sta včeraj povedala tožilca Guido Lo Forte in Roberto Scarpinato, da bo zahtevalo, naj sodnik za preliminarne preiskave odredi proces proti doživljenjskemu senatorju in enemu najbolj vplivnih politikov prve republike. Andreottija tožilstvo dolži združevanja v zločinske namene in sodelovanja z mafijo.

Preiskava o morebitnih vezeh med bivšim premierom Andreottijem

in mafijo se je zacela pred letom dni in kot strela udarila na italijansko politično sceno, ki jo je podkupninska afeta že krepko razmajala. Novica, da je palermsko tožilstvo zahtevalo od senata dovoljenje za poglobitev preiskave, je kot blisk obsla svet. Po daljšem tehtanju dokazov je - tudi na Andreottijevo zahtevo - senat dovolil poglobitev preiskave. In v tem letu, trdi palermsko tožilstvo, so preiskovalci zbrali dokaze, ki so podkrepili obtožbe mafijskih skesancev Tommasa Buscette, Gaspereja Mutola, Francesca Marina Mannoie in drugih. Po trditvi tožilstva naj bi preiskovalci vsaj delno podrli temelj Andreottijevega zagovora, ki je

slonel predvsem na trditvi, da se premier ni mogel skrivaj sestajati z mafijci, ker je imel vselej policijsko spremstvo. Tožilstvo naj bi ugotovilo, da naj bi se senator včasih gibal brez spremstva.

Nekaj dokazov naj bi zbrali tudi iz drugih preiskav, ki zadevajo vlogo bivšega kasacijskega sodnika Corrada Carnevaleja, umor palermškega prefekta Carla Alberta dalla Chiese in umor Andreottijeve desne roke na Siciliji, evropskega poslanca Salva Lime. K utemeljevanju obtožb naj bi bil prispeval tudi bivši Andreottijev sodelavec Franco Evangelisti, ki je pred časom umrl v Rimu.

»Iz gradiva, ki nam ga

je pred letom dni poslalo v pretres tožilstvo,« je dejal senator Giuseppe Pellegrino, ki je v prejšnjem mandatu vodil odbor za imuniteto, »je bilo jasno, da so poslanci Salvo Lima in bratranca Salvo obljubili mafiji Andreottijevo posredovanje zato, da bi kasacija 'popravila' nekaj procesov. Dodatna preiskava je morala ugotoviti, ali so se Lima in Salvo samo bahali ali pa je njihova obljuba temeljila na dogovoru z Andreottijem. Ne poznam elementov, da bi lahko ocenil, ali je bila ta vez dokazana.« Palermsko tožilstvo pa očitno meni, da je zbralo dovolj gradiva.

Senator Giulio Andreotti je v kratki izjavi

poudaril, da je »zargrenjen zaradi tega neverjetnega razpleta, obenem pa tudi zadovoljen, ker bodo obtožbe končno formulirane in bomo lahko dokazali njihovo neosnovanost«. Njegov odvetnik Odoardo Ascarri pa je dejal, da je tožilstvo »našlo krivca, se preden je ugotovilo zločin. Upam, da se bo sedanja 'policijska faza' kmalu končala«.

Zelo previden je bil novi pravosodni minister Alfredo Biondi, ki je poudaril le to, da so »pred zakonom vsi enaki, zakon pa mora nuditi predvsem jamstvo pravičnosti in ne nekaznovanosti«. Biondi je tudi opozoril na to, da ne gre delati prenapljenih zaključkov. (VT)

Occhetto: Berlusconi se mi mora opravičiti

RIM - Prisotnost miškovskih ministrov v novi vladi ostaja osrednje vprašanje na italijanski politični sceni tudi po petkovih pomirjevalnih izjavah premiera Berlusconija v svoji repliki in po spretne govoru »demokrata« Gianfranca Finija. Tajnik DSL Achille Occhetto je celo sklical tiskovno konferenco, da bi izpodbil Berlusconijevo trditev, da so zaskrbljene reakcije evropskih držav na neofasistične ministre nekako »spodbudili« iz Rima. Ob sebi je za to priložnost imel tri ugledne »priče« - politologa Mauricea Duvergera, bivšega socialističnega ministra za kulturo Jacka Langa in belgijskega vicepremierja Elia Di Ruppja, ki so potrdili, da je zaskrbljenost več kot utemeljena in da niso potrebovali nobenih sustantov v demokratičnem življenju Italije, je menila Bindijeva.

chetto, »in zato bi bilo prav, da se mi opraviči.«

Tudi Finijev poseg med razpravo o zaupnici je naletel na številne kritike. Po mnenju Piera Carnitija, kandidata DSL na evropskih volitvah, »ne gre za to, da bi dajali neke estetske sodbe. Fini in njegovi se morajo otestiti fasistične kulture. Vsak korak v to smer je seveda pozitiven,« je seveda pozoren, »je se dejal Carniti, ki pa pričakuje razkol med Finijem in nostalgico komponento Nacionalnega zavezništva.

Predstavnica Ljudske stranke Rosy Bindi pa je sicer priznala, da je bil Fini zelo spreten, in celo izrazila mnenje, da je prav on edini politični lider večine. Izdal pa se je, ko ni hotel priznati, da je antifasizem ustavnini temelj italijanske republike in torej konstanta v demokratičnem življenju Italije, je menila Bindijeva.

NOVICE

Tudi Bobbio na turinskem Salonu knjige

TURIN - Turinski knjižni sejem je včeraj dosegel svoj prvi vrhunec tako glede obiska kot kongresne dejavnosti. V petek je Salon knjige obiskalo 26.000 ljudi, 25 odstotkov več kot lani. Sobotni dan na knjižnem sejmu je kot ponavadi posvečen velikim imenom italijanske sodobne kulture. Izredno veliko ljudi sta včeraj priklicala Enzo Biagi in Norberto Bobbio, ki sta razmišljala o sanjah in realnosti italijanske družbe in vsak s svojega zornega kota povedala veliko zanimivega; Bobbio trezno in filozofsko analitično, Biagi pa duhovito. V popoldanskih in večernih urah pa so se za mizami kongresnih dvoran zvrstili se Federino Zeri, svetovno znani umetnostni kritik, Beniamino Placido, Gad Lerner, Lilli Gruber, Enrico Mentana, Giampaolo Pansa, Furio Colombo in drugi.

Craxi je v Tuniziji, a ne na zdravljenju v kliniki

HAMMAMET (Tunizija) - Bivši tajnik PSI Bettino Craxi je res v Hammametu, toda ne v kliniki na zdravljenju, pač pa v svoji vili. Niti ni videti posebno bolan, saj na primer sam vozi avtomobil.

To je odkril novinar TgUno Filippo Gaudenzi, ki je tudi skušal posneti Craxija, ko je zapuscal vilo. Ko pa je Craxi opazil snemalce, je spremenil smer in zavozil spet na dvorišče vile. Tunizijska policija je vsekakor zasegla Gaudenziju vse posnetke ter stiri ure zadržala novinarja in njegovo snemalno ekipo.

PODKUPNINE / VČERAJ PROCES PO HITREM POSTOPKU

Upravni tajnik DSL Stefanini oproščen obtožb v okviru afere Malpensa

Sodnik pa je odredil poglobitev preiskave o aferah Enel in Gabbietta

Upravni tajnik DSL Marcello Stefanini (telefoto AP)

MILAN - Milanski preiskovalni sodnik Italo Ghitti je včeraj na procesu po skrajšanem postopku oprostil upravnega tajnika DSL Marcella Stefaninija vseh obtožb, ki jih je bil deležen v okviru podkupninske afere o razširitvi milanskega letališča Malpensa, odredil pa je poglobitev preiskav glede obtožb, ki jih je bil deležen v okviru podkupninskih afer okrog elektriskega podjetja Enel in računa na neki švicarski banki, znanega pod imenom Gabbietta.

Stefanini je bil v okviru afere Malpensa obtožen korupcije, kršenja zakona o financiranju političnih strank in motenja licitacije. Njegov glavni obtoževalec je bil nekdanji predstavnik

milanske KPI Luigi Carnevale. Prav zaradi tega je zadeva vzbudila posebno pozornost. Toda med preiskavami se je izkazalo, da so bile vse obtožbe neosnovane, tako da je Stefaninijevo oprostitev predlagal sam javni tožilec Piercamillo Davigo. Omenimo naj, da sta bila na istem procesu obsojena na 1 leto in 4 mesece zapor bivi direktor podjetja AMSA Alberto Magliano in podjetnik Roberto Vecchi, oproščeni pa Vecchijeva žena Lucia Monari ter Giuseppe Maggi in Gervasio Scarsi.

Stefaninijevo oprostitev je z velikim zadovoljstvom pozdravil sam glavni tajnik DSL Achille Occhetto. »Gre za dohodek ogromnega pome-

na, za dokaz, da je DSL v resnici bila izven podkupninskega sistema. Upam, da bodo casopisi to vest objavili z istim poudarkom, s kakršnim so svoj cas vest o obtožbah. Mesece smo bili tarca napadov, vendar smo zaupali v sodnike in prav zato smo tudi zahtevali skrajšani sodni postopek,« je vidno zadovoljen pristavil Occhetto.

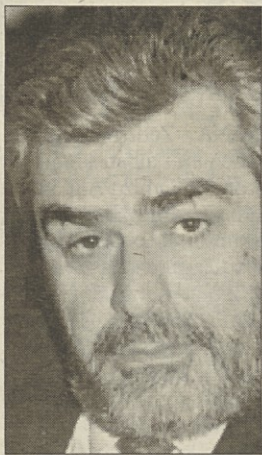
Kot receno, pa preiskovalni sodnik Italo Ghitti včeraj ni sprejel zahteve po arhiviranju obtožb proti Stefaniniju v zvezi z aferama Enel in Gabbietta. Ghitti je tokrat že drugič zavrnil takšno zahtevo in do locil nadaljnjih 6 mesecev casa za poglobitev preiskav. Stefaninijevo odvetnika Guido Calvi in Lucia Monari sta vsekakor izrazila prepričanje, da se bosta tudi obe se odprti sodni zadevi naposled dobro razpletli.

Omenimo naj, da je prav zaradi Stefaninijeve domnevne vpletenosti v afero Gabbietta prislo do spora med tedanja javno tožilko Tiziano Parenti in ostalimi milanskimi sodniki v preiskavi »ciste roke«. Parentijeva je namreč na lastno pest vpisala Stefaninija v seznam preiskovanih oseb, tako da so mu morali formalno poslati sodno obvestilo. Parentijeva je potem zapustila svoje milanske kolege ter se na marčnih parlamentarnih volitvah predstavila kot kandidatka gibanja Forza Italia in dosegla izvolitev v poslansko zbornico.

Umrli bivši premier Giovanni Gorla

ASTI - Pri komaj 51 letih je včeraj umrl Giovanni Gorla, ki je bil na koncu osemdesetih let najmlajši predsednik vlade, kar jih je imela italijanska republika. Gorla je umrl na svojem domu v Astiju. Ze lani so mu ugotovili raka na pljučih, lani so ga tudi operirali, v zadnjih tednih pa se je njegovo stanje korenito poslabšalo. Giovanni Gorla bil rojen leta 1943 v Astiju v Piemontu, prvič pa je bil izvoljen v parlament leta 1976, pet let pa prvič v vlado kot podtaj-

nik za proračun. Bil je minister za finance v Craxijevih in Fanfanijevih vladah, julija 1987 pa je bil imenovan za predsednika vlade. Tudi kasneje je bil minister, dokler ni 19. februarja lani odstopil, ko je bil vpleten v sodno preiskavo o Hranilnici v Astiju. V tej preiskavi je bil nato oproščen, pač pa je bil vpleten v drugo preiskavo, in to glede bolnišnice v Astiju, ki pa ni bila nikoli zgrajena. Po mnenju preiskovalcev naj bi tako Gorla kot bivši blagajnik KD

Severino Citaristi zahtevala od družb, ki so dobila v zakup dela za skupnih 230 milijard lir, 1,5-odstotno podkupnino. Preiskava se ni zaključena, Gorla pa je večkrat odločno zanimal vsakršno odgovornost.

VICENZA / TEDEN DNI PO NEONACISTIČNIH

Manifestacija proti fašizmu

Žal so jo nekoliko skvarili izpadi levičarskih skrajnežev

VICENZA - Kakih 3 tisoč ljudi se je včeraj popoldne zbralo na glavnem trgu v Vicenzi, da bi izrazilo svojo privrženost vrednotam demokracije in strpnosti ter obsodilo fašizem v vseh njegovih pojavnih oblikah. Za manifestacijo je dala pobudo vicentinska občinska uprava z zupanom Achillejem Variatijem na čelu, podprle pa so jo nekatere druge okoliske občine, razne stranke ter sindikati CGIL, CISL in UIL. Glavni govornik je bil bivši predsednik ustavnega sodišča Ettore Gallo.

Manifestacija bi morala predstavljati demokratičen odgovor na demonstracijo, ki so jo točno teden dni prej v Vicenzi priredili mladi neonacistični gololavci in ki je povzročila val polemik, vsled kate-

rih je novi notranji minister Maroni odstavil vicentinskega kvestorja in prefekta. In dejansko je protifašistična demonstracija tudi dobro uspeša, zal pa se je ob njej pripetilo nekaj dogodkov, ki so jo delno skvarili.

Se pred začetkom manifestacije je namreč skupina »avtonomistov« vlomila v sedež »post-fasističnega« gibanja Alleanza nazionale ter napadla člane mladinskega gibanja FUAN, ki so bili tamkaj zbrali. Enega od teh, in sicer 18-letnega Fabia Cappellettija, so tudi lažje ranili. Med samo manifestacijo pa je druga skupina »avtonomistov« napadla pristase Severne lige, ki so se zeleli pridružiti, pri čemer je bila tudi lažje ranjena ena izmed udeleženk. Ti pojavi nestrpnosti so doživeli splošno obsodbo.

TRST / NOVINARKE O SVOJEM POKLICU

Prednosti in zanke »novih tehnologij«

Posvet Novinarske zbornice se zaključi danes

BREDA PAHOR

TRST - Uvedba novih tehnologij, se pravi računalnikov, je ženskam v novinarskem poklicu v korist ali škoda? Na posvetu, ki ga na tržaški Pomorski postaji od petka prireja vsedržavna Novinarska zbornica v sodelovanju z deželno, vprašanje seveda ni bilo zastavljeno tako neposredno, vendar pa je bilo iz poročil razvidno, da je srž problema prav v tem. Odgovor na vprašanje ne more biti tako preprost, razumeti pa je bilo, da si novinarke precej uspešno prisvajajo »nove tehnologije«, čeprav nimajo do njih tako radostno-igrivega odnosa, kot ga imajo moški. Če bi bil torej lahko podnaslov dopoldanskega dela seminarja »skusajmo čimbolj izkoristiti nove tehnologije«, je popoldanski nalog kocljičevše vprašanje »oblasti«. Ze v uvodnem poročilu vsedržavnega predsednika Zbornice Faustinja prvi dan posveta je prišlo jasno do izraza, da narascanje stela novinarke se ni privedlo do zaznavnejše ženske prisotnosti pri vodenju sredstev javnega obveščanja. O tem, zakaj je tako malo žensk »odgovornih« tako v mass media kot v trgovsko-industrijskih podjetjih, so razpravljali na okrogli mizi, ki so se je udeležili novinarke in podjetniki. Novim tehnoloskim iznajdbam in njihovi konkretni uporabi je bila namenjena popoldanska delavnica, medtem ko je včerajšnji program semi-

Jole Namor med posegom na posvetu (Foto KROMA)

narja dopolnila se predstavitev publikacije z dokumenti srečanja med predstavnicami (novinarke in ženskami v politiki) Furlanije-Juljske krajine in salzburskega landa, ki je bilo oktobra 1991 v Salzburgu.

Z računalniki je približno tako kot z avtomobili: za ženske so samo koristno prevozno sredstvo, za moške pa tudi igrača. Odgovorna urednica mesecnika Marie Claire Vera Montanari, ki je imela včeraj osrednje, zelo zanimivo poročilo o »novih tehnologijah«, nima dvomov: računalnik - kot vsa ostala tehnična pomagala - je treba dodobra spoznati in obvladati, da ti potem zvesto in pošteno služi. In zaenkrat so moški v tem veliko večji mojstri, ker se po eni strani spušcajo v odkrivanje

vseh zakonitosti računalnika, po drugi pa se radi z njim »igrajo«. Prav »igrackanje« (v pomenu stalnega iskanja novosti) pa vodi k smotrnejši uporabi računalnika, istočasno pa pospešuje osebo ustvarjalnost. To je seveda eden izmed vidikov vprašanja: računalnik te lahko zaslužni ali pa osvoboditi velike kopice dela, naloga vsakega uporabnika je, da zna obdržati ravnotežje med oblikovno in vsebinsko platjo. Računalnik je prej zaveznik kot nasprotnik žensk: po eni strani ji omogoča, da po potrebi dela doma, predvsem pa lahko polno izrazi ustvarjalnost, ki jo v večji meri odlikuje kot moške kolege.

Za prepričljivo Montanarijevo je o odnosu do računalnika oz. o specifičnih delovnih proble-

mih spregovorila vrsta novinarke, med katerimi vse niso bile tako navdušene nad »novimi tehnologijami«. Pozitivno jih je glede na osebno izkušnjo ocenila Jole Namor, ki že deset let ureja Novi Matajur. Svoj poseg je pričela s kratkim pozdravom v slovenščini, ki je nekoliko zbežal ali pa zdramil zbrane, nato pa je predvsem predstavila beneški tehnik, ki ima med drugimi tudi zaslugo, da podira jezikovne pregrade med prebivalci Benecije oz. širšega obmejnega pasu. Slovenska manjšina v Italiji se uveljavlja tudi s pomočjo takega večjezikovnega glasila, v stremeljenju po »dostojnem življenju« seveda podpira prizadevanja ostalih manjšin, v prvi vrsti italijanske v Sloveniji in na Hrvaškem. Vendar pa dejstvo, da so organizatorji vključili v program seminarja obisk pri italijanski skupnosti v Brtonigli na Hrvaškem, slovenski manjšini v FJK pa niso posvetili izrecne pozornosti, predstavlja po oceni Namorjeve zamujeno prilžnost.

Tretji seminar, ki ga v nekajletnem obdobju vsedržavna Novinarska zbornica namenja ženski problematiki, se bo zaključil danes v padriškem Centru za znanstveno raziskavo s poročilom novinarja dnevnika Il Piccolo Paola Rumiza o »Ženski prisotnosti v poročanju o bivši Jugoslaviji« in s srečanjem-soočanjem med novinarke državnih članic Evropske skupnosti in vzhodne Evrope.

PREVZEL JE MESTO FULVIA MOLINARIJA

Calligaris glavni urednik tržaškega RAI

Kdaj oddaje v slovenskem jeziku? - Grazia Levi novi direktor deželnega sedeža

TRST - Maurizio Calligaris je novi glavni urednik novinarskih oddaj deželne sedeža RAI za Furlanijo-Juljsko krajino. Prevzel je mesto dolgoletnega urednika Fulvia Molinarija (na sliki), ki je bil pred kratkim imenovan za namestnika vsedržavnega direktorja deželnih novinarskih oddaj RAI in bo v tem svojstvu bil neke vrste nadzornik deželnih poročil za severovzhodno Italijo. Molinari bo tudi koordiniral delo sedežev RAI v dezelah s posebnim statutom in vodil televizijsko Opazovalnico za vzhodno Evropo.

Calligaris bo v prihodnjih dneh predstavil novinarjem svoj založniški in delovni program. Deželni sedež RAI pa bo v kratkem (najbrž julija) dobil tudi svojega generalnega direktorja, ki bo Furlanka Grazia Levi. Slednja bo nadomestila dosedanjega ravnatelja Marcella Lenghija, ki bo junija zapustil svoje mesto. Obe novi imenovanji sta bili že zdavnaj napovedani. Calligaris bo, podobno kot njegov predhodnik, odgovarjal za deželna televizijska in radijska poročila v italijanskih in za novinarsko uredništvo Radia Trst A, ki ga vodi Sasa Rudolf.

Zamenjavo na vrhu novinarskih oddaj RAI je uradno »blagoslovila« Barbara Scaramucci, ki na vsedržavni odgovarja za deželna poročila v okviru tretje TV mreže. Njen obisk v Trstu je nudil prilžnost tudi za soocanje o usodi RAI 3 in o vlogi deželne sedeža javne radiotelevizijske ustanove. Scaramucci je glede tega napovedala bliznjo regionalizacijo novinarskih oddaj tretje mreže po vzoru francoske mreže »France 3«.

Kot kaže, se nekaj konkretnega premika tudi kar zadeva televizijske oddaje v slovenskem jeziku. Scaramucci je povedala, da v Rimu stvarno razmislija o vzpostavitvi tako imenovane dodatne treje TV mreže (ital. terza rete bis) po vzoru južne Tirolske, kjer Nemci že zdavnaj imajo javno televizijo v materinem jeziku. Ta mreža naj bi v Furlaniji-Juljski krajini služila za oddaje v slovenskem in v furlanskem jeziku. Scaramucci je med svojim tržaškim obiskom tudi omenila potrebo po okrepitvi sodelovanja med deželnim sedežem RAI in TV Koper-Capodistria. To sodelovanje, je dejala, je doslej obrodilo že več konkretnih sadov.

Deželna poročila RAI 3 imajo po

vsej Italiji iz dneva v dan vse več gledalcev. To velja tudi za tukajšnja deželna poročila, ki so, po Bocnu in Trentu, najbolj podana sirom po državi. Ze ta podatek dokazuje - je poudarila Scaramucci - da je tržaški sedež RAI globoko zasidran v pisanem deželnem družbenem tkivu in da ljudje očitno zelo cenijo kvaliteto informacij, ki jih dnevno nudi javnosti.

STALIŠČE O KRAŠKEM PARKU

SSk predlaga »omejeni park«

V načrtu Dežele naj bo tudi »predpark«

TRST - Kras je treba zascititi in ovrednotiti v vseh njegovih razseznostih, od prirodne do gospodarske, kulturne in narodnostne in to v okviru širše razvojne strategije tržaško-goriškega prostora. Pri zascititi in ovrednotenju Krasa mora biti protagonista tržaški človek, bodisi neposredno bodisi prek uprav in ustanov, v katerih je neposredno zastopan.

To sta temeljna kriterija, na osnovi katerih je deželno tajništvo SSK preucilo najnovejše namere deželne uprave za urbanistično ureditev Krasa oziroma za ustanovitev Kraskega parka. SSK ugotavlja, da je prav v pričakovanju ustanovitve parka dobršen del kraskega ozemlja že dalj časa z urbanističnega vidika zamrznjen ter da se kopicijo urbanistične in druge omejitve tudi na ostalem delu teritorija, kar vse hudo hromi razvoj na njem z večkrat neopravljivimi posledicami. Po drugi strani pa smo od časa priča velikim posegom na teritoriju, od naftovoda do tovrnega postajališča pri Fernetičih in sinhrotrona.

SSK meni, da bi deželne in krajevne oblasti morale čim prej jasneje zacrtati svojo prostorsko politiko, seveda izhajajoč iz širše razvojne strategije. Stranka meni, da bi se šele v taksem kontekstu lahko pravilneje odločali o ustanovitvi parka, o njegovih značilnostih in obsegu. SSK je vsekakor mnenja, da bi park v ožjem pomenu besede moral (vsaj za zdaj) obsegati le tista omejena območja, ki so zaradi svoje lege, posebne narave ali pa ogroženosti potrebna posebnih varstvenih ukre-

pov, kot so poleg Doline Glinščice in Doberdobskega jezera se izviri Timave, Devinske stene, Grmada, Volnik in mogoče Kokos, pri čemer bi se kazalo osredotočiti predvsem na zemljišča, ki so javna last. Ostale dele prirodno ali zgodovinsko dragocenega kraskega teritorija bi lahko zascitili in ovrednotili s posebnim urbanističnim normativom, ki ne bi pomenil parka v ožjem pomenu besede, ampak nekakšen »predpark«.

V vsakem primeru bi na Krasu morali dopuščati in podpirati razvoj kmetijskih, obrtnih in drugih tradicionalnih, pa tudi ekološko kompatibilnih inovativnih dejavnosti. Poleg tega bi morali zascititi in ovrednotiti kulturo kraskega človeka, bodisi materialno kot duhovno, vključno s slovenskim jezikom. Pri načrtovanju in se zlasti pri upravljanju zascitenih območij bi poleg deželne in občinskih uprav morala imeti osredno vlogo KGS, pomisliti pa bi morali tudi na možnost sodelovanja kmetijskih in naravovarstvenih organizacij ter se zlasti lastnikov zemljišč, kakršno dopuška tudi vsedržavna zakonodaja. Pri vsem tem bi se morali izogibati razlaskanju zemljišč.

Seveda bi morala po mnenju SSK Dežela pripraviti tudi finančni nacrt za izvedbo vsega tega, kakor tudi skupno z ostalimi zainteresiranimi javnimi upravami in ustanovami poskrbeti, da bi deželni zakon št. 16 iz leta 1992 ter sporazum z dne 13. aprila 1990 o namestitvi sinhrotrona ne ostala mrtva točka, kot se zdaj dogaja.

CASSA RURALE ED ARTIGIANA
OPICINA - TRIESTEHIRANILNICA IN POSOJILNICA
OPĆINIE - TRSTOBRAČUN 31. DECEMBRA 1993
PREMOŽENJSKO STANJE

AKTIVA		PASIVA	
BLAGAJNA IN RAZPOLOŽLJIVOST PRI OSREDNJI BANKI IN POSTNI UPRAVI	-2.039.268.758	DOLGOVI DO BANCNIH USTANOV	540.505.201
DRŽAVNE IN SORODNE VREDNOTNICE, KI JIH LAHKO REESKONTIRAMO PRI OSREDNJI BANKI	-50.749.510.124	a) na vpogled	61.196.121
TERJATVE DO BANCNIH USTANOV	-40.859.415.128	b) termiski ali na odpoved	479.309.080
a) na vpogled	-12.614.115.417	DOLGOVI DO STRANK	199.261.449.098
b) termiske terjatve	-28.245.299.711	a) na vpogled	160.966.118.772
TERJATVE DO STRANK	-101.895.591.752	b) termiski ali na odpoved	38.295.330.326
od katerih z razpoložljivostjo tretjih	-37.487.395	DOLGOVI ZA VREDNOTNICE	35.899.896.300
OBEVZNICE IN DRUGE VREDNOTNICE		a) obrestni boni	35.731.000.000
S STALNIM DONOSOM	-59.518.628.938	b) razne vrednotnice	168.896.800
a) javnih ustanov	-41.345.080.191	SREDSTVA TRETJIH V UPRAVI	37.487.395
b) banknih ustanov	-17.075.548.747	RAZNE PASIVNE POSTAVKE	2.906.584.251
c) raznih ustanov	-1.098.000.000	PASIVNI PRIPISI IN IZLOČITVE	1.775.296.608
SOUDELEZBE	-761.380.000	a) pasivni pripisi	1.521.605.521
a) razne	-761.380.000	b) pasivne izločitve	253.691.087
VEČLETNI STROŠKI	-1.944.000	SKLAD ODPRAVNIH	2.433.132.643
IMOBILIZACIJE	-10.469.620.657	SKLADI ZA RIZIKE IN OBEVE	875.213.667
RAZNE AKTIVNE POSTAVKE	-10.761.562.767	b) sklad za davke in takse	801.406.433
AKTIVNI PRIPISI IN IZLOČITVE	-4.324.034.932	c) razni skladi	73.807.234
a) aktivni pripisi	-4.071.240.097	SKLAD ZA RAZVREDNOTENJE TERJATEV	544.174.872
b) aktivne izločitve	-252.794.826	SKLAD ZA SPLOSNE BANCNE RIZIKE	172.049.999
SKUPNA AKTIVA	-281.380.957.047	DRUŽBENA GLAVNICA	18.500.000
JAMSTVA IN OBEVE		REZERVNI SKLADI	29.512.115.032
IZDANA JAMSTVA	-5.834.694.355	a) zakonita rezerva	29.512.115.032
razne	-5.834.694.355	SKLADI DENARNEGA OVREDNOTENJA	1.115.429.715
OBEVE	-740.814.197	POSLOVNI DOBIČEK	6.289.121.766
		SKUPNA PASIVA	281.380.957.047

DOHODNINSKI RAČUN

AKTIVNE OBRETI IN SLICNI DOHODKI	30.127.401.962
od katerih na terjatah do strank	14.772.774.860
na vrednotnice s stalnim dohodkom	11.525.746.990
PASIVNE OBRETI IN SLICNA BREMENA	14.324.990.197
od katerih na dolgovi do strank	11.007.427.663
na dolgovi za vrednotnice	3.273.417.322
DIVIDENDE IN RAZNI DOHODKI	25.540.000
b) na soudeležbah	25.540.000
AKTIVNE KOMISIJE	950.172.241
PASIVNE KOMISIJE	128.723.781
DOBIČKI PRI FINANČNIH POSLIH	1.595.813.850
RAZNI DOHODKI PRI STORITVAH	732.841.208
UPRAVNI STROŠKI	9.802.069.628
a) stroški za osebe	6.204.641.251
od katerih plače	4.285.652.930
socialne dajatve	1.437.453.092
odpravnine	364.133.469
datotni pokojninski sklad	117.401.760
b) splošni upravni stroški	3.597.428.377
ODPISI VEČLETNIH STOSKOV IN IMOBILIZACIJI	1.143.483.226
RAZNI UPRAVNI STROŠKI	436.823.664
POPRAVKI TERJATEV IN VIANJE SKLADOV ZA JAMSTVA IN OBEVE	770.393.969
VIANJE SKLADA ZA RAZVREDNOTENJE TERJATEV	172.651.356
DOBIČEK PRI SPLOSNEM POSLOVANJU	6.652.633.440
IZREDNI DOHODKI	288.534.585
IZREDNI STROŠKI	43.172.259
IZREDNI PRIBITEK	245.362.326
VIANJE SKLADA ZA SPLOSNE BANCNE RIZIKE	140.000.000
DAVKI NA POSLOVNI DOBIČEK	468.874.000
POSLOVNI DOBIČEK	6.289.121.766

NOVICE

Lucio Manisco danes na festivalu SKP v Boljuncu

Kandidat za Strasbourg na listi SKP Lucio Manisco bo danes ob 19.30 govoril na prazniku komunističnega tiska v Boljuncu. Manisco, nekdanji dopisnik TG 3 v ZDA, je nosilec liste SKP za evropski parlament v našem volilnem okrožju. OB 17.30 bo na prireditvenem prostoru pri občinskem gledališču F.Preresen nastopila proška godba, zvečer bo ples z ansamblom Krt.

Na sedežu SKP jutri spet o Osimskem dogovoru

Univerzitetni profesor Luigi Migliorino bo jutri gost SKP. Ob 18. uri bo na sedežu v Ul. Tarabocchia 3 v okviru seminarja o Osimu spregovoril o pravni vsebini tega sporazuma. Cez teden dni bo Stojan Špetič govoril o usodi odnosov med Italijo, Slovenijo in Hrvaško.

Jutri predstavitev kandidaturne LS

Izredna komisarka Ljudske stranke Tina Anselmijeva bo na jutrisnji javni skupščini predstavila javnosti volilni program in trzasko kandidatko te stranke za Strasbourg Mario Stello Malafronte. Zborovanje bo ob 18. uri v Palaci Diana (Trg S. Giovanni).

Obisk vsedržavnega predsednika ACLI

Franco Passuello, novi vsedržavni predsednik sindikata ACLI, se bo jutri mudil v Furlaniji-Juljski krajini. Passuello, ki je postal predsednik pred kratkim, ker je bil njegov predhodnik Giovanni Bianchi izvoljen v parlament, bo najprej obiskal Center za znanstvene raziskave na Padricah, nato pa se bo v Vidmu srečal z nadskofom Battistijem, ki v okviru Skofovske konference sledi družbenim vprašanjem. Zvečer pa se bo na sedežu Enaipa v kraju Pasian di Prato srečal s člani sindikata, s katerimi bo razpravljal o vlogi ACLI v sedanjem italijanskem političnem položaju.

Predstavitev variante regulacijskega načrta

V četrtek, 26. t. m., bo ob 17.30 na Trzaski pomorski postaji predstavitev variante trzaskega občinskega regulacijskega načrta. Govorili bodo župan Illy, odbornik Cargnello in načrtovalci.

Razstava o delu Anite Pittoni in sester fotografij Wulz

Trst velikokrat pozablja na ženske osebnosti, ki so znale premagati splošno nezaupanje do ženskega udejstvovanja na »moških« področjih: zato so pobudnice vsedržavnega posveta »Informirati v družbi, ki se spreminja: predlogi novinarke« pripravile tudi razstavo o delu mnogostranske ustvarjalke Anite Pittoni in fotografij Marion in Wande Wulz. Predvidoma bi morala biti zanimiva razstava v galeriji Tergesteo na ogled samo se danes, vendar je upati, da jo bodo lahko prireditelji zaradi pozitivnega odziva, ki ga je požela, podaljšali vsaj za nekaj dni.

NADALJUJE SE PROCES ZARADI NAPADA NA ZGONIŠKO ŠOLO

Zagovornik Menie zaman zahteval poseg parlamenta

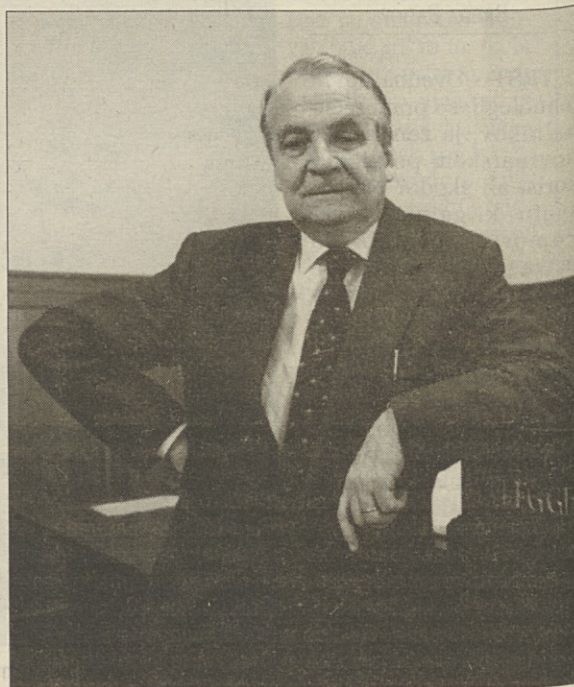
Proces se bo nadaljeval septembra z zasliševanjem dveh prič

Od šestih obtožencev je bil tudi včeraj prisoten samo bivši poslanec MSI Gastone Parigi, ki je na koncu obravnave izjavil, da prevzema moralno in politično odgovornost za tisto, kar se je zgodilo 30. oktobra 1991. Tistega dne je skupina desničarjev izvedla pravi skvadrstični pohod po Krasu. Potem ko je skušala uničiti kamnito ploščo, posvečeno prehodu IX. korpusa NOV na Colu, se je podala do Zgonika, kjer je s procelja osnovne šole s kladivom izbila napis »1. maj 1945«, torej datum, po katerem so solo poimenovali. Poleg Parigija so na tem procesu na trzaski preturi med obtoženci se poslanec v rimskem parlamentu in bivši občinski svetovalec Roberto Menia, dezelna svetovalec Giancarlo Casula in Sergio Dressi, aktivistka Alessia Rosolen in bivši občinski svetovalec Fabio Sluga. Kot civilni stranki sta na procesu Obcina Zgonik (odv. Sancin) in VZPI-ANPI (odv. Battello).

Včerajsnja obravnava ni bila posebno razburljiva. Zagovornik Menie, odv. Giacomelli, je sicer vztrajal, da je potrebno pooblastilo parlamenta, sicer proti njevo-

vemu varovancu ne morejo postopati. Tej zahtevi se je odločno uprla javna tožilka Emanuela Bigattin, ki je med drugim dejala, da člen 68 Ustave ne zahteva več pooblastila za dogodke, o katerih je govor na tem procesu, da gre dejansko za vandalska dejanja, ki nimajo nič skupnega z Ustavo zagotovljenim izražanjem svojih misli. Poleg tega so se dogodki pripetili v času, ko Menia se ni bil parlamentarec. Stališču Bigattinove sta se pridružili obe civilni stranki. Sodnik Roberto Picciotto je v daljšem, tri strani dolgemu odloku utemeljeno zavrnil Giacomellijeva izvajanja in med drugim zapisal, da bi Menia na drugem mestu in v drugačni obliki lahko izrazil svoja stališča. Vsekakor je s svojo odločitvijo seznanil poslansko zbornico.

Sledilo je zasliševanje priče Vannija Gorija, agenta Digosa, ki je bil tistega dne na Krasu, nato so obravnavo prekinili. Nadaljevali jo bodo 24. septembra, ko bodo zaslišali dve prič, Massima Cetina ter novinarja nekdanjega »TriesteOggi« (sedaj »La Cronaca«) Giuliana Sadarja, ki je že itak prical na predzadnji obravnavi.

Gastone Parigi med pavzo na včerajšnji obravnavi

ZELO NIZKA UDELEŽBA NA POKRAJINSKEM KONGRESU STRANKE

Minin je novi tajnik tržaške PSI

Ladi Minin je bil sinoči izvoljen za novega pokrajinskega tajnika PSI. Včerajsnji kongres, ki ga je zaznamovala zelo nizka udeležba članstva, je znova potrdil globoko krizo te stranke, ki po Craxijevem padcu in podkupinskih aferah (v Rimu in v Trstu) z veliko težavo išče svojo novo politično identiteto.

PSI se na junijskih evropskih volitvah predstavlja skupno z Demokratiskim zavezništvom. Nosilec kandidatne liste je nekdanji obrambni minister Fabio Fabbri, ki je bil včeraj gost kongresa, zjutraj pa je imel v Vidmu novinarsko konferenco.

Itak sibka in razkosana trzaska PSI je, tudi sodeč po včerajšnji razpravi, se vedno razdeljena na več struj in strujic. Minin, ki je bil doslej njenčasni koordinator, je v svojem uvodnem po-

ročilu povedal, da bi se morala nova PSI (tudi v Trstu) premakniti proti politični sredini, ki pa je, kot znano, že zelo nasičena. Minin je ostro kritiziral tiste socialiste (teh ni malo), ki skacejo na voz zmagovalcev nedavnih volitev, posebno na Berlusconi. Kritike je namenil tudi Severni ligi in samemu progresističnemu zavezništvu, v katerem so sodelovali tudi socialisti.

Minin, ki je bil odbornik v Staffierijevi mestni upravi, je dobil 44 glasov, dva delegata sta glasovala proti, pet pa se jih je vzdržalo. Ozje tajništvo sestavljata se dezelni svetovalec in najbrž bodoči odbornik Roberto De Gioia in trzaska občinska svetovalka Ariella Pittoni. Slednja se znova vrača v stranko skupno s svojo komponento »Rinnovamento socialista«, ki je svojčas bila med ustanovitelji Zavezništva za Trst.

Roberto De Gioia (levo) in Ladi Minin (Foto KROMA)

V NOČI NA SOBOTO

Mokra cesta verjetno zakrivila hudo nezgodo

Mokra cesta je verjetno botrovala prometni nesreči, v kateri se je v noči na soboto huje poškodovala 34-letna Ornella Petruz (iz Ul. Vespucci 6), za katero so si zdravniki v katinarski bolnišnici pridržali prognozo. Petruzijska je bila za volanom »minija«, nad katerim pa je na Miramarskem drevoredu v višini kopaliska Excelsior izgubila nadzor in se silovito zaletela v tamkaj parkirano dostavno vozilo. Skupaj s Petruzijsko so bili še: 29-letna Gabriella Ropretig (Nasleje sv. Maura 199), 27-letni Marco Cautto (Ul. Marco Polo 6) ter 27-letni Andrea Bertrandi (Ul. Donaggio 4). Vsi stirje so ostali ukleščeni v razbitinah minija, tako da so morali poseci gasilci.

Najtežje je bilo s Petruzijsko, ki se je udarila v prsi in trebuh. Odpeljali so jo v katinarsko bolnišnico, kjer so jo nemudoma operirali (hudo je

imela poškodovano vratnico). Ostale tri so le ovezali in jih odslovili.

Dekleti le lažje ranjeni

Veliko več sreče sta imeli trzaski dekleti, ki sta se nekaj po 2.30 peljali po državni cesti št. 14 iz smeri Tržica. Iz se nepojasnjenih razlogov se je v Stivanu v višini papirnice Burgo avtomobil afa romeo giulietta, ki je prihajal iz Trsta, silovito zaletel v fiat 132, ki je bil pred njim. Voznik fiata je izgubil nadzorstvo in zapeljal na nasprotno stran ceste prav v trenutku, ko sta se nasproti v fiat pandi pripeljali 19-letna Gabriella Giuliani in njena leto dni starejša prijateljica Manuela Novel. Obe so odpeljali v trziško bolnico, kjer pa so jima nudili le prvo pomoč in ju odslovili: Giulianijeva bo okrevala v osmih dneh, Novelova v sedmih. Nihče od drugih potnikov se ni poškodoval.

NARAVA / Z GOZDNIMI ČUVAJI

Openski jesarji trebili akacije v Prčem dolu

Kakih 30 prostovoljcev z Opcin se je včeraj udeležilo čistilne akcije okrog jezera v Prčem dolu ob cesti Opcine-Col. Pod vodstvom gozdnih čuvarjev so lupili debela akacij, da bi se drevesa posušila. Kot je znano, je akacija drevo slabše vrste, ki pa se je precej razširilo po Krasu. Poleg tega je izredno trdoživo. Če ga posekaš, iz stora v kratkem zrastejo novi poganjki. Zato ga ze od nekdanj trebijo tako, da v pomladnem času lupijo skorjo z njegovega debela, kar privede do tega, da drevo usahne.

Akcijo je priredil openski jurski odbor. Omenimo naj, da so openski jesarji to zimo počistili večji del gozda na Parkljevem hribu med openskim obeliskom in Ferlugu.

Oropali starca

Priletni Romano Vidoni iz Ul. Palladio 19 je dvignil pokojnino v postnem uradu v Ul. Marconi in se namenil proti domu. Na križišču z Ul. Crispi pa je začutil, da mu je nekaj padlo na hrbet. V tistem trenutku se mu je približal moški precej temne polti, čes da mu bo pomagal, da se počisti. Skusal je zмести starca, ki pa se je zavedel, da mu je neznanec z roko segel v žep, a je bilo že prepozno: ovojnica s pokojnino (milijon lir in pol) je izginila skupaj z roparjem, ki je zbežal s pajdasem.

Spet odprli hitro cesto

Včeraj zjutraj ob 9. uri so ponovno odprli odsek hitre ceste od Katinare v smeri tovarne Velikih motorjev, ki je bil skoraj dva dni zaprt (v obratni smeri je promet potekal normalno). Cestisce je bilo na tistem delu zelo spolzko in so pravili, da morajo ugotoviti, če je tega kriva asfaltna prevleka ali kaj drugega. Kaj so ugotovili, zaenkrat ni znano.

Primorski dnevnik

Lastnik: ZTT d.d. Založništvo trzaskega tiska - Trst
Izdajatelj: DZP - PRAE d.d. — Družba za založniške pobude
Trst, Ul. dei Montecchi 6, tel. 040-7796699 - fax 040-773715

Fotostavek: ZTT, Trst

Tisk: EDIGRAF, Trst

Odgovorni urednik: BOJAN BREZIGAR

Redakcija: Trst, Ul. dei Montecchi 6, tel. 040-7796600, fax 040-772418
Gorica, Drevored 24. maja 1, tel. 0481-533382, fax 0481-532958
Dopisništva: Cedad, Ul. Ristori 28, tel. 0432-731190, fax 0432-730462
Ljubljana, NIA, Slovenska 54, tel. 061-1313121, fax 061-322468
Celovec, Wulfengasse 10/H, tel. 0463-318510, fax 0463-318506

Prodajno naročninska služba

Italija: Trst, Ul. Montecchi 6, tel. 040-7796600, fax 040-772418
Gorica, Drevored 24. maja 1, tel. 0481-535723 fax 0481-532958
Ekonomska propaganda: Trst in Gorica: Publist
tel. 040-7796611, fax 040-768697

Italija: podružnice SPI

Slovenija: ATELIER IM - Ljubljana
tel. 061-1253244 int. 38, fax 061-224943

Cene oglasov

Italija: 1 oglasni modul (širina 1 stolpec, višina 42 mm) 80.000 LIT,
finančni in legalni 120.000 LIT, ob praznikih povisek 20%; mali oglasi
850 LIT beseda; osmrtnice, zahvale in sozolja po formatu. IVA 19%

Cena: 1.300 LIT - 50 SIT

Prednaročnina za Italijo: 300.000 LIT velja do 31. 1. 1994

Postni t.r. PRAE DZP št. 11943347

za Slovenijo: mesečna 1.500 SIT, plačljiva preko DISTRIEST,
Partizanska 75, Sezana, tel. 067-73373

Registriran na sodišču v Trstu št. 14 z dne 6. 12. 1948

Član italijanske zveze časopišnih založnikov FIEG

KONCERT / DREVI V MIELI

Sonora predstavlja pianista M. Devetaka

O ustanovi in pianistu govori prof. Neva Merlak

Glasbena ustanova Sonora prireja danes v sodelovanju z zadrugo Bonawentura klavirski recital mladega pianista Mirana Devetaka. Za to priložnost smo se pogovorili s prof. Nevo Merlak, ki spada med ustanovne člane Sonore leta 1992.

Kako je prišlo do ustanovitve Sonore in s kakšnim namenom?

Poleg mene so med ustanovitelji se skladatelj Fabio Vidali, harfistka Jasna Merlak in zdravnik Giuliano Auber. V glavnem smo si zamislili Sonoro zato, da bi zapolnila vrzeli, ki obstajajo v uradnem glasbenem življenju Trsta, kjer na primer ni poletnih tečajev glasbe za mlade glasbenike. V ta namen prireja naša ustanova že tretje leto poletni tečaj, ki obsega tako igranje instrumenta - v našem primeru je to klavir - kot analizo glasbenih del. V zadnjih dveh letih sem bila jaz docent klavirja, medtem ko si je skladatelj Fabio Vidali prevzel tečaj analize. Tudi letos name ravamo izvesti poletni tečaj, vendar nimamo se točno določenih projektov.

Vzgoja mladih glasbenikov je seveda bistvena komponenta bodočega glasbenega življenja. Vendar posega Sonora tudi v sedanjost s prirejanjem znanstvenih koncertov. Ali bi nam jih lahko predstavili?

Prišli smo s koncertom mlade harfistke Jasne Merlak leta 1992, ki je bil posvečen "ameriskemu letu". Koncert je nastal za Febenesko gledališče La Fenice v sklopu praznovanja

obletnice odkritja Amerike; v decembru istega leta pa smo se odločili, da bi ga ponovili v Trstu. Naslednje leto je naša ustanova v sodelovanju z Glasbeno matico priredila koncert, posvečen Mariju Kogojcu. Sledil je koncert, v katerem smo želeli prikazati lik Antonia Smareglie: ta koncert pa je nastal v sodelovanju z občino Gradec. V letosnji sezoni pa smo sodelovali s koncertom-raziskavo v sklopu naših predstavitev za Jamesa Joyceja. Na zadnjem koncertu pa je v Mielu nastopil pianist Massimo Gon z drugo verzijo Lisztovih Transcendentalnih etud. Danes je na vrsti mladi pianist Miran Devetak.

Kako pa je prišlo do tega, da ste izbrali prav Mirana Devetaka?

Med glavnimi cilji naše ustanove je tudi ta, da vsako leto predstavimo mladega izvajalca; letos bo to Devetak. Odločili smo se zanj, ker sem osebno sledila vsem njegovim izpitom na trzaskem Konservatoriju in imam pred sabo torej njegov glasbeni razvoj. Obenem sem tudi opazila, kako resno se ta mladi izvajalec postavlja do glasbenih zahtev skladb. V Devetakovem načinu izvajanja pridejo na dan predvsem glasbene prvotne kompozicije, ki jih podaja z veliko poezijo. Imam torej jasno pred sabo Devetakovo zorenje v zadnjih petih ali šestih letih in mislim, da je v pariskem ambientu letos se mnogo odnesel.

Luisa Antoni

Miran Devetak

POBUDA ŽENSKIH GIBANJ NA OPČINAH

Z roko v roki za mir

Zensko kulturno združenje »Sedmi val« prireja v nedeljo 29. maja, od 10. do 17. ure v Prosvetnem domu na Opčinah srečanje o sožitju, miru in gostoljubju.

Pobuda je nastala iz želje in potrebe po soočanju in primerjanju različnih izkušenj slovenskih in italijanskih žensk v nasi deželi, ki delajo za mir.

Medsebojno spoznavanje, možnosti za skupno delo, konkretni predlogi za rešitev perečih problemov sprejemanja vojnih beguncev iz bivše Jugoslavije, so cilji manifestacije, na katero se je odzvalo veliko število trzaskih združenj in organizacij.

Med drugimi bodo govorile članice vsedržavnega vodstva Združenja žensk

Italije Lidia Menapace, predstavnica ženskega večnamenskega centra za kulturo ex Alma mater iz Turina Margherita Granero ter bivša podpredsednica naše dežele in članica znanstvenega odbora Vsedržavnega združenja za mir Augusta De Piero Barbina. Predvideni so tudi številni posegi slovenskih predstavnic.

Ob koncu srečanja bodo udeležence izdale dokument, ki ga bodo posredovale vsem predstavnikom občinske in deželne uprave ter senatorjem in poslancem iz naše dežele. Tovrstne pobude nedvomno odpirajo pot novim oblikam sožitja in medsebojnega spoštovanja in prispevajo k uresničitvi želje, da bi res z roko v roki skupaj gradili mir.

NA ŠOLI VIRGILA ŠČEKA

Podelitev bralnih značk učencem nabrežinskih šol

V petek je bilo na osnovni šoli Virgila Ščeka zelo veselo vzdušje, ki so ga s svojo razposajenostjo in otroško neucakanostjo ustvarili učenci vseh sol didaktičnega ravnanja v Nabrežini, kjer jih je čakala podelitev bralnih značk. Za tekmovanje so se učenci pripravljali skozi vse solsko leto pod mentorstvom učiteljic. Najbolj so se tega dneva veselili prvošolci, ki so se prvič pomerili v tej zanje novi tekmovalni dejavnosti, ki terja veliko dobre volje.

V veliki učilnici sole v Nabrežini je bilo vse pripravljeno za slavlje - rumene mapice s Cicibanovo nalepko za prvošolce brnaste, srebrne in zlate Bevkove značke pa za »starejše« bralce. Zbrane sta pozdravili didaktična ravnateljica Marina Castellani, ki je poudarila vzgojno-didaktični pomen tekmovanja ter nadzornica Lucka Krizman. Otroški solski zbor je nato pod vodstvom in ob harmonikarski spremljavi učiteljice Ide Biteznik zapel nekaj pesmi v pozdrav gostu, pesniku in kulturnemu ustvarjalcu Miroslavu Košuti, ki je otroke pozdravil in jim povedal, kdaj je začel brati in pisati, nakar je prebral nekaj svojih pesmi za otroke in jih z njimi popeljal v zabavni zivalski svet.

Sledilo je podeljevanje bralnih značk. Vsaka od teh pomeni za malega bralca nagrado in obenem spodbudo za nadaljnjo branje. Pomeni pa tudi, da naši osnovnošolci spoznajo ustvarjalce slovenske besede, ki s svojim ustvarjanjem bogatijo našo narodnostno skupnost, naše zamejstvo pa je bogato tako s likovnimi in glasbenimi kot s književnimi ustvarjalci. Pri tem pa ne smemo pozabiti na ustvarjalce iz Slovenije, ki polnijo police solskih knjižnic z vedno novimi knjigami. S to zavestjo, upamo, so naši mali znakarji in njih učiteljice zaključile lepo pomladno, ustvarjalnosti polno jutro. (-MIM-)

KD IGO GRUDEN

vabi na uprizoritev komedije

George Axlerod

»KO ŽENE NI...«

v petek, 27. t.m., ob 21. uri na stari domačiji pri Ušajevih v stari vasi (Nabrežina št. 8)

Ponovitev v soboto, 28. t.m., ob 21. uri.

KD FRAN VENTURINI

vabi na

ZAKLJUČNO PRIREDITEV,

ki bo v nedeljo, 29. t.m., ob 17.30 v Kulturnem centru A. Ukmar - Miro pri Domju.

Nastopajo vi društveni odseki.

STRANKA KOMUNISTIČNE PRENOVE

vabi v BOLJUNEC - prireditveni prostor gledališča F. Prešeren na

FESTIVAL TISKA ISKRA - LIBERAZIONE - NA LEVO

Danes, 22. t.m., ob 19. uri koncert godbe s Proseka; sledi ples z ansamblom KRT

Jutri, 23. t. m., ples z ansamblom Happy Day

Ob zaključku

3. FESTIVALA SLOVENSKE POPEVKE NA TRŽAŠKEM se toplo zahvalujemo

vsem, ki so nam omogočili uresničitev te pobude: avtorjem, pevcem, orkestru, Aleksandru Vodopivcu, napovedalcem, Miri Sardocevi, žiriji, sodelavcem, članom, prijateljem in vsem, ki so nam nudili svojo strokovno pomoč in ki so po svojih močeh pripomogli k uspehu naše prireditve.

Odbor SKD BARKOVLJE

VČERAJ-DANES

Danes, NEDELJA, 22. maja 1994
BINKOSTI

Sonce vzide ob 5.27 in zatone ob 20.36 - Dolžina dneva 15.09 - Luna vzide ob 17.30 in zatone ob 3.25.

Jutri, PONEDELJEK, 23. maja 1994
ZELJKO

VREME VČERAJ: Temperatura zraka 18,7 stopinje, zračni tlak 1014,2 mb pada, veter jugovzhodnik 12 km na uro, vlaga 71-odstotna, nebo oblačno, morje skoraj mirno, temperatura morja 18 stopinj.

ROJSTVA IN SMRTI

RODILI SO SE: Alexa Deiuri, Eleonora Zudich, Sara Bressi, Tamara Valenti, Matteo Paoletich, Livia Soaro, Agnese Benussi, Federico Del Bello.

UMRLI SO: 46-letna Loredana Brena, 71-letni Ezio Crevatin, 52-letna Mariagrazia Rossi Iaculin, 62-letna Lucia Semitirolo, 20-letni Fabrizio Severi, 61-letni Virgilio Perossa, 51-letna Maria Schiesaro.

LEKARNE

Nedelja, 22. maja 1994
Lekarna odprte od 8.30 do 13.00
Ul. Tor S. Piero 2, Ul. Revoltella 41, Trg Goldoni 8, Ul. Flavia 89 (Milje).
ZGONIK
Lekarna odprte od 13.00 do 16.00
Ul. Tor S. Piero 2 (tel. 421040), Ul. Revoltella 41 (tel. 947797), Ul. Flavia 89 - Zavljje (tel. 232253).
ZGONIK (tel. 229373) - samo po telefonu za najnujnejše primere.

Lekarne odprte od 16.00 do 20.30
Ul. Tor S. Piero 2, Ul. Revoltella 41, Trg Goldoni 8, Ul. Flavia 89 (Zavljje).
ZGONIK (tel. 229373) - samo po telefonu za najnujnejše primere.

NOCNA SLUŽBA

Lekarna odprta od 20.30 do 8.30
Trg Goldoni 8 (tel. 634144).
Od ponedeljka, 23., do nedelje, 29. maja 1994.
Normalen urnik lekarn od 8.30 do 13.00 ter od 16.00 do 19.30

Lekarne odprte od 13.00 do 16.00
Ul. Ginnastica 44 (tel. 764943), Ul. Commerciale 21. OPCINE - Trg Monte Re 3 (tel. 213718) - samo po telefonu za najnujnejše primere.

Lekarne odprte od 19.30 do 20.30
Ul. Ginnastica 44, Ul. Commerciale 21, Trg sv. Jakoba 1.
OPCINE - Trg Monte Re 3 (tel. 213718) - samo po telefonu za najnujnejše primere.

NOCNA SLUŽBA

Lekarna odprta od 20.30 do 8.30
Trg sv. Jakoba 1 (tel. 727057).
Za dostavljanje zdravil na dom tel. 350505 - TELEVITA
Urad za informacije KZE-USL - tel. 573012.
Urad za informacije KZE deluje od ponedeljka do petka od 8. do 13. ure. - tel. 573012.
Zdravstvena dežurna služba
Nočna služba od 20. do 8. ure, tel. 118, predpraznična od 14. do 20. ure in praznična od 8. do 20. ure.
Hitra pomoč tel. 118.
Telefonska centrala KZE-USL: 399-1111.

ZAHVALA

Ob izgubi naše drage mame

Nade Merzek Sosič

se najtopleje zahvalujemo vsem, ki so se spomnili in z nami sočustvovali. Posebno zahvalo izrekamo g. župniku Zvonetu Strublju, g. Marjanu Živcu, g. Francu Pohajacu, Cerkvenemu pevskeemu zboru sv. Jernej, nosilkam svec, otrokom o.s. France Bevk ter učiteljem in delovnim kolegom.

Vsi njeni

Općine, 22. maj 1994

ZAHVALA

Ob izgubi naše drage

Ane Sancin

se iskreno zahvaljujemo vsem, ki so z nami sočustvovali in jo pospremili na zadnji poti.

SVOJCI

Boljunec, 22. maj 1994

ZAHVALA

Ob nepričakovani smrti moža in očeta

Braneta Gospodjinački

se iskreno zahvaljujemo vsem, ki so kakorkoli izrazili obcuten sozolja. Savina, Nataša in Marko Ljubljana, 22. maj 1994

ZAHVALA

Svojci

Sante Raseni vd. Lipanje

se zahvaljujejo vsem, ki so z njimi sočustvovali, posebno pa nosilcem cvetja.

Trst, 22. maj 1994
(Pogr. podj. Ul. Zonta 3)

ZAHVALA

Svojci

Marcelle Sulli

se zahvaljujejo vsem, ki so na katerikoli način pocastili njen spomin.

Kriz, 22. maj 1994

ZAHVALA

Ob smrti naše drage te

Anice Pertot vd. Pertot

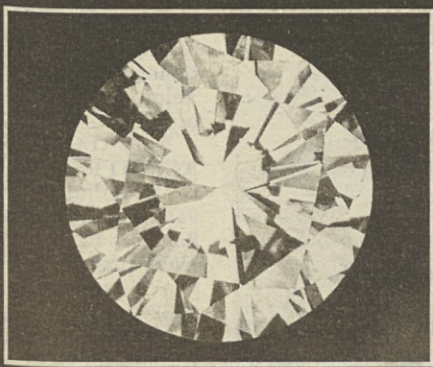
se iskreno zahvaljujemo barkovljanskemu g. župniku za žalni obred, pevskeemu zboru za ubrano petje, ter vsem, ki so s svojo prisotnostjo pri pogrebu pocastili njen spomin.

SVOJCI

Trzic, Barkovlje, 22.5.1994

Vsem svojcem dragega Alfonza Milica in odbornici Eleni izreka obcuten sozolja KD Rdeca zvezda

Vaša draguljarna.

OPĆINE - TRST

NARODNA UL. 28 - TEL. 040/211465

M L A D I IN GLEDALIŠČE

balet
modernej ples
igra

V ČETRTEK, 26. MAJA OB 17. URI
V KULTURNEM DOMU V TRSTU

SLOVENSKO
STALNO
GLEDALIŠČE

Matjaz Kmecl

ANDREJ SMOLE - ZNAMENITI SLOVENEK

Izvajata Tone Gogala

V torek, 24. maja, ob 16. in 20.30

GLASBENA MATICA - TRST
Sola »M. Kogoj«

ZAKLJUČNE AKADEMIJE
OB 85-LETNICI GM V TRSTU

Ob 20.30 v Evangelicansko-Luteranski cerkvi, Trg Panfili
24.5. - Klavir, violina, celo, flavte, trobila, harmonike
26.5. - Godalni sol. orkester, klavir, violina, flavte, kitare
30.5. - Klavir, violina, klav. trio, kvintet harmonik, »Synthesis 4«
3.6. - Diplomanti: klavir - Tatjana Jercog, Jana Radovic, Tamara Raseni; violina - David Zerjal; klarinet - Marko Stoka
Vabljeni!

GODBA NA PIHALA IZ RICMANJ
vabi na 8. izvedbo

Promenadni koncertov

na trgu v Ricmanjih danes, 22. maja, ob 17. uri

Danes, 22. maja bosta nastopili Pihalni orkester - Marezige in Banda Civica »Città di Monfalcone« - Trzic.
V primeru slabega vremena bo koncert v gledališču F. Prešeren v Boljuncu.

Vabljeni!

MARKET

Lokev 4/b - 66215 DIVACA - Tel./fax 0038667-67509

Nudimo vam domači kozji in ovčji sir ter domači med
odprto vsak dan od 7.30 do 19.30

TUDI V NEDELJO OD 8. DO 12. URE
V NEDELJO SVEZ KRUH

TAX FREE - VISA CARD

Sedmak
Ingrid

Tel.
040/225394

Prosek 129
Trst

VSE ZA
FOTO GRAFIJO

Trgovina

Ulica F.lli Rosselli 16
Izlozbe Corso del Popolo 50

TRZIC (Monfalcone)

Telefon 0481-411463

MOSKO in ŽENSKO PERILO

Cenjene stranke obvescemo, da pri nakupu
kopalk proizvajalca LA PERLA sodelujejo
na nagradnem zrebanju za 100 križarjen po
Karibskem morju in Sredozemlju.

ZENSKO PERILO KONCNIH SERIJ
PRODAJAMO ZA POLOVICNO CENO

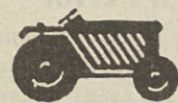
KMETIJSKI STROJI

VSE ZA VRTNARSTVO

zastopnik

HONDA

kmetijski sektor

EDOARDO FURLANI

UL. MILANO 25 - TEL. 632200 - TRST

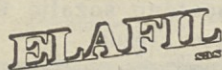
IZREDNE CENE
za čistilne stroje

120 bar
L. 331.000

Streha je gotova. Kaj pa okna in vrata?

Vse informacije glede LESENIH OKEN IN VRAT
firme BIVI.CI snc

Narodna ul. 77 - tel. 040/213829

OPCINE

KINO

ARISTON - 17.15,
21.00 »Schindler's list«,
r. Steven Spielberg.

EXCELSIOR - 16.15,
18.15, 20.15, 22.15 »Mr.
Hula Hoop«, i. Paul New-
man.

EXCELSIOR AZZUR-
RA - 16.45, 18.30, 20.15,
22.00 »Caro diario«, r.
Nanni Moretti.

NAZIONALE 1- 15.45,
17.15, 18.50, 20.30, 22.15
»Una pallottola spuntata
33 e 1/3 - L'insulto fina-
le«, i. Leslie Nielsen.

NAZIONALE 2 -
16.00, 18.00, 20.05, 22.15
»Una pura formalità«, r.
G. Tornatore, i. Roman
Polanski.

NAZIONALE 3 -
15.45, 17.50, 20.00, 22.15
»Vivere«.

NAZIONALE 4 -
16.30, 18.20, 20.15, 22.15
»Senza pelle«.

GRATTACIELO -
17.00, 18.40, 20.20, 22.00
»Jack, colpo di fulmine«,
i. Paul Hogan.

MIGNON - 16.15,
18.15, 20.15, 22.15
»Mamma, ho perso l'uc-
cello«, porn., prepove-
dan mladini pod 18. le-
tom.

EDEN - 15.30 - 22.00
»Dominio anale«, porn.,
prepovedan mladini pod
18. letom.

CAPITOL - 16.00,
18.00, 20.00, 22.10 »Ge-
ronimo« i. J. Patrick, R.
Duval.

DRUŠTVO SLOVENSKIH
IZOBRAZENECV

y Trstu

vabi jutri, 23. maja, na
NEW YORK, NEW YORK

- v besedi in sliki

Marijana Slokarja

Petrinova dvorana - začetek
ob 20.30

Ob 19.30 otvoritev razstave

Kraških akvarelov

Edija Žerjale

v spomin na

Avgusta Cernigoja

ALCIONE - 16.15,
18.00, 20.00, 22.00 »L'in-
ferno« r. Claude Chabrol,
i. Emmanuele Beart.

LUMIERE - 17.00,
18.45, 20.30, 22.15 »Ma-
niaci sentimentali«, r. Si-
mona Izzo, i. Ricky To-
gnazzi, Barbara De Rossi.

RADIO - 15.30 - 21.30
»Black anal«, porn., pre-
povedan mladini pod 18.
letom.

PIREDITVE

GODBA NA PIHALA
IZ RICMANJ vabi na 8.
izvedbo PROMENADNIH
KONCERTOV na trgu v
Ricmanjih danes, ob 17.
uri. Nastopata Pihalni
orkester - Marezige in
Banda Civica »Città di
Monfalcone« - Trzic. V
primeru slabega vremena
bo koncert v gledališču F.
Prešeren v Boljuncu. Va-
bljeni!

V SREDO, 25. t. m., ob
20.30 bo v KD Rdeca
zvezda v Salezu predaval
prof. Fabio Perco na temo:
KRASKA FAVNA
DANES. Vabljeni!

KOORDINACIJSKI
ODBOR UPOKOJENK ZA
FKJ prireja v četrtek, 26.
t. m., ob 9. uri v veliki
dvorani tržaske trgovin-
ske zbornice, Ul. S. Ni-
colò razgovor na temo
KDAJ IN KAKO - PRA-
VILNA UPORABA

ZDRAVIL. Sodelujeta ge-
riatra dr. Silvia Pierotti in
dr. Danijel Zerjal. Vablje-
ni vsi!

SKP-STRANKA KO-
MUNISTICNE PRENOVE
vabi v Boljunc na Festi-
val tiska Iskre, Libarazio-
ne, Na levo danes, ob 19.
uri koncert godbe na
pihala s Proseka nato ples
z ansamblom Krt; jutri,
23. t. m. ples z ansam-
blom Happy day.

GLASBENA MATICA
TRST - Sola »M. Kogoj« -
Zaključne akademije ob
85 letnici GM v Trstu. Ob
20.30 v Evangelicansko-
Luteranski cerkvi, Trg
Panfili 24.5. klavir, viola,
celo, flavte, trobila har-
monike; 26.5. godalni sol.

RAZPIS NAGRADE
DR. FRANE TONCIC
1994 - Slovenski vi-
sokosolski sklad Sergij
Tonic v Trstu razpisuje
letno nagrado dr. Frane
Tonic, ki ima namen vz-
podbuditi slovenske vi-
sokosolce v Italiji k razi-
skovalnemu in ustvarjal-
nemu delu. Letos bosta iz
fonda, ce bodo okoliscine
to narekemale, podeljeni

PUBLIEST

Tel. (040) 7796611

oglas - obvestila:

8.30 - 12.30

osmrtnice - sozolja:

8.30 - 12.30

13.30 - 17.00 (razen sobote)

TRZASKA KNJIGARNA, NARODNA
IN STUDIJSKA KNJIZNICA - TRST in
ZALOZBA MLADINSKA KNJIGA

Vas vabijo na

MINATTIJEV VEČER

ob pesnikovi sedemdesetletnici in
ob izidu njegove jubilejne antologije

BOLEČINA NEDOŽIVETEGA

Prireditve bo v petek, 27. maja, ob

17.30 v Tržaski knjigarni

Sodelujejo: Ivan Minatti, Boris

Paternu, Milica Kravos

in Patrizia Vascotto

Loterija

21. maj 1994

BARI	66	5	33	22	34
CAGLIARI	86	19	79	55	10
FIRENCE	82	31	76	87	7
GENOVA	39	62	14	41	16
MILANO	43	83	74	71	14
NEAPELJ	12	46	38	31	5
PALERMO	78	26	51	90	77
RIM	26	36	29	80	4
TURIN	65	52	89	73	55
BENETKE	52	51	12	10	58

ENALOTTO

2 2 2 X X 1 2 1 2 X X X

KVOTE

12 86.509.000.-

11 1.701.000.-

10 145.000.-

orkester, klavir, violina,
flavte, kitare; 30.5. klavir,
violina, klav. trio, kvintet
harmonik, »Synthesis 4«;
3.6. diplomanti: klavir
Tatjana Jercog, Jana Rado-
vic, Tamara Raseni; violi-
na David Zerjal; klarinet
Marko Stoka. Vabljeni.

DRUŠTVO SLOVEN-
SKIH IZOBRAZENECV v
Trstu vabi jutri, 23. t. m.,
ob 20.30 v Peterlinovo
dvorano na predavanje
»New York, New York« v
besedi in sliki Marijana
Slokarja. Ob 19.30 bodo v
istih prostorih odprli raz-
stavo kraških akvarelov
Edija Žerjale v spomin na
Aygusta Cernigoja.

SKD PRIMOREC-
TREBCE prireja v okviru
vaskega praznika razstavo
fotografij na temo
»Trebce in Trebenci«. Va-
bimo vse, ki imajo že pri-
pravljene slike (po mož-
nosti v večjem formatu),
da jih za to priložnost po-
sodijo društvu. Izdelke
lahko oddate tajnicama
društva (Adriani Cuk in
Eleni Kralj) ali v Ljudski
dom v sredo, 25. t. m. in
četrtek, 26. t. m. od 20.30
do 21.30.

OBVESTILA

V ORGANIZACIJI
OPENSKEGA DIDAK-
TICNEGA RAVNATELJ-
STVA in s sodelovanjem
SZ Sloga ter

Sklada Mitja Cuk bo
torek, 24. t. m., ob 19. uri
v Prosnetnem domu na
Opcinah okrogla miza na
temo GIBALNA VZGOJA
- NJENA VLOGA IN PO-
MEN NA OSEBNOSTNI
RAZVOJ OTROKA. Sode-
lovali bodo: dr. Viljem
Scuka, prof. Franko Dra-
sić, prof. Mario Cac in
didaktična ravnateljica
Stanislava Sosic. Toplo
vabimo vse, ki jih ta pro-
blem zanima, predvsem
solnike in starše, da se
udeležijo srečanja in obo-
gati diskusijo s svojimi
izkusnjami in pripomba-
mi.

RAZPIS NAGRADE
DR. FRANE TONCIC
1994 - Slovenski vi-
sokosolski sklad Sergij
Tonic v Trstu razpisuje
letno nagrado dr. Frane
Tonic, ki ima namen vz-
podbuditi slovenske vi-
sokosolce v Italiji k razi-
skovalnemu in ustvarjal-
nemu delu. Letos bosta iz
fonda, ce bodo okoliscine
to narekemale, podeljeni

V družini prof. Marja-
na Kravosa se je pojavila
se mala

Ema

Staršema čestitamo,
mali novorojenki pa zeli-
mo mnogo sreče v
življenju.

Ravnatelj, učno in
neučno osebje srednje so-
le I. Cankar - Trst.

Vsi na liceju Prešeren

čestitamo prof.ci Darji

ob rojstvu hčere

Janje

dve nagradi po dva mi-
lijona lir, ena namenjena
diplomski studiji s po-
dročja humanističnih
ved, druga pa s področja
eksaktnih ved. V postev
pridejo disertacije, ki so
sklenile kandidatov uni-
verzitetni studij v enem
od rokov akademskega le-
ta 1992/93. Zainteresirani
naj dostavijo izvod svoje
studije najkasneje do 30.
septembra t.l. Narodni in
studijski knjižnici v Tr-
stu, ul. Sv. Franciska 20/I.

SLOVENSKI VI-
SOKOSOLSKI SKLAD
»Sergij Tonic« sporoča,
da se bo v četrtek, 26.
maja t.l., ob 19.30, vrsil
redni občni zbor v pisarni
B. Kureta, v ulici Cellini
2/IV. nadst.

KK ADRIA prireja v
nedeljo, 29. t. m. v sode-
lovanju s KD Rog »7. kole-
sarski maraton prijatelj-
stva«. Tokrat bodo ljubi-
telji kolesarstva vozili iz
Lonjerja do Ljubljane.
Informacije in prijave
sprejemajo organizatorji v
četrtek, 26. t. m. v dru-
stvenih prostorih v
Lonjerju tel.911275.

SLOVENSKO DOBRO-
DELNO DRUŠTVO vabi
na redni občni zbor, ki bo
v torek, 24. t. m., ob 18.30
na sedežu v Ul. Machia-
velli 22.

ČESTITKE

Mateju Pernarčicu iz
Stivana za jutrisnji 3. ro-
jstni dan vse najboljše ze-
lijo Danica, Paolo ter vsi
sorodniki.

KAM PO BENCIN
Danes bodo na Trzaskem
obratovale naslednje cr-
palke:

AGIP

Ul. Revoltella (vogal Ul.

d'Angeli)

Nabrežje O. Avgusta

Istrska ul. (nasproti

pokopališca)

Ul. Carducci 4

Ul. Molino a Vento 158

Ul. A. Valerio 1 (univerza)

MONTESHELL

Ul. Giulia 2

Drevored Campi Elisi 1/1

Drev. D'Annunzio 73

Miramarski drev. 37

Nabrežje T. Gulli 8

ESSO

Trg Libertà 10/1

IP

Ul. F. Severo 2

Drev. D'Annunzio 38/A

Ul. Baiamonti 2

Miramarski drev. 213

ERG PETROLI

Nabrežje N. Sauro 14

API

Ul. F. Severo 2/5

NOCNE CRPALKE

(self service)

TAMOIL - Ul. F. Severo

2/3

ESSO - Trg Valmaura 4

AGIP - Istrska ulica

AGIP - Miramarski drev.

49

NA AVTOCESTAH

(odprte 24 ur)

AGIP

Devin (sever)

Devin (jug)

Danes praznuje okro-
gli rojstni dan Franc Cu-
far iz Bazovice. Vse naj-
bljše in se na mnoga
zdrava leta mu klicejo
bazovski »sardelarji« iz
Korčule.

Savini, ob rojstnem
dnevu zelijo vse najboljše
moz, hči Tanja, zet Anto-
nio ter vnučka Giovanni
in Luca, ki posiljata do-
bri noni zvrhan kos
poljubckov.

IZLETI

SKUPINA SONCNI
ZAREK Zadrugnega cen-
tra za socialno dejavnost
priredi v petek, 27. t. m.
izlet namenjen mladini s
posebnimi potrebami v
zabavni park Gardaland.
Za informacije ali vpiso-
vanje na sedežu zadruga
v Ul. Cicerone 8, tel. št.
360072 v jutranjih urah
vsak dan, razen sobot.

ŠOLSKE VESTI

VLJUDNO VAS VABI-
MO na sportno revijo
otroških vrtcev dolinske-
ga didaktičnega ravnatelj-
stva, ki bo 27. t. m., ob

VOLITVE / OKROGLA MIZA

Prvo soočenje med kandidati je razočaralo

Raven razprave presplošna

MARKO MARINCIC

Včerajšnje prvo javno soočenje med kandidati za župana Gorice, ki ga je v pokrajinski sejni dvorani priredil dnevnik Messaggero Veneto, ni povsem izpolnilo pričakovanj. Srečanja so se udeležili samo trije od starih kandidatov. Zeleni Fiorelli je sporočil, da se ga ne more udeležiti zaradi predhodno sprejetih obveznosti v zvezi z evropskimi volitvami, na katerih tudi kandidira. Bolj kot to pa je navzoče razočaralo zelo splošna in medla raven razprave, ki se je le mestoma in dokaj površno dotaknila bistvenih vprašanj bodočnosti mesta.

Trije navzoči kandidati, Bruno Crocetti, ki ga podpirajo liste Cittadini per l'Isontino, SSK in Progresisti, Ennio Geronzi (Ljudska stranka in Severna liga), in Gaetano Valenti (Forza Italia in Alleanza nazionale), so bolj skrbeli, da si ne bi odtujili teh ali onih potencialnih volilcev, kot pa da bi prepričali navzoče s svojimi programi. Res jim gre priznati omejenost časa na razpolago in tudi ne vedno spodbudna vprašanja občinstva, kamor so se vrnili tudi nekateri kandidati (zlasti iz vrst Forza Italia), bolj za to, da se sami pokažejo, kot pa da izzovejo vsebinsko zanimivo razpravo. Vseeno pa smo pogrešali večjo konkretnost, saj so kandidati, z delno izjemo za Crocettija, ki je bil v nekaterih ugotovitvah

konkretni, leteli visoko z razglabljanji o evropski dimenziji in mednarodni vlogi Gorice, o potrebi po novih odnosih med upravo in občani, o nujnosti gospodarskega zagona in se o marsičem. Vsi trije so se zavzeli za ohranitev proste cone in drugih gospodarskih instrumentov, vsi so za razvoj prometnih infrastruktur in, čeprav z nekoliko različnimi poudarki za odprtost proti vzhodu (Valenti jo nekoliko omejuje s pogojem "enakega dostojanstva" v odnosu do Slovenije), za razvoj univerze, za večjo participacijo občanov preko rajonskih svetov in drugih instrumentov. Pri vsem tem pa smo res malo slisali o konkretnih problemih mesta, o stvarnih nacrtech, ki jih namerava vsak uresničiti, če bo izvoljen, kar gotovo najbolj zanima občane.

Kot rečeno je se najkonkretni bil Crocetti, ki je med drugim edini poudaril vrednoto sožitja ne zgolj kot strpnost do različnih, temveč kot pogoj za aktivno vlogo vseh različnih komponent tukajšnje skupnosti. Srečanju je prisostvoval tudi novogoriški zupan Tomaž Marušič, ki je z zadovoljstvom vzel na znanje, da so se vsi trije kandidati vsaj načelno zavzeli za sodelovanje, čeprav smo tudi glede tega pogrešali nekoliko večjo konkretnost in jasnost.

SOVODNJE / SKLEP NA OBČNEM ZBORU

Posojilnica odslej zadružna banka

Zakon določa novo poimenovanje takih zavodov v "zadružne kreditne banke"

Člani sovodenske posojilnice na občnem zboru (foto Studio Reportage)

Od petka 20. maja 1994 je denarnemu zavodu v Sovodnjah uradno ime "Banca di credito cooperativo di Savogna d'Isonzo - Zadružna kreditna banka v Sovodnjah ob Soci". Večina članov je sprejela predlog upravnega sveta. Osnovan je na zakon, ki izrecno predvideva, da se dosedanje kmečko-obrtno posojilnice preimenujejo v "zadružne kreditne banke". S tem se na izrednih občnih zbiorih v teh dneh ubadajo člani več tosto posojilnic v državi.

Posojilnico so ustanovili 2. aprila 1908, torej pred 86 leti. Dali so ji ime "Kmečko - delavska hranilnica in posojilnica v Sovodnjah". Z izključno slovenskim imenom je poslovala do 25. marca 1924, ko so morali na začetek naslova napisati italijanskega "Cassa agricola-operaia di prestiti in

Savogna" in temu dodati še prvotnega slovenskega. V avgustu 1937 je rimska vlada sklenila, da morajo vsi takšni denarni zavodi dobiti enoten naslov "Cassa rurale ed artigiana". V Sovodnjah so o tem sklepali 20. marca 1938. Odlok so morali sprejeti in takrat slovenskega naslova ni bilo več. Po 2. svetovni vojni so sicer splošnoveljavni italijanski napis ohranili, dodali pa so mu prvotnega slovenskega iz leta 1908. V naslovu so torej jasno izpricali svoj slovenski značaj.

Na občnem zboru v petek se je o tej spremembi naslova razvila mestoma živahna polemika. Član Vlado Klemše je namreč predlagal, da bi vsaj v slovenskem delu naslova, poleg tistega, ki ga predvideva zakon, ohranili tudi besedo "Posojilnica", ker da je ta izraz tako udo-

mačen, da nihče med Sovodnjenci ne bo rekel "grem v banko". Tudi v bodoče bodo ljudje pravili "Grem v posojilnico". Razloge za glasovanje o predlogu odbora sta orisala predsednik Mirko Hmeljak in predsednik nadzornega odbora Stefan Bukovec, v razpravo so se vključili drugi člani. Z javnim glasovanjem je bil predlog sprejet z veliko večino glasov. Proti sta bila dva glasova, vzdržanih pa 19. Prisotnih je bilo 121 članov, imeli pa so se 41 pooblastil.

Zatem so člani soglasno odobrili se spremembe točk 10, 37 in 38 društvenega pravilnika. Na občnem zboru je bil prisoten tudi notar Saverio Angelilli, ki je vršil tajniško funkcijo. O lanskem obračunu so zatem razpravljali na rednem občnem zboru. (mw)

NOVICE

V petek 5. Miting za sožitje jutrim pa razstava Bressana

V petek, 27. t.m., bo v veliki dvorani Kulturnega doma v Gorici "5. Miting za sožitje, mir in razvoj - Včeraj v skupnem boju za svobodo, danes v prizadevanju za popolno uresničitev republiške ustave", ki ga prireja goriski ANPI-VZPI v sodelovanju z ANED, AVL, ANPPA, SKGZ, ZSKD in Kulturnim domom. Program predvideva poleg priložnostnih pozdravov tudi podelitev častnih izkaznic VZPI ter nastop starih pevskih zborov z Goriskega. Nastopili bodo trije slovenski zbori, Skala iz Gaborja, Oton Zupancic iz Standreza in Andrej Paglavac iz Podgore, ter italijanski pevski zbor P. Salvador iz Ronk. V okviru letošnjega Mitinga bo v galeriji Kulturnega doma na ogled razstava goriskega slikarja Milovana Bressana. Odprli jo bodo že jutri, 23. t.m., ob 19. uri.

Kolesarski pohod "Bicincittà"

Pri Remudi v Pevmi bo danes ob 10. uri start kolesarske vožnje "Bicincittà", ki jo v Gorici in drugih sto italijanskih mestih prireja zveza UISP. Udeleženci imajo na voljo dve progi, ki ju bosta obe popeljali tudi čez mejo: prva bo po Gorici in drugi Gorici, druga pa bo po sabotinski cesti sla v Brda. Organizatorji pričakujejo cim večjo udeležbo, saj bo izkupicek od vpisnin (7 tisoč lir) sel v dobrodelne namene.

Srečanje godb v Doberdobu

V Doberdobu se danes nadaljuje 4. Glasbeno srečanje na Krasu, ki ga prireja pihalni orkester Kras. Danes bo prireditveni prostor v občinskem parku zazivel z odprtim kioskov že ob 14. uri. Ob 18. bo spreved pihalnih orkestror Nabrezina, Vogrsko in Kras-Doberdob ter nastop pevskega zbora Jezero, zvečer po 20.30 pa bo ples z ansamblom Kraski kvintet.

Komemoracija pri Peternelu

Pri Peternelu v Goriskih Brdih bo danes ob 16. uri spominska slovesnost ob 50-letnici tragicne smrti 22 oseb, zrtev nacifasistov. Slavnostni govor bosta imela predsednik republiškega odbora Zveze združenj borcev NOB Ivan Dolnicar in pokrajinski predsednik VZPI-ANPI sen. Silvano Bacicchi. Kulturni spored bodo oblikovali godba na pihala, zbor Jezero iz Doberdoba in učenci OS Dobrovo.

Srečanj s kandidati... v parku

Mladinski združenji "Goriziagiovane" in "Siner-gie" in list "Via libera" so v petek s popoldnevom indijske glasbe in poezij Darbar Mantra začeli tridnevni niz prireditev, s katerim želijo v volilni kampanji opozoriti na probleme mladih v Gorici. V tem okviru bo danes ob 17. uri v ljudskem vrtu na Verdijevem korzu okrogla miza s stirim županskimi kandidati, ob 19. pa bo koncert skupin "Noises children" in "Rasta and peace corporation".

TRŽIČ / ŽRTEV JE ŠE NE 20-LETNA MIRTA JARC IZ DOBERDOBA

Spet smrt v sobotni noči

V noči na soboto je v prometni nesreči, ki se je pripetila v Trzicu, izgubila življenje mlada Slovenka, komaj 19-letna Mirta Jarc iz Doberdoba, Trzaska ulica 25. Kruta usoda jo je dočakala ob 3.35 ob odhodu iz znane plesnice Hippodrome. Tedaj je namreč sedla na prednji sedež fiata uno, ki ga je upravljal 23-letni Danijel Laković, prav tako iz Doberdoba, z njima pa se je odpeljal se 23-letni sovašcan Roberto Frandolich.

Trojica se je napotila proti Ronkam po državni cesti stev. 14, vendar se je povratek proti domu kmalu dramatično zaključil. V Ulici Boito, kjer ze nekaj tednov opravljajo dela za razsirtetev greznicega omrežja, je voznik iz se nepojasnjenih vzrokov izgubil nadzorstvo nad vozilom, ki se je silovito zaletelo v debelo cementno cev. Jarceva je z glavo udarila

Razbiti avtomobil in žrtev, še ne 20-letna Mirta Jarc (foto Studio Reportage)

v vetrobran in bila na mestu mrtva. Laković se bo zaradi lažjih ran zdravil dva tedna, Frandolichu pa so v trziški bolnišnici nudili le prvo pomoč. Zapisnik nesreče sestavljajo agenti goriske prometne policije.

Nova cestna tragedija je močno odjeknila v Doberdobu. Mirta, ki bi 9. junija letos dopolnila 20 let, je obiskovala kmetijski zavod v Gradiscu. Bila je vedrega in veselega značaja, več let je pela v domačem pevskem zboru Hrast, ubadala pa se je tudi z odbojko.

Vedno v petek zvečer pa je pri Devetakih 20-letni Emanuele Delnegro zavozil z avtom s cestnišča. Voznik je ostal nepoškodovan, precejšnja pa je škoda na vozilu.

ŠTEVERJAN

Tatovi vlomili v osnovno šolo

Tatovi so v prejšnjih dneh vlomili v osnovno šolo v Steverjanu in iz nje odnesli opremo v vrednosti kar nekaj milijonov lir. Vlom so opravili prejšnji konec tedna, saj ga je solsko osebje odkrilo ob prihodu v službo v pone-deljek, vest pa so dali v javnost sele včeraj. Tatove je zanimala predvsem tehnična oprema, saj so se polastili dveh televizijskih sprejemnikov, videoregistratorja in projektorja. Vrednosti plena gre pristeti se izdatno skodo, ki so jo povzročili pri vlomu, saj so vsega skupaj poskodovali kar sedem vrat. Občina je vložila prijavo, vendar ni veliko upanja, da bi izsledili storilce. Podobnih kraj v solah je bilo v zadnjem času na Goriskem ze precej, saj je dokaj enostavno vlomiti v solske proste in potem izginiti brez sledu.

ZVEZA SLOVENSKEH KULTURNIH DRUŠTEV

Okrogla miza na temo

DESET LET PO TRAVNIKU OCENE IN PERSPEKTIVE

Sodelujejo predstavniki politične (Zeleni, PSI, DSL, SKP, SSK) in civilne družbe (SKGZ in SSO)

Ponedeljek, 30. maja v Gorici

Gostovanje
Mestnega Gledališča
Ljubljanskega

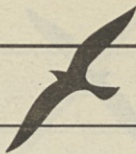
A. Dorfman

DEKLICA IN SMRT

Režija: Zvone Seldbauer

V ponedeljek, 23. (Red A) in v torek, 24. maja 1994 (Red B) ob 20.30 uri v Kulturnem domu v Gorici (ul. I. Brass 20)

Avtobus za ponedeljkovo predstavo vozi po obicajnem voznem redu.

GORICA / URADNO ODPRTJE PRENOVLJENEGA KULTURNEGA DOMA

Slovenski filharmoniki navdušili občinstvo

Orkester je ponudil izvrsten glasbeni in slavnostni večer

V petek zvečer je na slovesnosti ob ponovnem odprtju goriskega Kulturnega doma orkester Slovenske filharmonije iz Ljubljane, pod vodstvom priznanega dirigenta Marka Letonje, navdušil številne poslušalce v dvorani. S skladbami Mihevca, Tartinija, Griega in Kreka je orkester ustvaril posebno vzdušje, ki je pritegnilo slehernega poslušalca. Izredno kvaliteten nastop je tako pospremil Kulturni dom v novo obdobje delovanja.

Uvodoma je pred nastopom ljubljanskega orkestra spregovorila predsednica Upravnega odbora Kulturnega doma Nada Komjanc Sancin, ki je poudarila vlogo doma v širšem goriskem prostoru ter obenem nakazala

smernice nadaljnjega delovanja v smislu skupne hiše vseh Goricanov, ne glede na jezik ali na narodnostno pripadnost in ne glede na to, ali prebi-

vamo na eni ali na drugi strani meje.

Se posebej gre poudariti, da se je slovesnosti udeležilo veliko število predstavnikov oblasti, tako na

občinski, pokrajinski in deželni ravni kot tudi iz Nove Gorice in Ljubljane.

Na sliki (foto Studio Reportage) slovenski filharmoniki

ŠTEVERJAN / NOCOJ V CERKVI

Zborovski koncert

Nastopata zbor Sedej in Vesna iz Kriza

Ljubiteljem petja v Steverjanu se nočijo obeta prijetno doživeti. V zupnijski cerkvi bosta namreč ob 19.30 koncertirala domači mešani zbor Sedej in dekliski zbor Vesna iz Kriza pri Trstu. Zbora veže skupni dirigent, mladi Bogdan Kralj.

Mešani zbor se bo ob zaključku sezone predstavil z raznolikim programom. V uvodu bo zadonela Jerebova Ze pada mrak v dolino, sledile ji bodo slovenske ljudske in umetne pesmi: zbor bo segel v koroški in beneski svet (Roz, Podjuna, Zila in Gularja sem tiela jmieta),

izvajal bo Vrabca, B. Sčeka in H. Artaca in crnsko duhovno "Soon ah Will be done".

Zbor Vesna iz Kriza bo zapel nekaj znanih priljubljenih melodij. Poleg Arcadeltove Ave Marie, Dvorakovega "Goin' home", Kodalyjeve "Turot ieszik a cigany" bo tudi nekaj slovenskih avtorjev: Kogoja, Kumarja, Merkuja in Srebotnjaka. Na klavirju bo spremljala Tamara Raseni, flavto bo igrala Tamara Tretjak, kitaro pa Ivo Tull.

Na sliki: zbor Sedej na koncertu revije Primorska poje aprila letos na Trbižu

PIHALNI ORKESTER KRAS DOBERDOB

4. GLASBENO SREČANJE NA KRASU

Danes, 22. maja: 14.00 - Odprtje kioskov
18.00 - Sprevod pihalnih orkestrrov NABREZINA, VOGRSKO, KRAS (Doberdob) in PZ JEZERO
20.30. - Ples z ansambлом KRASKI KVINTET

Sobota, 28. maja: 16.00 - Odprtje kioskov
Nastop pihalnega orkestra NOVOLES iz Straže pri Novem Mestu in MePZ PRIMSKOVO iz Kranja.
Sledi prosta zabava

PRIREDITVE BODO POD PLATNENIM SOTOROM V OBCINSKEM PARKU

PROSVETNO DRUŠTVO STANDREZ prireja v Standrežu

PRAZNIK ŠPARGLJEV

28. in 29. maja ter 4. in 5. junija

Sobota, 28. maja, ob 20. uri otvoritev in plesna zabava.
Nedelja, 29. maja, ob 17. uri slikarski ex tempore ob 19. uri zbor Stefan Kovac in folklorna skupina Marko banda iz Murske Subote. Nastop zbora sole Ivan Trinko. Sledi prosta zabava.

Sobota, 4. junija, ob 17. uri tekmovanje v pritrkovanju ob 20. uri plesna zabava.
Nedelja, 5. junija, ob 19. uri nastop pevskega zbora in standreske dramske skupine z veseloigro Clovek brez smeja. Sledi prosta zabava. Ob 22. uri Tombola.

Bogat srečolov, tombola, odlični spargli, domača jedca in pijača

RAZPIS NAGRADE

»DR. FRANE TONČIČ« 1994

Slovenski visokosolski sklad »Sergij Tončič« v Trstu razpisuje nagrado »Dr. Frane Tončič«, ki ima namen vzpodbuditi slovenske visokosolce v Italiji k raziskovalnemu in ustvarjalnemu delu.

Letos bosta iz fonda, ce bodo okoliščine to narekova- le, podeljeni dve nagradi po dva milijona lir, ena namenjena diplomski studiji s področja humanističnih ved, druga pa s področja eksaktnih ved. V postev pridejo disertacije, ki pomenijo obogatitev slovenske kulture, zgodovine ali znanosti in ki so sklenile kandida- tov univerzitetni studij v enem od rokov akademskega leta 1992/93.

Zainteresirani naj dostavijo izvod svoje studije najkasneje do 30. septembra t. l. Narodni in študijski knjižnici v Trstu, ul. Sv. Franciska 20/I

Komisija, ki jo bo imenoval upravni odbor sklada, bo pregledala prejeta dela do konca januarja 1995, v februarju bo sledila nagraditev.

Trst, 12. maja 1994

KINO

GORICA
VITTORIA 16.30-18.30-20.20-22.15 »Sister act II«. Whoopy Goldberg. Ozvočenje Dolby stereo.

CORSO 16.00-18.00-22.00-22.00 »Maniaci sentimentali«.

KONCERTI

V OKVIRU GLASBENE SEZONE "Danubio. Una civiltà musicale" bo v cerkvi Marcelliana v Trziču nočijo ob 20.30 koncert organista Klementa Schnorra.

IZLETI

SPORTNO DRUŠTVO IZ SOVODENJ prireja danes avtobusni izlet v Valvasone ob priliki nogometne tekme Valvasone-Sovodnje. Zbirališče pred sovodensko telovadnico ob 13.30, vpisete se lahko v gostilnah pri Brunu in pri Marinu. Cena avtobusnega prevoza 15.000 lir.

SEKCIJA VZPI-ANPI DOL-JAMLJE obvešča, da bo avtobus za izlet v Veneto 28. t.m. odpeljal iz Gorice ob 5.30. Izletniki bodo zatem vstopali v Dolu, na Poljanah, v Doberdolu in Jamljah. Na razpolago je se nekaj mest.

LEKARNE

DEŽURNA LEKARNA V GORICI

D'UDINE, Trg S. Francesco 4, tel. 530124

DEŽURNA LEKARNA V TRZICU

AL REDENTORE, Ul. Rosselli 23, tel. 410340

MENJALNICA CAMBIO ISONTINO
Gorica - Korzo Verdi 56
menjalnica in prodaja tujih valut, slovenskega tolarja, hrvaškega dinarja, madžarskega florinta, češke krome.
URNIK: od torka do sobote 8.30 - 13.00 in 14.30 - 18.00
Tel. 0481/536322 - fax 0481/531210

SKPD »F. B. SEDEJ«

vljudno vabi na

Zborovski koncert

mešanega zbora SEDEJ iz Steverjana in dekliskega zbora »Vesna« iz Kriza pri Trstu
Zborovodja Bogdan KRALJ
Zupnijska cerkev v Steverjanu, danes, 22. maja, ob 19.30.

NARDIN VOJKO
UL. Sv. Mihaela 324
Gorica
Štandrez - ind. cona
Tel. (0481) 21065 - Fax 522410

FORST

laško pivo

JOHN BULL BITTER ALE

ALLSOPP'S

URARNA ZLATARNA

Lo Scrigno

- ure najboljših znamk;
- nakit in predmeti iz srebra in zlata neposredno od proizvajalca;
- konkurenčne cene;

GORICA - Ul. Arcivescovado 3
(nasproti Katoliške knjigarne)
Telefon 0481/534633

OBVESTILA

SSO sporoča, da je nova številka faxe goriskega se- deza 536324.

KSD DANICA VRH sklicuje sejo članov v čet- tek, 26. maja, ob 20.45 v centru Danica na Vrhu.

KMECKA ZVEZA nudi strokovno pomoč pri iz- polnjevanju davčnih pri- jav. Uradi v Ul. Malta 2 so odprti ob delavnikih od 8. do 12. ure (tel. 531644).

DRUŠTVO SLOVEN- SKIH UPOKOJENCEV ZA GORIŠKO vabi na 5. redni občni zbor, ki bo v soboto, 28. maja, ob 16. uri v mali dvorani Kulturnega doma v Gorici.

DIJASKI DOM SIMON GREGORČIC - GORICA organizira Poletno sre- disce od 27. junija do 22. julija. Prijave do 31. maja v upravi Dijškega doma, ulica Montesanto 84, tel. 533495.

ZSSDI IN ZDRUŽENI MLADINSKI EKIPI MLA- DOSTI IN SOVODENJ pri- redijo "nogometni kamp" od 25. junija do 3. julija na Rogli. Pokrovitelja sta No- gometna zveza Slovenije in nogometna sola "Brane- ta Oblaka". Pojasnila: Da- rio Frandolic (tel. 78158) in Zdravko Kustrin (tel. 882523).

PRISPEVKI

V počastitev spomina Jozefa Bagona daruje žena Ema 50 tisoč lir za sekcijo VZPI Jamlje - Dol.

V počastitev spomina dragega moža Lučana Pe- rigoja daruje žena Malka 400 tisoč lir za pevski zbor A. Paglavac iz Podgore.

V isti namen daruje se- stra Mila 100 tisoč lir za KD Andrej Paglavac iz Podgore.

Namesto cvetja na grob Lučana Perigoja daruje Stanko Bregant 50 tisoč lir za KD Andrej Paglavac iz Podgore.

Namesto cvetja na grob Bernarda Bratoža daruje Avgust Stekar 200 tisoč lir za SPD Gorica in 200 tisoč lir za KD Briski gric iz Ste- verjana.

ČRPALKE

Danes so na Goriskem de- zurne bencinske crpalke

GORICA
IP - Ulica Crispi
ESSO - Ul. L. Isonzo
MONTESHELL - Ul. Aquileia

ERG - Ul. sv. Mihaela
AGIP - Ul. Trieste
TRZIC
MONTESHELL - Ul. Boito

IP - Ul. Matteotti
AGIP - Ul. Cosulich
KRMIN
AGIP - Drev. V. Giulia

GRADISCE
MONTESHELL - Ul. Trieste
RONKE
AGIP - Ul. Redipuglia

STARANCAN
AGIP - Ul. Mainardis

VČERAJ-DANES

V tednu od 15. maja do 21. maja 1994

RODILI SO SE: Urška Cebtron, Lisa Belardinelli, Davide Dal Dan, Francesco Marson, Davide Paliaga.

UMRLI SO: 60-letni upokojenec Mario Guerra, 91-letna gospodinja Jolanda Feletti vd. Tangaro, 93-let- na gospodinja Marcella Bressan vd. Ortolani, 75-let- ni upokojenec Renzo Ada- moli, 80-letni upokojenec Giovanni Presi, 77-letna upokojenka Anna Laurenti vd. Fabris, 84-letna upo- kojenka Elisabetta Sindici vd. Dobran, 48-letni avto- licar Giovanni Bozic, 72-let- na upokojenka Maria Sre- bernic, 83-letna Matilde Bressan vd. Taverna, 77-let- ni upokojenec Vittorio Mi- nin, 74-letni upokojenec Franc Poberaj, 88-letni upokojenec Giovanni Maz- zolini, 59-letni mizar Mi- chele Bastiani, 82-letni upokojenec Giovanni Ber- nardis, 87-letni upokojenec Federico Godeas, 82-letni upokojenec Lodovico Ca- stellan, 87-letna upo- kojenka Isidora Zorzut vd. Fornasari, 84-letna gospo- dinja Caterina Baldassi vd. Tasin, 71-letni upokojenec Rodolfo Pintar, 81-letni upokojenec Attilio Luigi Zonch, 83-letni upokojenec Ivan Ursic, 70-letni upo- kojenec Stanko Budal.

ZAHVALA

Ob težki izgubi drage- ga moža

Lučana Perigoja

se iskreno zahvaljuje- mo vsem, ki so na kate- rikoli način pomagali v casu mucne bolezni.

Posebna zahvala naj gre sekciji VZPI-Podgora za venec, pevcem zbora A. Paglavac, gospodu zu- pniku iz Podgore in vsem, ki so pospremili dragega pokojnega k vec- nemu počitku.

žena Malka in ostalo sorodstvo

Podgora, 22. maja 1994

Globoko ganjeni ob iz- gubi drage sestre in hčerke Mirte izrekamo iskreno sozalie Valentini in vsem v družini.

Mesani pevski zbor Hrast

Društvo Hrast izreka iskreno sozalie prof. Lucani Budal in do- macim ob boleci izgubi dragega očeta.

Zbor Podgora in skupina Akord gostujeta pri izseljencih v Belgiji

Pevska skupina Akord in mešani pevski zbor Podgora gostujeta te dni v Belgiji na povabilo Slo- venskega pevskega društva Slomšek iz mesta Maasmehelen. V tem mestu prebivajo številni slovenski izseljenci, ki so morali v začetku sto- letja in kasneje s trebuhom za kruhom in so dobi- li službo v rudnikih premoga. Društvo Slomšek zbira številne slovenske ljubitelje petja iz Ma- smehelena, saj delujeta v okviru društva kar dva zbora, moški in mešani.

Gostovanje goriskih zborov sovpada z vsakolet- nim Slovenskim pomladanskim pevskim veče- rom, ki je bil na sporedu sinoci. Na njem sta na- stopila poleg Akorda in MePZ Podgora tudi oba domača zbora. Današnji dan bo posvečen turistič- nemu ogledu belgijskega glavnega mesta in mesta Brugge, ki je postavljeno na kolih kakor Benetke, jutri pa se bodo pevci odpravili na povratno pot s postankom se v Münchnu.

Nekaterim stvarem se
v zamejstvu
ne znamo odločiti.

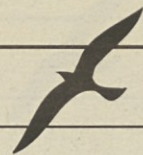

GRAFICENTER / FOTO: SERGIO FERRARI

Nekaterim drugim
se ne smemo.

Primorski dnevnik
Moj dnevnik!

BIH / GRANATE NA BUGOJNO

Prišli so prvi turški oficirji

Enotam Unproforja se bodo kmalu pridružili vojaki iz Turčije

SARAJEVO - Muslimani v Tuzli so se v soboto ob pol petih zjutraj zbrali na molitvi ob začetku enega najpomembnejših verskih praznikov bajrama, ki je posvečen Abrahamovemu žrtvovanju. V Tuzli je bilo torej razmeroma mirno, zato pa so Srbi obstreljevali Bugojno.

Predstavniki ZN poročajo, da so bili po izjavah domaćinov med nočnimi napadi ubiti stiri ljudje, tri najstari pa jih je bilo ranjenih. Vojaske opazovalci ZN so poročali tudi o nadaljevanju spopadov pri Olovu, kjer se muslimanska in srbska vojska spopadata za pomembne preskrbovalne poti. Na drugih bojiščih v državi je bilo po besedah vojaških opazovalcev ZN »razmeroma mirno«, kar seveda pomeni, da ni bilo

hujšega topniškega obstreljevanja ali večjih spopadov pehote. Na tuzelskem letališču sta pristali dve letali ZN s človekoljubno pomočjo.

Iz Gorazda polkovnik Ove Nielsen poroča, da je v omenjeni enklavi vse te zije opravljati naloge, saj Srbi vse pogostejše ovirajo njihovo gibanje v mesto in iz njega, opazovalcema ZN iz Jordanije in Bangladeša pa so celo preprečili prihod v mesto. Po njegovih besedah so Srbi pri Gorazdu upoštevali določila NATOvega ultimata le prve dni. Junija ali julija bo v BiH prislo približno 1.500 turških vojakov, ki ne bodo nameščeni blizu srbskih položajev. V BiH so že pripeli turški oficirji, ki morajo poskrbeti za namestitve omenjenih enot.

(Agencije)

Vojaki ZN na Igmanu se ponovno srečujejo z oboroženimi Srbi (Telefoto: AP)

Petnajst tisoč vojnih zločincev

Komisija za zbiranje podatkov o vojnih zločinih v Sarajevu je doslej poimensko ugotovila 75 tisoč žrtev vojnih zločinov. Med dveletnim delom so zbrali tudi 15 tisoč imen ljudi, ki so osumljeni vojnih zločinov. Sklepe so zbrali na podlagi pogovorov z 2.500 očitavci. Popisala je tudi 450 požganih vasi, 800 porušeni ali poškodovanih islamskih verskih objektov, 128 katoliških in 10 pravoslavnih cerkva, tri sinagoge, 258 taborišč in zaporov v BiH ter 15 v Srbiji in Crni Gori, ki jih upravljajo srbske oblasti. Komisija je ugotovila, da je bilo med dveletno vojno poslanih 25 tisoč žensk, 15 tisoč ljudi pa ubitih v več kot 200 množičnih pobojih. Komisija je odkrila tudi 44 množičnih grobnic.

NOVICE

Ameriški obisk vzhodne Evrope

WASHINGTON - Ameriški državni sekretariat je sporočil, da se bo podsekretarka Lynn Davis, zadolžena za nadzor oboroževanja in mednarodno varnost, od 22. do 28. maja mudila na obisku v Bolgariji, Makedoniji, na Slovaškem in Madžarskem.

Mladolentniki napadli policijo

BELFAST - Policijski tiskovni predstavnik je sporočil, da so policijsko patruljo v severnem in vzhodnem delu Belfasta napadle mladolentniške tolpe. Eno od njih so policaji zalotili pri vdiranju v avtomobile na enem od večjih mestnih parkiršč. Priso je do streljanja in na prizorišču so pritekale se tri ali stiri manjše tolpe mladolentnikov in napadle policaje. Okrepljenim policijskim enotam je uspelo napadalce razgnati. Napadi so se minulo noč še nekajkrat ponovili, zato so poklicali policijske okrepitve tudi od drugod.

Južni Jemen razglasil neodvisnost

ADEN - Včeraj se je nekdanji Južni Jemen razglasil za Demokratično republiko Jemen. Severne sile so zato se tesneje stisnile obroč okrog južnjake prestolnice, saj skusajo upornemu južnjakemu voditelju Aliju Salemu Baidhu preprečiti, da bi razglasil neodvisnost tudi udejanjil. Z razglasitvijo samostojnosti juga je prenehalo tudi predvčerajšnjim podpisano premirje.

(Agencije)

O čem pišejo drugje po svetu

O Jackie Kennedy

Zakonska dvojica Kennedy je bila simbol za dobro in lepo. (...) Proti Sovjetski zvezi, ki je postavila zid okrog Berlina, je Kennedy vodil krizarski pohod za svobodo. Bil je bogat dedič in vendar si je prizadeval za zascito revnih. Kot simbol bele moči je zagovarjal enakopravnost s črnimi. Amerika je bila pravi vzor. (...) Z Jackijino smrtjo sage ne bo konec, kajti nove in nove generacije prek Kennedyja odkrivajo hrepenenje po zlatih casih, karsna so bila 60. leta. (Le Figaro, Pariz)

DANES PO SVETU

MOSKVA - Britanski zunanji minister Douglas Hurd začel tridnevni obisk v Rusiji
NEW YORK - Veljati začnejo sankcije Organizacije združenih narodov proti Haitiju
TIRANA - Nadaljuje se sojenje nekdanjemu predsedniku Ramizu Aliji

RUANDA / ETNIČNO ČIŠČENJE

Tutsije smo pobijali, ker so nam ukazali

KABUGA (Ruanda) - »Učili so nas ubijati. Pobiti bi morali vsakega pripadnika Tutsijev ali njihovega simpatizerja, na katerega bi naleteli. Sicer pa se ubijanju niti nismo mogli izogniti, saj smo morili na ukaz, nepokorščina pa se plačuje z lastnim življenjem.« se je zagovarjala šestinidesetletna Juliana Mukanjavarja, pripadnica plemena Hutu.

Je le ena od dvaindvajsetih ujetnikov, ki jih je kakih pet kilometrov od središča Kigalija ujela in zaprla Ruandska domoljubna fronta (RPF). V trenutku, ko so uporniki vdrla na neko dvorišče, je Juliana s kijem, polnim dolgih ostrih zeblijev, pobijala nekega malčka, pripadnika Tutsijev. »Tako ali tako ga je že prej zadela kroglja in so me vojaki prosili, naj mu skrajšam muke.« se je branila.

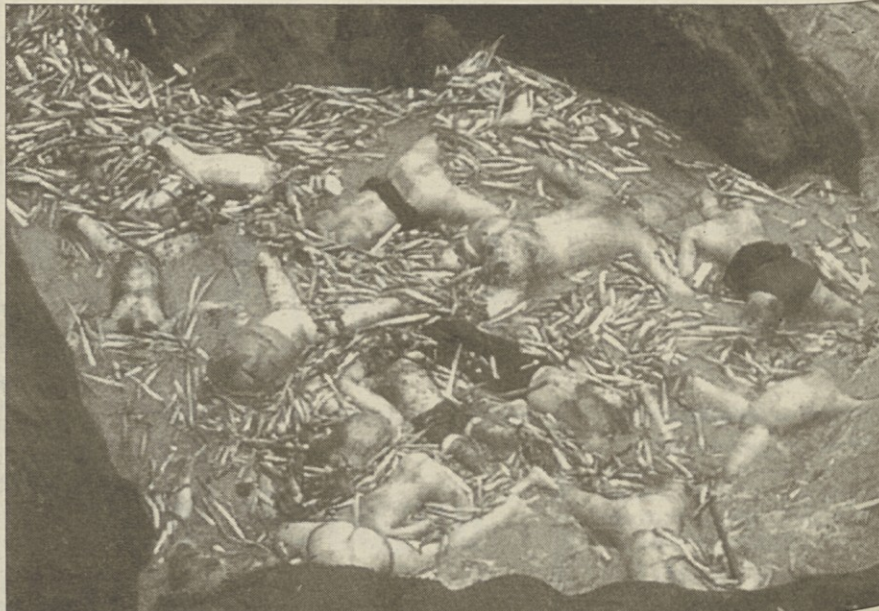
Juliana je povedala, da je njeno skupino vodil muharbijski zupan Jean-Baptiste Gatete, ki je obenem tudi eden od vodilnih aktivistov stranke Nacionalnega gibanja za razvoj in demokracijo. Ni prvic, da je kaksen ujeti morilec ali pa preživel žrtev omenil Gatetejevo

ime, večkrat pa je bilo slisati tudi obtožbe na račun županov ostalih mest. Menda se Gatete pod krinko begunca trenutno skriva v begunskem taborišču Benaco v zahodni Tanzaniji. »Vodil je vse glavne pokole v Kabugi, sedaj pa je zagotovo v Benacu. Če me odpeljeta tja, vam ga bom pokazala.« je svojim zaslisevalcem pripovedovala Juliana. »Ne tajim svoje krivde za to, kar sem storila, povedati pa vam moram, da se ne cutim odgovorna. Bila sem namrec samo izvrševalec ukazov in kot taka nisem imela druge možnosti.«

Z Juliano je v celici se nekaj drugih zapornikov. Med njimi je tudi šestnajstletni Mbonigaba Mudaheranva, ki je pomagal »hutujskim klavcem« tako, da jim je natančno, kdo vse pripada Tutsijem in kje živi oziroma se skriva. »Ko sem odkril kaksnega Tutsija, sem ga prijavil vojaškim oblastem. Nekega dne so v mesto vdrla vojaki in pobili približno stiri Tutsijeve, ki sem jih ovadil.« je povedal in dodal, da je v mestu nekot zivel približno stiri tisoč Tutsijev, posebni hutujski vodi smrti pa so pobili skoraj vse.

»Vojaske poveljniki so nam govorili, da so Tutsiji sestrelili predsednikovo letalo in da nam zato dovoljujejo, da krvavo mascuje mo njegovo smrt. Videl sem žensko, ki so jo vojaki stiri ali pet dni nepretrgoma posiljevali, nato pa so ji z buzdovanom razčesnili lobanjo. Navadno so ujetnicam povezali oči in jih ustrelili, njihovi otroci pa so morali usmrtnitve gledati.« je povedal Mbonigaba.

Najkrajši »zaporniški staz« ima petinsedemdesetletni Joseph Rukvavu, ki pravi: »Pred bogom in vsem človeštvom me je sram tega, kar sem storil. Toda, kaj bi storili vi, če bi bili v moji koži? Veljalo je namrec nacelelo.« Kdor ni z nami, je proti nam« in zato sem moral prijeti za orožje, sicer bi me ubili lastni sosedje ali pa Tutsiji, ki prav tako niso nedolžni.« Na koncu je Juliana povedala: »Ne boste verjeli, da sem prav vesela, da me je RFP ujela. V moje življenje se je namrec vrnil mir in pocutim se, kot da bi se zbudila iz omotice. Res, lepo je, če človeka preveva mir...« V daljavi so grmeli topovi. (B. M.)

Trupla iz Ruande naplavilo v Ugandi

KAMPALA - V soboto so v Ugandi pokopali trupla 600 Ruandčanov, ki jih je voda naplavila na obalo Viktorijinega jezera. Glede na veliko število žrtev ruandske državljanske vojne - v spopadih naj bi padlo že najmanj pol milijona ljudi - predvidevajo, da v jezeru in reki plava še več tisoč trupel. Ugandske oblasti se bojijo množičnih zastrupitev z vodo, prepovedale pa so tudi prodajo rib iz Viktorijinega jezera in ruandsko-ugandske mejne reke Kagera, po kateri že nekaj dni zapored dan in noč plujejo policijski patruljni čolni in ribiške ladje ter iz vode pobirajo trupla nesrečnih Ruandčanov. (Agencije)

NEMČIJA / PREDSEDNIŠKE VOLITVE

Največ možnosti, da postane naslednik Richarda Weizsaeckerja, ima Roman Herzog

BONN - Nemske predsedniške volitve imajo med vsemi devetnajstimi (19) vrstami volitev, na katere se bodo letos morali podati Nemci, najbolj simbolčen pomen, obenem pa so ene najbolj zapletenih in najslabše razumljenih, ugotavljajo poznavalci.

Predsednik države ima le protokolarno vlogo, obenem pa naj bi predstavljal vse, kar Nemčija premore najboljše. Ob tem pa predsednika ne izbirajo neposredno volivci, pač pa se o njem odloča 1.324 elektorjev tako imenovanega Bundesversammlung (Zvezne skupščine), ki se za izvršitev omenjenih naloge zbere samo enkrat v petih letih. Predsednika volijo torej za petletno obdobje z možnostjo enkratne ponovne izvolitve. Polovico članov omenjenega visokega telesa prispevajo parlamenti šestnajstih zveznih držav, drugo polovico pa zvezni parlament.

Predvolilna kampanja za omenjeno visoko funkcijo se zdi kot boj s sencami, pri čemer le posvečeni vedo, kateri od kandidatov dobiva in kateri izgublja. Kljub nastetim podrobnostim, ki nepo-

znavalca političnih procedur utegnejo zmeti, pa se Nemci živo zanimajo za to, kdo bo nasledil Richarda von Weizsaeckerja, najbolj priljubljenega politika in »vest naroda«, kot ga mnogi imenujejo zaradi visokih moralnih vrednot, za katere se zavzema. Za izvolitev na predsedniško mesto, ki poteka v treh krogih, se potegujejo stiri kandidati; zbrati je treba absolutno večino 663 glasov v prvih dveh krogih volitev ali enostavno večino v tretjem krogu. Glasovi so med strankami razdeljeni takole: 619 jih ima vladajoča unija krščanskih demokratov in krščanskih socialistov (CDU/CSU), 502 najmočnejša opozicijska socialdemokratska stranka (SPD), 111 liberalna stranka (FDP), 44 zeleni, 33 stranka demokratičnega socializma (PDS) in 15 glasov ostali, med katerimi so tudi predstavniki skrajne desnice.

Poznavalci pripisujejo največ možnosti za izvolitev šestdesetletnemu Romanu Herzogu, predsedniku zveznega ustavnega sodišča, najvišje sodne ustanove v državi, ki ima za konzervativca izjemno liberalne poglede na

vrsto problemov. Največ možnosti ima tudi zato, ker prihaja iz največje od omenjenih strankarskih skupin. Za premiera Severnega Porenja (Westfalije) trinidesetletnega Johannes Raua pravijo, da bi zlahka zmagal, če bi bile volitve neposredne, saj je med ljudmi priljubljen, se posebej v nekdanji Vzhodni Nemčiji, v omenjenem volilnem sistemu pa se mu zmagala lahko nasmehne le, če bi med volitvami prislo do oblikovanja močne proticedujevske povezave. Se precej manj možnosti imata trinidesetletna liberalka Hildegard Hamm-Brucher, nekdanja parlamentarka iz Bonna, ki se bo volitev udeležila iz protesta zoper Kholovo odločitev o nominiranju znane konzervativca Steffena Heitmana, ki pa je kasneje odstopil. Po vsej verjetnosti bo v tretjem krogu volitev odstopila in tako dala prostor kakemu drugemu kandidatu liberalne stranke. Na najmanjše število glasov lahko računa predstavnik zelenih, stiriinpetdesetletni Jens Reich, molekularni biolog in velik zagovornik sodelovanja z nekdanjimi Vzhodnimi Nemci. Pomagal je tudi ustanoviti novi vzhodnonemski forum za človekove pravice. Po vsej verjetnosti ne bo dobil več glasov, kot jih v omenjenem volilnem organu premore njegova stranka.

Omenjeni način volitev predsednika in protokolarna narava njegove funkcije izvirata iz grenkih izkušenj predvojnega obdobja, ko je predsednik Hindenburg leta 1933 za kanclerja imenoval Hitlerja. Nemska ustava iz leta 1949 določa, da predsednik kanclerja ter državne uslužbenice, sodnike in oficirje imenuje le se formalno, ko se o tem odloči parlament. Če je izzid volitev izenačen in se parlament ne more odločiti o kanclerju, ima predsednik pravico prišepniti parlamentu ime kandidata, za katerega naj se odloči. (M. C.)

Za celovito Evropo

Nemčija bo prvega julija od Grčije prevzela polletno predsedovanje Evropski uniji, v začetku leta 1995 pa jo bo nasledila Francija. Državi bosta zato tesno sodelovali v utrjevanju »evropskih dimenzij (nemske) politike«, je pred zgornjim domom parlamenta dejal zunanji minister Klaus Kinkel.

Kinkel je napovedal okrepitev prizadevanj za modernizacijo evropskega gospodarstva, saj meni, da le sodobno evropsko gospodarstvo lahko tekmuje z Azijo in ZDA. Zavzemal se bo tudi za integracijo Švedske, Finske, Norveške in Avstrije v EU, kot tudi za premagovanje »razvojnih razlik« med evropskim Zahodom in srednjeevropskimi in vzhodnoevropskimi državami. Po mnenju nemškega zunanjega ministra je za čimprejšnjo uspešno izvedbo gospodarskih reform v državah nekdanjega vzhodnega bloka treba oblikovati enotno evropsko politiko. »Nemčija bo tudi v prihodnje spodbujala zamesel panevropeizma, ne pa razmišljanj, ki Evropo delijo na Zahod in Vzhod,« je poudaril Klaus Kinkel.

Zbral je Zoran Odić

POBJEDA iz Podgorice v članku z naslovom Satanska cirilica navaja, da je »po Satanskih stihih, ki jih je islamski fundamentalizem razglasil za škodljive in zato prepovedane muslimanskim ocem, pršla na vrsto se cirilica. 'Ne sprejemamo cirilice,' so namreč napisali gosparji (nekdanji dubrovniški plemici) in književniki iz časopisa Dubrovnik, ko so uredništvu crnogorskega literarnega mesecnika Ovdje vrnili nekaj izvodov te revije. To, da nekdo 'ne sprejema cirilice', je res lahko znak njegove tisočletne kulture. Mar bodo prebivalci Dubrovnika izginali tudi Mazuraničevega Smail ago? Bodo morda v plamenu nove hrvaske demokracije za vedno končali dubrovniški madrigali in pesmi Jovana Ducića?«

TRETJA OBLETNICA PEKRSKIH DOGODKOV

Mala država ne potrebuje prevelike vojske

Najzaslužnejšim podelili vojaška odlikovanja

PEKRE - Slovesnost ob tretji obletnici pekrskih dogodkov, ki so vodili k nastanku samostojne države in slovenske vojske, je včeraj potekala v 710. učnem centru slovenske vojske v Pekrah pri Mariboru.

Govorniki so brez velikih besed opisali začetke slovenske TO. Ta je sedaj sodobna slovenska vojska, ki, čeprav jo plačujemo, porabi občutno manj finančnih sredstev, kot smo jih dolga leta plačevali za jugoslovansko armado. »Maribor ima v zgodovini slovenskega osamosvajanja in nastanka slovenske vojske posebno vlogo in mesto, ki bi se ga morali zavedati bolj pogosto. Je drugo največje slovensko mesto, gospodarsko središče, kulturno in univerzitetno mesto in mesto, v katerem je nastajala vojaška zgodovina našega naroda in naše države. Prav je, da se spomnimo vsaj nekaterih dogodkov,« je v

svojem nagovoru povedal obrambni minister Jelko Kacin.

Maribor se tudi v novejši zgodovini večkrat pojavlja v zvezi z obrambo naše trdno izražene politične volje, da si ustvarimo in izberemo lastno in samostojno slovensko državo. Za to so si prizadevali že od generala Maistra in vse do današnjih dni oziroma do leta 1991, ko se je uresničila stoletna težnja mnogih slovenskih generacij. Zato je predsednik mariborske vlade Anton Rous, ki je v imenu mesta Maribor pozdravil navzoče na slovesnosti z zelo poetičnim nagovorom: »Pekrani in Mariborci so že avstroogrskim veljakom, potem Hitlerju in

na koncu se jugoarmadi pokazali, da tukaj in na teh območjih morajo živeti slovensko govoreči ljudje. Stajerci in vsi Slovenci smo vsakemu sovražniku pokazali zobe, tako bo tudi v prihodnjem.«

To je tudi eden od vzrokov, da se dneva slovenske vojske spominjamo ravno v stajerski metropoli. Minister Kacin pa se je v nadaljevanju svojega nagovora dotaknil tudi vsakodnevnih političnih težav na Slovenskem. V zvezi z desetdnevno vojno za osamosvojitve je povedal: »Obramba države in vojska ni skrb samo ene, katerekoli že politične stranke. Obramba ne sme in ne more biti odgovornost katerekoli in kakršnekoli vladajoče koalicije. Ona mora biti tudi pravica in dolžnost vsakokratne opozicije.

Obramba je pravica ter obveznost, pa tudi simbol in pogoj državnosti in države. In za našo samostojno državo je slo in za našo skupno državo in obrambo gre danes in bo slo tudi jutri in po jutrisnjem.«

Ob proslavi tretje obletnice nastanka slovenske vojske je minister Kacin podelil tudi nekaj priznanj najuspešnejšim enotam in posameznikom. Red slovenske vojske sta dobila 76. protiolepn divizijon iz Murske Sobotice in 54. oklepni motorizirani bataljon Vrhnika; brigadirsko sabljo je prejel načelnik učnega oddelka republiškega štaba TO Alojz Jehart. Oficirjem bivše JA, ki so pravočasno prestopili v slovensko TO, pa so podelili tudi spominske znake »Zvest Sloveniji«.

Oste Bakal

Slovesnosti so se udeležili številni predstavniki države (Foto: Boban Plavevski / B+D)

Zdravniki v zdraviliškem kraju

LASKO - V dvorani laskanskega kulturnega doma se je včeraj končalo 131. srečanje slovenskih zdravnikov. Pripravila sta ga zdravniški društvi Celja in Slovenije, udeležilo pa se ga je skoraj 200 zdravnikov. Prvi dan srečanja so posvetili stanovskim vprašanjem, včeraj pa so se v skladu s priporočilom OZN, da naj bi bili programi zdravstvenega varstva otrok, moških in žensk v rodnem obdobju življenja bolj kot doslej posvečeni krepitvi zdravja in preprečevanju bolezni že v predšolski in šolski dobi - posvetili vprašanjem zdravstvene vzgoje otrok in mladine.

(B. P.)

NADARJENI UČENCI

To področje zahteva več strokovne in družbene pozornosti

Udeleženci mednarodnega posveta tudi hrvaški in nemški strokovnjaki

OTOČEC - Društvo pedagoških delavcev Slovenije, Pedagoška fakulteta iz Ljubljane in republiški Zavod za zaposlovanje so pod pokroviteljstvom IS občine Novo mesto in ministrstev za solstvo in sport, znanost in tehnologijo ter delo, družino in socialno skrbstvo na Otočcu organizirali mednarodni posvet o nadarjenih učencih.

Tridnevnega posveta, ki se je končal včeraj, se je udeležilo 200 učiteljev, psihologov, vzgojiteljev in ravnateljev iz cele Slovenije, kot predavatelji pa so nastopili priznani strokovnjaki iz Slovenije, Hrvaške in Nemčije. Zadnji takšen posvet je bil pred petimi leti, vendar nobenega od takratnih sklepov niso realizirali, saj so bili vezani na materialno osnovo.

Posvet s temo »Nadarjeni - stanje, problematika, razvojne možnosti« je bil posvečen aktualni tematiki in je pokazal, da zahteva to področje več strokovne in družbene pozornosti. V dveh dneh je več kot 50 referentov predstavilo 40 prispevkov v plenarnem delu in v delu po skupinah. Obravnavali so tako splošno problematiko kot posebna področja: delo s predšolskimi nadarjenimi otroki, razvoj posebnih nadarjenosti - talentiranosti, šolske in alternativne oblike dela in vplive socialnega okolja na razvoj nadarjenih. »Posvet je s svojim raznolikim pristopom, pogojenim z različnostjo strokovnih poklicev, dobro izpostavil razloge, ki narekujejo radikalne spremembe v tem segmentu pedagoških

prizadevanj,« je menil dr. Marjan Blazič, eden od organizatorjev in glavni urednik zbornika referatov s tega posveta.

Foto: Jože Žura

Sasa Mance, 17-letna dijakinja 3. letnika novomeske gimnazije, Zoisova stipendistka, je že tretje leto člani

ca kluba za nadarjene učence v Novem mestu, ki je edini takšen klub v Sloveniji.

Kaj ti pomeni biti nadarjena?

»Zadovoljstvo, da bom lahko družbi kaj koristnega prispevala in da sem lahko članica kluba nadarjenih.«

Kako zgleda biti nadarjena - v soli?

»Nic posebnega, profesorji tega večinoma ne sprejemajo najlepše ali pa so brez komentarja. Delamo po istem programu kot ostali. V klubu pa imamo letno preko 600 ur dodatnega izobraževanja na raznih področjih.«

Zivljenjski cilji?

»Uspeti v poklicnem smislu in biti zadovoljna s poklicem, ki si ga želim. Kaj bom studirala, se še nisem odločila.«

Jože Žura

ODLOČITEV USTAVNEGA SODIŠČA

Negotova izvedba referendumoma

Rupel: »Sodišče melje za nekatere desno usmerjene stranke.«

PEKRE - Odločitev ustavnega sodišča Republike Slovenije o potrditvi oziroma razveljavitvi nekaterih na državnem zboru že določenih referendumskih območij za ustanovitev novih občin je zbudila veliko odmevov. Za mnenje smo povprašali nekaj politikov, ki so se udeležili proslave ob obletnici pekrskih dogodkov.

Dimitrij Rupel, LDS: »Odločitev ustavnega sodišča se ujema z željami SKD po razkosanju Slovenije. Potemtakem bomo imeli veliko revnih far (novih občin) in nekaj bogatih mest.«

Zmago Jelenc, SNS: »Odločitev ustavnega sodišča se ujema z željami SKD po razkosanju Slovenije. Potemtakem bomo imeli veliko revnih far (novih občin) in nekaj bogatih mest.«

Ivan Kristan, predsednik državnega sveta: »V državnem svetu smo od začetka ugotavljali, da je vse skupaj slabo pripravljeno. Z odločitvijo ustavnega sodišča bodo nastali dodatni problemi, tako da je vprašljiv tudi referendum, napovedan za 29. maj.«

Ivan Bizjak, minister za notranje zadeve, SKD: »Ne drži, da v naši stranki želimo razkosanje, kot nam nekateri očitajo. Mi smo predvidevali okrog 250 novih občin. Toda krajin so želeli drugače, tako bodo na referendumu imeli ravno oni zadnjo besedo.«

Za mnenje smo zaprosili tudi predsednika **Milana Kucana**, ki pa je dejal, da se ne more komentirati odločitve ustavnega sodišča, ker se ni seznanjen z njegovo vsebino. (O. B.)

SKUPŠČINA SOBOŠKEGA RK

Za več znanja

MURSKA SOBOTA - Volilno in programsko skupščino občinske organizacije Rdečega križa Murska Sobotna so uspešno izpeljali kljub pripombam nekaterih, da poteka v nepravem času, saj regionalna samouprava še ni urejena.

Predsednik Rdečega križa Slovenije dr. Alojz Brus je zbranim, med katerimi so bili vodilni delavci Rdečega križa vseh pomurskih občin, povedal, da organizacija RK ni vezana na lokalno samoupravo in ker je določene stvari treba rešiti, bodo sedanje občinske organizacije RK delovale kot območne. Iz sporočila o opravljenem delu smo izvedeli, da so v občinski organizaciji RK, v sodelovanju z medobčinskimi svetom RK za Pomurje ter ob finančni pomoči Rdečega križa Slovenije organizirali seminar za mlade mentorje podmladkov Rdečega križa na osnovnih in srednjih solah, drugega pa za predsednike in sekretarje krajevnih organizacij RK v starih pomurskih občinah. Omeniti velja, da ima RK v soboski občini podmladek v petih srednjih in 17 osnovnih solah. Mladi so pripravili 67 pisnih izdelkov, od tega trije begunski otroci, na temo »Kri rešuje življenje«. V akciji RKS »1000 metuljev« je iz občine Murska Sobotna sodelovalo 98 otrok, od tega 24 iz sole za begunce v Murski Soboti. Mladi člani RK dobro sodelujejo s Slovenci iz Gornjega Senika oziroma Porabja, sodelujejo pa tudi s predstavniki RK Avstrije in

Hrvaške. Rdeči križ iz avstrijskega Gradca je za božične in novoletne praznike Pomurcem poslal šest ton pomoči. Življenjsko prepotrebno tekočino je v letu 1992 oddalo 3680, lani pa 3600 krvodajalcev iz občine Murska Sobotna. RK namenja posebno pozornost vzgoji kadrov za področje prve pomoči in prevencije nesreč. Poleg boja proti rakavi v akciji »Slovenija 2000 in rak« so organizirali več deset predavanj po solah. Aktivno deluje tudi koordinacijski odbor za boj proti zasvojenosti na področju preventivne pred alkoholom, nikotinom in drogami. Največ je Rdeči križ storil za begunce, ki so začeli iz Hrvaške in BiH prihajati po 25. aprilu 1992. V soboski občini so odprli dva begunska centra - v Vidoncih in pozneje v Domanjsevičih. Prevzeli so skrb za 124 beguncev, ki so se naselili pri sorodnikih ali znancih. RK občine Murska Sobotna sodeluje ob pomoči Mednarodne federacije Rdečega križa in Rdečega polmeseca v Ljubljani pri programu »psihosocialne pomoči« beguncem iz BiH. Uvedli so poizvedovalno službo, tako da družinska sporočila dneвно potujejo med razdvojenimi družinskimi člani. Na skupščini, na kateri so za predsednico RK v občini Murska Sobotna izvolili dosedanje podpredsednico Anico Benkovič, so si za prihodnje zadali naloge, kot so razširjanje znanj in vedenj o RK in mednarodnem humanitarnem pravu. (B. H.)

NA KRATKO

Združena lista proti odločitvi ustavnega sodišča

LJUBLJANA - Predstavniki 60 območnih organizacij ZLSD, zbrani na včerajšnji volilni delavnici, so na javnost naslovili izjavo v kateri odločno protestirajo proti nerazumljivi kršitvi volje koprskih občin. Sklep ustavnega sodišča RS o razveljavitvi referendumskega območja za predvideno občino Koper postavlja pod vprašaj celotno sedanjo reformo lokalne samouprave. Če koprška občina ne zadostuje ustavnim in zakonskim opredelitvam lokalne samouprave, kako lahko več kot 100 majhnih in sibkih občin, ki komaj zadostujejo zelo splošnim in ohlapnim zakonskim kriterijem, zadosti tem istim opredelitvam?! Enostranskost odločitve je razvidna tudi iz tega, ker ustavno sodišče razveljavlja jasno izraženo voljo prebivalstva na Koprskem, da oblikujejo močno občino, ne postavlja pa pod vprašaj veliko bolj spornega predloga za oblikovanje sibkih občin z minimalnimi možnostmi za normalen razvoj na Goriškem ali v Prekmurju, piše v protestni izjavi.

V Združeni listi opozarjajo, da v zgodovini slovenskega naroda, posebno pa Primorske, vsiljevanje volje državljanom nikoli ni obrodilo dobrih sadov. Zato predlagajo poslanski skupini ZLSD, da v državnem zboru sprozi zahtevo po ponovni presoji celotne reforme lokalne samouprave. (C. R.)

SLS tudi v mesta

VELENJE - V dvorani občinske skupščine je bil v petek zvečer pogovor s predsednikom SLS Marjanom Podobnikom in poslanci v državnem zboru Mihaelom Logarjevo, dr. Francem Zagoznom, Stefanom Matuso in domačinom Ivom Verzolakom. Pogovora se je udeležilo približno 50 članov in somišljenikov, ki so poslušali že znani strankin program za Slovenijo. V Velenju so se strankini veljaki prvič predstavili, ker nameravajo tudi v mestnih okoljih pridobiti več članstva in med prebivalstvom spodbuditi sodelovanje. (L. N.)

Promocija na Igrah brez meja

ROGASKA SLATINA - Danes se bo na Igrah brez meja v portugalski Batalhi v zabavnih in spretnostnih igrah z ekipami iz vse Evrope pomerilo tudi deset fantov in deklet iz Rogaske Slatine. V Rogaski Slatini so veseli, da so za zastopanje na prvih igrah, na katerih sodeluje tudi Slovenija, izbrali prav njih. Kraj si namreč zaradi svojega zdraviliškega turizma želi povrniti nekdanji sijaj, turistični delavci pa se zavedajo, da lahko njihova ekipa, v kateri je pet fantov in pet deklet, veliko prispeva tudi k promociji kraja. (B. P.)

V TOBAKOVH TRATIKAH IN BOLJŠIH BLAGOVNINAH
KEKEC 4
NAJMLAJŠI GAY V MESTU

OBLETNICA, NA KATERO NE SMEMO POZABITI

DESET
LET
PO
TRAVNIKU

Deset let starejši, pa še vedno tam, kjer smo bili

V petek je poteklo natanko 10 let, kar smo se Slovenci v Italiji zbrali na goriskem Travniku in množično manifestacijo dokazali svoj obstoj in svojo voljo do uveljavitve pravic, ki nam jih jamči ustava, a nam jih država noče priznati. To je bila največja manifestacija Slovencev v Italiji za uveljavitev narodnostnih pravic; ne prej ne kasneje ni bilo tako množičnega srečanja.

Sedaj, deset let kasneje, se upravičeno sprašujemo, kaj smo dosegli, kam nas vodijo naše sedanje poti. Vendar je odgovor na to vprašanje možen samo, če vemo, kje smo bili pred desetimi leti in kje smo danes.

Zato na naslednjih dveh straneh objavljamo govore vseh šestih predstavnikov takratne enotne delegacije Slovencev v Italiji, ki so spregovorili na goriskem Travniku, predsednika Slovenske kulturne gospodarske zveze Klavdija Palčiča pa smo prosili, da nam poda svoj pogled na dogajanje v slovenski manjšini v teh desetih letih.

O B L E T N I C A

Aktualnost Travnika

KLAVDIJ PALČIČ

Pred desetimi leti smo Slovenci priredili na goriskem Travniku močno zborovanje. Kraj shoda je bil izbran skrbno premišljeno kot žarišče našega narodnostnega protesta, a tudi zaradi simbolne vrednosti, saj se je na tistem mestu pred skoraj tristo leti izvršil krvavi pasijon našega ljudstva po upor proti zatiralcem tistega časa. Racionalni smo na zmagovit izid manifestacije in naše skupno pričakovanje se je uresničilo do taksne mere, da je »zmaga« na Travniku pred desetimi leti prekrila prvotni žalostni pomen, ki ga je imel ta goriski trg v našem zgodovinskem spominu; postal je od tedaj za vse nas beseda samozavesti. To nam je uspelo kljub mnogim različnostim, ki so med nami, ker smo se znali odločiti raje za številne razloge, ki nas med seboj izenčujejo. V tem je bila pred desetimi leti naša zmaga, pa tudi v tem, da nas je bilo tistega dne na trgu deset tisoč. Kar je v razmerju s številčnostjo naše skupnosti (če drži ocena italijanskega notranjega ministrstva, da nas je osemdeset tisoč), kot če bi se

nekje v Furlaniji-Juljski krajini zbralo iz nase dežele (1.200.000 prebivalcev) stopedeset tisoč ljudi. Če bi se kaj takega res zgodilo, bi se stvar obravnavala, kot da je to revolucija Furlanije-Juljske krajine, in bi deželna vlada, državna vlada in vse odgovorne politične sile prišle gasit in popravljati razloge in posledice taksnega dejanja.

V našem primeru se nič takega ni zgodilo, nobenega vidnejšega odziva ni bilo, po katerem bi lahko sklepali, da so se država oziroma odgovorni v njej vprašali, kako to, da se neka cela skupnost tako močno, glasno in vidno pojavi na trgu s svojimi zahtevami. Sklepati moramo, da jih podatek - protest deset tisoč Slovencev - ki je za nas pomenil veliko zmago, ni napotil k resnemu razmiselnju, kako nase odprto vprašanje končno razrešiti.

Niso občutili nelagodja in sramu ob protestu celega manjšinskega nacionalnega osebka, da mu niso priznane pravice, kot bi to moralo biti normalno v demokraciji, pač pa so nas želeli videti ponovno le kot manjšino, ki se mora podrežati večini, ki je (po ministru Maccanicu) v svoji majhnosti se celo razdrapana v različne skupnosti Slovencev in Slovanov in torej brez celovitosti, ki zahteva privilegije bodisi glede važnosti, ki bi jo rada priborila svojemu jeziku, kot glede stroškov, ki bi jih povzročalo izvrševanje pravic, ki jih zahteva.

Dozivali smo tudi celo vrsto napadov na že pridobljene pravice, kar je vsakokrat izvenelo kot mrcajnasko opozorilo »zna se vam

zgoditi tudi se kaj slabšega«.

Da je ta možnost deset let po Travniku aktualna, ni potrebno v teh dneh se

posebej poudarjati tudi zato, ker so prav zadnja leta tega desetletja dala predvsem nam Slovincem dovolj možnosti, da se prepričamo, da je uveljavljanje manjšinskih pravic kot tudi sožitja, sodelovanja med narodi in torej miru, premoš razmerno s premagovanjem nacionalizma in uveljavljanjem solidarnosti, in da je vse to usodno odvisno od spoštovanja korektnih odnosov med državami, njihovih medsebojnih interesov in njihovih medsebojnih meja.

Vse to je danes hudo pod vprašajem; samo verbalna zagotovila, brez dejanj, nas ne morejo pomiriti. Zato se kot manjšinci počutimo vse bolj izpostavljeni, vendar mislim, da bi prav ta naša izpo-

stavljenost in tudi življenje nam sorodne italijanske manjšine v Sloveniji in na Hrvaškem morala prispevati k odločnejšemu premagovanju novih (starih?) nevarnosti vsesplosne regresije v tem našem delu Evrope, v katero bi lahko zapadle države tudi ob brezbriznosti do teh manjšinskih vprašanj.

Kaj lahko sami storimo? Travniki nam je pred desetimi leti vlil nekaj več vere v lastne moči, danes nam pa okoliscine se jasneje nakazujejo, da je tisti zgled povsem veljaven. Po sili teh razmer so se ozaveščeni Slovenci v Italiji že znasli v skupnih volilnih zavezništvi, ki zavračajo nacionalizem in spodbujajo odprtost med sosednimi kraji, ljudmi in narodi. Nesparen to bi bilo, če bi ravno v takšnih okoliscinah ne bili sposobni premagati in zavrniti ljubosumnosti in skodoželjnosti med nami, ki niso, to nam mora biti jasno, nikakršni izraz različnosti in vitalne konkurenčnosti, pač pa samouničevalne ihte, ki bi jo nekateri želeli vnesti v našo skupnost.

DESET
LET
PO
TRAVNIKU

KAJ SO GOVORILI PREDSTAVNIKI ENOTNE DELEGACIJE SLOVENCEV V ITALIJI

Zahteve naše

Predsednik SKGZ Boris Race: Najboljši odgovor tistim, ki hočejo ločevati Slovence

Danasnji goriški Travniki daje odgovor vsem tistim, ki hočejo ločevati Slovence na dve kategoriji.

Na tem trgu zbrani Slovenci s Trzaskega, Goriškega, iz Benecije, Režije in Kanalske doline z našo današnjo prisotnostjo potrjujejo, da smo od Trbiža do Milj eno in da terjamo za vse Slovence v teh pokrajinah enake pravice.

Skoro štirideset let terjamo zakonsko zaščito tudi zato, da se odpravijo razlike v narodnostnih pravicah med videmsko, gorisko in trzasko pokrajino. Naleteli smo na gluha ušesa.

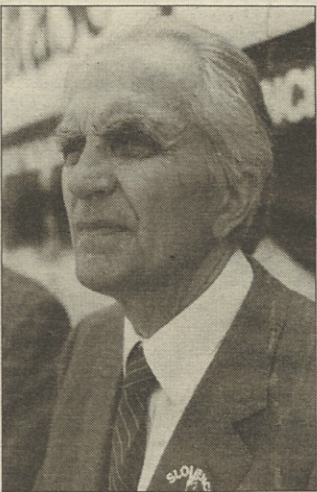
Desetletja so bila potrebna, zato da se je vsaj glede načelnega gledanja na manjšine nekaj spremenilo na bolje. Prodrlo je spoznanje, da manjšine bogatijo celotni prostor, kjer bivajo skupaj z večinskimi narodom. V Italiji so to resnično osvojile vse demokratične sile. Nam je prav, da je tako. Ni nam prav, če se nekatere od teh sil v zvezi z nami ne ravna po tem spoznanju.

Slovenska manjšina predstavlja po vsem tem bogastvo le v deklaracijah, v praksi se pa hote zapravlja.

Največja preizkušnja demokratičnosti vsake družbe je v tem, v kolikšni meri je pripravljena zaščititi šibkejšo. Ustava italijanske republike izraza obvezo, da je treba to preizkusno preizvesti. Vsak dan in na vsakem koraku pa je očitno, da italijanska družba ni glede do nas opravila tega izpita. Pravice smo terjali s političnim bojem, s prepricavanjem, z dokazovanjem in z našo dejavnostjo predvsem v kulturi. Za naše mirno in demokratično obnašanje smo bili res slabo poplačani. In kaj bo jutri? Preveč znakov kaže, da ni pripravljenosti, da bi bili v bodočnosti deležni boljšega plačila.

Danasnje zborovanje je protest proti takemu odnosu do nas, zato zahtevamo, da je treba obrniti stran.

V prvi vrsti zahtevamo, da je treba v senatu brez prestanka nadaljevati in čimprej zaključiti razpravo o globalnem zaščitnem zakonu. Če ima vlada na-

men, da predloži parlamentu svoj zakonski osnutek, naj to stori takoj. Ministrovo zagotovilo, da bo vlada izdelala svoj osnutek, ne sme biti razlog za odlaganje.

Zakon mora določati za vse Slovence v Furlaniji-Juljski krajini enake temeljne pravice. Različno ravnanje pospešuje asimilacijo, zato tak zakon ne bi bil več zaščitni, marveč njegovo nasprotje.

Terjamo tak zakon, ki nam bo nudil možnosti, da ohranimo našo identiteto in da postanemo enakopravni državljani. Zato nam mora biti dana možnost, da sodelujemo pri oblikovanju njegove vsebine.

Odklanjamo kakršnokoli prestopanje ali posebne postopke, zato, da bi si pridobili narodnostne pravice. Oboje je zaradi napravljenih krivic, zaradi neenakopravnosti slovenskega človeka in zaradi nerealnih zahtev v očitno škodo slovenski manjšini. Nobena oblika ugotavljanja torej, saj je predobro znano, v katerih občinah žive Slovenci.

Od demokratičnih sil italijanske družbe in od vseh ljudi dobre volje pričakujemo polno podporo našim zahtevam, ki so naravne potrebe vsake manjšine. Če zahtevamo slovensko solo za vse Slovence, če terjamo pravico slovenskega jezika, podporo slovenski kulturi, tisku in drugim organiziranim dejavnostim, delamo v prvi vrsti zato, da ostanemo Slovenci, delamo zato, da se obvarujemo pred asimilacijo in utrjujemo demokratičnost.

Naš boj za narodnostne pravice je gola obramba, zato nikogar ne ogrožamo. Tisti, ki proglašajo našo manifestacijo za nevarnost današnji narodnostni sliki Gorice, delajo to zato, da bi zbudili nacionalistične strasti v očitnem obžalovanju, da nas se niso utegnili asimilirati.

Izolacija teh skupin bo očitno v korist demokratičnosti. Zato pozivamo demokratične stranke, naj ne popuščajo tistim, ki so proti sožitju med obema narodnostima in plodnemu sodelovanju na meji.

Viljem Černo za Slovence videmske pokrajine: Potrjujemo, da smo in hočemo ostati še naprej Slovenci!

Slovenci videmske pokrajine vedno bolj razkrivamo svetu in oblastem našo zgodovinsko osebnost; rodno Slavijo in pravimo, da ne umolknemo, da se pozivljamo!

Dovolj so nam rezali vezi narodne samozvesti, dovolj je bilo sumničnej in oporekanj!

Vprašamo se: ali je Italija dežela svobode, ko Slovenci ne smejo biti Slovenci!

Nas - Beneske Slovence, prikazujejo kot Italijane, ki doma uporabljamo slovensko narečje, zato nam oporekajo priznanje statusa manjšine, da nas prisilijo zavrniti rodno besedo.

Vendar Slovenci videmske pokrajine ubiramo pot potrditve značaja našega slovenskega teritorija; branimo solidarnostno povezanost med vsemi Slovenci kot naraven odnos.

Jemljemo svojo usodo naše in sprožamo proces emancipacije, ki je pokazal premike v nekaterih občinskih upravah in v krajevni Cerkvi.

Odkrivamo, da se naše ljudstvo drži svoje slovensčine, kakor svoje skromne zemlje, ki jo trdovratno brani.

Pravimo, da nas ni osrečil, kdor nam je preko 118 let skušal ubiti domislijo in nam obljubljal kruha in polno skledo; kdor nam je hotel iztrgati izročilo in izpodbiti narodno identiteto;

kdor nam je potujčeval rojake in zemljo;

kdor je razprševal naše ljudi po svetu, ker je zatiral bratsko sožitje in vse, kar je bilo slovenskega.

Danes delovanje kulturnih društev Slovencev v videmski pokrajini vzbuja navdušenje za domači slovenski jezik kot za umetnino, ki živi v ljudstvu.

Nove ideje se prelivajo med ljudmi okoli Tera, Nediže, Režije in Kanalske doline, ki klicajo odgovorne oblasti, naj odprejo vrata temu premoženju, naj izbrisejo madež nase zaostalosti, naj spoštujejo idejo slovenstva, kot manifestacijo duha in ustvarjalne moči, ker tudi Slovenci v videmski pokrajini hočemo postati enaki z

enakimi.

Naj se torej uredi z zakonom naš položaj! Pred nami ni izbir: ali čas bolečega propada ali trde in uporne rasti!

Doslej je italijanska republika pozabila na nas, ni nam izboljšala ekonomskega stanja, ni nam zagotovila legalnih priznanj! Branila je in brani odpor do našega rodne jezika, do naših slovenskih interesov, kar kali možnost demokratičnosti in vabi k nacionalni brezbriznosti. Zato smo večkrat prisiljeni izpričati zanikano identiteto.

Sami Beneski Slovenci si moramo razkrivati resnico o rodnem izvoru, o prvobitnem elementu manjšinske zavesti, ker naša izobrazba je sad samo italijanske so- le, ki pri nas ustvarja nepismenost glede materinsčine.

Pri nas se ustvarja nacionalistično pojmovanje življenja ki tvori nevednost in nepoučenost o Beneskih Slovencih.

Ustava sama nam ne zagotavlja konkretnih pravic. Obravnavajo nas kot folklorno zanimivost, posegajo v analizo razdrobitve v večje število govoric, težijo nas obdržati na najbolj ponižni ravni. Nočejo nas priznati kot Slovence, ampak kot neimenovano skupnost!

Nam Slovincem v videmski pokrajini so pa narodnostni problemi postali važni.

S poslanstvom kulture si prilaščamo materinsčino, odkrivamo zlahtno domovino slovenskega srca in jezika, dokazujemo, da se

naše ljudstvo dviga v spostovano občestvo.

Nasa pravda do materinsčine je borba proti nekulturi, je pridobitev pravega mesta v družbi, je pravica do eksistence in ovrednotenja domačije!

Italijanska vlada se ne bo mogla več otresti nase problematike, ker kulturna društva, naše krajevne uprave in videmska cerkev ustvarjajo politično situacijo, ki se upira usodi izrivanja in glodanja tega roba slovenstva.

Slovenci pod Matajurjem in Kaninom potrjujejo, da hočemo ostati še naprej Slovenci!

Toda naše zahteve po globalni zaščiti niso uslišane. Raznasajo zavest, da nas ni!

Izkorisčajo predsodke, da ne uveljavijo ustavnega odnosa do nas. Odsekajo nas v kategorije, da upravičujejo svoje nasilje.

Izrabljajo našo lojalnost, da nam omejujejo zascito. Ponujajo nam mero varstva, na ravni narečja in folklorne, da nas razvrednotijo kot Slovence, da nas osamijo, da nas locijo od povezanosti od vseh Slovencev, kar krši pravico do enakopravne rasti in princip nedeljive zaščite.

Mi pa smo in hočemo biti enakopravni subjekt varstva in pravic kot vsi Slovenci v Italiji.

Zato zahtevamo, da se naš narodni cut in narodna zavest kot beneski, rezijanski in kanalski Slovenci, prerodi v odresilen akt domačih korenin, v sistem izobraževanja v slovenskem jeziku, v perspektivni gospodarski program, v pogoj narodnostnega napredka, v prepoved celotnega našega obmejnega ozemlja, v vrnitev izseljencev, in vse to strnjeno v globalnem zaščitnem zakonu Slovencev, od Trbiža do Milj, brez vsakršnega ločevanja.

Ne bomo pozabili, da je država dolžna izdati potrebna določila za vse Slovence ne glede na njihovo številčnost, zemljepisno lokacijo, večjo ali manjšo moč zahtev, ker je to postulat pluralistične družbe in kulture sosedstva.

Senatorka KPI Jelka Gerbec: Demokratična javnost naj nas podpre, da bomo v tej zakonodajni dobi dosegli zaščitni zakon

Zbrali smo se na tem trgu, da poudarimo našo skupno, neumorno voljo po dosegu globalne zaščite celotne naše narodne skupnosti.

Prejšnjo sredo se je končno, po dolgem zavlačevanju, začela v senatu razprava o formalni ureditvi naših pravic. Čakati smo morali skoraj leto dni, odkar se je pričela deveta mandatna doba, da smo se lahko spet oglašili v parlamentu.

Zacetek te razprave je brez dvoma sad vsiljivega nastopa vseh, ki se v parlamentu potegujejo za naše pravice. Je pa tudi obenem sad odločnega in enotnega boja slovenske manjšine v Italiji in vseh demokratičnih sil, ki so ob strani v tem našem boju za staro pravdo.

To je vsekakor dobra vest, vendar ne smemo zanemarjati dejstva, da smo doslej slišali samo poročevalca, ki je orisal tri osnutke, ki so jih v senatu predložile komunistična partija, socialistična stranka in

Slovenska skupnost. Krščanska demokracija namreč svojega osnutka se ni predložila v senatu. Tudi ne vemo, če bodo in kdaj bodo določili obiske naših krajev, če se bo razvila splošna razprava, če bo sestavljen ožji odbor za poenotenje besedila. Mi želimo, da se člani pristojne komisije seznanijo v živem stiku s Slovenci z vsemi našimi problemi, z našim delom, z našimi težavami, da razumejo, kdo in kaj smo Slovenci v Italiji, da razumejo, da ne ogrožamo nikogar, da Slovenci samo uresničujemo načela ustave in odpornosti, ki sta neoporečna osnova, na kateri temelji italijanska republika. Temu, neposrednemu stiku med parlamentarci, ki razpravljajo o zakonskem osnutku, in Slovenci, posvečamo komunisti veliko pozornost, saj je to edina ustavna pot, ki dopušča naši manjšini, da postane subjekt in protagonist pri do-

ločanju lastnih pravic.

Tudi zato smo zbrani enotno, da zahtevamo, naj nas pokličejo na razgovor, da nas poslušajo, da slišijo, da smo Slovenci od Trsta do Nadiške, Terske, Kanalske doline vsi ena sama družina, ena sama skupnost.

Globalne zaščite ne vsiljujemo nikomur, a jo zahtevamo zase, za vse, ki smo, ki se cutimo in hočemo biti del te skupnosti, ki govorimo slovenski jezik in smo državljani italijanske republike. Želimo, da se nemoteno razvijajo naša kultura in druge dejavnosti. Zahtevamo, da se tudi za nas, Slovence v Italiji, spoštuje ustava in izvajata njena tretji in šesti člen. S svojo prisotnostjo, s svojo istovetnostjo, s svojo dejavnostjo, s svojo etnično in kulturno povezanostjo z matičnim narodom. Slovenci v Italiji ne rušimo, pač pa nasprotno krepimo nacelo tretjega člena italijanske

ustave o nedeljivosti republike, ker bogatimo njeno splošno kulturno in družbeno stvarnost, zaklad njenih demokratičnih vrednot.

Na vse to opozarjamo javno mnenje, ki ga ne smejo begati sovražne, protislovenske kampanje. Na to opozarjamo parlament in poudarjamo enotno, da hočemo zakon, ki naj resnično, celovito, istočasno v vseh pokrajinah, kjer živimo Slovenci, uredi naše pravice in nudi jamstva za naš nemoten obstoj in razvoj.

Vemo, da je italijanska resnično demokratična javnost z nami. S tega mesta pozivamo vse prijateljske sile, naj nas stvarno in odločno podprejo, da bomo vsaj v tej zakonodajni dobi, po več kot 40 letih obstoja republike in njene ustave, dosegli globalni zaščitni zakon. Naj nas podprejo, da storimo vsi skupaj nov korak na poti demokratičnega napredka.

NA MANIFESTACIJI NA GORIŠKEM TRAVNIKU PRED DESETIMI LETI

manjšine

Predsednik SSK Rafko Dolhar: Država naj uresniči ustavo in podpisane mednarodne obveze

Vsem mora biti jasno, da ni slučaj, če smo se danes zbrali na tem kraju. Ta kraj, ta goriski trg spada med tiste kraje, ki so sveti vsem Slovincem. To je kraj trpljenja in zrtev slovenskega naroda, to je kraj, kjer se je izpricala želja po pravici in upor proti krivici. In želja po uveljavljanju naših zakonitih pravic narodne skupnosti se mora tudi danes soglasno dvigniti iz tega kraja.

Nasi očetje so dvajset let živeli pod fasističnim jarmom in najboljši sinovi našega naroda so se fasizmu uprli in prispevali znaten delež pri osvoboditvi slovenskega narodnostnega ozemlja izpod nacifasistične diktature.

Na pogorišču fasistične diktature je zrasla tudi država, v kateri živimo. Demokracija, republika, v kateri že skoraj stiri desetletja čakamo na uzakonitev naših narodnostnih pravic.

Kaj pa zahtevamo tako v nebo vpijočega, da tega republika, v kateri živimo, ni bila sposobna uzakoniti?

Predvsem zahtevamo, da država, v kateri živimo spouste in uresniči ustavo, ki si jo je sama izbrala. To je torej predvsem problem njene casti.

Nadalje zahtevamo, da država spouste in uresniči mednarodne pogodbe pred 35 leti preko londonskega memoranduma pred 30 leti do osimskega sporazuma pred skoraj 10 leti. Tudi to je se prej kot problem naše pravice problem casti države, v kateri živimo, in političnih moz, ki ji vladajo.

Končno je uzakonitev pravic narodnostnih manjšin tudi problem demokracije doslednosti italijanske družbe same. Demokracija neke družbe namreč ocenjujemo tudi po stopnji zaštite, ki jo nudi večinski narod manjšinam. Brez spoštovanja manjšinskih pravic je sklicevanje na odpornost in na demokracijo prazna fraza. Praznih fraz in obljub pa smo naveličani. Danes imamo vso pravico pričakovati dejanja. In to takoj, brez vsakega odlaganja. Visek perfidnosti pa bi danes predstavljalo sklicevanje na številčno gostoto slovenske narodnostne skupnosti ali različno stopnjo zavesti po posameznih pokrajinah naše dežele. Če država, v kateri živimo, pričakuje od nas

lojalnost, nam mora dati tudi pravice, ki nam pripadajo.

Zahteva po globalni zaštiti, do katere imamo vso pravico in jo tukaj ponovno in energično zahtevamo, pa nas ne sme uspavati. Današnje zborovanje je dokaz, da smo Slovenci od Višarj do Matajurja ter preko Brd in Krasa do Miljskih hribov složni v naših zahtevah. Bomo tudi enako složni pri delu za našo narodno skupnost. Posebna skrb nas vseh naj velja Slovincem v Videmski pokrajini, kjer morajo slovenski otroci se le-tos dobiti pouk v materinščini, pa četudi v zasebni soli, za katero moramo skrbeti vsi Slovenci v naši deželi. Veliko preveč je tam že bilo zamujenega.

Iz tega zborovanja naj se dvigne protest zaradi nezaslišane zavlačevanja pri realizaciji naših zakonitih pravic in zahteva po uzakonitvi celovite zaštite Slovencev v Italiji. Glasno in zavestno pa se moramo zakleti, da se bomo na vseh področjih se bolj zagrizli v delo za boljšo bodočnost naših otrok in celotne slovenske narodnostne skupnosti.

Predstavnik PSI .Iože Cej: Slovinci se želimo razvijati kot enakopravni člani družbe

Pravijo, da bi izglasovanje zaščitnega zakona pomenilo postavljati našo skupnost v privilegiran položaj. To je laž. Pravijo, da vsiljujemo dvojezičnost - bilingvizem. To je zopet laž. Lazniva pričevanja pa niso jamstvo za pravičen zakon. Zato smo se danes zbrali tu, da bi takšno in podobne govornice zavrnili kot neresnične in zlonamerne.

Da smo se vsi skupaj tako množično in tako spontano zbrali na tej manifestaciji, se to ni zgodilo zaradi privilegijev, marveč zato, da izrazimo vse naše nezadovoljstvo, vso našo zaskrbljenost zaradi počasnega, mučnega in težkega uveljavljanja naših osnovnih, zakonskih in ustavnih pravic. Ogorčeni poslušamo nesprejemljive obtožbe, da naš jezik vsiljujemo drugim. Nas odgovor mora biti jase: nikomur ne vsiljujemo naše govornice, ne prenesemo pa, da drugi mimo idealov evropeizma in demokratičnih načel utesnjujejo uporabo in nego našega jezika.

Zato nam je zakonska zaštita potrebna, da bomo govorili v našem materinskem jeziku, ne samo v okviru naše skupnosti in naših sol, ampak vsepovsod, tam, kjer prikazujemo

našo prisotnost, tudi in predvsem ko gre za stike z dejavnimi upravami in ustanovami. Se več: zagotovljeno nam mora biti delovanje naših ustanov in vseh oblik dela, ki so nam potrebni, da negujemo in krepimo naš jezik in našo kulturo. Naj tu omenim samo kot primer, dramatičen položaj Slovenskega stalnega gledališča in neizpolnjeno obljubo televizijskega programa v slovenskem jeziku.

Zato smo danes tukaj od Trbiza do Milj, da izpricamo našo narodnostno prisotnost, ki ni deljiva ne v okraje in ne v kategorije.

Zbrali smo se tu na Travniku, na prostoru, na katerem se že več kot tisoč let vije nit naše zgodovine. Ta prostor je za nas zgodovinsko obeležje, je eden od simbolov dolgotrajnega boja za boljše in pravičnejše odnose med ljudmi, za prijateljsko sožitje, za mir med narodi. Zato je nam Travnik domač, kot je tudi domač našim bratom iz Kanalske doline in Rezijske doline in iz Benecije, s Krasa in iz Trzaskega zaliva, katerim gre naše nadvse prisrčen in topel pozdrav.

Nismo se zbrali iz nekega občutka samozadovoljstva, zbrali smo se, da izpricamo javnosti in oblastem vse naše nezadovoljstvo, vso našo zaskrbljenost in da povemo, da smo se zbrali enotno, ker se hočemo razvijati kot enakopravni člani družbe, enaki med enakimi, in to na solskem, kulturnem, gospodarskem in družbenem področju.

V tem razvoju hočemo ohraniti naš značaj, našo narodno zavest kot razpoznavni element, ki je vreden vse pozornosti in spostovanja. Ni enakopravnosti brez spoštovanja, ni spoštovanja brez priznanja pravic.

Danes smo tu, da se enkrat in se bolj odločno zahtevamo, da se naši narodnostni skupnosti omogoči in zagotovi nemoten razvoj, ki bo nam in celotni družbi v korist, da nam ne bodo jutri očitali, kar danes očitajo našim bratom v Beneciji, zakaj se niste oglašili, ko je izšel družbeni in gospodarski razvoj v drugo smer. Ne bomo dovolili, da se nam kratijo osnovne pravice z namenom, da se vedno bolj utesnjuje razvoj naše skupnosti. Ponovno se sklicujemo na ustavo in načela, ki niso bila zato postavljena, da ostajajo neizpolnjena crka, marveč zato, da se njihova vsebina uveljavi in dokončno reši naš položaj.

Predstavnica SSO Marija Ferletič: Nočemo biti ponovna žrtev tihega nasilja in razmrcvarjeni »v štiri vetrove«

»O dobro seme v zemljo to, krvniki, usejali ste! Nekoc bo dobra zetek!« Množična in dobo stojanstvena prisotnost na današnjem slovenskem protestnem zborovanju živo potrjuje napoved citiranih Gradnikovih verzov posvečenih slovenskim puntarjem, ki so v svojem boju za pravico pred tristo leti postali zrtev nasilja prav na tem trgu in nato razsekani, obešeni »na starih krajih in v štiri vetrove«. Dobro je res zetek, če pomislimo, koliko je slovenski clovek v svoji zgodovini pretrpel za svobodo in za uveljavitev clovečanskih pravic. »Mocan si slovenski narod, tisoč in petsto let krvaviš, izkravavel nisi,« pravi pisatelj I. Cankar.

Tudi Slovenci, ki smo po mednarodnih dogovorih ostali izven meja maticne države, nečemo izkraveti! Nočemo biti ponovno zrtev to pot tihega na-

silja, nočemo biti razmrcvarjeni »na stiri kraje in v štiri vetrove!« Z današnje skupno prisotnostjo hočemo odločno in javno izpricati, da za izglasovanje postenega in demokratičnega zakona za enakovredno zaštito vseh Slovencev ne trpimo več odlaganja, ki predstavljajo bolečo krvavitev Slovencev v Italiji.

Ociten in hiter je namreč proces asimilacije, krči se slovenski prostor, ruši se gospodarska samostojnost.

Najucinkovitejši zakonski predlog predstavlja zavest in prisotnost slehernega Slovenca v skupnem boju, zato v imenu SSO bodite mi vsi tisočkrat pozdravljeni! Nismo tu kot revolucionarji in kršitelji tistega mirnega sožitja, ki se je z obojestranskim trudom tu živečega prebivalstva ustvarilo v zadnjih po-vojnih letih. Zbrali smo se kot odgovorni državljani slovenske

ga jezika, ki cutijo ne samo pravico, ampak tudi dolžnost, da izterjajo izvajanje načel italijanske ustave in spostovanje mednarodnih dogovorov.

Za dosego zaštite Slovenci nismo ubrali poti nasilja. Upravičeno zato pričakujemo, da tudi vlada posteno tolmači in izvaja ta pojem, saj merilo demokracije v državi so prav pravice, katerih so manjšine deležne.

Slovenci smo že od leta 1947 s svojimi zahtevami prisotni v Rimu. Prav jutri poteka 37 let, odkar je SDZ naslovlila predsedniku ustavne komisije in ministrskemu predsedniku v Rimu peticijo, da se za naše kraje prizna ustrezna avtonomija in zagotovi zaštita Slovencev. Sledile so v letih druge peticije in zakonski predlogi s strani slovenske stranke. Pred 14 leti so tudi italijanske stranke vložile v parlamentu zakonske predloge.

Znani so skupni posegi društev in organizacij že od leta 1970, posegi civilnih in cerkvenih oblasti, številna potovanja v Rim enotne delegacije k zastopniku republike, predsednikom vlade in parlamenta. Znano je dolgo sodelovanje slovenskih zastopnikov pri takozvani paritetični komisiji. Goriski pokrajinski svet je v svoji resoluciji izglasoval leta 1971 med drugim podčrtal, da je zaštita manjšine splosni interes države. V uvodu v manjšinsko konferenco, ki je bila v Gorici leta 1974 je pokrajinski predsednik podčrtal, da se mora slovenska manjšina kvalificirati kot element bogatitve in demokracije. Tematika manjšin je bila široko obdelana tudi na konferenci manjšin v Trstu istega leta. Pozitivne in številne so bile resolucije izglasovane za zaštito Slovencev že v letu 1969.

Slovenci hočemo odgovorno

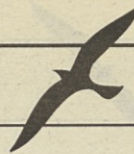
opravljati poslanstvo mostu, ki nam je zaupano in v duhu Presernove Zdravljice biti prisoten zgled mirnega sožitja med narodi, predpogoj za vsestranski napredek.

Po vsem tem se sprešujemo ali smo za naš demokratičen in

discipliniran in potrpežljiv nastop zaslužili to, da nas vlada zaljivo prezira.

Kdo ne bo opravičil cloveka, ki bo s pesnikom Gradnikom krčevito izjavil »In pest se stiska, strastno pada kletev«, ko ugotavlja, da današnji ministrski predsednik Craxi opravičuje preziranje slovenske manjšine v svojih izjavah, čes da ni bil o problemu seznanjen! Krivdo pa mora pripisovati le sebi, saj enotne delegacije ni se sprejel ne kot vladni organ ne kot politični glavar.

Dragi rojaki, ob teh ugotovitvah se moramo sprijazniti z Gregorčičevimi verzmi: »Ni praznik, predragi, nam naše življenje!« Od našega prizadevanja je dosti odvisno kdaj in kakšen bo zaščitni zakon! »Skoz trpljenje nas krepi usoda, ena vera je en klic: svoboda!« je zapela pesnica Ljubka Sorli Bratuz.

Radio, ki je delal s tretjino osebja, vendar pa oddajal v treh jezikih

25. maja bo 45 let, odkar je pricela v Kopru delovati radijska postaja v 300 let stari, zasilno preurejeni patricijski stavbi. Bil sem povezan tako z začetki kot z razvojem Radia Koper in sem zato pred njegovim bližnjim jubilejem želel poiskati med starimi papirji kakršnokoli pisno oporo svojim spominom na tiste case in dogodke ter na tedanje sodelavce. Izbrskal pa sem samo zapis vprašanj za nek intervju, ki sem ga imel pred leti na isto temo na Radiu Slovenija.

Na Radio Koper sem prišel pol drugo leto po njegovi ustanovitvi; v začetku 1951. leta sem prevzel mesto pomočnika tedanjega ravnatelja dr. Danila Milica. Bila sva prijatelja in soborca. Leta pred tem sva že sodelovala pri podobnem pionirskem podvigu, in sicer v uredništvu Partizanskega dnevnika med NOB na Primorskem. Oba, Danilo, ki je radio zasnoval, in jaz, ki sem ga po njegovem odhodu v advokaturo od srede istega leta vodil za njim, sva nalogo jemala kot nadaljevanje istega boja: za osvoboditev Slovenskega primorja ter Istre in združitve z matično domovino.

Kakor je znano, je mirovna konferenca po zavezniški in naši zmagi v drugi svetovni vojni razočarala pričakovanja in težnje Slovencev ob zahodni meji in tudi tamkajšnje italijanske protifasiste. Goriski, beneski, kanalski in rezijski Slovenci so prišli ponovno pod Italijo. Drugi, posebej na Trzaskem in Istri, pa so prišli začasno pod Svobodno trzasko ozemlje (STO), ki je bilo razdeljeno na cono A pod anglo-ameriško, ter cono B pod naso (oz. jugoslovansko) upravo.

V coni B je bil Slovenec, Italijanom in Hrvatom zagotovljen enakopraven položaj na gospodarskem, političnem, kulturnem, socialnem ter jezikovnem področju. Nasprotno pa se anglo-ameriška uprava v coni A ni držala določb statuta STO in se je v sodelovanju z italijanskimi konzervativnimi silami vse bolj vključevala v italijanski upravni sistem.

Močno ločevalno je v ta prostor nato posegla resolucija Informbiroja, položaj v zvezi s statutom STO pa se je še huje zapletel zaradi mrzlega vetra hladne vojne, ki je zavel med bivšimi zavezniki v drugi svetovni vojni: Sovjetski zvezi na eni in Združenimi državami Amerike, Veliko Britanijo ter Francijo na drugi strani. Zaradi anglo-ameriških koristi v Italiji so ji le-ti s tristransko izjavo obljubili povrnitev vsega ozemlja, ki so ga upravljali v imenu OZN. To je pokopalo uresničitev zamisli o Svobodnem trzaskem ozemlju. Po burnih letih političnih napetosti, znanih kot trzaska kriza, ko je mir visel na nitki, so nato po neposrednih pogajanjih med Italijo in Ju-

goslavijo leta 1954 končno podpisali Londonski memorandum. Cono A z manjšimi popravki v korist Jugoslavije je dobila Italija, cona B pa je pripadla Jugoslaviji. V tem vmesnem, izredno razgibanem političnem obdobju sem bil ravnatelj Radia Koper.

Radio Koper kot d.d.

Ustanovili so ga sicer pod imenom Radiofonija, d. d., torej kot nekakšno delniško družbo, da bi lahko deloval tudi v okoliščinah Svobodnega trzaskega ozemlja. Mislim pa, da je bil glavni namen njegove ustanovitve povezovalni. Prebivalstvo je bilo razdeljeno v upravno-političnem gospodarskem pogledu in po resoluciji Informbiroja tudi v ideološkem. V coni A (STO) je delovala z nam sovražnih, pretežno iredentističnih pozicij mogočna vojska sredstev javnega obveščanja in med njimi najmanj trije dnevniki ter dve radijski postaji, če ne upoštevamo celotnega medijskega potenciala Italije, ki je seveda tudi vplival na to področje. Radiofonijo, kasneje Radio jugoslovanske cone Trst in naposled Radio Koper, so ustanovili, da bi se spopadali in zavračali sovražno propagando tako italijanske iredente kot tudi Informbiroja in slovenske emigracije, ki je tudi delovala proti lastni domovini. Osnovna naloga Radia Koper je takrat bila in je še vrsto let ostala, da bi vzdrževala vezi med razdeljenim slovenskim prebivalstvom ter utrjevala mostove med Slovenci, Hrvti in Italijani vsega obmejnega področja. V coni B je imel se posebno poslanstvo pri varovanju pridobitve NOB ter premagovanju posledic, ki jih je na gospodarskem, družbenem in kulturno-prosvetnem področju zapustila četrtstoletna raznarodovalna politika italijanske fasizma.

Barometer naše priljubljenosti, zlasti globlje v Italiji, so pomenila pisma poslušalcev in zlasti njihov odziv na eno naših tedaj najbolj priljubljenih oddaj: Glasba po željah - Musica per voi. Če se prav spominjam, je bila oddaja spocetka tedenska, nato pa kar vsakodnevna, tako da je močno okrepjena redakcija komaj zmogla sproti odgovarjati na tisoče pisem poslušalcev.

Osnovna značilnost in odlika slehernega od treh programskih blokov - oddajali smo jih na isti valovni dolžini izmenoma v slovenskem, italijanskem in hrvaškem jeziku - je bila njihova vsebinska zaokroženost in celovitost. Vsak jezikovni blok je namreč vseboval poleg politično-informativnih oddaj tudi vse druge programske zvrsti, glasbene, razvedrilne ter izobraževalne, ki so bile prilagojene določeni poslušalski ciljni skupini. Poslušalce so pritegnile tudi oddaje za posebne skupine: otroke, solarje, žene, za kmete, pomorce in druge.

Veliko zanosa, slaba oprema in krepke misice

Zdi se mi, da so poslušalci čutili, da programe zanje skrbno pripravljajo razgledani, kompetentni in zavzeti radijski delavci. Okrog šestdeset zaposlenih je vsakodnevno pripravilo podobno količino oddaj kot skoraj trikrat številnejši kolektiv na Radiu Ljubljana. Slovenske programe so sestavljali ugledni pisatelji, režiserji, skladatelji in publicisti, npr. Branko Hofman, Tone Pavček, Sasa Vuga, Slavko Fras, Vasja Ocvirk, Tugomir Tori, Ubald Vrabec, Vasilij Mirk, Vladimir Lovec in drugi. V italijanski kulturni redakciji je bil med sodelavci tudi pisatelj Fulvio Tomizza. Hrvasko redakcijo je vzpostavila skupina prosvetnih delavcev iz Istrskega okrožja, med njimi je bila učiteljica Bosiljka, poročena s sinom pisatelja Franceta Bevka. Nato je vodil hrvaško redakcijo bivši uveljavljeni novinar Tanjuga Vasja Ventin ter Cabo Grubišić, kasnejši direktor Radia Zagreb.

Pri obveščanju smo skušali biti hitri, točni in objektivni. Prvi dve vrlini smo dosegli z neposrednim črpanjem poročil pri vrsti tiskovnih agencij, od beograjskega Tanjuga, italijanske Anse do ameriške AP in nemške DPA. Novice iz teh različnih virov smo med seboj primerjali in jih po potrebi dopolnjevali z vestmi, ki jih je ujeta naša lastna radijska prislušna služba. Poslušalcev pa nismo samo obveščali, temveč smo novice sproti pojasnjevali, komentirali. Naši sposobni komentatorji (dr. Korsic, Batelli, Laurenzi, Verardo in drugi) so imeli poleg nastetih virov na voljo tudi bogato knjižnico, vzorno urejeno časopisno zbirko in arhivsko službo, ki jo je zelo strokovno vodil dr. Rapotec.

Težav seveda nikdar ni manjkalo! Največjo težavo je predstavljala nadvse skromna tehnična baza. Zaceli smo z opremo iz vojnega

plena. Tu smo dobili italijanski oddajnik »Biga« zelo sibe jakosti, ki je oddajal seveda na izposojeni frekvenci. Z njim smo sprva motili švedsko postajo Hörby, a smo se po njihovih protestih na valu malo pomaknili ter tako ostali z njimi ves čas dobri prijatelji, dokler nismo dobili svoje frekvence.

Glede studijske tehnike smo bili se sirošmasnejši. Namesto mešalne mize nam je spocetka sluzil ojačevalec, preurejen iz nekdanje razglasne postaje. Edini magnetofon za studijske namene in terenska snemanja je bil iz nemškega vojnega plena. Bil je tako neokreten in težak, da sta ga takrat, ko smo ga prevažali po terenu, dva mlada in krepka tehnika komaj dvigovala in prenasala.

Kako so prišli Kardelja, ker se je delal Kardelja

Danes se bolj kot vseh težav in nevšečnosti rad spominjam svojih tedanjih sodelavcev in mnogih vedrih dogodivščin iz skupnega dela na Radiu Koper. Naj jih na koncu nekaj nanizam.

Zivo se na primer spominjam prihoda v staro, nekdanjo patricijsko palačo, kjer je bil v začetku Radio Koper. Vestna inspicientka Klaudija me namreč ni spustila v napovedovalnico, ker je pač se ni so osebno seznanili z mojimi pristojnostmi. Ta moj začetek je bil se vedno boljši kot to, kar je prve dni svojega direktorjevanja doživel moj kasnejši naslednik Bojan Kardelj. Ko se je sprehajal po pristanišču, kjer je bil tudi mednarodni blok, so ga skoraj zaprli, ker se je, kot mi je po telefonu javil milicnik, izdajal za Kardelja.

Kmalu po prihodu sem doživel tudi obisk tistih, ki so imeli »povsod odprte oči in ušesa«. Izvedeli so namreč, da sem prinesel s seboj aparaturo »za zvezo z Beogradom, Rimom, Nemčijo in Ameriko.« To je bil v resnici sprejemnik Hell, s katerim smo nadomestili delo ekipe radiotehnikov, ki so sprejemali po Morseevem sistemu posredovane vesti trzaskе agencije ATI, dotlej skoraj edinega vira informacij. Trak z vestmi iz tega sumljivo sposobnega in vsestranskega aparata je bil kasneje predmet se mnogih zabavnih zgodb. Tisti, ki so mu stregli, so znali namreč s trganjem in lepljenjem različnih delov trakov sestaviti nove zgodbe. Plasi-rali so jih kot avtentične najnovejše vesti, npr. vedoželjnim dopisnikom, ki so se zbrali na Radiu Koper v času zaostrene trzaskе krize, da bi o njej poročali. Eni taki novinarski raci je nasledel dopisnik Tanjuga iz Beograda, ki je nato svoji redakciji javil o »prianodu jugoslovanske vojske flote v trzasko pristanišče«. Nek drug trzaski dopisnik pa je iz istega vira izvedel za ime bodočega guvernerja nikoli uresničene STO.

Naivnežev pa tudi sicer v Kopru ni manjkalo, celo ne na okrožnem komiteju KP za cono B. Vodja Agitpropa je bil neki Ibro, ki me je nekoč med kosilom po telefonu nadrl: »Da li slušaš kakvu svinjariju sada prenosi tvoj radio?« Val radia Koper, na katerega smo imeli pri nas doma vedno narančan sprejemnik, je tedaj oddajal normalni, najavljene program. Zato sem telefoniral dežurnemu, da najbrž vestni Ibro ni na pravi valovni dolžini. Zavrtel sem gumb na slovenski program trzaskе postaje v coni A in slisal zaključek njihovega običajnega, nam seveda sovražnega komentarja, ki je vodjo Agitpropa tako razburil.

Bilo se je res treba znajti med mnoštvom postaj, kdo je kdo, koga

Palača je ostala, kot je bila, le avtomobil pri strani priča, da je silka izvirnik

kdaž poslušati in kaj od tega sprejeti, verjeti. Krožila je npr. anekdota, zakaj imajo italijanski vinogardniki dober pridelek, slovenski kmetje z vinogradi tik ob njihovih pa slabega? Slovenski kmetje naj bi poslušali in se ravnali po kmetijskih nasvetih radia Koper, Italijani pa po lastni presoji in dolgotrajnih izkušnjah.

Prispevek radia Koper k razvoju avtomatizacije

V zelo dobrem spominu mi je ostal vodja izvedbe Radia Koper Lojze Vilhar, ki je včasih tik pred oddajo ostal s prazno »srajčko« in je moral avtorja oddaje poiskati v kateri od koprskih gostiln.

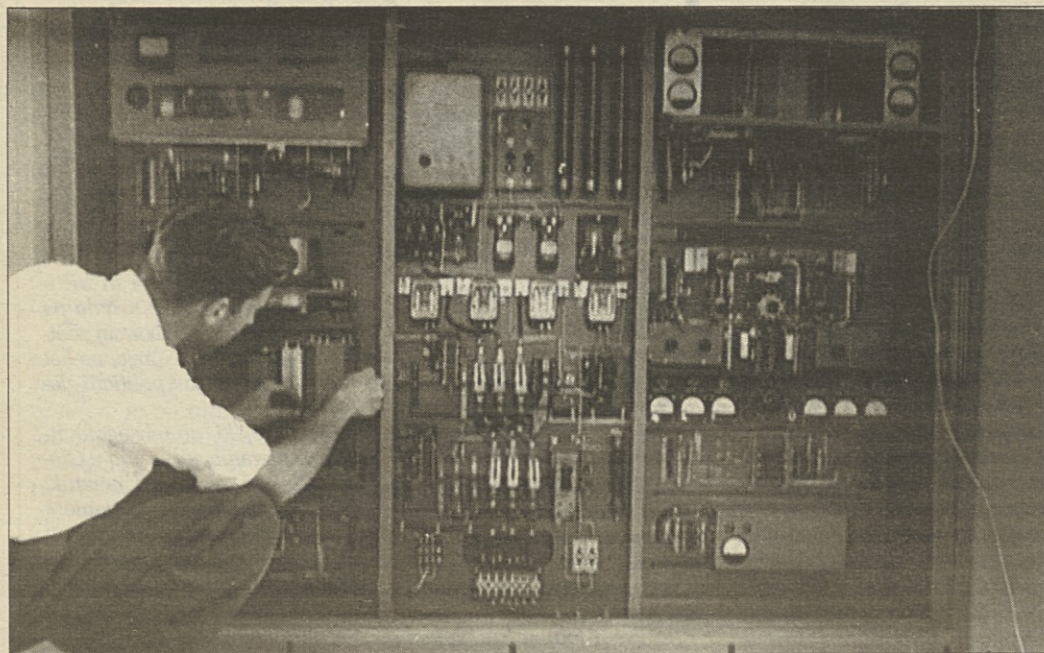
Presenečala me je vsestranskost članov kolektiva. Oskar Ventarin, naš upravnik, ki je bedel nad finančno-gospodarskimi in kadrovskimi zadevami, je bil npr. hkrati aktiven član slovenske radijske igralske družine. Ta je vsak drugi teden pripravila radijsko igro, vmes pa se po nekaj kulturnih in mladinskih oddaj. Tehnik Ferdo Vidmar ni bil samo strokovnjak na svojem področju, ampak je bil hkrati sposoben sportni reporter. Naš nabavni referent Renato Branjnik je bil uspešen zlasti zavoljo dobrih zvez s cariniki in so zato dobivali redno iz Trsta (včasih tudi brez carine) plošče za diskoteko, pa ves tehnični in drugi material. »Zalomilo« pa se mu je, ko je tihotapil televizijska sprejemnika, enega za naš kolektiv in drugega za Tita na Brionih. Verjetno se mu ne bi, če ne bi tudi cariniki izvedeli, kdo je pravi naslovnik. Z »zaplembo« televizorjev so pač hoteli prikazati »višjim«, kako zelo so budni in uspešni.

Mnogo tega, česar nismo mogli nabaviti v inozemstvu ali dobiti iz Radia Ljubljana, so naredili ali preuredili naši tehniki. Vodil jih je Oskar Polak, ki je bil na tem področju pravi carodej. »Popraviti« pa je znal tudi vsak govor ali nastop, če je bil »original« se tako nesprejemljiv za oddajo. Na nekem velikem mitingu smo posneli

npr. Borisa Kraigherja. Bil je odličan analitik, vendar je imel težave pri javnem komuniciranju. Kadar ni našel ustreznega izraza, so nastale pavze ali ponavljanja, kar sicer ni toliko motilo neposrednih udeležencev mitinga kot pa bi lahko radijske poslušalce. Oskar je zato v snemalnici izrezal s traku vse spodrsleje, pavze in zatikanja, tako da sem ob reprodukciji požele cestitke avtorja. Hkrati pa tudi pomisleke, ali smo ga predvajali za resničen ali za posneta nastop.

Tehniki pa so bili mojstri tudi na vseh drugih področjih. Doživljal sem proteste žen in mater, če so nekateri preveč prisrčno sodelovali z napovedovalkami ob kasnih večernih urah. Glede zgodnjih programov pa so tudi poskrbeli za primere, kadar so napovedovalke in tehniki zamujali. To sem ugotovil nekega zgodnjega jutra, ko sem moral spet na sestanek v Ljubljano. Po stari, dolgi in prašni cesti smo se vozili tudi več kot štiri ure in smo morali zato zgodaj zjutraj na pot, a čas smo si krajšali s poslušanjem radia Koper. Tisto jutro sva se s sefom Brunom Kocijancem zgrozila, ker se je čas najinih ur močno razhajal z najjavami v začetku jutranjih programov na radiu Koper. Obrnila sva se in vrnila na radijsko postajo, ki je normalno delala, ceprav nisva nasla tam nikogar, razen hišnice, dobrodusne Albine Lojkove. Z njeno pomočjo sva nasla tudi ključ te skrivnosti, in sicer posebno, skrito stikalo. Tehniki so ga priredili za Albino, da ga je lahko sprožila zjutraj, če ni bilo nikogar drugega na delo. Takrat sta hišnica oziroma magnetofon nadomestila celotno osebje, zlasti napovedovalke, katerih napovedi časa so bile med drugim posnete na traku. Tako smo bili v pionirskem obdobju Radia Koper poleg drugega vsekakor tudi pravi pionirji na področju avtomatizacije radijskega oddajanja.

Lado Pohar

Tehnika, ki je za današnje čase konjska. V resnici pa gre že za nov srednjevalovni oddajnik

Danko Bratina je med prvim mandatom - čeprav je trajal samo dve leti - vzpostavil vrsto stikov in tik pred razpustom parlamenta dosegel, da so zakonski predlog za zaščito Slovencev podpisali predstavniki vseh političnih skupin z edino izjemo MSI. Po volitvah pa se je politični okvir povsem spremenil in tako mora dejansko začeti vse znova. Kako slovenski parlamentarec iz privilegirane opazovalnice, kakršna je senat, gleda na dogajanje v državi? Kako ocenjuje prve vladne korake? Kaksne perspektive se nakazujejo slovenski manjšini? Se lahko, kot sam rad pravi, ovire spreminijo v priložnosti? To so bile teme pogovora, začela pa sva pri zaupnici vladi, saj je Silvio Berlusconi prvi italijanski premier, ki je v senatu dobil zaupnico, ne da bi imel predhodno zajamčeno večino.

Zdi se mi, da je bil v repliki še slabši, ker so bili nekateri prehodi zelo vprsaljivi in za predsednika vlade neprimerni. Naj omenim le njegove sportne analogije. Mislim, da je treba v ustanovi, kot je senat, vendarle ohraniti neko dostojanstvo. Sicer pa se je tudi v repliki izognil vsem problemom, ki so bili naceti v diskusiji in ki jih je postavila opozicija, pa tudi vecina, zlasti predstavniki Lige. Replika je bila dober televizijski show in nic vec. Zdi se mi, da veci-

VOJMIK TAVČAR

Toda ob strateskih in dolgoročnejših prijemih se bo treba v kratkem času soočiti z zelo konkretnimi problemi, na primer s finančnim zakonom, kjer bo govor tudi o finansiranju slovenskih kulturnih ustanov...

Gor in dol po stopnicah od režiserja do slikarja

Peter Greenaway je najprej studiral slikarstvo in potem filmsko montažo, preden je začel snemati svoje filme leta 1966. Zdaj je priznan kot eden vodilnih svetovnih filmskih ustvarjalcev. Od Draughtsmanove pogodbe (Draughtsman's Contract) leta 1992 do najnovejšega dela Otrok Macona (The Baby of Macon) je Greenaway razvil mnogoplasten vizualni jezik, ki raziskuje odnose med filmom in slikarstvom. V minulih treh letih so ga imenovali za komisarja številnih projektov, delal je v Louvru, v rotterdamskem muzeju Boymans Museum in v beneški Palazzo Fortuny na lanskoletnem Bienalu. Pogovor z njim je stekel v času priprav na »mega-instalacijo« na ulicah Ženeve, ki pa je sele začetek projekta, ki se bo končal v New Yorku leta 2000.

Prej ste zbujaali vtis, da vas veliko bolj zanimajo umetniški projekti kot pa film. Ali je zdaj prišlo do obrata?

Zmeraj sem bil razočaran nad filmom in njegovo nesposobnostjo, da bi služil domisljiji. Skusal sem odkriti način za tridimenzionalne filme, posnete »na stvaren način« v nasprotju z umetnim, in sele zamisel razstave kot umetniške oblike mi je to omogočila. Pri tem gre za nekaj podobnega kot pri rojstvu filma, toda v kameri ni

nobenega traku in tako so moje razstave postale pomembnejše od mojih filmov. Pred kratkim sem srečal ljudi, ki so mi govorili: »Seveda, vi prirejate razstave, hkrati pa delate tudi filme.« To mi je bilo v veliko zadovoljstvo.

Ste kot umetnik radi komisar?

Kako to mislite?

Stopnice so vaš najnovejši komisarski projekt. V katero smer se bodo razvile?

Deset dogodkov bo in deset ra-

Seveda se. Prišlo je do eksplozije, ko se vsi skušamo znebiti te vrazje stvari. Po vsem svetu ljudje posedajo v svojih dnevni sobah in strmijo v okvirček, ki se imenuje televizor, umetnost pa jim skuša dopovedati, naj ga pošljejo k vragu in naj nehajo z vsem tem. To je eden od razlogov, zakaj smo se lotili tega projekta.

In to kar bomo videli skozi te okvirčke, ustvarjate v Ženevi?

Precej podob je, s katerimi se lahko poigramo v mestu: verstva, smrt, določena warholovska svircarskost, izjemna arhitekturna neskladja. Ponekod bo mogoče videti tudi prave turistične razglednice, ki bodo vsebovale vse, kar se običajno znajde na standardni razglednici, kakršno lahko razume vsak, ki je bil kdaj na pocitnicah, druge podobe pa bodo bolj abstraktne. Nekateri okviri bodo omogočali pogled na drevesa, ki lahko spremenijo svojo zunanost v teh sto dneh, v katerih sem se skušal osredotočiti tudi na tiste stvari, ki bi lahko »zivele«. Tako bo mogoče eden od pogledov tudi trg, na katerem lahko kak dan zagledas človeka, ki pelje psa na sprehod, 16. dan, če ima srečo, lahko vidis, kako pes ugrizne človeka, in če imaš na 68. dan izjemno srečo, lahko vidis celo človeka, ki ugrizne psa. To je način, v katerem vam življenje mesta omogoči vpogled v akterje in vsebino tega, kar gledate. Pri tem uporabljam zelo filmski jezik: širokokotne kadre, dolge kadre, približevanja.

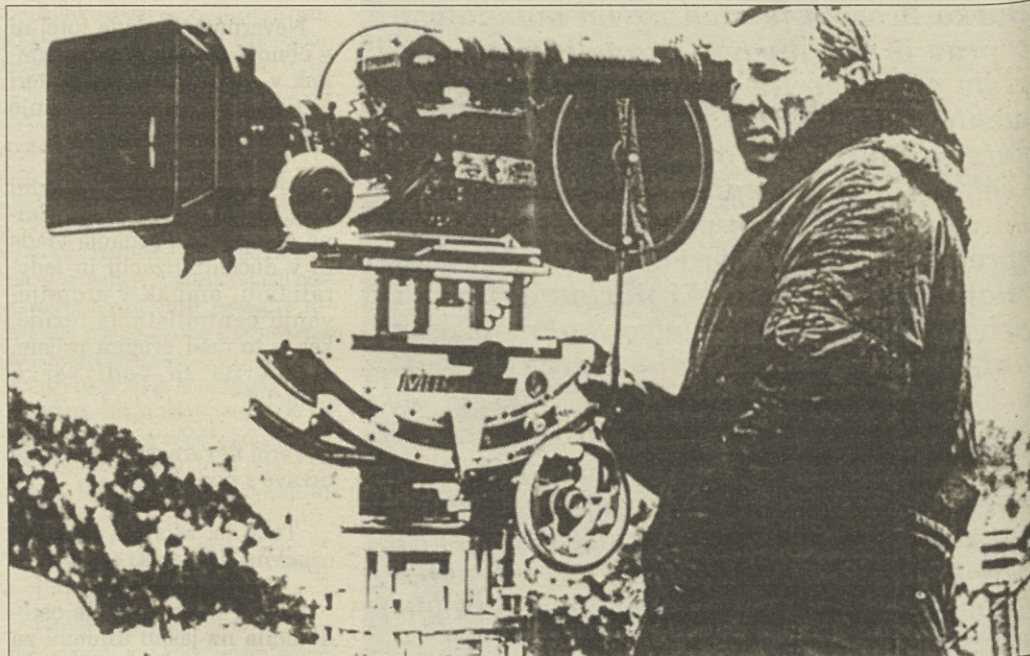
Vsi ti okviri bodo pravokotni ... Ali veste, da je pred leti nekaj Americanov spravilo podatke o dimenzijah in razmerjih približno 400-stotih evropskih platen iz 16., 17. in 18. stoletja v računalnik in skušalo ugotoviti, kakšno je povprečno razmerje. Pokazalo se je, da gre za razmerje 1:1, 33, prav to pa je standardno razmerje pri kinematografskem platnu. Prepričan sem, da ima veliko opraviti z zlatim rezom in harmonijo, toda prav nenavadno je, da po 400 letih slikarstvo znova pride na isto razmerje kot kinematograf, vsaj po tehnološki plati.

Ali nacrtujete tudi film o stopnicah?

O tem je bilo veliko govora, meni pa je zelo všeč ideja, da ga nalašč ne bi naredil. Gre za nepopovljivo situacijo, ki bo minila in je ne bo več.

Zakaj ste tako fascinirani z umetnostnimi galerijami in muzeji?

Najbrž je to povezano z mojo ljubeznijo do mer in spravljanja vsega v predalčke. Strastno me zanima način, kako se pride do muzeja in njegove koristnosti. Rad bi raziskal možnosti drugačne organizacije in izhoda iz te, pretežno v 19. stoletju zasnovane drže, kako kategoriziramo posamezno zbirko: to je mrtvo in potemtakem spada tja, tole pa je živo, zato mora nekam drugam, tole pa je narejeno iz kamna, zato spada tja. Ze Descartes je omenil, da od zbirke najprej terjamo občutek, da gre za čudež: spraviti nekaj, kar je podobno, z drugim in ustvariti vzemirljivo zlitje idej, takšno, ki vas sili v razmišljanje. Picasso je rekel, da je slika tisti hip, ko je enkrat obešena na steno, najkasneje v 10 minutah pozabljena. Odkriti moramo način, kako bi se izognili temu. Odkriti moramo način takšnega razporeda stvari, da bomo znova lahko pogledali nanje iz

Peter Greenaway

sveže perspektive. Naj kirurgi naredijo svoj muzej ali mesarji ali ornitologi zato, da bomo lahko pogledali na vse te vznemirljive artefakte z različnih zornih kotov. Idealno gledano bi rad vse te stvari prignal do skrajnosti zato, da bi pokazal, kako banalen je lahko naš smisel za organizacijo. Rad bi naredil razstavo o rdecem, se pravi o vsem, kar je rdeče; ali pa o dolgem ali o velikem oziroma razstavo o zmečkanem ... Veliko je načinov, s katerimi lahko prekinemo z našo togo navado, da stvari razmesčamo v globalnjake. Pogosto lahko vidite v muzejih ljudi, ki se najprej približajo posameznemu predmetu, tako da lahko preberejo napis in se sele nato odmaknejo in si ga ogledajo. To je popolnoma napačen pristop. In rad bi, da bi se ljudje tega zavedali. Smo se zmeraj družba, ki temelji na besedi. In na zahodu solanje se zmeraj pomeni predvsem to, da vas naučijo brati in pisati, ne pa tudi gledati.

Ali mislite, da smo priče svojrstnemu koncu tradicionalnih likovnih disciplin, kot so slikarstvo, video in kiparstvo?

To nekateri imenujejo »intermedialnost«, zoprna beseda, ki pa seveda vodi v stari wagnerjanski koncept totalne umetnosti. Vse več ljudi danes misli, da je to film že dosegel in film jih privlači kot sodobna umetniška oblika. Sam se s tem ne strinjam. Muzeji in likovna umetnost nam lahko ponudijo veliko več. Danes nam kraji, kot so Disneyland ali japonski nakupovalni centri, ponujajo vse oblike zelo zanimivih novih tehnologij, čeprav na zelo banalen način. Na obzorju se že kaže prava, nova Gutenbergova revolucija, povezana z orodji, kot so Qantelove elektronske grafike ali virtualna stvarnost. Vse to so stvari, ki zaenkrat se niso popolnoma vstopile v našo življenja, toda kmalu bodo postala vsemogočna. Spremenila bodo to, kar počnem sam, to kar počnete vi, spremenila bodo vse.

Kakšno pa bo vloga umetnika?

Vsi veliki umetniki, kdorkoli, ki je kdajkoli pocel kaj zares, so bili povezani s svojimi sodobnimi tehnologijami. Vermeer je uporabljal camero obscuro, Canaletto, uporabljal je svoje optične naprave in impresionisti so seveda uporabljali najnovejše fotografije. Tudi današnji umetniki se bodo skušali s svojimi rokami dotakniti novih tehnologij, da ne bi prepustili tega novega jezika

zgolj znanstvenikom oziroma tistim, ki svetujejo predsedniku Clintonu. Doslej se to se ni zgodilo zaradi strahotnega kulturnega snobovstva, ki ga bo treba premagati.

Mogoče boste pomislili, da bi nam lahko pop art z vsem kar pomeni, pomagal, da to premagamo, a ni tako. Kdaj pa kdaj se pojavi fenomen, kakršen je Hockney, ki se nekoliko poigra z elektronsko grafiko, a se zelo kmalu vrne nazaj k slikarstvu. Toda s tem se je treba spopasti, ker bo to močno vplivalo na vse nas in naša življenja.

Nobenega dogovora ni, da bi Stopnice postavili tudi v Angliji. Zdi se, da vas bolj cenijo na kontinentu kot pa tu. Tudi sami mislite, da britanski okus ni na tisti stopnici, na kateri stojite vi.

Zdi se, da sem za Angleže »zahteven« filmar. Ukvarjam se z estetiko, estetika pa Angleže v splošnem spravlja v zadrego; zanima me barok, Angleži pa se ob baroku počutijo neprijetno; moj zadnji film (Otrok Macona) govori veliko o rimskem katolizmu, za katerega Angleži menijo, da ni njihov problem. Poleg tega sem se dotaknil zelo kočljive teme izkoriščanja otrok, sprico katerih vsi občutno zelo veliko krivdo, ne kot posamezniki, ampak kot družba.

Zaradi vseh teh razlogov se moji filmi ne umeščajo ravno udobno v angleški položaj. Poleg tega vsaj polovica filmskih delavcev meni, da sem prepremeten, kajti če si filmar, ne moreš biti slikar, in če si slikar, menda ne boš pisal novel. Tudi zaradi tega se ljudje počutijo ob meni neprijetno.

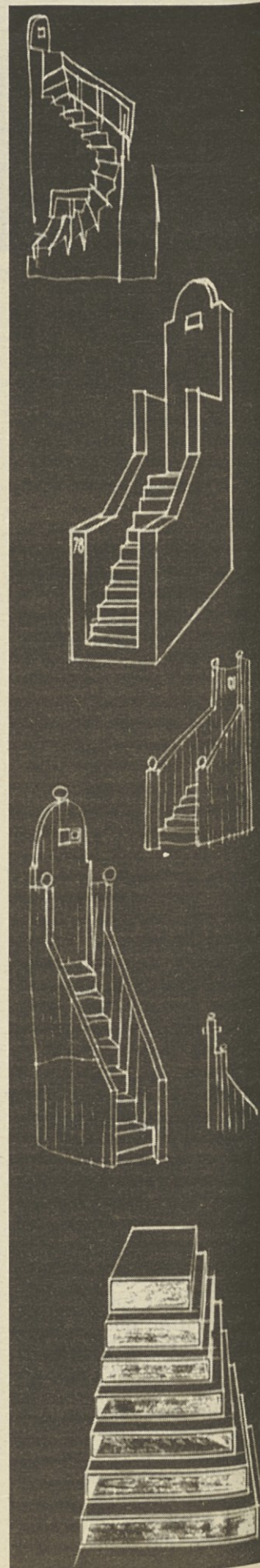
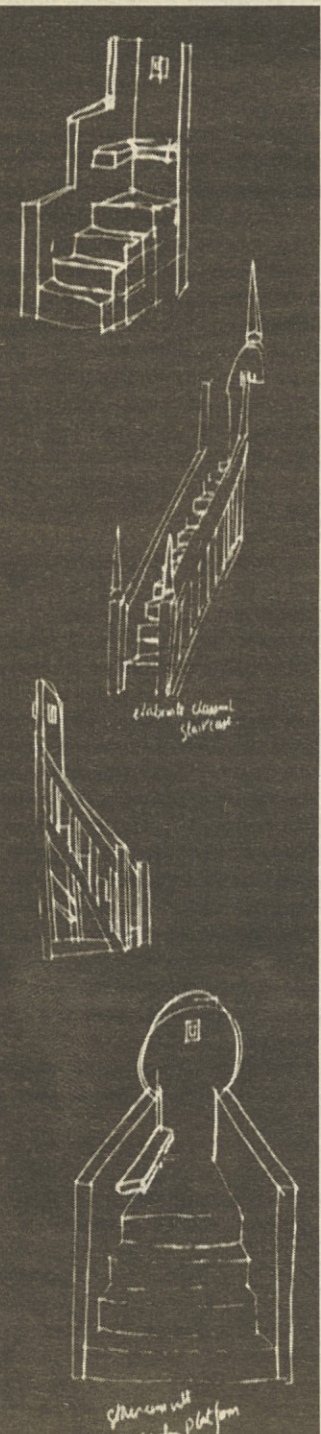
A kljub temu veljate za britanskega umetnika, ki ustvarja zunaj. Kaj je potem s to »britanskostjo«, ki zaznamuje vaše delo?

Po eni strani moji filmi zadevajo ob teme določenih pokrajin in literarnega vrednotenja, prav tako pa tudi vizualne plati. Toda to je mogoče tudi zato, ker je v njih namenoma položen crn in cinčen smisel za humor. Igrajo pač določene igrice, saj smo Angleži menda izumili prav vse igre na svetu, kljub temu da v njih ne znamo več natopati najbolje. Toda kadar Angleži igrajo kakšno igro, jo igrajo zelo zares. To je očitno od Lewisa Carolla do Edwarda Leara ali celo do Monty Pythona: zmeraj jo spremlja anarhičen smisel resnobe, ki prezema igro od začetka do konca.

Po reviji Tate, London

Peter Greenaway v Ženevi predstavlja projekt Stairs (Stopnice)

ŽENEVA - Britanski režiser, slikar in pisatelj Peter Greenaway je po vsej Ženevi razpostavil svoj projekt Stopnice, poroča agencija. Na sto različnih točkah v mestu je postavil majhne lesene stopnice, s katerih lahko gledalec skozi majhno opazovalno skatlo opazuje določen detail Ženeve. 52-letni umetnik se je zgledoval po načinu camere obscure. Gledalec si lahko sam ustvari zaporedje slik in se tako osvobodi »suzenstva pripovedi«, ki ga po Greenawayevem mnenju vsiljuje kino. V projekt je vključena tudi razstava v Muzeju za umetnost in zgodovino pod naslovom Vom Rahmen zum Publikum (Od okvira k publiki). Stopnice bodo stale v Ženevi 100 dni, do 31. julija, nato pa se bodo selile se v devet drugih mest.

KULTURA OKOLJA / POGOVOR Z VLADIMIRJEM VREMCEM

Za ovrednotenje Krasa si moramo zavihati rokave

Tačas se veliko ukvarjamo z vprašanjem kraškega parka. Kot vsako vprašanje odpira tudi to vroče razprave in polemike. Pogledi so različni, nameni in interesi se križajo. Nekaj skupnega pa vendarle nezadržno prodira v zavest ljudi: da je treba naravno okolje, vključno z njegovo narodnostno, kulturno in gospodarsko jasno opredeljeno človeško komponento, zavarovati pred pohlepom, malomarnostjo, površnostjo, brezvestnostjo in včasih zlonamernostjo človeka samega. Naša skupnost, čeprav se s Krasom nekako identificira, ni znala docela vrednotiti vseh njegovih čarov, značilnosti, potencialnosti in potreb. Razvili smo kulturo narodoobrambnosti in morda zanemarili kulturo okolja (ne samo v estetskem, temveč tudi v vsebinskem pogledu), kar v končnem seštevku prinaša primanjkljaj v stopnji naše splošne kulturne razvitosti. Naš kulturni milje ni doslej, kljub svojemu bogatemu delokrogu, posvečal dovolj pozornosti tej problematiki. Skrb za ohranjanje in vrednotenje kraških zanimivosti in značilnosti je slonela prej na občutljivosti in iznajdljivosti posameznikov kot skupnosti. Zato smo danes nekoliko razoroženi, prav zato pa si moramo odslej zavihati rokave, kot pravi v spodnjem intervjuju izvedenec Vladimir Vremec in kot pričajo članki in razgovori v naslednjih treh straneh.

Splosna ugotovitev je, da stare kraske značilnosti izgubljajo. Predviden je sicer kraski park, vendar je po vašem mnenju to dovolj, saj ne zajema vsega kraškega območja? Koliko je občutena potreba po celovitem, organskem načrtu?

Veliko je predlogov in načrtov, ki se nanašajo na krasko ozemlje, a malokateri je zagledal luc, malo tega je sploh preslo v neko zrelo fazo načrtovanja, da ne govorimo o finansiranju. Seveda poznamo predvsem probleme oz. vprašanja glede realizacije kraškega parka, vendar o tem ne bi na dolgo in široko razpravljali. Kvečjemu lahko pojasnimo, katere so pristojnosti mojega urada oz. trzaska Občine. S pismom, ki ga je svojčas podpisal komisar Ravalli, je bilo namreč določeno, da je moj urad pristojen za ta vprašanja, da vodi, koordinira vse to delo. Vse zelene površine, kmetijske in gozdarske, so v pristojnosti mojega urada, seveda mimo vprašanja načrtovanja teh površin (glede tega se prepletajo pristojnosti med sektorjem sest, ki je pristojen za urbanistiko). A če bodo jutri nekemu uradu trzaska Občine poverili to vprašanje, potem bi se na osnovi omenjenega pisma prav moj urad moral baviti z uresničevanjem oz. s pravo načrta za kraski park.

Tu so se druga vprašanja, in sicer, da bi idejo parka razširili na slovenski Kras onkraj meje. S kraskim parkom v nekem širšem pomenu smo se ukvarjali že leta '78, in sicer Trzaska pokrajina, Kraska gorska skupnost, WWF, vse občine tega teritorija. Tedaj sem si postavil nekaj vprašanj o tem, kaj bi s površinami, ki so bile nekoc kmetijske. Del prebivalstva gravitira najmanj šest mesecev na leto na trzaski Kras. Vidimo, koliko je izletnikov na Krasu, a na drugi strani ni neke koordinirane ponudbe. Narava-krajina se ne unovči, čeprav so pašniške, travniške površine zanimive za rekreacijo, za potrebe prostega časa.

Jih torej ni mogoče ohraniti v dosedanjih podobi?

Svojčas se je veliko govorilo o zadružnih hlevih, ker bi z zivorejo ohranili obdelane, vsaj travniške površine, in to je na našem Krasu tudi najlepší del v krajinskem smislu, vsa ta sosledja suhih zidov, ki

so bolj ali manj obraščeni z grmovjem. Vse to daje poseben videz kraske pokrajine, z različno od gmajne, od pašniških površin, ki so podvržene samoniklemu pogozdovanju: ko ni več paše, ni ne goveda ne ovac, ničesar. To najlepše opazujemo v dolini Senadolice, na cesti proti Postojni. Samo z zivorejsko dejavnostjo, s kosno travnikov lahko torej ohranimo krajinski videz, drugače se bo postopno vse zaraslo. Krajinski videz se torej spreminja, verjetno dobiva nove značilnosti, mogoče tudi estetske učinke. Sedaj, spomladi, je kraska gmajnamorje različnih barv, različnih rastlin: malokatera krajina je tako bogata, ker se tukaj nekako srečujejo klimatska področja. V tem smislu imamo celo serijo mikroklimatskih oz. klimatskih območij z neverjetnim bogastvom, neverjetnim za naše razmere, ker je bil Kras prej reven, imel je nekaj dreves, nekaj grmov in travnike. Če na to pomislim, verjetno tudi tega novega krajinskega videza ne bo slo zanemarjati in odklanjati. Verjetno bo prinasal neke nove kvalitete, nove vrednote.

Ali prihaja do stikov med občinami, da bi izdelale in uresničile skupne zamisli, saj je področje navsezadnje enotno? Se regulacijski načrti raznih občin sploh usklajujejo?

To je gotovo velik problem, vsi se zavedamo političnega položaja pri nas. Stikov med občinami je bilo zelo malo in kraski park naj bi bila taka priloženost, a tu se zastavlja vprašanje, ali je za to pristojna Dežela. Vsaj Slovenci smo si bili enotni, da bi bilo bolje, da bi za to skrbele tudi občine, ker so danes občine tiste, ki imajo na razpolago svoje tehnike, svoje strokovnjake in so se seveda tudi z regulacijskimi načrti najbolj ukvarjale. Prav gotovo bi bilo primerno (v mislih imam pobudo Kraske gorske skupnosti), da bi prišlo do srečanj županov. Glede tega se sicer nekaj spreminja, obstaja neka zavest, da gre za skupen problem vseh teh občin in da zato je treba poenotiti poglede.

Vendar nimamo samo območij, ki sodijo pod kraski park, temveč tudi druga, čeprav jih je manj. Danes prevladuje težnja, da bi travniške in pašniške površine ostale kmetijske, poleg tistih njiv, ki so v bližini vasi. Na eni strani je

prav, da se ohrani to bogastvo, da je pozornost do teh vprašanj stalno ziva, a kot sem prej dejal, ni nobenega koordiniranega nastopa, da bi izkoristili ves ta potencial: domacin, ki se je se do včeraj bavil s kmetijstvom, bi se danes lahko bavil z necim drugim, in to bi bila rekreacijska dejavnost. Iz izkušenj vemo, da se ljudje osredotočijo na nekaterih mestih (ob Kokosi, na cesti proti Lipici, takih točk je osem, deset). Take izhodiščne točke bi morali opremiti s parkirisci, ljudem omogočiti, da si tudi kaj spečejo, v tem primeru je potrebno napeljati vodo. Goščinci sicer pravijo, naj ljudje po sprehodu pridejo v vas, a vemo, da se jih večina odpravi domov. Drugače bi bilo, če bi imeli neko točko, kot na primer Globojner, kjer bi poskrbeli za prigrizek, za pijačo, kjer bi prodajali domače izdelke. Prepričan sem, da ne smemo odlašati: če bomo izgubili te ljudi in smisel za te stvari, potem ne bomo mogli izkoristiti kapitala, potenciala, ki ga ima kraska okolica.

Verjetno so na razpolago tudi finančna sredstva, ki niso namenjena le uresničevanju nekega globalnega načrta, ampak posameznih pobud.

Kar se tiče omenjenih osmih izhodiščnih točk (Globojner, Obelisk, predel proti Lipici oz. pri Bazovici, Fernetici itd.), smo svojčas naslovili prošnjo na ministrstvo za turizem, da bi izkoristili sredstva, ki so bila takrat dana za svetovno nogometno prvenstvo, ampak žal finansiranja v Rimu niso sprejeli (čeprav so našo prošnjo zatem deželne oblasti povoljno odobrile) in se vedno čaka na ustrezno uzakonitev. Glede drugih posegov, ki so delno v pristojnosti Trzasko občine (v zvezi z zakonom 16/92, torej zakonom o Krasu), naj bi milijarda in pol lir služila za očiščenje vseh divjih odlagalšč in umazanije, ki se je v desetletjih nabrala na Krasu. To je spet znesek, ki ni bil izkoriščen in ga bo treba ponovno vključiti v seznam stvari, ki jih je treba finansirati, in to se mi zdi bistveno, če hočemo nuditi lep, primeren videz krasnemu svetu.

V tem okviru so zadnje case na dnevnem redu kraske kali...

Za to pobudo so se najprej zavzeli naravoslovci s svojimi studijami in stalnimi opozori-

li, pa tudi razna domaća društva. Moj urad je primerno reagiral, pripravili smo nekaj načrtov in enega ravnokar uresničujemo. Nanaša se na kala v Bazovici in v Gropadi. Na pobudo domačih društev je prišlo do akcije pri Banih, nedavno so bili na delu prostovoljci itd. Nekaj takih pobud je torej v teku, potrebne pa so se druge, ki bi se nanašale na ohranjanje in ovrednotenje tipičnih prostih površin, majhnih vaskih trgov z drevesi ipd. Pomisliti moramo, kako bi v starih vaskih jedrih primerno ovrednotili te prostore, da ne bi bili kot danes polni avtomobilov, da bi spet postali center življenja, da bi del sredstev, ki naj bi jih rajonski sveti dobili od Občine, primerno izkoristili. Morda ne bi bilo napak, če bi se z novimi upravnimi pristojnostmi jusarskih odborov ze danes pripravili, oblikovali kvalitetne načrte in na primeren način realizirali vse te pobude, da bi lahko bili nanje ponosni. Mislim, da je v vsaki vasi več takih koticov, a v primeri z raznimi podobnimi gibanji v Sloveniji ali Avstriji smo nekoliko v zamudi.

V kolikšni meri so naši ljudje, naša društva, organizacije občutljivi za te specifične Krasa, za ohranjanje značilnosti, za arhitekturo...? Nekateri celo pravijo, da so bolj dojemljivi priseljenci kot domaćini.

Vladimir Vremec

Do neke mere je to bila naloga in tudi funkcija zadruge Kraske hiše. Pred letom in pol so me Bazovci povabili, da sem predaval o kmečkih vrtovih, to je bila tudi priloznost, da smo vso okolico, vse proste površine in tudi videz v samem jedru vasi nekako prerešali. Mislim, da je bila reakcija zelo dobra. Danes imamo tudi dovolj domačih strokovnjakov. Ob tem bi se spet povrnil k jusarskim odborom. Če bodo imeli večje pristojnosti in večja finančna sredstva, kar velja tudi za rajonske svete, bi se dalo marsikaj narediti. To bi bil izziv, razlog več, da bi prav od njih, seveda v sodelovanju z do-

macimi društvi, izsle neke nove pobude, da bi del teh sredstev na primeren način usmerili v reševanje in ovrednotenje teh lepih koticov, ki jih ni malo po vaseh. Treba je res zavihati rokave. Trenutek je zrel, zlasti mladina je dokaj občutljiva za te stvari: pogledimo društvo Skala v Gropadi ali društvo pri Banih. Pobude se mnozijo, nanje bi morali opozarjati s fotografijami, članki, prositi za sodelovanje same vasčane. Ne smemo zamuditi vlaka, sicer bomo mi zadnji, ki se za to zanimajo, čeprav gre prisilekom vse priznanje za njihov doprinos. Vse te vaske razstave in druge pobude so v zadnjem obdobju nalettele na precejšen odziv. Stimulirajmo to konkurenčnost med vasm.

Ob vaskih jedrih rastejo kot gobe po dežu hiše različnih tipov, velikosti, višin itd. Kako to uskladiti z okolico?

Po eni strani imamo občane, ki silijo na Kras, ker bi radi preziveli nekaj ur na prostem, se posvetili neki pametni dejavnosti, kot npr. vrtičkarstvu. Na drugi strani to, ob takem neurejenem posegu, lahko skazi kraske svet. Za mestni predel bi morala skrbeti Trzaska občina, in to je tudi ena izmed nalog mojega urada (a žal je uslužbenecv in sredstev premalo), vendar smo se le sedaj nekako presli k ure-

centrali. Na to vprašanje morajo odgovoriti urbanisti.

Mislil sem prav na urbaniste, da bi predvideli določeno tipologijo zgradb...

Stavbe za bivanje, to je problem, ki smo mu svojčas tudi z arhitekti onkraj meje namenili precej pozornosti. Pri nas je bilo vedno težko, treba je namreč upoštevati lastniška razmerja. Zelo težko je reci: samo tam se bo gradilo, tudi zato, ker je povezano z velikimi stroški. Zadnje case je bilo temu vprašanju posvečeno nekaj več pozornosti, vendar ostaja eno od najtežje resljivih.

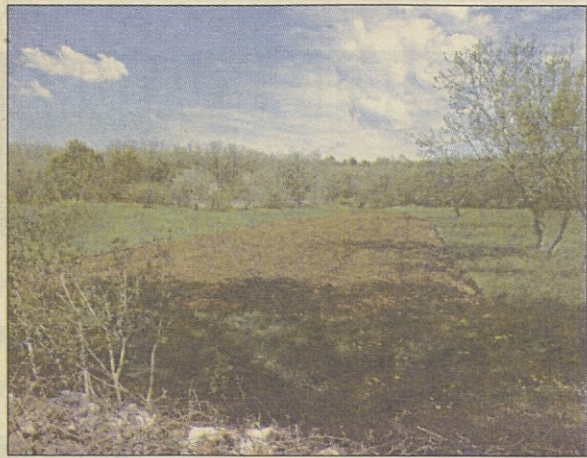
Nisem govoril le o določenih površinah, ampak prav o tipologiji...

Poglejde Dane, pogledjte druge vasi onkraj meje. Veliko bolje so resili problem njihovega sirjenja. Vtis imam, da se večina stavb drži izbrane tipologije, da so vasi ohranile večjo urejenost. Npr. samo sirjenje Sezane proti Lipici je tudi mnogo bolj umirjeno kot v naših vaseh. Vendar to ne drži vedno. Usmerjati je treba s pametno urbanistično politiko, ne s tipologijo, tako da imajo vsi enako hiso: če je neka podobnost med hisami, se ves predel predstavi povsem drugače, mnogo bolj umirjeno, manj kričeče in motilno.

Kako je z uporabo kamna, ki je bil nekoc glavni gradbeni material?

Pri tem je treba upoštevati zlasti problem stroškov. Okrog his so s starih suhih zidov presli na zidove z malto (dobro, da ni več betonskih), a kamen danes ni več klesan, je lomljen, tudi način postavljanja zidu se je spremenil na slabše (so pa tudi izjeme, v Krizu je nekdo postavil res lepe zidove), je reven, ker uporabljajo dosti betona. To so neke nove estetike, na katere se bo treba privaditi. A če je zid vsaj kamnit, je že nekaj. Pravilnik regulacijskega načrta lahko usmerja v eno ali drugo smer. Boleca točka pa je sirjenje vasi. Hise ne smejo biti previsoke: če so grde, naj bodo vsaj skrite v zelenju. Vendar to ni lahko vprašanje, kajti na tem področju dela toliko ljudi, toliko načrtovalcev, dobrih, slabih, manj sposobnih itd. Vsaj nekatere poglavitne stvari, povezane z videzom, pa bi morali določiti s pravilnikom. Temu mora novi regulacijski načrt posvetiti največjo pozornost, sicer tvegamo, da bo videz naših vasi mnogo grsi kot onkraj meje, čeprav tudi tam prihaja do negativnih pojavov (videl sem hiso, preoblečeno s plosčicami, kot kopalno kad). S temi problemi se morajo ukvarjati župani, strokovnjaki. Če ze govorimo, da gre za zasciteno področje, bi morali po zakonu predvideti vsaj davčne olajšave za tiste, ki uporabljajo določene, dražje materiale, kot je na primer kamen, a na drugi strani bi morali nekako kompenzirati omejitve. To pa je spet vprašanje globalne politike.

Vprašanja postavil Danilo Bizjak

Kulturni človek je običajno občutljiv in spostljiv tudi do ozjega in siršega okolja, v katerem živi, ponosen je na svoje korenine, navezan na svojo zemljo, od katere je povzel razne značilnosti, zaradi katerih je prav tak, kakršen je. Zamejci smo tako ali drugače priklenjeni na to naše zamejstvo, Kraševci je ponosen na svoj Kras, Brežanji ljubijo svoj Breg. Toda koliko in kaj naredimo in delamo, da bi naše okolje ohranilo svoje značilnosti? Vprašanje morda res ni enostavno, saj se časi spreminjajo in z njimi življenjske

potrebe, razmere in zahteve, kljub temu pa smo ga zastavili dvema predstavnikoma zamejskega življa, ki se posredno ali neposredno srečujejo s propadanjem tega nekoč tako opevanega in danes se kar zanemarjenega Krasa. Pogovarjali smo se z Igorjem Dolencem, ki je bil do nedavne izvolitev v tržaski občinski svet član openskega juserskega odbora in z arhitektom Andrejem Križničem, ki ga že zaradi svojega poklica vendar tudi zaradi osebnega estetskega čuta bode v oči arhitektonska razdejavnost, ki smo ji

prica zlasti na Krasu.

Openski juserski si od nekdaj prizadevajo, da bi ohranili nekatere teritorialne značilnosti Krasa, med ta prizadevanja sodi tudi sanacija vodne cisterne Ovcjak, ki stoji nedaleč od stare openske železnice postaje v neposredni bližini ceste za Repen. Cisterna, o kateri pričajo že kartografski zapisi iz leta 1822, je bila takrat edini neusahljivi naravni vodni rezervoar na območju Opčin. Domaćini so ga obzidali in v vodnjak speljali stopnice za lažji dostop do vode. Cisterna je danes popolnoma propadla. Zob

casa je opravil svoje, ogromno škodo pa so naredili ljudje sami, zlasti brezvestni izletniki, ki so cisterno uporabljali za odpad. Juserski odbor je po daljšem prizadevanju sedaj končno dobil potrebna dovoljenja Občine in finančno podporo, za katero je posredovala Kraska gorska skupnost in upati je, da bodo popravila kmalu stekla. Tako nam je povedal Igor Dolenc in pripomnil, da je imel Kraševci skoraj pobožen odnos do vode, ki je vedno primanjkovalo. Tudi terotirij kot tak je imel za kraskega človeka svojevrsten, poseben pomen, saj je človek stoletja upošteval in spostoval nepisana pravila o njegovem negovanju, čiscenju, obdelovanju. V vsej svoji omejenosti in nemara celo nepismenosti je človek izkazoval določeno stopnjo kulture, zaradi katere so se nekatere značilnosti Krasa ohranile do danes.

»Danes večkrat poslušamo očitke, da nismo sposobni popraviti oziroma prezidati niti tipičnih kraskih zidkov,« pravi Dolenc, »toda ljudje najbrž ne vedo, da so tudi za ta vsakdanja opravila potrebna ustrezna dovoljenja, vsaj za tista zemljišča, ki so v lasti juserjev. Isto velja za sečnjo, čiscenje podrastja in podobno. Ljudje se navdušujejo za naravne parke in podpisujejo peticije, večina pa jih verjetno ne ve, da taki parki predstavljajo tudi velike omejitve. Zal pa največkrat o njih odločajo osebe, ki imajo z naravo bolj teoretski kot praktični ali celo življenjski odnos.«

Kaj pa bi danes lahko

Openski juserji bodo sanirali vodno cisterno Ovcjak (F. Jan Leszczyński)

naredili zasebni lastniki zemljišč in juserji, da bi od Krasa ostalo kaj več kot kupi nametnega kamena in betonski stebri hitre ceste, ki so nepopravljivo zakrili kraske vrtače?

»Naravna in kulturna dediščina sta podvrženi različnim ekonomskim in tudi političnim interesom. Domaćini, ki gojijo narodno zavest in ki se prav zaradi tega vključujejo v razna društva, pevske zbornice in podobno, so rahlocutni tudi do vprašanja okolja in kulturne dediščine. Ne vem, kako bi na primer lahko se spodbudilo zanimanje za okolje, prepričan pa sem, da ima v tem pogledu lahko velik vpliv šola in zagotovo vem, da se je opensko didaktično ravnanje že angažiralo z različnimi pobudami, katerih cilj je spoznavanje teritorija, prebivalstva in raz-

nih dejavnosti, ki zal izumirajo in ki so sestavni del kraskega življenja. Prepričan sem, da je eden od ključev prav to, vzpostaviti stik in neko navezanost na svojo zemljo. Kajti če ni osebnega prepričanja o nujnosti ohranitve zemlje, če človek ne čuti ali ne občuti svojih korenin, bo njegova zemlja, rodovitna ali kamnita, samo posest, za katero se lahko baranta boljso prodajno ceno.«

Se vam ne zdi nekoliko protislovno, da Slovenci, ki se tako zagrizeno borimo proti divjemu razlaskanju, nimamo nobene kolikor toliko uradne organizacije naravovarnosti?

»Kot sem že omenil, se za to problematiko zanimajo osebe, ki so aktivne tudi na drugih vaskih kulturnih področjih. Menim pa, da si kraševci sploh nismo na jasnem, kakšen

Kras prav za prav hočemo oziroma kaj sploh pojmuje kot Kras. Predvsem bi morali razčistiti vprašanje, kakšno okolje hočemo in sprejeti dejstvo, da mora človek nujno posegati vanj, če ga hoče ohraniti. Posegati seveda v pozitivnem smislu. Resnica je zal drugačna: domaćinom, ki z naravo živijo v nekakšni simbiozi, ni dovoljeno tako rekoč nič, javnim družbam in industrijam pa je v imenu investicij in zasluzka dovoljeno vse in morda še kaj več. Izpodrivanje človeka z lastne zemlje je stara, zlocesta pogruntavščina fasizma, ki pa se je ohranila se danes. Materialni interesi pa kot zal vemo največkrat iznicijo ali v najboljšem primeru zmanjšajo se tako kulturni odnos do zemlje in okolja.«

Mima Kapelj

Cilj okolje, in kaj lahko storiš ti?

Kaj stori solski sistem, da bi se med dorasčajajočo mladino udomaćila zavest o spoštljivem odnosu do narave in okolja? V resnici belezimo zadnje case vedno več spodbudnih pobud. Med njimi velja omeniti natečaj z naslovom Cilj okolje, in kaj lahko storiš ti?. Združeno so ga priredili solsko skrbništvo, Pokrajina in Immaginario scientifico. Na sliki (F. Križmančič) prizor z nagrajevanja najboljših udeležencev natečaja.

BANI / AKCIJA DOMAČINOV IN ŠOLARJEV ITALIJANSKE ŠOLE JULIUS KUGY

»Novi« Stari kal bo ohranil »staro podobo«

Dezevje iz prejšnjih dni je blagodejno »požegnalo« Stari kal v Stari ogradi pri Banih. Na dnu očiscenega kala se je nabralo nekaj dezevnice, voda je po dolgih letih spet privabila sem tudi prvi dve vrsti zuzelk, majhnih zivalic, ki domujejo ob vodnih površinah. Stari kal se skratka počasi prebujajo po več kot četrtstoletnem spanju v objemu vsakovrstnih odpadkov, dotrajanega materiala in konzumiranih predmetov potrošniškega sveta. Novo življenje so mu po večmesečnem delu vdahnili tako domaćini kot tudi učenci in solniki bližnje italijanske celodnevne sole Julius Kugy.

Ekološka akcija se je porodila na valu navdušenja za Kugyjevo nagrado, ki jo je pred leti prejela italijanska šola od Banov za temeljito raziskavo o nekdanjem Starem kalu. Učenci so popisali rastlinje ob njem, podrobno opisali njegovo okolje, napi-

sali zgodbo njegovega strateskega mesta (v njem se je napajala živina, ki so jo Banovci gnali na pašo po kolvozu proti Orleku). Nagradi je sledil prispevek, ki je dal elana očiscevalni akciji, pri kateri so imeli domaćini glavno besedo. K Staremu kalu so pripeljali bagre, ki so razgrebli usedlane odpadke, in nakladalnice, s katerimi so naložili za deset tovrstjakov materiala. Pred nekaj tedni je bila skupna očiscevalna akcija učencev in domaćinov kronana z uspehom, ko so lopate in grablje zadele ob tlakovano dno kala.

Ze ob začetku ekološke akcije se je zastavilo ključno vprašanje: kako kal urediti? Ravnatelj naravoslovnega muzeja Dolce, ki je s srcem sodeloval pri vsej zadevi, je predlagal nekaj »tehničnih« rešitev: dno naj bi zacementirali s hidrocentomom ali ga prekrili z nepropustno plastično prevleko. Domaćini so

Stari kal pri Banih zadobiva nekdanjo obliko (Foto Križmančič/KROMA)

odločili drugače: prenovljeni Stari kal naj zaživi tako, kot je stoletja živel njegov predhodnik, so zahtevali. To je povsem naravno, tlakovani s skrlami, pod katerimi naj bi

nepropustna ilovica zadrževala vodo. Verjetno so k tej odločitvi botrovali nesrečni poskusi preureditve kalov v nekaterih drugih kraskih vaseh, na primer tam, kjer je od

nekdanjega kala ostala le se kotanja razpokanega cementa...

Njegova zahteva je obveljala. Preurejanje bo zato morda zahtevalo več casa (treba bo

na primer odstraniti store in korenine, ki so poskodovali tlak), a nič zato. Vazno je le, da bo »novi« Stari kal ohranil »staro« podobo.

Poleg podobe bo pa ohranil tudi svoje »staro«, pravo ledinsko ime. Pred casom je ze vse kazalo, da ga bodo preimenovali in »poitalijancili«. Bilo je, ko je izšel priročnik s kraskimi pespotmi. Avtor je v njem zabeležil tudi pot, po kateri so nekdanji Banovci vodili svojo živino na pašo proti Orleku, in si zanj »izmislil« ime Sentiero del capriolo (Steza srne). Stari kal bi moral postati »Laghetto del capriolo«. A domaćini se niso dali temu poskusu portujevanja. Opozorili so na neskladnost novega imena s starim ledinskim, in njihovo pravo ime je nazadnje vendarle obveljalo. Stari kal bo tako ostal tak, kakršen je bil nekoč: povsem naraven in s svojim pravim lepim imenom. (M.K.)

GRADNJE / MNENJE ARH. ANDREJA KRIŽNIČA

Za kraško arhitekturo ni nobenega občutka

MIMA KAPELJ

Izlet po Krasu je lahko sila zanimiv tudi ce odmislimo osmice, grde kopije kmečkega turizma in enkratne naravne lepote. Zanimiv in za estetski cut hudo škodljiv pa je, ce našo pozornost preusmerimo v najrazličnejše nove zgradbe, stanovanjske hiše, vile in tako imenovane vikendice, ki so v zadnjih desetletjih zrasle domala povsod, od Bazovice pa tja do Medje vasi. Popotnik se tako lahko seznani z doslej neslutnimi slogi in sposobnostmi bolj ali manj anonimnih načrtovalcev, hkrati pa se lahko zamisli nad dvomljivim okusom posameznikov, ki so si tako hišico zazeleli, verjetno v imenu se do pred nedavnim zlaganega gesla, da je opeka najboljša in najzanesljivejša investicija. Tako nekako sva razmisljala z arhitektom Andrejem Krizničem: »Vzroke za to lahko iščemo na več mestih, nekateri načrtovalci na primer sploh nimajo občutka za usklajevanje naravnih značilnosti z novimi gradnjami, po drugi strani pa morajo upoštevati želje in zah-

teve strank, ki, verjemi, niso ravno mačje solze. Zakoni sicer obstajajo in veljajo tako za zgodovinska jedra kraških vasi kot za obrobna območja, na katerih je mogoče zidati po spremembi urbanizacijskih načrtov. To, kar primanjkuje, pa je resna in temeljita kontrola, saj je teritorij preobširen, da bi ga bilo mogoče kar tako nadzorovati.«

Ze res, toda ali je sploh dopustno, da na enem samem, nekoč bujnem travniku, zidajo tri, stiri stanovanjske hiše v najrazličnejših slogih? Hišo, ki je na moč podobna stražarnicam nekdanjih graničarjev, hišo, katere streha sega prav do tal, hišo, ki bi se lahko prav lepo ujemala z mediteransko arhitekturo, ce ne zaradi drugega pa vsaj zaradi lope, ki jo podpirajo beli okrogli stebri?

»Vem, tudi to se dogaja, vendar je estetski cut nekaj povsem individualnega, posledica tega pa je, da nekateri ne ločijo med kicem in

določenim arhitektonskim slogom. Kaj naj rečem, tudi v tem pogledu gre za prepletanje interesov in tako imenovane zavesti. Zamejski Slovenci kupujemo zemljišča za zidavo v neprimerno manjši meri kot Tržacani oziroma meščani in razumljivo je, da se slednji ne bodo toliko ozirali na pravila kraške arhitekture. Sicer pa, kraška kamnita hiša s zunanjimi stopnicami in »baladurjem« ne more več zadostiti potrebam sodobnega življenja. Kamen je sicer lep, a mrzel, lepo oblikovan kraški kamen pa je veliko predrag, da bi ga lahko kar tako uporabljali pri gradnji. Po drugi strani pa je mogoče nekaj elementov kraške arhitekture vključiti v sodobnejše sloge gradnje, vendar to odvisi, kot sem že povedal, predvsem od okusa in rahlocutnosti projektanta. Ob vsem tem pa ne smemo pozabiti, da je bilo v tem pogledu največ skode narejene v prvih povojnih letih pa tja do, recimo, sedemdeset-

tih let, ko so ljudje zidali vsevprek. Takrat se ni nihče oziral na estetiko, hiše so gradili tudi za to nepoklicani »mojstri«, ljudje so pač potrebovali streho nad glavo, na kraško arhitekturo pa so gledali kot na nekaj preiskromnega, ki nekako ne bi slo v korak s časom. Ob vsem tem pa je zanimivo tudi to, da na Južnem Tirolskem na primer, ne bi nokomur padlo na misel, da bi si gradil hišo v slogu, ki ni vsaj nekoliko podoben tirolskemu. Ne vem, ce je to posledica neke zavesti, mislim pa, da je za to ljudi nekaj povsem naravnega, ce so si stanovanjske hiše vse močn podobne, oziroma da nobena ne izstopa zaradi svoje originalnosti.«

Zgonik: Ljubezen do narave in človeška solidarnost

Ljubezen do narave se običajno rada sklada s človeško solidarnostjo. Viden primer prihaja te dni iz zgoniske občine, ki bo danes gostitelj odmevne manifestacije s solidarnostnim predznakom. Danes se bo namreč na pobudo italijanskega združenja za multiplo sklerozo AISM, pod pokroviteljstvom zgoniske občine in ob sodelovanju drugih organizacij (med temi tudi planinci SPDT) odvijalo na prireditvenem prostoru pred zupanstvom v Zgoniku (v primeru slabega vremena v športno-kulturnem centru) socialno pomembno družabno srečanje, ki se bo zaključilo s popoldanskim (sicer neobveznim) ekološkim sprehodom na Volnik v spremstvu izkušenih vodičev. To srečanje bo priložnost za sensibilizacijo širše javnosti o terapevtskih posegih za lajšanje posledic

te zahrbtni bolezni, kot je multipla skleroza.

Udeleženci te človekoljubne prireditve se bodo zbrali nekaj pred 10. uro, ko bosta po pozdravnem nagovoru in predstavitvi naravoslovnih značilnosti Krasa zapela mladinski zbor mesta Trst pod vodstvom Michele Stolfi in otroški pevski zbor Fran Venturini od Domja, ki ga vodi Suzana Zerjal in ga bo spremljala pri klavirju Vesna Zuppin. Predvidena je tudi dobrodelna loterija z bogatimi dobitki, nakar bo se vodeni sprehod na Volnik.

Ta hvalevredna pobuda ima vsekakor sirsi humanitarni značaj in organizatorji upajo, da bo naletela na množičen odziv in bila kronana s plemenitimi izrazi človeške solidarnosti. (B) *

NAČRT KROŽKA ISTRIA

»Okolje, identiteta, kultura: Od Cresa do Krasa«

Na podlagi dosedanjih izkušenj in doslej opravljenega dela je Krožek za istrsko-beneško kulturo Istria vključil v program svoje dejavnosti načrt z naslovom: »Okolje, identiteta, kultura - Mednarodni park od Cresa do Krasa. Park z ljudmi in za ljudi: misliti globalno, ukrepati lokalno: različnost je vir in bogastvo«.

Ze iz dolžine naslova, ki se po našem mnenju dobro vključuje v sedanjio politično debato tako o vlogi krajevnih avtonomij kot o federalizmu, je mogoče razbrati, kateri so v bistvu cilji načrta. Predvsem je potrebno vnesti in poglobiti človeško, kulturno, naravovarstveno, znanstveno in gospodarsko sodelovanje, da bi pospešili večjo evropsko integracijo vsega severno-jadranskega območja in mu zagotovili prihodnost v Evropi, ki združuje usode, v Evropi sodelovanja in razvoja.

Predvsem se nam je zdelo primerno navezati stike z upravnimi strukturami in kulturnimi ter naravovarstvenimi združenji na obeh straneh meje za razvoj načrta parka od Cresa do Krasa in o pobudi zbrati cimsirše soglasje. Načrt, katerega cilje bo treba postopoma razčleniti, bi moral odgovoriti na vrsto vprašanj, se zlasti v zvezi z ovrednotenjem veckulturnosti in naravnih razlik. Ukvarjati se bo moral z vprašanjem ohranjanja spomina in naravnih ter kulturnih značilnosti, razvoja kulturnega in naravnega turizma ter agriturizma, ki velja za zanimivo in skoraj temeljno sredstvo, ker lahko povezuje prizadevanja za integracijo in razvoj vseh etnicnih in družbenih dejavnikov na zainteresiranih območjih, turistične delavce, tehnike in koristne prostega časa. Končno, se zlasti kar zadeva Istro, bo treba ovrednotiti notranje predele, ki so danes vse redkeje naseljeni in

vse bolj zapušteni. Treba se bo poleg tega zavzemati za soglasje in pravilno informiranje, da bi na tak način med drugim preprečili zlonamerne pobude, ki bi jih nekateri zeleli predstaviti kot ekološke in agrituristične, dejansko pa so v bistvu dobičarske poteze, ki težijo k izkoriščanju teritorija in naravnih dobrin, včasih pa jih podpirajo zahrbtni in torej nesumljivi (dez) informativne kampanje (glej načrt o cicarskih ovcah).

Med prvimi pobudami, ki jih krožek namerava udejanjiti avgusta oziroma septembra, je delavnica na Cresu o temi »Okolje in bogastvo teritorija na otoku Cresu (Hrvaška)« v sodelovanju z občino Cres, milansko in beneško univerzo, IAL-om iz Pordenona ter zagrebško univerzo. Pobuda

cebele edina domača zival, ki ne more biti predmet izmenjave med sosednjimi državami in katere proizvod je do prodaje sad vsega teritorija. Za vse porabnike bi bilo torej dobro, da bi bile faze pred prodajo, in predvsem preprečevanje bolezni, usklajene: to bi omogočilo ali celo spodbudilo ustanove in strukture, ki se zanimajo za ta problem, se zlasti univerze vseh treh sosednjih držav, da pričnejo tesno medsebojno sodelovanje, ki bi lahko privedlo do siršega zavzemanja za ustanovitev mednarodnega parka in omogočilo prodajo medu Miele del Carso na vsem teritoriju. Cebela bi celo utegnla postati morebitni simbol bodočega mednarodnega parka.

Nasa pobuda prav gotovo ne temelji na nostalgicnih željah, da bi istrsko stvarnost znova privedli do nekdanjih razmer ali da bi mednarodni park spremenili v nekakšno avtonomno in transnacionalno deželo, se manj pa da bi preko te strukture ustvarili pogoje, ki bi omogočili pritisk nekaterih gospodarskih in etnicnih krogov na istrski polotok, slovenski Kras in Cicarijo. Upoštevati je treba tudi, da bo vse to brez pomena, ce ne bomo cimprej preusmerili sedanje teznje nenadzorovanih posegov na tako majhnem morju kot je Jadran: last ozemelj, kjer bi lahko kakovost življenja postala skoraj nična, gotovo ne bi bila zadovoljiva za nikogar.

Krožek Istria je bil kot kulturni krožek vedno naklonjen cim sirsemu sodelovanju pri svojih pobudah. V tem primeru - prav zato, da

bi se cim dlje izognili vsakršnemu zlorabljanju - bi moral biti krožek aktivno soudeležen pri nadziranju in uresničevanju načrta parka od Cresa do Krasa.

Marino Vocci
Predsednik krožka Istria

Značilno kraško poslopje, ki neizprosno propada (F. Krizmančić/KROMA)

V neposredni bližini pa se dvigajohiše, ki nimajo s Krasom nič skupnega (F. KROMA)

LJUDJE IN KULTURA

VARSTVO NARAVE / POGOVOR Z BOGDANOM BUTKOVIČEM

Težnja po lažnih mitih je močnejša od skrbi za naravo

Na Goriškem je najbolj občuten problem onesnaževanje Soče

V RAZMISLEK

Kaj se je pripetilo goriški »oazi«?

Kultura okolja ali okolje in kultura. Pojem je zelo širok in ga je težko uokviriti. Kultura okolja pomeni tudi kultura sožitja, kultura medsebojnega spoštovanja, pa tudi skrb za višjo kakovost življenja in za družbeni napredek. V kolikšni meri pa se ti pojmi v resnici tudi udeležajo, je težko kvantificirati in določiti razmerje med storjenim in tem, kar bi bilo treba se storiti.

Goriška se je svojčas lahko pohvalila, da je v teh pogledih prednjacila pred drugimi stvarnostmi na Trzaskem in v Benetiji. Govorili smo o nekakšni »oazi«, o nekakšnem višjem nivoju kulturnega pristopa, o večji odprtosti. V našem okolju se je dajalo prednost prej tistim vrednotam, ki so nam bile skupne, kot da bi iskali to, kar nas je ločevalo.

Danes, ko smo si domisljali, da je tudi glede teh vprašanj napočil čas za njihovo nadgradnjo, smo trčili v stvarnost, ki je precej drugačna in, kar je najhujše, slabša.

Kultura okolja pomeni tudi kultura sožitja znotraj naše skupnosti. Smo res storili vse, da bi našli najprimernejša izhodišča za skupno dogovarjanje in razmišljanje in zato za skupno projektiranje?

Kultura okolja kot odnos do tega, kar nas obdaja. In spet novo vprašanje: je naša zavzetost za naravo, za socialno emarginiranega človeka, za različnega res izraz tiste kulture solidarnosti in družbene osveščenosti, ki si jo tako radi vtaknemo v gumbnico, da bi se z njo petelinili naokrog?

Odgovorov ne bomo dajali, ker jih tudi ni treba, saj jih že dobro poznamo.

Rudi Pavšič

Z Bogdanom Butkovičem iz Sovodenj se pozna že iz dijaskih let. Čeravno je od tedanjih časov minilo že skoraj trideset let, mi je se ostala vtisnjena v spomin njegova navezanost na naravo, na okolje, v katerem je živel. Tudi zaradi tega sem se nanj spomnil, da bi skupaj pokramljala o kulturi in okolju.

Lahko bi rekli, da si bil že kot otrok svojstvene narave. Raje kot da bi se podil za žogo, si se zahteval v naravo. Kako to?

Teško je reči, kdaj se je v meni sprožila ta želja po čim tesnejšem stiku z naravo in sploh odločitve, da ostanem okolju za vedno zvest. Moram reči, da me je že kot otroka obsla tesnoba, ko je bila narava »v težavah«. Motilo me je onesnaževanje Soče, morija rib in strast lovcev, ki so svoje puške usmerjali v neboljena bitja.

Na Goriškem si bil med prvimi, ki si se profesionalno ukvarjal s sončnimi panoji. Je tej od-

ločitvi botrovala velika ljubezen in skrb za okolje?

Ne bi rekel, da je obstajala neka logična povezava, čeravno je res, da sodijo sončni panoji med takojmenovane čiste energetske vire.

Kultura okolja, ali bolje rečeno, skrb za okolje. Vtis imam, da je velika večina ljudi le navidezno v skrbeh za iznakažanje narave in okolja. Občutki jeze in tesnobe ob gledanju od nafte umazane ga kormorana trajajo le

par grizljajev med večerjo pred televizijskim ekranom. Kaj hitro na vse pozabimo in se prepustimo zadovoljstvu ob kvizih vednozelenega Mikeja. Zakaj tako?

Skrb za okolje je v bistvu stvar kulture in tudi primerne informacije. Živimo v času, ko je težnja po zaslužku, po uspehu in po lažnih mitih močnejša od težnje po obvarovanju narave. Mislim, da je v ljudeh se preveliko egoizma in premalo solidarnosti do sočloveka, a tudi do narave okoli nas.

To velja v splošnem. Kako pa bi ocenil odnos zamejcev do tega problema?

Moram reči, da je izhodišče zamejca privilegirano, saj obvlada dve kulturi, kar bi mu moralo biti se v večjo pomoč, da se primerno soocia s to problematiko. Pa ni tako. Mislim, da je bilo doslej v vodilnih strukturah, ne glede na barvno in nazorško opredelitev, premalo poslušna za takšno »usmerjevanje«. Vzemimo na primer sam časopis. O športu nič koliko strani, premalo pa se v njem obravnavajo taksne in podobne tematike, premalo je prostora namenjenega kulturi in to v širokem smislu besede. Če sem lahko izzivalen, potem se sprašujem, ali je bolj pametno investirati deset milijonov lir za neko športno pobudo, ali pripraviti brezplačni tečaj angleščine za naše najmlajše. Kaj se dolgoročno boljše obrestuje? Mislim, da tudi v našem zamejstvu zasledujemo tiste lažne mite, o katerih sem prej spregovoril in pozabljam, da se okoli nas narava dan za dnem slabša.

Ti si tudi politično angažiran in sodiš v eno od ozvezdij gibanja zelenih. Ali ne bi kazalo, da tudi temu gibanju izčemo kakšno kritično besedo glede na njegov odnos do

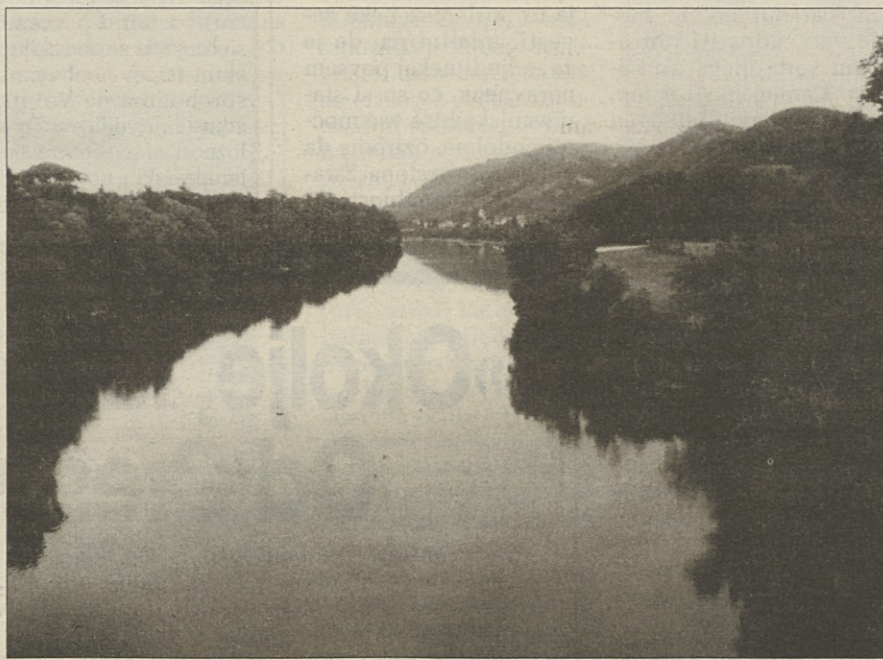
Bogdan Butkovič

varstva narave?

S takšnim stališčem se strinjam v celoti. Tudi med zelenimi se liderji kujejo v političnih solah in ne v naravovarstvenih sredinah. Ko se pa primeri, da nekdo iz teh sredin presedla v politiko, ga ta precej hitro pogoltne in usmeri.

Kakšni so najhujši problemi Goriške z vidika okolja?

Največja nevarnost je, da bodoči mestni upravitelji z zgrogenimi potezami zadajo temu mestu smrtni udarec. V prvi vrsti mislim na pospešitev cementifikacije z uredničenjem infrastrukture, ki niso potrebne skupnosti (južna obvoznica, jez na Soca in sola za finančne straže na Rojcah). Z vidika onesnaževanja pa bi omenil najprej Soco, ki jo napadeta tako Koren z novogoriškimi odplakami kot nefunkcionalna čistilna naprava v Standrežu. Obstaja potem vprašanje odstranjevanja in sežiganja odpadkov. Sistem je pri nas dokaj zastarel in okolju nevaren. Se dva problema bi navedel: potrebo po večji kontroli v industrijski coni ter skrb za mestno ekologijo. (R.P.)

Cedalje manj bistra Soča

GORIŠKA / POGOVOR S SILVANOM PRIMOŽIČEM

Javne uprave ne naredijo dovolj

Za zdravo okolje se morajo prizadevati vsi, posamezniki in organizirane skupine, ki urejajo našo družbo. Predvsem javne uprave bi morale pokazati večje zanimanje za tovrstno problematiko. Večkrat se primeri, da prav javne uprave kažejo dokajšnjo brezbriznost.

Silvan Primožič, vinogradnik z Oslavja, je že nekaj let na čelu rajonske konzulte za Pevmo, Oslavje in Stnavor. Z njim smo se pogovarjali, da bi osvetlili temo okolja oziroma vprašanja, ki se nanaša na kvaliteto življenja.

V rajonski konzultu se v zadnjem času trudite, da bi vaši okolici dali lepši videz. V kolikšni meri vam je to uspelo?

Nekaj vidnih rezultatov vsekakor je, ne predstavljajo pa tistega, kar bi si želeli. Goriška občina je pokazala premalo poslušna za tovrstno razmišljanje in je premalo investirala v prizadevanje za urejevanje okolja. Na drugi strani pa je tudi res, da posamezniki ne kažejo prevelike nagnjenosti do tega, da bi prispevali za večjo kakovost okolja. Prvi krivijo druge, drugi pa prve, čeravno je res, da smo od javnih uprav pričakovali nekaj več.

Silvan Primožič

Pred nedavnim si izjavil, da goriška Občina skrbi le za urejanje okolice v strogem mestnem centru (gradu), pozablja pa na periferijo, predvsem na Brda, ki predstavljajo velik turistični in naravni potencial.

Nisem želel biti polemičen in tudi nisem želel reči, da sem proti ovrednotenju gradu. Mislim pa, da grad ne predstavlja zadostne ponudbe za turiste, ki obiščejo naše mesto. Prepričan sem, da bi v goriških Brdih lahko realizirali marsikateri nacrt, ki gre v smer vrednotenja okolja,

kakovosti življenja in zakaj ne tudi gospodarske rasti.

Kakšni naj bi bili prvi koraki, da se udeležani taksen nacrt?

Najpej bi bilo treba ustvariti pogoje, da turisti spoznajo Brda in da zvejo za našo ponudbo, naravno, gastronomsko in seveda tudi kar zadeva pridelovanje vina, ki je postalo značilnost tega območja. Postati moramo vabljivejši in tako urediti našo okolico, da ne bo odvracala ljudi. Slabo urejene ceste, plevel ob njih in neurejene domacije so slaba vizitka za turista. Ko bi to izboljšali, bi naredili uslugo tudi samim sebi, saj bi si v neki meri povečali kakovost življenja, vsaj iz vidika okolja.

Jasno pa je, da to ni naloga rajonske konzulte ali ene same občine. Potrebno je, da se vse občinske uprave, ki težijo na Brda, med seboj dogovorijo, izdelajo nacrt in poiščejo pomoč tudi pri zasebnikih. Na podlagi takšnega dogovora pa bi lahko začeli »urejevati« Brda. Če nekdo želi dobiti izbor najboljših briskih vin, mora v restavracijo na Krasu ali kje druge, pri nas nimamo primenega kraja, kjer bi bila na ogled vina naše proiz-

vodnje. To je pravi paradoks. Tudi z vidika gostinske ponudbe je stvar vse prej kot urejena. Enostavno povedano, smo se daleč od zadovoljivega nivoja.

Kako se lahko takšno razmišljanje uokvirja z vprašanji okolja in skrbi do narave?

Eno je povezano z dru-

gim, saj si je nemogoče misliti, da bi se valorizacija Brd ne udeležila, ko ne bi prislo tudi do valorizacije briskih naravnih značilnosti. Gre v bistvu za nadgradnjo zdajšnjega stanja in za možnost izkoriščanja (v dobrem smislu besede) potenciala, ki ga ponuja gričevnato območje. (r.p.)

REVije / V KOMNU JE ZAČELA IZHAJATI REVija KRAS

Kras je tudi tostran meje

Nova revija Kras, revija za vsak dom, izvrstno obeta. Prva številka je izšla letos februarja, druga pa aprila. Revija Kras izdaja podjetje Mediaco (traje bi imeli Srednjikras, ali kako drugače...). Glavni urednik je Lev Lisjak, odgovorna urednica pa Ida Vodopivec - Reboli. Revija Kras ima sedež v Komnu, p.p. 17. V kolofonu piše, da je to informativna revija; dodali bi, da je to bogato informativna revija, pestra, pregledna, v nosilnih člankih dovolj izčrpna. Kar pa je najbolj razveseljivo, je dejstvo, da je v reviji prisotna skrb za dostopen, domače zvenec in kleno obarvan jezik. Posluš za jezik, za živo in plastično izražanje, za domače izrazoslovje brez pošastnih tujk (kot n. pr. fascinantno za očarljivo in podobno), je v čast urednikom in piscem.

Ce je prva številka, kljub jasni uredniški zasnovi, se nekako tipejoča, pa je druga številka prav dopadljiva, s kleno hrbenico in pisano in privlačno dodatno vsebino; spodbudni so tudi že prvi

odzivi bralcev, ki so kritični, a dobronamerni, kar daje slutiti, da je oz. bo revija Kras zapolnila neko praznino v tovrstnem tisku.

Glavno usmeritev revije kažejo obsežni in tehtni članki o problemih okolja, o arhitektonskih znamenitostih Krasa z željo po osvetljevanju in poglabljanju te občutljive tematike z različnih zornih kotov in s ponujanjem tudi stvarnih rešitev, nasvetov, možnih poti v bodočnost. Drugi vsebinski steber revije je kultura, ki ji uredništvo namenoma odmerja ves prostor, ki ji priteče, in ji daje pravo tezo in pomembnost. Pogovori z umetniki (slikarji in publicisti), članki o Kosovelu in drugi tovrstni prispevki, so prava poslastica; odkrivajo duhovno podobo Krasa v najglobljih razsežnostih in vlivajo bralcem samozavest, kar prinašajo vsa ta vedenja v »vsak dom«.

Toda - ob vsem napisanem se nam zdi potrebno, da uredniškemu odboru vendarle položimo na srce razmišlek,

da se Kras ne neha pri Fmetičih. Enotni slovenski kulturni prostor postaja iz dneva v dan bolj tudi enotni slovenski naravovarstveni prostor, gospodarski prostor, turistični prostor - brezmejni prostor zavezanosti enotnemu narodnemu telesu.

Sama napoved iz uvodnikov na drugi strani platnic, da bodo tudi Slovenci iz zamejstva s svojim širokim gledanjem na svet pomagali, da se med seboj bolje poznamo, je premalo. Kras - kot zemljepisni pojem - se z vsami svojimi tkivi in klici oglašja tudi v nas, v krvi Slovencev v Italiji.

Morda ne bi bilo napačno, da bi izdajatelj revije pomislil na možnost, da se »en kos« uredništva ustvari tudi v Trstu ali Gorici. Tako bi Kras - kot revija - dobil bolj celovito in vseobsežno podobo. Od tu dalje pa bi bili pogovori možni v veliko smeri vseh barvnih in razpoložljivih odtiskov.

Boris Pangarc

Pokol kvizlingov so po vsej verjetnosti ukazali Tito in najvišji oficirji

**MITJA
RIBIČIČ:
ISKANJA**

Mitja Ribičič v teh dneh praznuje 75. rojstni dan in 50-letnico med vojno v dramatičnih okoliščinah sklenjene družinske zveze. V kratkem naj bi izšla tudi brošura Iskanja, v kateri opisuje dramatične slovenske poveljne dogodke, zlasti o dogajanju takoj po koncu druge svetovne vojne ter o razlogih zanj. V prednatisu objavljamo z dovoljenjem avtorja odlomek, ki govori o nevarnosti, da pride do spopada med jugoslovansko vojsko in anglo-ameriskimi silami, ter o ukazu Tita za likvidacijo kvizlinskih enot.

Dne 12. maja 1945 je feldmaršal Alexander ocenil vojaški položaj v Julijski krajini (poročilo je zajeto v telegramu G. Macmillana št. 870). V četrti točki svoje ocene govori o močnosti uporabe svoje sile in pravi, da bi potreboval enajst divizij. Te naj bi bile razporejene tako, da bi jih bilo pet v Julijski Krajini, tri za varstvo avstrijsko-jugoslovanske meje, tri pa za zasedbo britanske cone v Avstriji, kot je bilo načrtovano. Na tem bojišču bi tudi morale ostati mornariške in letalske sile, enake tedanjim pušcavskim zračnim silam.

● V peti točki zapiše dobesedno: »Zgornja ocena se opira na domnevo, da bodo moje sile izprilevale isti bojevniki in veliko postrtnost v bitki kot doslej. Glede na oznanitev dneva zmage in dolgotrajno publiciteto, ki je bila posvečena Titovim operacijam v prid zavezniški stvari, pa sem v dvomu, ali bo temu dejansko tako. Po moji oceni se bodo tako britanske kot ameriške enote v tej fazi vojne zelo nerade zapletle v nov spopad z Jugoslavijo.« (D. Biber: Tito-Churchill, Globus, 1981, 545)

Na to točko je negativno reagiral predsednik vlade W. Churchill. O tem je celo poročal v Washington državnemu sekretarju: »Od Alexandra sem dobil telegram, v katerem dvomi, da bi naši vojaki znova posegli po orožju tokrat proti Jugoslovanom z enakim navdušenjem, s katerim so se bojevali zoper osvobodene Nemce. Zanimi me, da se je Alexander pokazal v tako pohlevni luči. Nase izkušnje iz Aten pričajo, da se čete, brz ko začne streljanje, hitro ogrejejo, seveda s pogojem, da gre za takšno zadevo, ki se pri preverjanju izkaže za pravično.« Se pred tem pismom pa je W. Churchill sporočil feldmaršalu Alexandru, da je siroka publiciteta, ki je bila dana peti točki, prizadejala veliko škodo. Obenem je Churchill izrazil upanje, da bo Alexandrova vojska izvajala ukaze. (prav tam, 549)

● V svojem odgovoru je Alexander sicer obzaloval, da je peta točka povzročila nesporazum, obenem pa je branil svojo vojaško oceno, ki ne bi bila popolna, če ne bi upoštevala moralnih dejavnikov. Ponočil je svoj dvom v enako bojno pripravljenost vojakov kot v bojih proti hitlerjevski Nemčiji.

Lahko trdimo, da se je feldmaršal Alexander bal vojne napovedi Jugoslaviji in to ne samo zaradi moralnih dvomov svojih vojakov, ki bi morali orožje obrniti proti svojemu zavezniku vsa stiri leta vojne, pač pa tudi, ker se je zavedal moči partizanske vojske in sposobnosti Tita kot poveljnika, raznjene v boju in preizkušene ga v najbolj tveganih položajih. Alexander je tudi tiral, kaj naj napravi z milijonsko armado nemških ujetnikov in kvizlingov vseh barv. Po poročilu št. 5. britanskega korpusa 13. 5.

1945 je ta imel na Koroskem po splošni vdaji od Celovca do Beljaka pol milijona ujetnikov in beguncev, hrane pa samo se za dva dni. Stab ni bil zainteresiran se za prihod novega vala 200.000 nemških vojakov in prav toliko beguncev. Njegov interes je bil, da poslje ujetnike nazaj v Jugoslavijo.

Kljub vsem tem težavam in pomislekom pa se je poveljnik zahodne zavezniške vojske resno pripravil na vojaški spopad z Jugoslavijo. To dokazujejo tudi priprave za ustanovitev posebnega koncentracijskega taborišča za Jugoslovane, ki bi jih ob spopadu zajeli. Ze vnaprej so bili pripravljeni seznaniti ljudi, ki bi jih ob začetku vojne internirali. To bi se zgodilo, ko bi stopila v veljavo sifra »Everest«.

● Ko je Roosevelt W. Churchill ugovarjal, da bi za vojaške operacije morali dobiti povod, mu je ta odgovoril: »Povod ze imamo, ker se jugoslovanska vojska noče umakniti na stare meje.«

Seveda se je spopadov z Zahodom bal tudi Tito. Javno je nastopal samozavestno, obenem pa je ukrenil marsikaj za krepitev obrambe osvobodjene in v bojih porušene in izmučene domovine.

Sredi največjih jugoslovanskih sporov z zahodnimi zaveznički zaradi zahodne meje in Trsta je prišlo do vrtnite velikega števila jugoslovanskih kvizlingov. Milovan Djilas je v svojih spominih (Wartime, London 1977, stran 449) izrecno zapisal, da o usodi teh kvizlingov centralni komite partije ni razpravljaj in ni odločal. Ce bi razpravljali, bi se Djilas (to pove brez ovinkov) strinjal s takimi sklepi. To posredno govori, da je tudi Djilas poznal takratni za usodo jugoslovanske NOB tako težak položaj.

Odločitev o surovem ravnanju z zajetimi in vrtnjenimi jugoslovanskimi kvizlingi je bila verjetno sprejeta v Zagrebu na strogo zaupnem vojaškem posvetovanju Tita s poveljniki starih armad na podlagi vojaške ocene razmerja sil in vojaško-policijskih ukrepov za obrambo zahodne meje. Nemške ujetnike in pretežni del kvizlinskih enot so začeli potem na hitro premestiti v zaledje proti Bosni, del so brezobzirno fizično uničili. Zmagovala je vojaška logika, da je treba z vsemi sredstvi pripraviti vojsko na nadaljevanje vojne, da je treba očistiti zaledje potencialne fronte in preprečiti, da bi s kvizlingi prenatrpana taborišča postala »trojanski konj«, nekakšna »tempirana bomba«. Vedeti moramo, da se kvizlingi niso mogli sprijazniti s porazom nacistične Nemčije in s porazom domobranstva, ustasstva, cetništva. Sicer pa so podobno brezobzirno ravnali tudi v drugih evropskih državah na vzhodu in na zahodu ne glede na to, da jim ni kot Jugoslaviji grozila neposredna vojaška intervencija. Tako so ravnali tudi

Sovjeti z ruskimi kvizlingi, kolkaki in drugimi, pa tudi na zahodu so podobno ravnali z nemškimi kvizlingi, ki so množično umirali v starih zavezniških taboriščih brez zdravil in ob nezadostni hrani.

● Kakšna je bila pri tem odgovornost slovenskega političnega in vojaškega vodstva? Dvomimo, da bi imelo slovensko vodstvo takrat v orisanih značajih jim razmerah poseben interes, da bi se uprlo tej Titovi odločitvi. Sicer pa lahko z vso gotovostjo trdimo, da so bili takratni Titovi ukazi take vojaške narave, da o njih vrhovni poveljnik ni niti hotel niti mogel spraševati za misljenje in soglasje zvezno ali republiška politična vodstva. Ce pa je bil posameznik iz slovenske partije ali vojske o nameravani odločitvi obveščen, se je verjetno odzval tako, kot je zapisal Djilas.

Neposredna vojna nevarnost

Konec sanj o nemškem imperiju - ujeti nemški vojaki

je trajala od 1. do 18. junija 1945. Tudi odločni jugoslovanski ukrepi, ki jih je spremljala razumna diplomatska aktivnost, so prispevali k temu, da nacisti za angleški prodor skozi postojnska in morda tudi ljubljanska vrata ni bil uresničen. Na srečo se niso zapletli v novo vojno. Tako pa so se množične likvidacije, vsi ti izredni ukrepi in nervoza prvi mesec po osvoboditvi pokazali kot nekaj nepotrebnega, nepremišljenega, kot histerično in brezglavo nasilje. Dokler zmaguje nasilje, nismo se zmagali - je zapel pesnik Kosovel, in kako prav je imel, vemo danes, ko moramo zaradi junijskih dogodkov 1945. leta braniti ugled in pridobitve osvobodilnega boja.

● Vendar prvinska odgovornost, da so tisoči slovenskih mladih domobrancev padli v mrežo zapleta nove Jugoslavije z zaveznički zaradi priznanja novih meja slovenske države, ni niti na vladi Slovenije, niti na CK-ju komunistične partije, niti na IO OF, niti na Glavnem stabu NOV in PO Slovenije, ta odgovornost je neposredna in jasna: v pogibel je domobranca potisnila izdajalska politika od 1941 do 1945, igra na karto nacistične zmage, računajoča po koncu vojne na podporo zahodnega dela antifasistične koaliciije, nenačelni protikomunizem in priveza na monarhistično, unitaristično velikosrbsko politiko ali beganje k neuresničljivim zamislim za konec voj-

ne. Zal so račun plačali zapejlani mladi ljudje, ki so jim od 1938. leta naprej polnili glavo z nevarnostjo komunizma in zidovsko-boljševske zarote Zahoda, vodilni ideologi pa so se izmaknili odgovornosti, ostali so živi in se danes lazejo Slovincem in sami sebi. Kajti kolaboracija z okupatorjem ni bila neizogibna, ne aprila in maja 1941. leta, ne ob kapitulaciji fasistične Italije, ne bo mednarodnem priznanju NOB jeseni 1914 in se najmanj pri spodbujanju strahopetnega bezanja iz domovine v maju 1945. Na vseh teh starih razpoltih sta bila postavljena dva kazi: NOB ali domobranstvo, NOB ali izdajalstvo, svoboda ali suženstvo, samoodločba ali kolaboracija. Izbrali so kolaboracijo z naci-fasisti in bili z njimi vred uničeni.

● Dr. Jakob Kolarič v svoji knjigi Skof Roman III na 330.

tkov pomore. General Krenner in skoraj vsi drugi častniki so čez noč izginili. V taborišču vlada splošen obup. »Dr. Kolarič si tudi zastavi vprašanje, ali je ljubljanski skof vedel, kaj čaka domobrance ob koncu vojne. »Odgovoriti moramo, da je vedel, toda tega odgovornim ljudem ni povedal. Skof je molčal zato, ker je vedel, da ga ne bodo mogli poslušati. Zavedal se je, da je združitev domobrancev s partizani neizvedljiva, kakor sta ogenj in voda nezdržljiva.«

● Ko sodobni zgodovinarji ugotavljajo temeljno odgovornost za usmrtnitev in uničenje domobranske vojske in pri tem kažejo na zgrešeno izdajalsko usmeritev slovenskega kvizlinskega vodstva, na tiste, ki so vojno izgubili, s tem ne branijo vsega, kar so počeli zmagovalci, zlasti ne vsega, kar so počele Jugoslovanska armada in Rde-

kjer niso bili tako kot v Sloveniji organizirani v OF, novomobiliziranci so prisli tudi iz vrst prebivalstva, naklonjenega četnikom, in iz vrst hrvaskega domobranstva.

Zato smo imeli v tej vojski tudi mnogo pojavov nacionalistične nestrpnosti, pa tudi oficirskih razvad, znatnih za nekdanjo jugoslovansko vojsko. Načelo inercije hierarhičnih odnosov v »stari vojski« je delovalo močnejše od partizanskega izročila.

● Pa tudi vsega, kar sta počela OZNA in KNOJ, danes ni treba togo braniti, čeprav sta po svojem sestavu bili slovenski ustanovi. Zgodovinar Joze Pirjevec v Trstu je zapisal, da je bila OZNA stalinistična, ker je z nasilnimi sredstvi hotela vzdrževati red v mestu. Vsaka država gradi lastno varnostno, obveščevalno in protiobveščevalno službo in v vsaki uporablja sredstva, ki omejujejo človekovo svobodo in posegajo v nedotakljivost osebnosti. Po tem se torej tudi stalinistična varnostna služba ne razlikuje od zahodnih »demokratskih« služb. Totalitarno ali stalinistično oznako varnostne službe spoznamo po njenem položaju v državi in družbi, po njeni nedotakljivosti, njenem centraliziranem sistemu nad- in izvenparlamentarne kontrole, njeni povezanosti s partijsko državo in državno partijo. V OZNI za Jugoslavijo in tudi v odseku za zaščito naroda za Slovenijo bi lahko našli znatnosti, ki govorijo v prid Pirjevčevi označitvi. OZNA je bila na jugoslovanski in slovenski ravni organizirana do 1952. leta kot vojaška organizacija in nad drugimi organi oblasti. V zvezi in v republikah je bila samo preko sefa povezana z vodstvom stranke in prek stranke z vlado. Res je posnemala sovjetske vzore, ni pa bila, kot trdijo nekateri, enostavna transmisija sovjetske politike ali NKVD-ja, ni delovala po direktivah sovjetske politike. Bila je jugoslovanska in bila je slovenska služba. General Ranković jo je branil pred vmešavanjem Sovjetske zveze in general Macek jo je branil pred vmešavanjem jugoslovanskega centra.

● Izročilo in korenine slovenske obveščevalne službe segajo v obdobje predvojne partijske ilegale, predvsem pa v NOB in OF. Njen prehodnik je bila Varnostno-obveščevalna služba, ki je nastala v nui boja proti okupatorju, OVRI in gestapu in slovenski politični policiji. Ustvarila je široko mrežo prostovoljnih informatorjev, po drugi strani pa je s svojo agenturo prodirala v centre okupatorskih in policijskih ustanov. Uspejo ji je dobivati pomembne podatke o nakanah okupatorja, o nevarnostih vdora v OF in partizanske enote, o načrtovanju sovražnih ofenziv. Komisija VOS-a je tudi obsojala na smrt na podlagi podatkov o vohunstvu, izdajstvu ali organiziranju paravojaških okupatorskih enot in je bila v tem smislu tudi izredno vojaško sodisce. Obstaja pa temeljna razlika med VOS in OZNO. VOS je bil sredstvo narodnoosvobodilnega gibanja, OZNA pa je bilo sredstvo državne oblasti. VOS je bil izvirna slovenska služba, kot je bila OF. OZNA pa je bila organizirana iz jugoslovanskega vodstva.

PROMENADE

NEKOČ
IN
DANES

»Promenade? Imele so svoj čar, res je bilo fino!«

Tivolski park je preživel že mnoge meglene, deževne, vetrovne, pa tudi čisto »navadne« sončne dni v družbi studentov, boemov, solskih učiteljic, mater s svojimi odrasčajocimi hčerami, urejenih gospodov s sprehajalnimi palicami in poletnih pihalnih orkestrrov, žal pa niso preživele pred šestdesetimi in več leti tako priljubljene in »udomace-ne« promenade. Ko smo brskali za kosčkom preteklosti tega osrednjega ljubljanskega parka, ki ga najdemo ob vznožju Sisenskega hriba, med Večno potjo in Celovsko cesto, nas je sprejela tudi igralka Mila Kaciceva, ki je začela hoditi na promenade že leta 1928. Glavna promenadna žila je vodila od paviljona Zvezda, po današnji Cankarjevi ulici in sedanjem osrednjem Plečnikovem sprehajališču vse do Tivolskega gradu. Del resnice o današnjem Tivoliju, ki ga v zadnjih letih pretresajo razmeroma pogosti napadi na sprehajalce, se skriva tudi v kratkih razmiselnih naših sogovornikov. Janez Cucek, novinar in voditelj TV dnevnika, v Tivoliju pogreša voziček s krofi ali sladoledom. Za Vlada Kreslina je Tivoli sinonim za rock' n' roll. Bojan Adamič, skladatelj in dirigent, se spominja, da so se lahko včasih zenske po Tivoliju sprehajale same, ne da bi bila ogrožena njihova varnost, fotografa Joca Znidarsica pa najbolj privlači meglena in deževna podoba Tivolskega parka.

Tivoli v«bukvah»

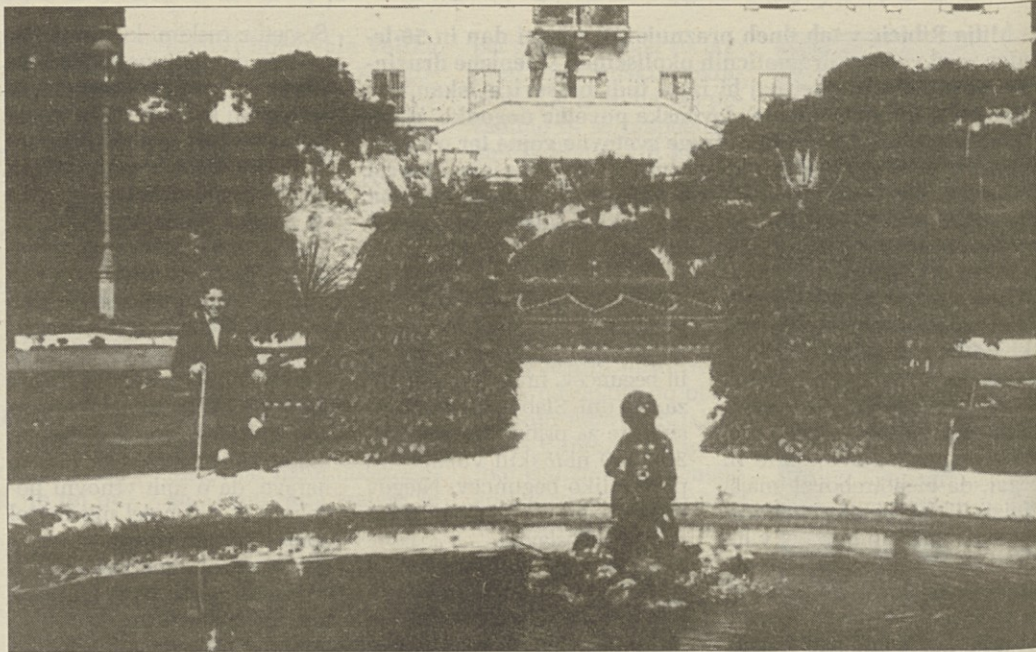
Z vprašanjem, zakaj se ljubljanski park Tivoli imenuje prav Tivoli, lahko spravite v zadrego marsikoga. Skruti za kupom knjig, ki bi morale o tem »vedeti« kaj več, smo se dokopali do ene redkih razlag: Leksikon Cankarjeve založbe iz leta 1988 pravi, da ljubljanski parka Tivoli nosi ime po italijanskem istoimenskem mestu vzhodno od Rima, ki hrani ostanke rimske arhitekture, v njem pa stoji tudi ena najprivlačnejših zgradb

vojaška godba. Po tej letnici je sel grad skozi številne roke, do leta 1967 so bili prostori namenjeni bivanju, danes pa je v njem Mednarodni grafični likovni center, galerija v prvem nadstropju, grafične delavnice v pritličju in v kletnih prostorih Art klub. Čekinov grad so poimenovali po njegovih lastnikih iz 18. stoletja, grof Lamberg pa naj bi ga začel zidati leta 1752. Med letoma 1818 in 1819 je menda vanj zahajal mladi Prešeren kot domaći učitelj Pagliaruzzijevih otrok. Do današnjih

kinovega gradu, tretji, Lattermannov drevored, ki je nosil ime po takratnem avstrijskem guvernerju, pa je povezoval prva dva.

Na promenado že leta 1928

Prijetne promenadne spomine hrani igralka Mila Kaciceva. Njena sproščena pripoved nas je popeljala na promenade, ki so se odvijale vsak dan ob večernih urah. Med delavniki so se začele med 17.30 in 18. uro in se zaključile približno ob 20. uri, ob nedeljah pa so se začele ob pol enajstih dopoldne in trajale do pol enih, ko so se sprehajalci odpravili na kosilo. Promenada je vodila do Tivolskega gradu in nazaj do paviljona Zvezde, kjer so se spomladi odvijali koncerti. Igrala je železničarska Sloga ali Godba Dravske divizije, ki ji je dirigiral polkovnik Cerin. »Tako je bilo od leta 1930 do 1940, morda se malo prej, sama pa sem začela hoditi na promenade leta 1928. Zelo živahno je bilo, takrat ni bilo prometa, razen tramvaja, avtomobilov ni bilo, nikomur se ni bilo treba umikati,« je povedala Mila Kaciceva. Bile pa so kočije, ki so bile postrojene pred Slonom, tako kot so zdaj avtomobili. »Pro-

Do Tivolskega gradu... in nazaj (Fotografija iz arhiva Čekinovega gradu je stara okrog 60 let)

mniki. Nekateri moski so nosili sprehajalne palice, vendar so jih že takrat opuščali. Zenske obleke so bile dolge, take »noble«. Obleka za promenado se je imenovala prav promenadna obleka. To je bila lepa obleka, ki si jo imel, če si sel kam na obisk. »Imela sem nedeljsko obleko iz dagmar svile, ki je bila po 6 dinarjev meter. Pa

Konec promenad

»Na promenade smo nehali hoditi med vojno, predvsem zaradi fašističnih sprevodov. Doma smo bili, pa se doma ni bilo varno. Po osvoboditvi so jih spet hoteli oziveti, začelo se je, potem pa je režim to povsem zadušil. Takrat so začeli govoriti, da hodijo na promenade sami brezdelneži, začele so se aretacije. Takšne aretacije sicer nisem doživela, promenade pa so se nehale in vsi smo vedeli, da je vmes posegala tudi policija. Takoj po vojni so ljudje želeli vrniti malo življenja v mesto, pa se ni več dalo. Oblast ni s simpatijo gledala na to,« se spominja Kaciceva. V omenjenem filmu Zarko Petan navaja, da so bile eden od razlogov za ukinitve promenad tudi stopnice, ki so jih zgradili sočasno z železnico in so promenado dobesedno prerezale in jo »pomagale« ukiniti.

Tivoli in varnost sta skregana

»To, kar so naredili s parkom, je naravnost grozljivo. Prerežati Tivoli z železnico, že to je popolna blaznost. Poleg tega ga je vsako leto manj, vsakih nekaj let mu nekaj vzamejo. Danes se takorekoč ne sprehajam več po Tivoliju. Poglejte, zadnjič je prislo do posilstva pri belem dnevu za Čekinovim gradom. Danes si na Roznik ne bi upala sama, saj utegnem naleteti na enega tistih, ki ima »svoje« namene, te vrže po tleh, ti si zbijes kolk, on pa samo zakolne, ko vidi, da nimaš dena-

Janez Cucek, novinar, voditelj TV dnevnika: »Ljubljana ima srečo, da ima Tivoli, tako kot ima New York srečo, da ima Centralni park. Mesto bi bilo čisto drugačno mesto brez tega parka, ki je razmeroma lepo urejen. Veliko si obetam od tega, da bodo pri colnarni naredili nov del, da bo nastal tam nov prijeten kotiček. Meni osebno je vsek, če se kdaj pa kdaj, recimo enkrat mesečno, sprehodim po promenadi do Tivolskega gradu, galerije, pogrešam pa kaksno majhno stojnico, na kateri bi bili recimo krofi ali sladoled. Dostikrat grem pes čez Tivoli, kjer na Olimpijinih igriščih igrar tenis. V času promenad se je živelo bolj počasi, ni bilo televizije in ni bilo toliko drugih prireditev. Meščani so se hodili na promenado zabavat. Zdaj je toliko druge zabave in izzivov. Ne verjamem, da bi se lahko takšne promenade spet kdaj ponovile.«

ra in gre naprej. Ti gres pa z zlomljenim kolkom v »spital«,« se je pred nekaj dnevi razburila Kaciceva. Dogodki zadnjih let pričajo, da samotno sprehajanje po Tivoliju postaja nevaren »sport«. Če odstejemo že kar običajne ekshibicioniste, ki jih je pogosto opaziti v bližini Tivolskega ribnika, v samotnejših predelih parka doživljajo mnogi ljubljancani neprijetna presenečenja.

Helena Drewry

Tivoli je še vedno privlačen za sprehajalce (Foto: Bojan Velikonja)

italijanske renesanse. Ime Tivoli nosi več evropskih parkov, med njimi tudi tisti v Kopenhagenu.

Ljubljanski park krasita Tivolski grad, ki stoji na koncu Plečnikove promenade, in Čekinov grad ob sportni hali Tivoli. Pod razvalinami Turna je baron Apfalter v 15. stoletju sezidal Gradac Podturn, leta 1601 so ga kupili jezuiti in si s pomočjo škofa Hrena sezidali nov grad, v katerem so uredili letovišče. Leta

Vlado Kreslin, glasbenik:

»Ne predstavljam si, da bi se sprehajal po tako udomaćenem delu narave, kot je park, ki si ga naredijo meščani za sprehode. Tivoli je zame sinonim za rock' n' roll. To je se iz časov srednje sole, ko je rock prišel v našo deželo skozi Halo Tivoli.«

1835 je ljubljansko Kazinsko društvo ob gradu odprlo poletno zabavišče z gostilno in kavarno, tega leta pa je grad dobil tudi svoje sedanje ime.

Zabavišče so odpirali 1. maja, največ ljudi se je zbiralo ob nedeljah popoldne, ko je tam igrala

dni je grad zamenjal veliko lastnikov, danes pa je v njem Muzej

Joca Znidarsic, fotograf:

»Mislim da je imel Plečnik pri urejanju današnjega osrednjega sprehajališča srečno roko. Ta linija se mi zdi zelo lepa. Ne vem pa, kaj so hoteli doseči s postavitvijo železnice. Ker živim zunaj mesta, sprehodov po Tivolskem parku ne pogrešam preveč. Sicer pa me Tivoli spominja na lepe case. Kot fotografa me posebno privlači prav ta, Plečnikov del. Se posebej jeseni in kadar je deževno in megleno.«

novejše zgodovine. K parku spadajo tudi ribnik, sportna igrišča z zimskim kopaliscem Tivoli, večnamenska sportna dvorana, sprehajališče s klopmi in urejenimi stezicami. Tako imenovane osrednjemu drevoredu, ki poteka od veleblagovnice Nama do Tivolskega gradu, katerega sedanjo podobo je ustvaril arhitekt Plečnik, sta se včasih pridruževala tudi drugi drevored, ki je segal od današnje Ajdovščine, vzdolž Gosposvetske in Celovške do Če-

menada je bila sprehod, na katerem si se malo razkazal. Vsak dan smo najprej rekli - se dobimo na promenadi? Pa smo se dobili.«

Promenadna moda

Takrat na promenadah zenske niso več nosile sončnikov, teh ni bilo več, bili pa so klobuki in sla-

Mila Kacic, igralka: »Promenade? Fino je bilo. To se danes ne vidi več, zalibog, zato recem tako, ker je imelo svoj čar. Vsak se je oblekel najlepše, kar se je lahko. Tam so se odvijali vsi rendez-vousi. Če si imel koga na piki, si vedel, da ga boš najbrž srečal na promenadi in si hotel nanj narediti vtis - da bi te tudi on zagledal. Po osvoboditvi so promenade spet hoteli oziveti, začetek je bil, potem pa je režim to povsem zadušil. Takrat so začeli govoriti, da hodijo na promenade sami brezdelneži, začele so se aretacije. Aretacije sicer nisem doživela, promenade pa so se nehale in vsi smo vedeli, da je vmes posegla tudi policija.«

še sama sem jo naredila,« se spominja Kaciceva. Prava zbirka promenadnih podatkov je 60-minutni diplomski film režiserja Amirja Muratovića iz leta 1992, v katerem se zvrstijo pravzaprav vsi, ki »slišijo« na temo promenade, iz njega je tudi verz: »Kadar se sprehajam grem, lepo deklico uzrem.«

Družinsko dopoldne v Tivoliju (Foto: Bojan Velikonja)

Pet tednov zaprta proga - dober rezultat napada, ki se ni povsem posrečil

**FRANKLIN
LINDSAY:
PREBLISKI
V NOČI
IV.**

Na naše veliko presenečenje pa je patrulja, ki se je vrnila, poročala, da na železniskem mostu ni nobenega strazarja. Nasa kolona se je takoj odpravila na pot, da bi tam nastavili razstrelivo. Vsem nam je takoj postalo jasno, da tisoč kilogramov plastičnega razstreliva, ki so ga nosili partizani, ne bo dovolj, da bi z njimi pognali v zrak vseh šest obokov viadukta. Kasneje sem izvedel, da tega niso preverili ne minerci ne obveševalni častnik, da bi nas lahko obvestili naprej. Poleg tega so bili posamezni stebri veliko debelejši, kot smo si predstavljali.

Tako smo se odločili, da bomo minirali le stiri od sedmih stebrov, ki so podpirali oboke, kot je razvidno iz skice, ki jo je narisal eden od partizanov. Najprej smo morali v kamnita tla blizu stebrov, na zgornji strani, izkopati jame za razstrelivo. Cim globlje je zakopano razstrelivo, tem bolj je učinkovito in tem večja je njegova rusilna moč. Razstrelivo, ki smo ga dali v te jame, bo opravilo nalogo »tampona« in delovalo drugače kot če bi ga položili kar povrhu, zraven stebrov.

Miniranje v okrilju nevihte

Debelo uro smo porabili za kopanje jam. Skoraj nepretrgano grmenje gorske nevihte v ozadju je na srečo preglasilo udarce kram-pov in lopat. Srednji stebri so bili debeli dobre 3, 5 m x 6 m, zaradi česar bi rabili zelo veliko razstreliva, če bi jih hoteli porušiti. V vsako jamo smo položili po 250 kilogramov razstreliva, 150 kilogramov pa smo dali v tretjo jamo, za stranski steber. Vzigniki so bili spojeni z žicami, te pa so vodile do ročnega sprožilca, ki je z električnim impulzom sprožil vzignik. Dva kosa po 100 kilogramov razstreliva smo potisnili neposredno pod obok predora, kamor je vodila proga in ju podprli z drogov. Tudi to razstrelivo smo povezali z žicami in sprožilcem.

S poveljnikom Rudijem (Viktorjem Avbljem) in še nekaterimi sva se umaknila v varno razdaljo, kjer sva se pritajila za majhno cestninsko barako, medtem pa so partizanski mineri privlekli žice k sprožilcu. Ko je bilo vse pripravljeno, je vodja miniranja z velikim zanosom ročno sprožilca potisnil navzdol. Bucanje eksplozije je bilo hujše kot katerokoli grmenje, ki sem ga kdajkoli slišal. Kar nekaj sekund je gorska dolina drhtela in vse v njej je odmevalo.

Za kritje našega umika je poveljnič brigade na vrh slemena poslal partizane, oborožene s strojnimi bren, ki so budno nadzorovali bliznjo nemško garnizijo. Kakor hitro so zaslišali eksplozijo, so z rafali usekali po garniziji. Presenečenje je bilo popolno, saj so bili Nemci vsaj toliko preplašeni kot mi. Doneca eksplozija, ki je se odmevala po prvih rafalih, ki so bili usmerjeni neposredno nanje, jim je onemogocila, da bi dojeli, kaj se sploh dogaja. Na srečo postojanke niso zapustili, da bi to odkrili. Zagrizeno so se branili v prepricanju, da je tarca napada prav njihova postojanka.

Kakor hitro so nehale padati skale, ki jih je dvignila v zrak eksplozija, smo se pognali naprej, splozija, smo se pognali naprej, da bi se cimprej na lastne oči prepričali, koliko skode smo naredili. Razstreliva je bilo premaralo, da bi se zrušili vsi trije oboki in vsi stiri stebri, ki so jih podpirali, saj nam je uspelo odpihniti le večji kos vznožja vsakega stebra. Te bi lahko Nemci v zelo kratkem času pozidali in most bi znova služil svojemu namenu. Na srečo pa nam je preostalo še 250 kilogramov plastičnega razstreliva, ki so ga zdaj partizani hitro začeli vkopavati.

Most je končno popustil

Vso noč so prepredale nebo crte svetlobnih izstrelkov. Nemci so se se kar naprej branili v svojih bunkerjih, namesto da bi jurisali na nas. Za ponovno nameščanje razstreliva smo porabili še več kot uro casa. In potem smo znova razstreljevali. Ko se je oglašujoče bobnenje eksplozije razgubilo, sem bil trdno prepričan, da sem zaznal še nek drugačen zvok. Bili so stebri, ki so se skupaj z mostom bobneče sesuli v nekaj sekundah.

Znova smo stekli tja. Stebri in oboki, ki so jih podpirali, so zdaj končno ležali na tleh. Povsod naokrog je bilo nametano kamenje. Nisem mogel verjeti, da je temu vzrok razstrelivo, s katerim smo dokončali tisto, kar nam prvič ni uspelo. Kakorkoli, med eno in drugo stranjo mostu je zija prepad, širok več kot 46 metrov. Če ga bodo Nemci hoteli premostiti, bodo potrebovali kar nekaj te-

trebujemo, zaradi česar se je nas napad skoraj izjalovil.

Dve noči po prvem napadu so tri brigade z več razstreliva, ki smo ga dobili s pomočjo letalskih pošilk, napadle dvotirno progo, ki je peljala na Dunaj, po vzhodni strani Pohorja. Tokrat je slo za veliko zahtevnejšo in bolj zapleteno operacijo - ki pa je le delno uspela. Poročilo poveljstva 4. cone poveljstvu slovenskih partizanov za Dolenjsko (ki mi ga niso pokazali), je bilo zelo kritično in ostro. Zacelo se je takole:

»Železniska proga Zidani most-Maribor predstavlja za sovražnika najvažnejšo prometno žilo, posebno v tem času, ko se je razgibala fronta v Italiji.« (558)

Potem poročilo podrobno navaja cilje in različne zadolžitve v tem načrtu operacij.

»Pri vsakem nameravanem objektu se mora likvidirati posadka sovražnika, ki varuje navedene objekte. Po likvidaciji naj se pristopi k temeljitemu rušenju.« (559)

Napadi na oba mostova so se izjalovili. Sabotaza v predoru je bila le delno uspešna. Poročilo 4. cone to zgodbo povzema zelo jasno in brez kakršnihkoli olajšav:

»Most pri Zbelovem je zelo važen objekt na progi Celje-Maribor, posebno če se vključi se cestni most. S porušenjem tega

na eksploziva naj bi se določila po nastalem učinku.

Ker prvo miniranje ni dovedlo do uspeha, so minerci izkopali minsko komoro v podnožju ene podpore. Postavili so 150 kilogramov težko mino in jo zadelali z zemljo. Ta mina ni eksplodirala, ampak je ves eksploziv zgorel. S tem se je pokazalo, da minerci niso izurjeni v teh delih in da so bili nervozni in neoprezni pri svojem delu. To zaziganje in normalno izogrevanje eksploziva se ne da drugače tolmačiti, kot na ta način, da je minerc ob priliki zaziganja potegnil za zazigalno vrvico in jo izvel iz detonatorja. Ko je na to prižgal vrvico, je ogenj zazgal eksploziv, ki je mirno zgorel. Krivda je predvsem na nepazljivosti minercev in komandnega kadra, ki je vršil kontrolo. V sled tega se je zgubila velika prilika za uničenje mostu. Vsako ponovno uničenje mostu bi zahtevalo mnogo več žrtev, ker je sovražnik povečal takoj vse posadke, ki imajo nalogo zavarovanja komunikacijskih objektov. Trinajsta brigada, ki je dobila ukaz za napad na most v Tremetju, tega ni naredila, potem ko je ugotovila, da most straži 100 članska posadka, ki ima na voljo 4 protiletalske in 2 gorska topova. Poveljnik se je napadu odrek, zaslislalo se je stokanje, ki je kmalu utihnilo. Nato je krenila patrula naprej in pri detaljnem opazovanju naslo v dolbini (v zasilnem mimohodu) dva strazarja, ki sta se predala. Eden je bil ranjen. Drugi del bataljona je obkolil postojanko nad predorom.« (566)

Nehvaležni predori

Po medsebojni izmenjavi rafalov med partizani in Nemci, ki so jih presenetili v strazarja, ki se enemu od partizanov uspelo prebiti dovolj blizu, da je odrgel v strazarnico 15 kilogramov razstreliva. Po tej eksploziji so se tisti, ki so preživeli, vdali.

»Med tem časom se je vršilo miniranje samega tunela pod vodstvom minerskega vodnika zastavnika tov. Marolta. Mine so bile postavljene v napravljene minske komore in to z vsake strani tunela v eno. Po detonaciji se je napravila velika luknja na svodu tunela na strani proti Ponikvi. Na drugem delu je bil ucinak manjši vendar zadovoljiv.

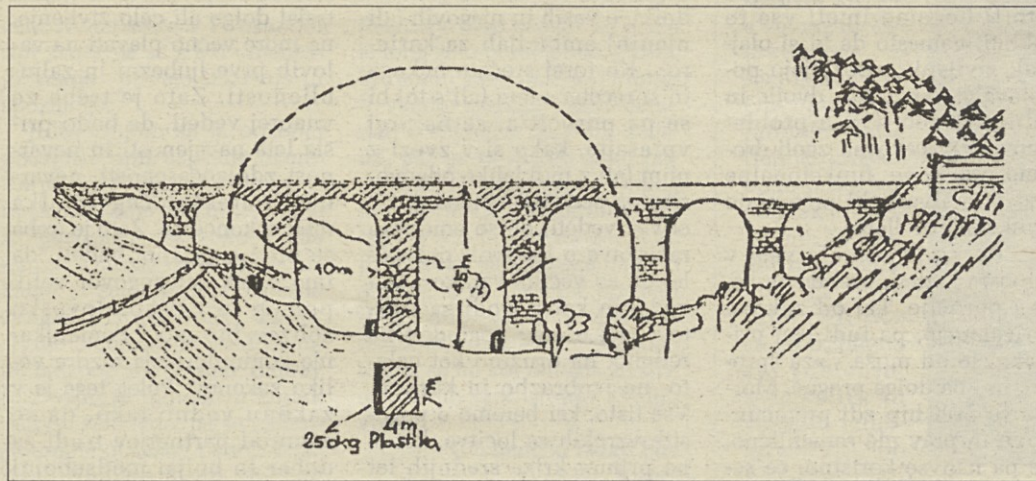
Ta tunel, ki je zgrajen v sipkem materialu, bi se moral mnogo boljše podreti. S pravilnim razumevanjem in precejeno situacijo, bi se lahko ta tunel onesposobil za promet za mnogo daljšo dobo kot se pa je. Uspeh je bil samo zato, ker je bil material sipke v nasprotnem slučaju bi ostalo vse prizadevanje brez uspeha.« (567)

V zaključku svojega poročila slovenskemu glavnemu štabu je bilo poveljstvo 4. cone skrajno kritično:

»Vsa akcija, ki je bila dobro zamisljena, je bila slabo izvedena. Ze sama predpriprava je bila slaba. Na minersko delo se sploh ni polagala važnost. Ni se preračunala količina eksploziva, ki je potrebna za rušenje poedinih objektov. Eksploziva se je premalo vzelo s seboj, zato so se vse te akcije izvedle polovičarsko. Bila je pač prilika, da se vse te akcije popolnoma izvedejo, kot je bilo v načrtu predvideno. Objekti niso bili zavarovani in zato, je bil dostop do njih zelo lahek. (...) Minerci so se pokazali, da se niso sposobni za taka dela, da imajo premalo prakse in da so jim taki objekti za rušenje enkrat se pretežki. Niso se znsali v situaciji, ki se je spoznala ponavadi se na licu mesta. V takih slučajih niso vedeli, v kakšnih slučajih naj bi se izvršilo rušenje. Tudi ostalo osoblje, ki se je dodeljevalo poedinim minerskim grupam, se ni predhodno v dovoljni meri izvežbalo in podučilo o delu, ki ga bodo imeli izvršiti na mestu akcije. Za neuspehe je kriva tudi obveščevalna služba, ki ni pravočasno preskrbela načrtov in so tako morale edine iti na vršenje sabotažne akcije brez podatkov.« (568)

Predori običajno niso hvaležni cilji za sabotaže, saj razstrelivo običajno samo razširi prerez odprtine, sam predor pa postane uporaben takoj, ko so odstranjeni ostanke skal. Kljub temu pa je bila zemlja prav nad predorom, ki so ga napadli partizani, na srečo pesčena in ne skalnata. Ko so predor gradili se v obdobju Habsburžanov, so ti izvrtali luknje na določenih razdaljah vzdolž celotne dolžine predora z namenom, da bi blokirali progo v primeru, če bi prislo do vojne.

Med drugo svetovno vojno so Nemci spregledali, da prav te luknje predstavljajo potencialno nevarnost in jih niso zazidali. Ostale so odprte in pripravljene za partizane, ki so jih dodobra napolnili z razstrelivom. Zemeljski skladi nad predorom so se tako nenehno

dnov, če že ne mesecev. Razstrelivo pa na žalost ni povzročilo nobene skode v predoru, razen te, da se je obok raztreščil na drobne kosti, ki so popadali na tla. Tako smo pripravili 200 kilogramov dragocenega plastičnega razstreliva. Po izračunih, ki sem jih na žalost opravil sele pozneje, bi morali uporabiti vsaj dvojno količino razstreliva že takrat, ko smo prvič skušali spodnesti stebre mostu, a na srečo smo si ga prihranili dovolj, da smo načrt izvedli do kraja.

Ko sem šest mesecev pozneje zapustil Stajersko, je bila ta proga se zmeraj zaprta za promet. Najbrž so železniški most obnovili sele po koncu vojne. Naslednje jutro sem po oddajniku sporočil, da smo nalogo opravili uspešno, brez ene same žrtve.

Kaj pravijo arhivi

Tri dni po tem napadu je kurir odnesel v glavni štab slovenskih partizanov poročilo poveljnika 4. cone o tej akciji. Takole je pisalo v njem:

»Po tej prvi operaciji je nenadoma nastalo velikansko zanimanje za sabotažne akcije. Pri partizanih je prišlo do povečanja optimizma, saj se vsi zelo veselijo pogleda na ruševine, zavedajo se, da bo sovražniku potrebno veliko casa, če bo hotel vzpostaviti prejšnje stanje.«

Ceprav partizani niso naprej preskrbeli mer stebrov in izračunali količine razstreliva, ki ga po-

mostu bi bil onemogočen promet ne samo na progi Celje-Maribor, ampak tudi na progi proti Slovenjskim Konjicam (proti Madžarski). Z rušenjem cestnega mostu pa bi bil ustavljen promet na cestah Konjice-Zbelovo-Maribor in na cesti Zbelovo-Poljane. Ti dve cesti predstavljata važni prometni žili, posebno druga, ki vodi dalje proti Madžarski in katero uporabljata sovražnik za roki-ranje svojih sil v Italijo iz podonavskih predelov. (...)

Obstojale so vse možnosti, da se akcija popolnoma izvede (...). Prvi bataljon pod vodstvom komandanta brigade je prišel do mostu in pregledal strazo, ki je po-begnila brez vsakega strela. Po postavitvi potrebnega zavarovanja, so minerci pristopili k delu. Ker ni bilo zgrajenih minskih komor v podporah, se je pristopilo k postavljanju dveh min po 15 kilogramov, da bi se dobilo v samih podporah prostor za nameščanje eksploziva. Dejstvo teh min je bilo malenkostno. Količina eksploziva za napravljanje komor je bila premala. Postaviti bi bilo potrebno k vsakemu steburu po dve mini težine do 50 kilogramov eksploziva, ga ukopati v vznožje podpornika in dobro zasuti. Za vsako podporo po dve mini, ki bi naj se postavili na razstojanju, ki odgovarja trasam obeh tirov. Nato naj bi se izvedlo ponovno miniranje s postavljanjem eksploziva v komore, ki so nastale pri prvi detonaciji. Količi-

saj je bila brigada presibka in pre-slabo oborožena za spopad z garnizonom.« (563, 564)

V predoru pri Lipoglavu, ki ga je 11. brigada napadla s 143 možmi, pa je bilo zelo živahno. Operativno poročilo 4. cone nadaljuje:

Predor pri Lipoglavu je eden od najvažnejših objektov na progi Celje-Maribor. S popolnim porušenjem tega tunela bi bil za dolgo časa vsak promet nemogoč. Popravilo tunela je težavno, zahteva mnogo materiala za zgradbo in je popravilo zelo zamudno in počasno, posebno se, če je material sipke.

Predor je bil zgrajen iz graničnih kvadrov in je imel z vsake strani približno 40 metrov od vhodov po dve minski komori, ki so bile zgrajene se v bivši Jugoslaviji. Vsega skupaj je bilo osem minskih komor. Dolg je bil 234 metre. Pristop do tunela je lahek, zemljišče je hribovito in ne predstavlja nobene prepreke. (...)

Sabotažna akcija je vodil komandant bataljona, poročnik tov. Viktor (Tisovec). Edinica za rušenje tunela je prišla na mesto brez težav. Pri tunelu ni bilo opaziti sovražnikove straze. V sled tega je kolona vkorakala v tunel. Kmalu se je zaslislal vzklik »Halt«. Ker se kolona ni ustavila, sta sledila še dva klica »Halt«. Kolona se je ustavila in tov. Viktor je izstrelil rafal iz svoje brzostrelke v smeri prihajajočega glasu. Na večkratni poziv na predajo ni bilo odgovora. Tov. Viktor je vrge bomb in

sesipali, kakor hitro so začeli Nemci odstranjevati ruševine. Partizani so kasneje poročali, da je bilo zemeljske vdore mogoče opaziti na gricu nad predorom, ko so se pobojca se zmeraj vsipala v predor. Nekaj dni zatem so vlak, s katerim so pripeljali vse potrebno za obnovo predora, partizani uničili. Tako je ostal ta predor in z njim poglavitna preskrbovalna povezava skozi Avstrijo v srce Nemčije, popolnoma blokirana.

Skrivnostni partizani

Neposredno po tem dogodku mi partizani niso povedali vse zgodbe. Kljub zagretosti za to operacijo so bili častniki 4. cone do mene precej skrivnostni, kar zadeva podatke o tem, kako je napad uspel. Povedali so mi, da so poskočovali predor, a to se ni pomenilo, da so svojo nalogo tudi opravili. Pred mano so skušali prikriti tudi druge neuspehe. Bili so prevec ponosni, da bi mi jih zaupali, najbrž pa so se tudi bali, da bi mi utegnili umakniti pošiljke s padali, če bi se prevec razvedelo za te neuspehe. Če bi nam odrgli oddajnik Ed-Welles takrat, ko sem prosil zanj, bi ta spremljal brigade in zelo hitro bi lahko sporočali popolne ocene operacij. Z njim v roki bi lahko organizirali hkrati tudi usposabljanje minervev.

Partizanski obveščevalci so sporočili, da je stab nemške vojaške uprave za železnice potreboval kar 500 mož, da so znova usposobili progo. Pod grožnjo smrti so morali dokončati dela do 2. avgusta. Proga je bila znova odprta 23. julija, potem, ko je bila neuporabna pet tednov, kar vse-kakor ni bil slab rezultat za napad, ki se ni povsem posrečil.

Bush se nam je pridružil na Pohorju kar dan ali dva po teh napadih. Poročal je, da je njegovi skupini zares uspelo presekat glavno povezavo med Zagrebom in Ljubljano z velikanskimi skalami, ki so se po eksploziji utrgale z obeh strani poboj. Proga je bila povsem blokirana teden dni. Delo, ki smo ga začeli, je steklo. Marburger Zeitung, časopis, ki je izhajal v nemščini, je že naslednje jutro prinesel članek, ki se je zgrajal nad dejanji zavezniških saboterjev ter ponujal znatno nagrado, če bi katerega od njih ujeli. Takrat nismo zanesljivo vedeli, kaj bi se zgodilo z nami, če bi nas zares ujeli. Zagotovo bi morali prestati huda zaslisevanja, toda, ali bi nas tudi ustrelili? Ženevska konvencija sicer piše, da ne sme biti noben vojni ujetnik, toda zelo smo dvomili, da bi se Nemci ravnali po teh pravilih v našem primeru. Ujete partizane je običajno čakala smrt, zato ni bilo razloga, da bi kaj boljša usoda doletela nas. Neko skupino OSS, ki so jo odrgli v severni Italiji, da bi presekala železniško povezavo, so ustrelili takoj ko so jo prišli. In sele po vojni sem izvedel za Hitlerjev ukaz, da je treba vse pripadnike ujetih zavezniških »Sabotagegruppen« v zasedeni Evropi »takoj likvidirati«. In ker nas je nemški tisk nedvoumno označil kot »saboterje«, bi nas zagotovo dosegel tudi njegov ukaz. Toda vse to nas takrat ni pretirano skrbelo.

Franklin Lindsay

(Opomba: Stevilke v oklepajih se nanašajo na strani v Zborniku dokumentov in podatkov o NOV jugoslovanskih narodov; Borbe v Sloveniji 1944: 1. junij do 15. julij; Partizanska knjiga, Ljubljana 1972, VI. del, knjiga 14)

**LJUDJE,
ODNOSI,
LETA**

Ločitev pred poroko

Zakon - nebesa ali pekel? Razmislimo o tem pred usodno odločitvijo

Po najbolj svežih podatkih, ki so s tega področja na voljo za Anglijo, je bilo v letu 1991 tam kar 160 tisoč ločitev. Tri četrtine vseh zahtevkov so vložile ženske. Znana ženitvena svetovalka Susan Lee Swartz ta podatek komentira: »Za ločitev jih začne skrbeti sele, ko se že enkrat poročijo in se pojavijo težave. Bilo pa bi veliko bolje, če bi zlasti ženske postale bolj predvidljive. To pomeni, da bi morale ubrati ustrezne korake vnaprej in določene možne probleme prihodnosti že predhodno izločiti, se preden postanejo tako resni, da jih ni več mogoče obvladovati.«

Direktorica londonske poročne posvetovalnice Anny Lenox se s takšno formulacijo povsem strinja in pravi, da gre vrsta zakonov po zlu prav zato, ker sta partnerja razočarana v svojih pričakovanjih. Večina razočaranj sodi v krog tistih, ki se vrtijo okoli neizpolnjene želje po življenju v sozvočju. Prav zato je nadvse pomembna dobra obveščnost partnerjev o njunih zna-

cijah, se preden si receta usodni da.

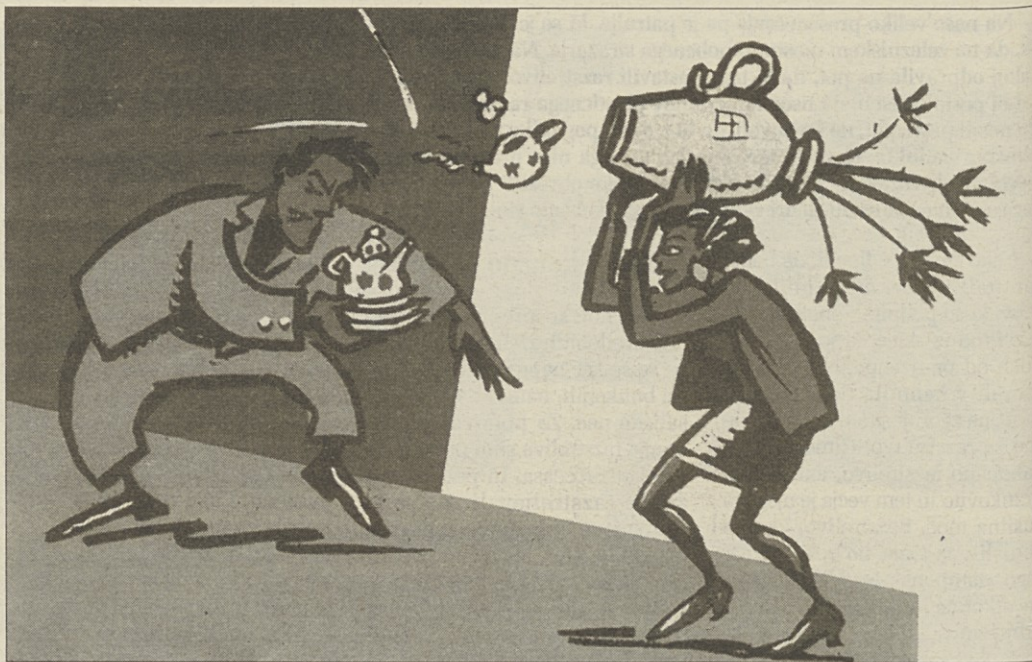
Seveda vam ne bo nobena poročna svetovnica na svetu zagotovila, da ste izbrali nepreklicno prav. Vendar pa specialisti za delo na tem področju menijo, da so izoblikovali uporaben seznam ključnih točk, na katerih se večina zakonskih konfliktov prevesi v stanje, zrelo za ločitev. Prav zato priporočajo nekak-

sno preizkusno obdobje, v katerem je mogoče takšne konflikte identificirati, jih predvideti in oceniti, ali nam je po prvih spoznanjih res se do zakona.

Varovalni ukrepi zoper ločitev se začnejo pri opazovanju in ocenjevanju ljubezenskih sestankov, pri usklajevanju majhnih želja in hotenj. Poznavalci pri tem opozarjajo, da je takšen »samoopazovalni« način se dokaj nov, ker ni zasnovan na prejšnjih družbenih modelih zakona in vlog partnerjev v družini. V prejšnjih generacijah je namreč zakon temeljil na določenih vlogah njega in nje in tudi na natančno razmejenih odgovornostih. Može so odhajali na delo, služili denar in znali popraviti okvaro na avtomobilu. Ženske, ki so v veliki meri ostajale doma, so opravljale hišna dela in vzgajale otroke. Zdaj, ko so te vloge že lep čas pomešane, so se tudi razlogi, zavoljo katerih so se poročali nasi stari stari in stari, močno spremenili.

Kaj torej pričakujemo? Srečo, strast, prijateljstvo, partnerstvo, skupne interese, finančno uspešnost, čustveno podporo, tovariško skrb, kadar smo bolni... in prepogosto(!) hočemo imeti vse to hkrati, namesto da bi si olajšali življenje, opozarjajo poznavalci zakonskih dvojic in njihovih ločitvenih problemov in pričakovali zgolj drobne praktične, funkcionalne skupne stvari, ki poganjajo vsakdanje življenje.

Ženske bi morale vsaj v grobem vedeti, preden se zares poročijo, kaj od zakona pričakujejo, pa tudi, kaj pričakujejo od moža - »za sproti« in »na dolge proge«. Morda se prvi hip zdi preračunljivo in prav nič romantično, je pa nadvse koristno, če se

Zakon ne more večno plavati na valovih prve ljubezni in zaljubljenosti

dete za trenutek in si napišete seznam vsega, kar od partnerja pričakujete, po drugi strani pa tudi vse tisto, česar nečete in česar ne prenesete. Ne bodite prizanesljivi in ne izmikajte se lastnim potrebam. Zapišite vse! Tudi svoje seksualne zahteve in pričakovanja, tudi vaše predstave o financah, o odnosih s sorodniki, o vaših in njegovih (ali njenih) ambicijah za kariero... Ko torej srečate nekoga in si recete, s tem (ali s to) bi se pa poročil/a, se najprej vprašajte, kako si v zvezi z njim (ali z njo) lahko odgovorite na seznam vprašanj. Ni odveč vedeti, da so ameriške raziskave o ločitvah pokazale, da se večina vzrokov, navedenih kot povodi za ločitev, vrti okrog: pogledov na religijo, na družino kot celoto, na izobrazbo in kariero. Vse tisto, kar beremo o pogostih vzrokih za ločitev, kot je na primer kriza srednjih let

in podobno, so le dodatni elementi za ločitev. Najpogostejše koreninijo pravi vzroki za ločitev pri bistvenih vrednotah. Zato je pomembno, da si v svoji glavi uredimo misli in znamo izluščiti tisto, kar je nam v življenju najpomembnejše. Poleg tega pa moramo že vnaprej vedeti, da zakon, zlasti tisti, ki naj bi trajal dolgo ali celo življenje, ne more večno plavati na valovih prve ljubezni in zaljubljenosti. Zato je treba že vnaprej vedeti, da bodo pršla leta navajenosti in nevarnost dolgočasnosti, nevarnost naraščajočega mlaka med zakoncema. Zato je treba se pred začetkom vedeti, da ima v zakonu pogovor velik pomen in veliko človeško zblizevalno moč. Pomanjkanje komuniciranja razdre veliko zakonov. Poleg tega je v zakonu vedno tako, da se eden od partnerjev trudi za dober in boljši medsebojni

odnos bolj kot drugi. Ko nesorazmerje preraste do takšne mere, da postane eden povsem podrejen drugemu, se možnosti za uravnovešeno zakona se dodatno zmanjšajo. Zato mora vsak človek že na začetku »nekaj dati nase« in ne vselej zavoljo ustvarjanja ozračja pomiritve do konca popuščati. Nasprotno pa je pogubna tudi trma.

In končno, zakon je tudi vprašanje denarja - pa naj se slisi se tako kot v materialistično. Pomembno je, če človek zasluži, če lahko s prisluznim tudi kupuje dobrine in se tako počuti svobodnejšega. Zato je dobro se pred poroko vedeti, kako homo uravnavali te zadeve s partnerjem in kakšen je njegov odnos do tega vprašanja. Če pred poroko razjasnimo teh nekaj nastetih vprašanj, smo si gotovo zagotovili več odstotkov možnosti, da bo v tem podivjanem svetu naš zakon uspel. (B. Z. J.)

Moški so do resnice ležerni, ženske se zatekajo k molčanju

Hlinjenje in laganje - po cetji, značilni za ženske? Bolj redko. Veliko bolj ležerni do resnice so moški. Ženske ubirajo drugo pot: molčanje. Nemška psiholo-

ginja Harriet Lerner v knjigi »Kaj zamolčijo ženske« navaja različne situacije, v katerih ženske obnemijo.

Na prvem mestu je razočaranje v postelji. Kar 80

odstotkov nemških žensk na primer moškemu raje ne omeni, da jih ni zadovoljil.

V strahu pred tem, da bi bila resnica za njihove otroke pretrda, ženske molčijo tudi pred njimi. Tajijo jim težave s partnerji, poklicne neuspehe, bolezni. Krozniki letijo le za zaprtimi vrati.

Ženske ob koncu 20. stoletja se vedno težje zasluzijo več denarja kot njihovi partnerji. O teh težavah, pa tudi o uspehih, ki so večji od partnerjevih, ženske molčijo. Partner ne sme postati odklonilen, menijo. Le v skrajni sili pozabijo svoj doktorat na mizi, namesto da bi ga skrbno spravile v predal.

Ženske so tudi mojstrice potlačitve. Ker moški zasmejujejo njihov bes in njihov strah, se kujajo le globoko v sebi. Narobe! Le kdor spregovori, ima močnost za spremembe.

(Po Petri Mica Kunc)

O svojih težavah in uspehih ženske molčijo

Zablode s krvnim pritiskom

Glede nekaterih vprašanj, povezanih s hipertenzijo oziroma visokim krvnim pritiskom, smo včasih v zadregi. Med njimi so tudi ta:

Ali lahko arterijska hipertenzija povzroči paralizo, motnje vida in govora?

Drži. Ko je pritisk previsok, lahko popokajo žile v možganih. To je cerebralna hemoragija, katere posledice so zelo hude.

Ali se lahko zaradi stresa povisa pritisk, kar lahko pripelje do hipertenzije?

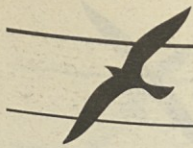
Tako je. Pri stresu se pritisk naglo povečuje, zato zdravniki predpisujejo sredstva za zmanjšanje napetosti.

Ali ukvarjanje z nekaterimi sporti (nogomet, plavanje) res ni priporočljivo?

Napačno. Prav nasprotno - sporti, kot so kolesarjenje, hoja ali plavanje, so v določenih primerih zelo priporočljivi. Izogibati pa se je treba »ostrim« sportom, kot so razne borilne veščine ali tenis, ker pri njih arterijski pritisk prehitro skace. (KaN)

Lahko svetlo pivo ni nič več samo domena moških. Pravijo, da je že vsak drugi kozarec te pijače namenjen ženskam; dandanes vemo, da kozarec piva vsebuje manj kalorij kot kozarec mleka. In ženske so »prišle na okus«: dišečega hladnega piva pri jedi ali po športu se ne veselijo več le moški. Nemška študija je pokazala, da 60 odstotkov žensk med 20. in 29. letom starosti uživa »tekoči kruh« že skoraj kar redno. (B. N.)

Srečo v ljubezni hčerke podedujejo od očetov

Obstaja tesna povezava med vedenjem deklice do očeta in vedenjem ženske do partnerja

Ko sta leta 1992 v Svisci izšli knjigi Julie Onken »Izposojena sreča - poročilo iz vsakdanjega življenja« in »Ženska v znamenju ognja - poročilo o obdobju mene«, sta takoj postali bestseller.

Avtorica (psihologinja) je zdaj izdala novo knjigo: »Oce-

hci, je mogoče prepoznati po tem, da se ji zdi nadvse pomembna videz: bojuje se proti odvečnim kilogramom, skrbno izbira obleke... Uporna hči, ko odraste, vedno pomisli: »Da, toda...« Ženska, nekoč uspešna hči, pa čaka na nasvete, svoje odločitve preverja na

uspešne ženske z lastnimi pretiranimi pričakovanji ima več možnosti za pozitiven izid kot pa boj ugodljive ženske proti gubam na lastnem obrazu.

Psihologinja se ugotavlja, da je nasploh malo hčera, ki bi za očeta trdile: »Pustil me je, da sem počela, kar sem hotela.«

je - poročilo o odnosih oče-hči in njihov vpliv na ljubezen«.

Julia Onken je dognala, da obstaja tesna povezava med vedenjem deklice do njenega očeta in vedenjem ženske do njenega partnerja. Temeljno spoznanje te teorije je, da si vsaka deklica prizadeva s povsem določeno strategijo pritegniti pozornost svojega očeta. Nekatere stavijo na žensko privlačnost (te psihologinja imenuje ugodljive hčere), druge na sposobnosti (uspešne hčere), tretje pa poskušajo s trmoglavostjo (uporne hčere).

Ženska, ki je bila ugodljiva

osnovi statistike... Ti osnovni tipi žensk pa se z leti omehčajo; nanje vplivajo izkušnje in spoznanja.

Julia Onken se je posebej posvetila tipu uspešne hčere. Ko postane uspešna ženska, je njeno življenje prazno, saj se je iz opazovanja očeta naučila, da človek s čustvi ne pride daleč, kadar si zeli kariere. Uspešna ženska išče partnerja, ki čustvuje stabilno. Pričakuje, da bo brezpogojno posten. Čeprav je življenje uspešnih žensk nadvse zahtevno, pa se najhujše drame dogajajo tistim, ki so bile ugodljive hčere. Spopad

Razmerje med očetom in hčero je torej zelo pomembno. Očetje bi morali svoje hčere podpirati, vendar jih ne bi smeli usmerjati v skladu z lastnimi željami, pač pa bi morali znati prisluhniti njihovim. Julia Onken je prepričana, da harmoničen odnos oče-hči ni mogoč. Pač pa svetuje, da se očetje naučijo strategije za neboleč spopad svojih pričakovanih in želja hčera. Če jo je oče kot hčero jemal resno, se bo kot odrasla ženska sposobna samostojno uveljavljati.

(Po nemški izdaji Elle Mica Kunc)

Prepovedani vonj prihaja iz rajskega vrta

Znana pariska hisa Cacharel je na pragu poletja predstavila nov parfum. Pomenovali so ga Eden, njegov vonj pa označujejo kot Prepovedani vonj.

Na doživljem prikazu - sprehodom skozi bujno rastlinje rajskega vrta v ljubljanskem Narodnem muzeju smo slisali, da je Prepovedani vonj popolna skladnost svežine in senzualnosti, njegova moč pa prihaja iz narave. Svežo vodno noto dajejo dišave vodnih roz, kot so lotus, beli lokvanj in ločje, srce parfuma pa je cvetni vonj mimoze, vijolice in pomarančnega cveta, ki se dopolnjuje s sadnim vonjem ananasa in melone. Vse te note povezuje paculi. Sveže liste te azijske

rastline iz vzhodne Indije, ki se uporablja za parfume nasploh, so pri Cacharelu uporabili na nov in originalen način, ki daje Prepovedanemu vonju zeleno in senzualno noto.

Posebnost novega vodno-cvetno-orientalnega parfuma pa je steklenička, narejena iz zlatega in zelenega opala z dodanimi zelenimi pigmenti. Vsaka steklenička je s svojo specifično marmornostjo in odtenkom zelene barve unikatna, skatlica pa je odeta v močne barve, ki odsevajo bujen svet rajskega vrta.

Eden je v prodaji v stekleničkah po 50 in 100 ml in sprayu po 100, 50 in 30 ml. (KaN)

Mojstrice ročnega dela razstavljajo

Društvo upokojencev Tabor se lahko ponaša s svojim ročnodelskim krožkom. Pa ne samo zaradi izdelkov svojih članic, ki jih vodi Vida Meula, temveč tudi zato, ker preko Društva prijateljev mladine sodelujejo z vrtcem in OS Ledina in otroki, ki obiskujejo solo v Kliničnem centru. Taborski upokojenci pa so tudi eni redkih, ki sploh imajo delovni krožek s tovrstno dejavnostjo v Ljubljani. Ob okroglem jubileju, desettletnici krožka, bodo prihodnji četrtek v prostorih KS Tabor na Rozmanovi 12 zopet pripravili razstavo približno sto pletenih, kvačkanih in vezenih izdelkov, ki bo

odprta do sobote popoldne, pridružili pa so ji prodajo lesenih izdelkov. Pridobili so si tudi nekaj stalnih sodelavk, med katerimi so slikarke Tatjana Jenko, Milka Turk in Anica Mlakar. Pri vsem pa je najvažnejše to, kot pravi Vida Meula, »da imas voljo, potem pa že gre.«

(KaN)

Sindrom grdosti

Čedalje več žensk in moških je zaskrbljenih zaradi svojega videza

Kaj vas na vašem telesu najbolj moti oziroma s čim niste zadovoljni? Nos, lasje, morda bedra ali nohti? Nezadovoljstvo zaradi določenih stvari je skoraj tako »univerzalno«, kot je mnogim Evinim potomkam vsak mesec odveč menstruacija ali fantom in dekletom mozolji v puberteti. To ve vsak, saj pred seboj nimamo skrivnosti glede »nedopadanja«.

Zato ni čudno, da so zdravniki cedalje bolj zaskrbljeni nad obremenjevanjem žensk, pa tudi moških, zaradi lastnega videza. Zadeva je tako daleč, da je dobila tudi že svoje ime - dismorfofobija, za katero trpijo tisti, ki so zelo nezadovoljni s seboj in ki jim klasične terapije ne pomagajo. Tisti pa, ki trpijo samo zaradi določenih pomanjkljivosti, imajo to bolezen v milejši obliki. Motnje se kažejo v pretirani zaskrbljenosti zaradi namisljenih nesorazmerij, seveda v primerjavi z drugimi, »normalnimi« ljudmi. Prizadeti nečjo vedeti, da se zdijo vsem ostalim popolno-

ma normalni, celo privlačni, saj sami do sebe ne čutijo drugega kot odvratnost ali celo gnus. »Sindrom grdosti« so ameriški zdravniki preučevali na 30 pacientih iz »težje« in »lažje« skupine, med katerimi je bilo več kot polovica žensk. Vsi so priznali, da so taki občutki toliko močnejši, kolikor bolj jim drugi prigovarjajo, da ni tako. Nekateri bolniki tako trpijo, da se zaprejo med stiri stene, saj se ne morejo soočiti z zunanjim svetom; drugi spet zapravijo celo bogastvo za obleke in licenije. Če bolnik zapade se v depresijo, lahko vse sku-

paj pripelje celo do samomora.

Prvi znaki te bolezni se začnejo kazati že v puberteti - ponavadi z zbadanjem zaradi (pre) velikega nosu. To zlasti prizadene plašljive in boječe ljudi. Namesto da bi poiskali psihiatrično pomoč, se raje zatekajo k dermatologom ali plastičnim kirurgom. Ko resijo problem z nosom, se njihovo nezadovoljstvo osredotoči na kakšno drugo telesno »hibo«. Sicer pa so tovrstne tegobe skoraj vedno značilne za tiste, ki težijo k perfekcionizmu, ki so negotovi, bojazljivi in preobčutljivi. Ker pa te lastnosti niso tako

redke, se zastavlja vprašanje, kdo potem zares trpi zaradi dismorfofobije. Resne oblike te bolezni, povezane z različnimi duševnimi motnjami, kot sta shizofrenija in preganjavica, so na srečo zelo redke, zaradi njih pa trpijo tako ženske kot moški. Bolj razširjena je milejša oblika, in to zlasti pri ženskah. Veliko jih namreč »dismorfofobično« razmišlja o svojem telesu. Najslabše pri vsem pa je, da ti ljudje pomoči niti ne želijo.

O dismorfofobiji je medicinska literatura prvič poročala pred več kot sto leti. Zdaj pa izvedenci pravijo, da je najpomembnejše to, da se ljudje zavejo, da je njihov videz bolj kot od vsega drugega odvisen od njihovega razpoloženja. Verjemite tistim prijateljem in partnerjem, ki vam pravijo, da ste privlačni. Odločilen je pravičen pristop. Na svoje telo glejmo s pozitivnega vidika. Recimo si: sem, kar sem, in to, kar sem, je več kot nos, brada ali trebuh. Sem vsota vseh svojih delov. (KaN)

Kakšni so znaki?

Nenehno ali zelo pogosto gledanje v ogledalo. Sumnjicavost, da se vsi pogovarjajo in nortujejo iz vaših »hib«, ter zavračanje prepirčevanj, da to ni res. Besno cesanje las. Nenehno primerjanje svojega videza z videzom drugih. Pogosto sprasevanje prijateljev ali članov družine, ali ste videti v redu, in nikoli dokončno zadovoljstvo, ko odgovorijo pritrdilno. Očitno prizadevanje, da bi, na primer z make-upom, prikrili pomanjkljivost. Občutenje tolikšnega sramu zaradi svojega telesa, da si ne upate več ven. Prepričanost, da nujno potrebujete plastično operacijo, pa čeprav tako ne misli nihče drug.

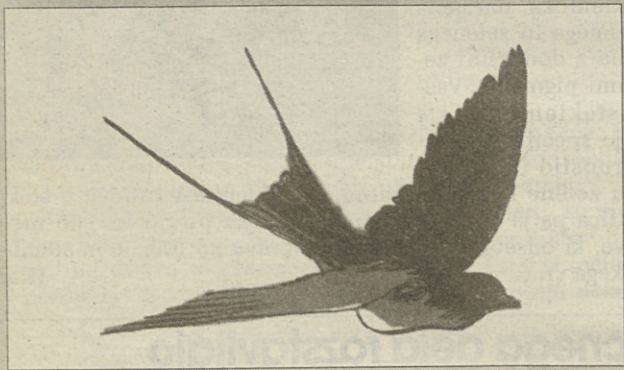
KRATKOČASJE ZA KRATKOHLAČNIKE

Lastovka vselej najde staro gnezdo

Vse ptice selivke imajo zelo razvit čut usmerjanja ali orientacije, med njimi najbolj lastovka. Niso se ugotovili, kako je mogoče, da spričo toliko tisočev kilometrov, ki jih prileti ob selitvi, vselej najde spet svoje staro gnezdo.

Ko so znanstveniki preučevali ptice selivke, so lahko ugotovili njihove poti, kraje počitka, kakor tudi njihove cilje jeseni ali spomladi - stara bivalisca, medtem ko niso mogli ugotoviti, kako se jim posreči prileteči točno na izbrani ali določeni cilj. Da, kot bi jih vodil radar! Če se primeri, da najde lastovka spomladi v svojem starem gnezdu kaksnega pritepenca - npr. vrabca - se kar pogumno loti boja z njim.

Na nekaterih krajih naredijo lastovke kar pravcate kolonije gnezd. (Iz otroške enciklopedije)

Domovanja na drevesih

Ptice si spomladi zgradijo gnezda

Pomlad je čas, ko si večina pticev začne delati gnezdo. Vanje odlagajo jajca, iz katerih se pozneje izvalijo mladici.

Gnezda so zelo raznolika. Lahko so podobna majcenim policam, prilepljenim na stene jam, dolgim rovom, ki segajo več metrov daleč v zemljo, ali pa so to, kot pri nekaterih orlih, mogočni kupi vej, ki lahko tehtajo več kot avtomobil.

Pri gradnji gnezda gre pravzaprav za dvoje opravil, prvo je nabiranje materiala za gnezdo, drugo pa njegovo oblikovanje. Koliko časa ptici porabijo za nabiranje gradiva, je odvisno od tega, iz česa bo gnezdo narejeno. Lastovka mora na primer najprej najti mlako, da dobi ravno pravšnje blato.

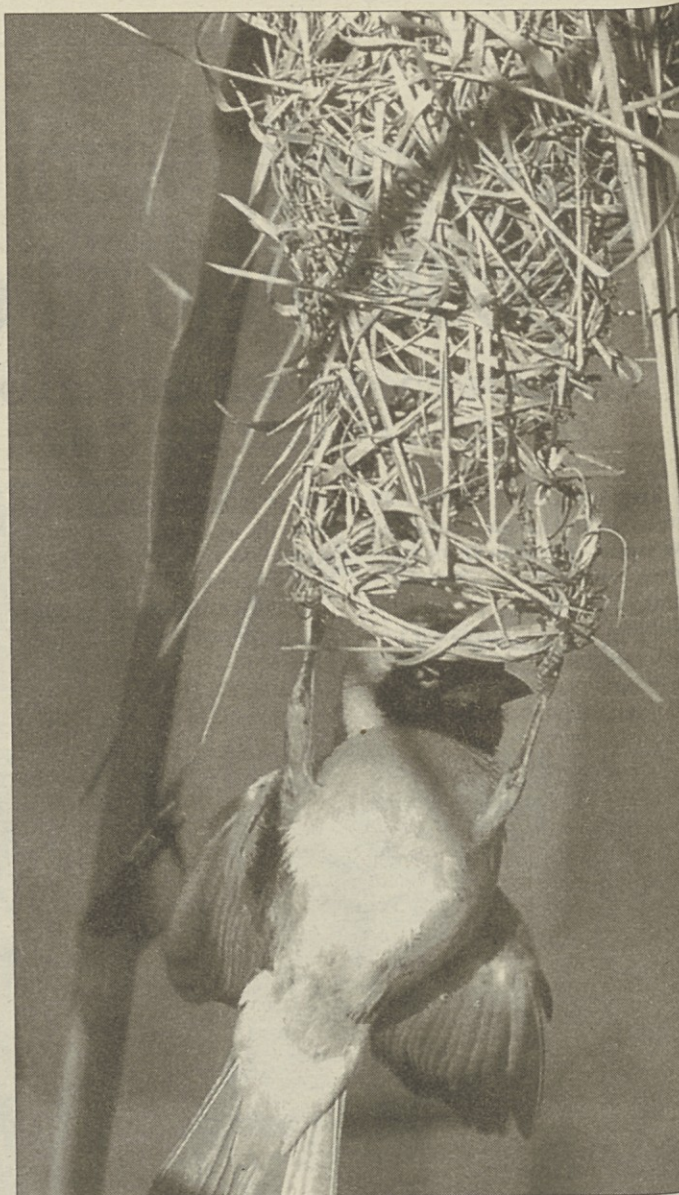
Ptici delajo gnezdo na prav poseben način. Najprej prinesejo potrebno gradivo, potem

pa se nanj usedejo in se začnejo vrteti ter s prsmi porivati gradivo navzven in navzdol. Takšni krožni gibi za oblikovanje gnezda so značilni za vse ptice. Pomembna pa je tudi izbira gradiva, saj je od tega odvisna trdnost in toplota gnezda. Pri pregledovanju gnezd lahko ugotovimo, da so ptice zelo iznajdljiva bitja, saj za gnezdo porabijo skoraj vsak ostanek. Tako so gnezda narejena iz blata, listja, vejic, vrvice, kovinske folije, papirja, gaze, peres, volne, dlak, mahov, trave in še kaj bi se naslo.

Večina pticev spleta gnezda v drevesnih krošnjah. Nekatera so kot majhne ploscadi, sestavljene iz prepletenih vejic. Druga so bolj podobna skledam iz blata in trave ali pa visecim mrežam iz vejic in trave. Za vsako ptico je značilna določena oblika gnezda. Kos splete svoje gnezdo v obliki sklede.

Cipar iz Južne Amerike uporablja za gnezdo blato in travne bilke. Njegovo gnezdo je podobno starinski peči in ima dve sobici. Samec ptica utičarja z Nove Gvineje zgradi gnezdo v obliki manjše kociče, prostor pred gnezdom pa okraši s cvetovi, plodovi in lupinami skolk, včasih celo s svetlečimi se krili hroščev. Medtem pa detli gnezdiijo kar v drevesnih duplih.

Mnogo pticev prebiva kar

Tkalci gradijo viseča gnezda iz travnih bilk

Kakšne so bile šole nekoč, vemo, kakšne pa bodo jutri?

»Radi mislimo na včeraj, vsec nam je danes, jutri nestrpnost pričakujemo«, so zapisali učenci osnovne šole Tone Cufar ob projektu »Učenci Cufarjeve šole mestu Ljubljana ob 850-letnici«. In zelo, zelo so se potrudili.

Naredili so makete mostiscarjev, rimske Emone, Stare Ljubljane, gospodinski krožek je pripravil slastno pecivo, likovniki so poskrbeli za izdelke iz gline, druge skupine pa so precesale mesto po dolgem in pocezu, ter pripravile pregled kulturnih spomenikov, galerij in muzejev, picerij, slasticarn in sploh zanimivosti mesta Ljubljane.

Najvecja pasa za oči je bila Ljubljana zgrajena iz lego kock, ki jih je prispevalo podjetje Emona. Vse so fotografirali in posneli na video kaseto. Res priscrno in z veliko truda narejeno darilo mestu.

Ob tej priložnosti so izdali tudi časopis iz katerega objavljamo nekaj utrinkov s skupnim naslovom Sola nekoč, danes in jutri:

Sole so bile v starih casih iz lesa. V soli so se učili z listov. Učitelj je bil star. (Adis 1. c); V starih casih so bili ucetelji debeli in sole le-sene in grde, ter umazane. (Maruska 1. c); Danes so šole iz opeke in betona. Tabla je plasticka in okna so steklena. (Mitja 1. c); Danes so šole stokrat bolj normalne. Zdaj pisemo v zvezke. (Manja 1. c).

Pa se nekaj domislic o soli jutri: Dobro bi bilo, da bi imele šole gostilne. Imele bi lahko tudi bazen in trgovino. (Luka 1. c); Sole čez sto let bodo z bazeni. Imele bodo lutkovno gledališče in zivalski vrt. (Primož 1. c); Jutri bodo učiteljice bolj prijazne. Jutri bo še veliko boljše stvari. Malice bodo zmeraj bolj dobre. (Katarina 1. c). Metja

na tleh, v okroglih gnezdihi spletenih iz trave in drugih rastlin. Drugi v tla izkopljejo luknjo in vanjo lezejo jajca. Ker so jajca podobne barve kot pesek, so skoraj neopazna in tako varna pred drugimi plenilci. Nekateri ptici odlagajo svoja jajca kar na skalne police na morskih cereh. Ta jajca so na enem koncu zasiljena, tako da se ne morejo

skotaliti s police.

Se bolj nenavadni so vodni ptici, ki gradijo gnezda na vodi. To so mali plavajoči splavi, zgrajeni iz rastlin in pritrjeni ob vodno-rastlinje v ribnikih in v jezerih.

Najbolj brezskrbni pa so prav gotovo tisti ptici, ki lezejo jajca v tuja gnezda, tako kot to počne na primer kukavica. Mojca

PIREDITVE ZA NAJMLAJŠE

LJUBLJANA

GALERIJA COMMERCE, Einspielerjeva 6
V ponedeljek, 23. maja, bo ob 16. uri otvoritev razstave del otrok VVE Sneguljica s kratkim otroškim programom.

LGL,

tel.: 061/ 314-789

V nedeljo, 29. maja, ob 19.30: na Velikem

odru M. Loboda - PEPELKA, premiera. Predstava bo se v ponedeljek, 30. maja, ob 18. uri.

MARIBOR

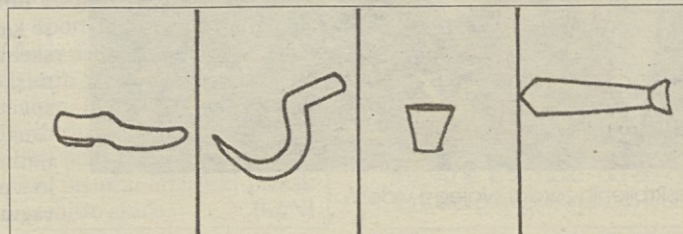
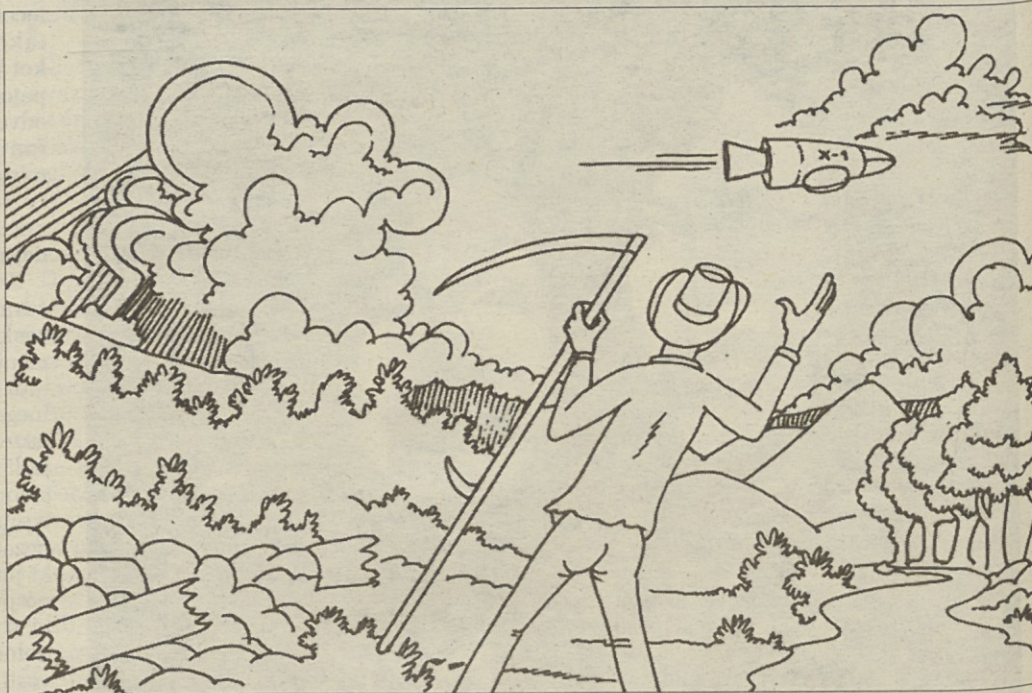
LGM,

tel.: 062/ 26-748

Danes, 22. maja, ob 11. uri: Jan Malik - ZOGICA MAROGICA.

V nedeljo, 29. maja, ob 11. uri: M. Pungartnik - KRALJ FRIDERIK ZOBATI, za izven.

SKRITA PREDMETA

Na zgornji sliki
poišči dva
od starih
predmetov na levi!

Starega Beograda ni več, novi pa ponoči spominja na Casablenco

**SRBIJA
OB
KONCU
XX.
STOLETJA**

Cuvaj parkirista v središču Beograda, begunec iz Gorazda, glasno komentira, kako imajo Srbi pravico do tega mesta, v katerem je bilo nekdanje 70 odstotkov Muslimanov. Pritožuje se, ker tam ni mogel prepevati srbskih pesmi (to mu je prepovedoval Tito), za kar je zapravljen veliko bogastvo. Zdaj je jezen tudi na »Srbijance« (Srbe, ki ne živijo v Srbiji), ki pomagajo samo svojim ljudem. On je živel le za Veliko Srbijo, zdaj pa njegovo zeno in otroke gledajo postrani, kadar prejmejo begunski paket. »Srbijanci« nimajo pojma, kaj je pravo srbstvo.

V tem trenutku pride iz hise elektricarski mojster. »Se jokaj bos za Titom. Zakaj sem pa jaz lahko pel srbske pesmi in zanje tudi posteno odsedel? Tudi ti bi jih lahko, pa jih nisi hotel. In tudi bogastvo si menda posteno pridobil, s svojimi desetiimi prsti? Zdaj na tvoje mesto padajo bombe, ti pa pridigaš meni. Neverjetno, kakšen clovek, samo poglejte si to,« nemočno razširi roke Sumadinec. »Raje ima Veliko Srbijo in Beograd kot svojo Bosno in svojega soseda.«

Ulični prepiri na dan, ko so začele na Gorazde padati bombe, so le odmev hladne vojne, v kateri se priseliki spopadajo s starimi prebivalci, oba svetova pa sta nesrečna in razcepljena. V etnično ravnodušni Beograd so tisti, ki so prišli iz vojnih območij, prinesli sanje o Veliki Srbiji in etnični čistosti, njihovo srbstvo pa je bilo videti nekako zarobljeno in smešno. Tkivo vojnega Beograda raztapljajo različni dialekti, navade, gospodarska pričakovanja, domoljubje in vnovčeno domoljubje.

V rokah novih »lastnikov«

Starega Beograda ni več, novi ksenofobni Beograd meče motovke na zgradbo komiteja za begunce in pretepa po ulicah pometace, ki nimajo srbskih primkov. Namesto boemov se po mestu sprehajajo obratoglavci, na novo skomponirani nasilneži. In zjutraj lahko na vhodnih vratih preberete opozorilo: »Ni kar ne izzvajate usode. Lahko vas pretepejo prav zato, ker ste doma, lahko vam posilijo tište, ki so vam dragi, lahko se izzivljajo nad vašim otrokom - če ne boste zaklepali vhodnih vrat.«

Nočni Beograd spominja na Casablenco, na velikansko čakalnico, kjer premožni begunci z domaćimi »poslovneži« z viskijem zalivajo mrčne dobičkonosne posle. Novi lastniki mesta, ki so prisli z bojišč, imajo malo skupnega s Humphreyjem Bogartom. Beograjčani, ki so preživeli naskok komunistov leta

1945 in reko priselkov s podeželja, ki se je desetletja stekala v to mesto, se nasrlijo pred »novim razredom«, ki je skrajno nenaklonjen vsem novim priselkom.

Razkošni avtomobili (z registracijami od tam, kjer poteka vojna), ure Rolex, njihove ljubice z obveznimi jaknami iz polarne lisice so statusni simboli tujege elementa v srcu Beograda. Posebne prodajalne, verige bifejev, odkupljeni butiki in predvsem denar, ki se zapravlja brez milosti - tak je vonj novega Beograda.

V nočnem lokalu Princ četverica »poslovnežev« v eni noči zapravi 800 mark. Napitnina za natakarje je samo 200 mark. Hajat ali Plavi jahač sta dve takšni kulturni mesti. Nočni klubi se delijo na tiste, v katerih je mogoče piti »na strah«, »na eks« in »na kredo«. V Promociji natakarkarju, ki skuša izterjati račun, gost preprosto uperi pistolo v glavo in tako poravnava račun. »Na eks« pijejo tisti, ki so od policije, saj jim lastnik tako plača varovanje. »Na kredo« pijejo vsakdanji gostje, tisti, ki plačujejo konec meseca.

Zaradi vojne je to mesto dobilo vonj po Kolumbiji. Kot meni odvjetnik Rajko Danilović, stari Beograjčan, se je vse začelo sed pred vojno, ko so izbrani kriminalci po nalogu policije opravljali umazane in likvidatorske posle v tujini. V začetku vojne so ponudili svoje storitve režimu in zdaj pustijo po bojiščih pod masko domoljublja. Toda zdaj lahko resno računajo na prižnjanja in »spomenice«.

Del teh ljudi se seveda se vedno nahaja na bojiščih, del pa se jih ukvarja s trgovino z orožjem ali z gorivom, skupaj z »belimi ovratniki« in bogatimi begunci. S tiho podporo države raste novi »establishment«, ki ima devize in redno vzdržuje stike s poslovnimi bankami. V tej simbiozi igrajo prav priseliki - tisti, ki so se »znasli« - odločilno vlogo, saj brez njih ni mogoče skleniti nobenega posla v Bosni. Zato predstavljajo svojevrsten lobi, ki je s simboli uspeha zasencil svoje sonarodnjake. Toda na Beograjčane ni mogoče zlahka narediti vtisa.

Mesčani in sovražniki mesta

V Plavem jahaču se zbira »mlada Bosna«. Vsak dan prihajajo isti gostje, ki na dan v povprečju zapravijo po sto mark. Tam sedijo Karadžićevi otroci, ostrorelci iz Sarajeva, tihotapci alkoholnih pijač in cigaret, pa

tudi svetovljanska bosanska mladina. Natasa Marković, publicistka in lastnica Plavega jahača, objokuje stari Beograd in ne verjame, da bo ta »zasedba« dolgo trajala.

»Beograjčani so se zaprli v svoja stanovanja in zatekli v zasebnost, medtem ko se po mestu sopirijo nacionalistični norci in tisti, ki mesto sovražijo. To je predvsem civilizacijska vojna. Bojim se tistih, ki sovražijo mesto. Sedela sem v Plavem jahaču z enim od znanih televizijskih urednikov s Pal, ki mi je obljubljal, da bo Sarajevo ze v kakšnem letu dni postalo »ekološko mesto« - ena sama njiva, zasejana s koruzo. Zdaj sem dokončno prepričana, da prav o tem sanjajo tisti, ki mesto globoko sovražijo. Vem, da bi tako naredili tudi z Beogradom, če bi le mogli. Vsa sem razdvojena, ko gledam mlade v kavarni, ki nimajo korenin, jeza pa me popade tudi takrat, ko zatrjujejo, da so vse žrtvovali

za srbsko stvar, in ko se imajo za nase osvoboditelje.«

Zora Cavić-Ilić, prevajalka, ki izvira iz diplomatske družine predkomunističnega Beograda, vznemirjena komentira:

»Nihe ni srečen. Mogoče samo tisti, ki se vsega skupaj ne zavedajo, otroci. Tisti, ki so zakuhalo to vojno, so najbrž predvideli, da bo prislo do velike nenaklonjenosti. Mi, stari Beograjčani, živimo zaprti in od daleč skrbno spremljamo, kaj se dogaja. Tako smo se vedli tudi do Nemcev in partizanskih »osvoboditeljev«, ko smo skušali ohraniti svojo integriteto. Vemo, kaj moramo storiti, če hočemo preživeti, in kot delfini z geni prenasamo svojo izkušnjo na otroke. Le umazanija sili v sleherni poro, lebdí v ozračju, zaskinjala je jezik, vsi strahotno preklinjajo. Ljudje so se začeli pogovarjati tako naglas, kot bi drug drugega klicali neke v planinah. Televizija ponuja prostacino kot splošni slog ter brezobzirno podpira nevednost in pri-lehnost.«

»Toda,« nadaljuje, »nekaj se je v meni uprla, želja, da bi preživela kot kakšna zver. Nočem se sprijazniti z mestom umazanih avtomobilov, umazanih celvjev in mastnih las.«

Po isti ulici s starimi Beograjčani hodi tudi Rosa E., 50-letna begunka iz Sarajeva. Nekdanja ugledna gimnazijska profesorica stanuje zdaj s svojim sinom na podstrešju, pospravlja tuja stanovanja in na avtobusu jo gledajo postrani zaradi dialektov. Ona pa zamizni in se vrne v preteklost, ko je se potovala po svetu, v svoj vikend na Korculi, ko so se imeli dve razkošni stanovanji v Sarajevu, kristalne kozarce in krzno. Zdaj je vse to za vedno izgubljeno. Pravi, da se bo vseeno vrnila na Grbavico, v kakšno izpraznjeno muslimansko stanovanje. Tu se počuti brez korenin.

Osemdesetletna gospa iz Sarajeva, nekdanja urednica Prosvjete, ki je komaj preživela prvo zimo vojne v Bosni, razume in ima rada Beograd, toda o Karadžiću in Mladiću govori kot o vojnih zločincih in največjih sovražnikih srbskega naroda.

Med begunci je tudi 20-letni vojni invalid iz Brčkega, brez noge, ogorčen nad opozicijo, nad Vukom Draskovićem in mirnimi gibanji. Besen je tudi na »Srbijance«, ki so izrodki srbskega plemena. V zanosu pripoveduje: »Ko bomo končali naš posel v Bosni, bomo prišli sem, saj vas mora nekdo poučiti, kaj je srbstvo in pravoslavlje.«

»Mislim sem ze, da je naskok na Beograd končan, a očitno vse doživljamo znova,« povzema Rajko Danilović. »Tisti iz leta 1945 so nastopili kot zmagovalci z nevpisljivo pravico do življenja v mestu, našega premoženja in lepih Beograjkank. Novi niso podobni nekdanjim osvajalcem, ker doživljajo namesto zmage poraz. Zelo so zaznamovani s krivdo.«

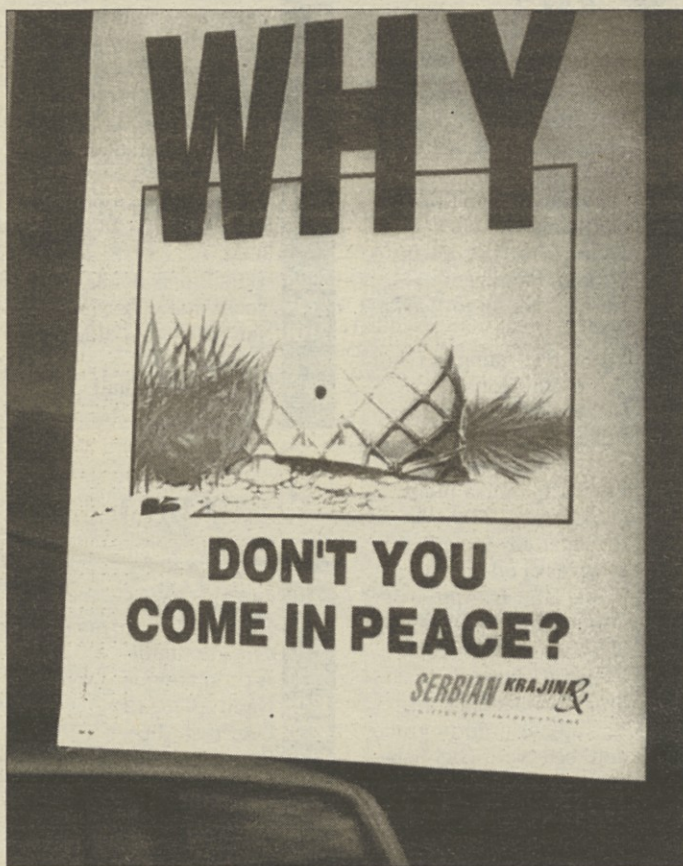
Kaj bo jutri?

Po eni od anket, ki so jih izvedli v Beogradu, kar 70 odstotkov vprašanih meni, da bo prihodnje leto boljše, saj slabše sploh ne more biti.

Predrag Simić, direktor instituta za mednarodno politiko in gospodarstvo, je za New York Times izjavil: »Srbi v Srbiji bosanskih Srbov nimajo več za žrtve. Kako naj bi sploh doživljali sočutje do ljudi, kakšen je general Mladić in njemu podobni? To so tisti, ki jih je mogoče samo pomilovati. Vse bolj jih imamo za ljudi, ki so nas potegnili v težave. Tu se je zdaj zelo okrepilo razpoloženje proti vojni.«

Pesimisti prave težave sele pričakujejo - ko bo vojna končana in bo treba plačati račune. Prepričani so, da se bodo nekateri, ki se niso znasli, vrnili, toda v »čakalnico« bodo pridrli novi priseliki iz revnega Knina ali »osvobojenega« Zvornika. Prepričani so, da se ne bo mogoče v Beogradu nikoli znebiti kriminalcev in vojnih dobičkarjev. V prihodnosti se bodo spremenili v vplivne in spoštovane meščane Beograda, v industrijalce ali politike, ki bodo imeli trdno določeno mesto v »establishmentu«. O usodi malih ljudi, tistih brez pozivnika in pistole, bodo odločali prav oni.

Gordana Igrić / AIM

Zakaj ne pridete v miru, s plakatom sprašujejo krajinski Srbi (Foto: Vlado Babić)

Sto najslavnejših Srbov

BEOGRAD - Lik cetniskega generala Drazę Mihajlovića na srbski pravoslavni ikonografiji je pogost pojav na ulicah večjih mest po vsej Srbiji. Med poplavo družbenih, kulturnih in zgodovinskih rehabilitacij je zdaj prisel na svoj račun tudi srbski »Petain« Milan Nedić. Svoj prostor je našel v monografiji Sto najslavnejših Srbov.

Ime cloveka, ki je bil predsednik srbske vlade med nemško okupacijo, poskusajo ze dlje casa oprati, seveda pod krinko »sprave«. Temu služi tudi gledališka predstava Milan Nedić, v kateri je glavni »junak« prikazan kot osebnost, ki naj bi Srbijo med okupacijo resila pred delitvijo na interesna območja.

Eden od avtorjev omenjene monografije, gospod Krešić, trdi, da so si pisci zamislili, da bi bil lahko Nedić »nekakšen most, prek katerega bi bilo mogoče preseči narodni razkol iz druge svetovne vojne«. Celo srbski patriarh Pavle je nedavno dejal, da je bil Nedić »med tistimi, ki so vnaprej vedeli za sovražnikov propad in mislili le na to; poleg tega pa je izbral obliko odpora, ki je za postenega cloveka mnogo težja kot upor - sodeloval je z okupatorjem«.

Tako opisovanje cloveka, ki se je v svetovni zgodovini znašel v družbi s Petainom in Quislingom, je težko opravičiti zlasti zdaj, saj je bila na Dunaju prav pred kratkim predstavljena knjiga o množičnih pobojih Židov v času Nedićeve vlade. Znani avstrijski zgodovinar Walter Manoshek je v svojem delu Srbija osvobodjena Židov - vojna okupacijska politika in ubijanje Židov v Srbiji 1941/42 na osnovi številnih ohranjenih dopisov med Beogradom in Berlinom navedel, da

je Nedić »takojsnje in najostreje ukrepe proti Židom označil kot svojo prednostno nalogo«. Prav tako je jasno, da je pri izbiri talcev za množične ustrelitve v taboriščih po Srbiji z nemskimi oblastmi sodelovala tudi Nedićeva policija.

Menda je general Bemme celo ponudil Nediću, da se lahko umakne, če se ne strinja z nacrtom likvidacije vseh Židov, Romov in določenega števila Srbov v okviru povračilnih akcij »sto za enega«. Esesovski general Turner je konec leta 1941 iz Beograda sporočil nadrejenim, da je »Srbija osvobodjena Židov«. Razvpito odločitev o »končni rešitvi židovskega vprašanja« so v Berlinu sprejeli sele pozneje.

Nedić sploh ni nikoli skrival svoje naklonjenosti tretjemu rajhu, kar je razvidno tudi iz njegovega memoranduma z dne 1. novembra 1940, ko je od kneza Pavla zahteval, naj se Jugoslavija pridruži silam osi. Kot vojaški minister je nato celo razveljavil pogodbe z Londonom in Parizom o dobavi vojaške opreme in orožja ter se s polnimi zepi zlata in gotovine odpravil po tovrstnih nakupih v Rim in Berlin.

Obrambe Nedićevega početja so se lotili tudi tisti, ki so kot argument (ne prvič) navedli - seveda ne da bi se spustili v podrobnosti - da je prav on resil 420 tisoč Srbov, beguncev iz NDH, in šest tisoč Slovencev, ki so jih izselili Nemci. Rehabilitiranju so se pridružili celo nekateri Židje, ki so prav tako poskušali zanikati trditve o genocidnem odnosu Nedića do svojega ljudstva.

Predsednik društva srbsko-židovskega prijateljstva Ljuba Tadić je izjavil, da gre za izmiseltine, ljudje, ki jih sirijo, pa so »v službi lažne propagande«. Napovedal je, da bodo v

kratkem prisle v javnost listine, ki bodo dokazale, da Nedić ni sodeloval pri pobojih Židov.

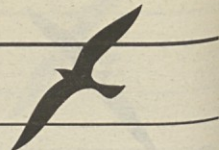
O delovanju predsednika srbske vlade med drugo svetovno vojno so bili dobro obveščeni tudi člani kraljeve vlade, ki z njim ni soglasala, in cetniski vodja Mihajlović, ki je kralju sporočil, da je »likvidacija 4.600 Srbov v Kragujevcu v resnici delo Ljotića v navezi z Nedićem«.

Danes se v Srbiji Drazę Mihajlovića primerja z »vozdom« Karadordem, Nedića pa z Milanom Obrenovićem, ki se je zavzemal za sodelovanje s Turki. Smisel teh primerjav je v načinih reševanja »srbskega vprašanja«, napake pa so tu zato, da se jih popravi. Problem je novi srbski antisemitizem, ki se pojavlja, čeprav zelijo Srbi lastno zgodovinsko trpljenje poistovetiti z židovskim.

V Srbiji je v zadnjem času prislo do več izbruhov sovrasstva do Židov. Po poskusu prepovedi sklada Soros je državna televizija prikazala oddajo z izrazito antisemitistično noto, ki je bila naslovljena na gospoda Sorosa in predsednico jugoslovanske podružnice Sonjo Liht. Precej publicitete je doživela tudi knjiga Protokol sionističnih modrecev, v kateri je mogoče prebrati nekaj najskrajnejših protizidovskih parol. Nastala je konec prejšnjega stoletja v carski Rusiji, da bi ljudi prepričala o »židovski nevarnosti«.

Najnovejši razpečevalec nacifasističnih stališč, ogrnjenih v plašč pravoslavja in cetništva, je samozvana »underground« kulturna skupina Politart. Njeni ljubljenci so prav Karadordci, Nedić in Mihajlović.

Davor Kriska

SLOVENSKI PROGRAMI

SLOVENIJA 1

09.10	Ziv zav
10.00	Uporniki v službi kralja, 7/13 del danske nadaljevanke
10.25	Oscar Junior: Prijatelji, ponovitev
10.40	Kristof Pokora, angleska oddaja
11.20	Slike iz Secuana, 11. oddaja: Tai Chi
11.30	Obzorja duha
12.00	Pojemo, zato smo
12.30	Modra divjina, pon. 1/4 dela amerisko-angleske pzn serije
13.00	Porocila
13.40	Plesi do zore, ameriski film, 1991
15.10	Vas bomo ze kako prepričali, pon. 3., zadnjega dela angleske dokumentarne oddaje
16.00	Se se bomo srečali, 11/13 del angleske nadaljevanke Iz dneva v dan
17.00	TV dnevnik 1
17.10	Po domače
19.00	Risanka
19.15	Slovenski loto
19.30	TV dnevnik 2, vreme, sport
20.10	Zrcalo tedna
20.35	Nedeljskih 60
21.35	Čudeži narave, nemška pzn oddaja
22.25	TV dnevnik 3, VPS 2225
	Sova
22.45	Tečaj presuštvovanja po žensko, 2/3 del angl. nadaljevanke Rose in Jo
23.40	Izredno stanje, 3/6 del angleske nadaljevanke Pod zemljo
00.30	Video strani

SLOVENIJA 2

10.00	Video strani
	Sova, ponovitev
10.20	Izredno stanje, pon. 2/6 dela angleske nadaljevanke Zaprte poti
11.20	Karaoke, razvedrilna oddaja TV Koper-Capodistria
12.00	Velika glasbena izkušnja, prenos iz templja Todaiji v Nari na Japonskem
15.00	TVariete
16.00	Schindler, angleski dokumentarni film Sportna nedelja
17.20	Avtomobilizem: Rally Saturnus, reportaza iz Ljubljane
18.05	Kolesarska dirka Giro d'Italia, posnetek
19.30	TV dnevnik 2, vreme
20.10	Alpe - Donava - Jadran
20.40	Meso in kri , ameriski film, 1985
22.45	Sportni pregled
23.30	Tek Dusan Mravljeta po meji Slovenije, reportaza
00.00	Video strani

KANAL A

08.00	Nedeljski nagovor patra Benedikta Lavriha
08.15	Koala, risanka
08.35	Male zivali, pon. oddaje o hišnih ljubljencih
08.55	20000 milj pod morjem, risani film
09.50	Video igralnica, oddaja o računalniških igrinah
10.20	Igra v obrambi , ponovitev ameriskega filma
12.00	Nedeljski nagovor patra Benedikta Lavriha
12.15	Helena, glasbena oddaja
13.00	Podobe na filmskem traku, 12. del dokumentarne serije
13.15	Spot tedna
13.20	Video strani
18.00	CMT
18.45	Spot tedna
18.50	Koala, risanka
19.05	20000 milj pod morjem, risani film
20.00	Veseli EMSO
20.10	Ulica rumene nevarnosti, 7. del angleske nanizanke Igrajo: Ray Lonnen, Mark McGann, Cathrine Neilson, Bruce Payne, Doreen Chan, Tzi Ma in drugi; režija Roger Cheveley.
21.10	Kino, kino, oddaja o filmu
22.00	Obsedno stanje , angleski vohunski film, 1989 Igrajo: Martin Sheen, Fionulla Flanagan, Ramon Sheen, Tom Pigott-Smith, Kenneth Haigh, Dudley Sutton, Bob Sherman in drugi; režija Richard Bennett
23.35	Spot tedna
23.40	CMT
01.00	Video strani

MMTV (62. kanal)

16.20	Bravo Maestro, ponovitev kulinarične oddaje
17.00	Program Discovery
19.00	Obvestila in napoved filmov
19.10	Risanka
19.19	Bravo Maestro, kulinarična oddaja
19.30	TV Akvarij
20.05	MM TV Sport
20.20	Detriod 9000 , ameriska kriminalka, 1973 Igrajo: Alex Rocco, Hari Rhodes; režija Arthur Marks
22.10	Program Discovery
01.00	Adult Channel

RAI 1

6.00	Aktualno: Euronews
6.45	Dok.: Kvarov svet
7.30	Otroski variete Aspetta la banda!, risanke, 8.30 La banda dello Zecchino
10.00	Zelena crta
10.55	Masa
11.55	Parola e vita
12.15	Aktualno: Zelena crta
13.30	Dnevnik
14.00	Motonautika: SP Off Shore - VN mesta Sanremo
14.15	Variete: Domenica in.. Tour (vodita Mara Venier, Luca Giurato, don Antonio Mazzi, Francesca Alotta
18.00	Dnevnik
18.10	Sport: 90. minuta
19.00	Variete: Domenica in tour, vmes (19.50) vreme
20.00	Dnevnik in sport
20.40	Film: Poliziotto a 4 zampe (kom., ZDA '89, i. James Belushi, Mel Harris, Kevin Tighe)
22.30	Sportna nedelja
23.00	Dnevnik
23.05	Dok.: Velike bitke
0.05	Dnevnik in vremenska napoved
0.15	Literarna nagrada Hemingway 1994
0.45	Film: Il sole anche di notte (dram., '90, i. J. Sands, C. Gainsbourg)
2.35	Film (krim.)

RAI 2

6.30	Variete: Videocomic
6.55	Variete: In famiglia, vmes (7.00, 8.00, 9.00, 10.00) dnevnik
10.05	Otroska oddaja: Domenica Disney
10.40	Kviz: Che fine ha fatto Carmen Sandiego?
11.30	Nan.: Il bambino del karate
12.00	Variete: In famiglia (vodi A. Cecchi Paone)
13.00	Dnevnik in vreme, rubrika Diogenes
14.00	Variete: In famiglia
15.35	Film: Una borsa piena di guai (kom., ZDA '88, i. H. Slater, M. Myron)
17.10	Mladinska oddaja
17.55	Film: Una trappola per Jeffrey (kom., ZDA '89, i. H. Mills, B. Bostwick)
19.35	Vreme in dnevnik
20.00	Sport: Domenica sprint
20.30	Variete: Il grande gioco dell'oca (vodi Gigi Sabani)
23.15	Dnevnik in vreme
23.35	Protestantizem
0.15	Dok. DSE: Un libro lungo sessant'anni
1.10	Film: Shangai Express (pust., '32)

RAI 3

6.45	Variete: Fuori orario
9.00	Film: I fucilieri delle Argonne (vojni, '40)
10.30	Koncert RAI 3
11.30	Golf: 51. Open Italije
12.00	Film: Papà, ma che cosa hai fatto in guerra? ('66)
14.00	Deželni dnevnik
14.10	Popoldanski dnevnik
14.25	Film: Le piace Brahms? ('61, i. I. Bergman)
17.00	Sport: SP v motonautiki Off Shore, 18.00 tenis
18.50	Vreme, dnevnik, 19.20 Domenica gol, 19.30 Dezelene vesti, 19.45 Sport
20.05	Risanka: BlobCartoon
20.30	Variete: Tunnel (vodi Serena Dandini)
21.45	Aktualno: Taxi Story
22.30	Dnevnik in vreme
22.50	Aktualno: Pickwick
23.40	Pregled tiska
23.55	Film v originalu: Sergeant York (vojni, ZDA '41, i. G. Cooper)
2.05	Aktualno: Harem

RETE 4

6.00	Film: Ettore lo fusto (kom., '71, i. V. De Sica)
8.00	Film: A noi piace freddo (kom., lt. '60)
9.30	Affari di cuore
10.00	Nedeljski koncert
11.00	Cara Maria Rita
11.30	Dnevnik
12.00	Medicine a confronto
13.30	Dnevnik
14.00	Film: Superman 4 (fant., ZDA '87, i.C. Reeve)
16.00	Nan.: Stega per amore
16.30	Aktualno: C'eravamo tanto amati, 17.00 Lui lei l'altro, 17.30 TG4
18.00	Variete: Bellezze al bagno, vmes (19.00) TG 4
20.30	Il ritorno di Colombo
22.30	Film: Il mostro (dram., ZDA '88, i. M. Harmon, F. Forrest, zadnji del), vmes (23.45) dnevnik
2.00	Film: Aspettando primavera Bandini (dram., '89)

CANALE 5

6.30	Na prvi strani
9.00	Nabozna odaja
9.45	Dok.: 5 celin, 10.00 Reportage, 11.15 Arca di Noè
12.00	Risanka: Simpsonovi
12.30	Glasba: Superclassifica Show, vmes (13.00) dnevnik
13.45	Variete: Bravo bravissimo (vodi M. Bongiorno)
15.30	Film: Un uomo, una donna e un bambino (kom., '83, i. M. Sheen)
17.30	Nogomet: Italija-Nemčija
20.00	Dnevnik TG 5
20.30	Variete: Stranamore
22.30	Nad.: Passioni (dram., lt. '93, i. V. Lisi, 18. del)
23.15	Aktualno: Nonsolomoda
23.45	Nocni dnevnik
24.00	Nan.: Il ritorno di Missione impossibile
1.00	Sgarbi settimanali

ITALIA 1

7.00	Otroski variete
9.30	Sport: 77. kolesarska dirka po Italiji
11.30	A tutto volume
12.00	Nan.: Adam 12
12.30	Odpri studio
12.35	Sport: Grand Prix
13.30	Nan.: I vicini di casa
14.00	Odpri studio
14.30	Nan.: Sonny Spoon
15.30	Sport: 77. kolesarska dirka po Italiji, 17.00 Studio Tappa
18.00	TV film: Big Man - 395 dollari once
19.30	Odpri studio
20.00	Variete: Karaoke
20.30	Film: Il guerriero della strada (krim., '91, i. L. Lamas, R. Hawkins)
22.30	Sport: Giro sera, 23.00 nogomet Milan-Kolombija (prijateljska)
1.00	Sport studio
1.35	Film: La Bonne ('86)

TELE 4

19.15	23.00 Dogodki in odmevi
20.00	Ezopove basni
20.35	Nad.: Falcon Crest
22.00	Nad.: California

MONTECARLO

14.00	18.45, 20.25, 22.30 Dnevnik
17.45	Dok.: Neurejeni potopis
20.30	Film: Un uomo, una donna e una banca (kom. '79)
0.45	Film: Poliziotti a Los Angeles (krim., '88)

Koper

16.00	Euronews - TV novice
16.10	Odvetnik, ameriska kriminalka, 1968 Igrajo: Barry Newman, Harold Gould in drugi; režija Sidney J. Furie.
18.00	Kam vodijo nase stezice, pogovor o življenju in delu Slovencev v Italiji, vodi Mario Cuk.
19.00	TV dnevnik
19.30	Carobna svetilka, otroški program: »Oscar Junior« ali filmi, ki jih snemajo otroci, »Pravljice v zepu« po knjigi Giannija Rodarija »Pravljice po telefonu«
20.25	Zrebanje lota
20.30	Atelje , 7/8 del italijanske nanizanke Igrajo: Elsa Martinelli, Paola Pitagora, Lino Capolicchio in drugi; režija Vito Molinari.
21.30	Tedenska notranjepolitična rubrika TVD
22.15	TV dnevnik
22.30	Zadnja zima , amerisko-izraelska drama, 1983 Igrajo: Kathleen Quinlan, Stephen Macht in drugi; režija Richy Schelack.

Avstrija 1

09.00	Cas v sliki
09.05	Tisoc mojstrovin
09.15	Katoliska blinkostna masa, prenos
10.15	Vetrovni nomadi, pon.
12.15	Tednik
12.30	Orientacija, pon.
13.00	Cas v sliki
13.10	Zlata dekleta, pon. serije
13.35	Indijančevo srce , ameriski film, 1958
15.05	Hisa v Jeruzalemu, 8. del
15.10	Otroski program Pravljice iz Tisoc ene noci
15.30	Presneta smola
16.35	Parker Lewis
17.10	Montevideo
18.00	Cas v sliki
18.05	X-Large
18.30	Gozdarska hisa Falkenau, serija
19.30	Cas v sliki
19.48	Sport
20.15	Zveneca Avstrija
21.15	Praznična družina
22.05	Družina med idealom in resničnostjo
22.50	Vizije
22.55	Streljajte na pianista, francoska kriminalka
00.10	Charles Aznavour: La Saga de la Chanson

Avstrija 2

09.00	Cas v sliki
09.05	Cebelica Maja
09.30	Skilasti lev Clarence, ameriski film, 1965
11.00	Operna matineja, prenos iz Dunajske državne opere
12.15	Dober dan, Koroska
12.45	Sportno popoldne
15.45	Vas Tirol v Braziliji, dokumentarna oddaja
16.30	Odprava severozahodni prehod: Arktična odiseja
17.15	Klub za seniorje
18.30	Slika Avstrije
18.55	Kristjan v času
19.00	Avstrija danes
19.30	Cas v sliki
20.15	Sam proti mafiji, 4/6 del italijanske nadaljevanke
21.55	Cas v sliki
22.10	Led na ročaju-velika ljubez, nemsko-izraelska komedija
23.35	Plavalasa skušnjava, pon. ameriske komedije
01.25	Porocila

Hrvatska 1

08.50	TV-koledar
09.00	Porocila
09.05	Poglej me, nedeljsko dopoldne za otroke
10.00	Biograd: Prenos mase
11.00	Malavizija
12.00	Porocila
12.10	Kmetijska oddaja
13.00	Oddaja narodne glasbe in obicajev
13.30	Mir in dobrot
14.00	Dusevni klic
14.05	Porocila
14.10	Zmagovalci, 6/8 del am. mladinske nadaljevanke Super otrok
15.00	Opera Box
15.30	Porocila
15.35	Druzinski zabavnik
17.10	Groza na avtocesti 91 , ameriski film Po zgodbi Steva Sellersa Igrajo: Ricky Schroeder, George Dzundza in drugi; režija Jerry Jameson.
18.50	Maxim, risanka
19.15	TV fortuna
19.27	TV spored
19.30	Dnevnik 1
20.05	Sport
20.15	Sedma noc
21.45	Porocila
21.50	Vrnitev domov, 9/42 del nadaljevanke
22.40	Sport
23.00	Slika na sliko
00.00	Porocila v nemščini
00.05	Sanje brez meja

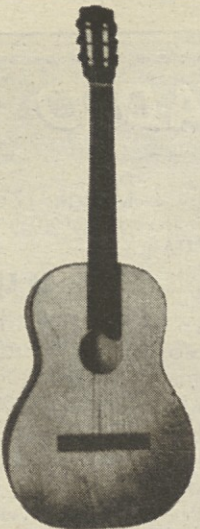
Hrvatska 2

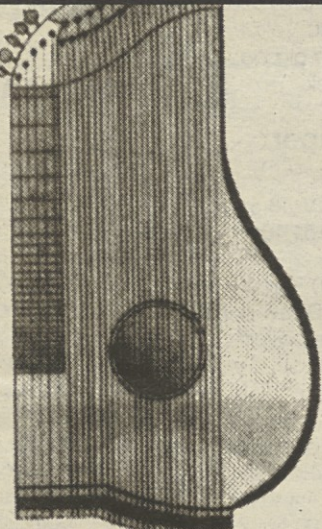
16.45	Tv-koledar
16.55	Cro Pop Rock
	Sportna nedelja
17.40	Kosarka NBA
18.10	Konjenstvo: Croatia Cup, reportaza
18.20	ACY- sola jadrana
18.35	Priprave na SP v nogometu USA '94
19.15	Risanka
19.30	Dnevnik
20.05	Sport
20.10	Crno-belo v barvah: Intermezzo , ameriski cb film, 1939 Igrajo: Leslie Howard, Ingrid Bergman, Edna Best in drugi; režija Gregory Ratoff.
	Top lista; Zgodovinska porocila; Leteci cirkus Montyja Pythona, 24/45 del angl. humoristicne nanizanke

Madžarska

06.45	Vaska TV
07.30	Risanka
07.55	Biblijsko sporočilo
08.03	Kje, kaj?, mladinski magazin
08.30	Halo, nedelja, magazin za vsakogar
11.00	Bogoslužje iz Nagymarosa
12.00	Opoldanski zvon
12.05	TV magister, izobraževalni program
13.50	Risanka
15.00	Pesem doni
15.30	Ljubkovalno
16.05	Reformatski verski program
16.25	Disneyjevo popoldne, risanke
17.30	Magnum, ameriska kriminalka
18.25	Kolo sreče
18.51	Volitive
19.00	Teden
20.00	Dnevnik
20.20	Film meseca
22.14	Telesport, vmes nogomet, tenis

ORGANIZACIJA, KI OPRAVLJA POSLE ODPRAVE TOVORA V DOMAČEM IN MEDN. PROMETU					VELIKA JEZA, RAZDRAŽENOST	STAROGRSKA PESNICA (IZ CRK IRENA)	KNAP	POSNEMOVALEC	ROMUNSKA DENARNA ENOTA	IVAN NAVRATIL	GEODEZJA	AM. ZVEZNA DRŽAVA (GL. MESTO MONTGOMERY)	PETERO MOJZESOVIH KNJIG, PENTATEVH	KONICA	SRB. URAJ J. OD ČACKA (IZ CRK TIR)							
PRIPRAVA ZA STE-RILIZIRANJE																						
OBARVANOST Z RUMENO BARVO																						
MOSKO IME TILN, ILJ												KUB. REVOLUC. (JOSE)										
STRIM. SLOV-NICAR																						
BIVSI DIRKAC ROSBERG												BELO LITUR-GICNO OBLACILO DUHOVNIKOV				AVSTRO-OGRSKI ZUNA-NJI MINISTER (OTOKAR)	NEODLOČEN IZID					
												SOVRAZNICA ZELEZA				KROM						
												GRAD PRI PODCETRKTU				SVICARSKI SLIKAR (JOHANNES)						
PRIPADNICE STAREGA IRANSKEGA NOMADSKEGA PLEMENA V J. RUSIJI IN NA KAVKAZU	NENAGLASE-NE BESEDE	VOJNA LADJA ZA PREVOZ LETAL	SVEDSKO ZIMSKO-SPORTNO SREDIŠČE	GRSKA CRKA IT. PISEC MACHIAVELLI				PRIPRAVA ZA SPAJANJE, POVEZOVANJE	VERA V TOTEME GOVEJI MLADIC									ORBITA	SLOVAR, ZBIRKA IDIOMOV	MONGOLSKI VLADARSKI NASLOV	SL. PESNICA SKERL	
								PRIPRAVA ZA SEDENJE				RACUNSTVO NIZ. SPRIN-TERKA (FANNY B.)										
PASMA PSOV								LASULJE ACETILEN						OTOK PRED VENEZUEL-SKO OBALO	1							
OCE (STAR.)						VNETI DEL TELESA	GR. BOG VETROV PORTUGALSKO DIRKALISČE				DANSKI NOGO-METAS OLSEN VLADANJE						DESNi IN NAJDLJSI PRITOK SAVE					
NATRIJ			TAVCARJEV ROMAN FRANCE BEZLAJ														JAP. TELOVA-DEC (TAKASI) GR. BOG. ZNANOSTI			OTOCJE V TIHEM OCE-ANU (PRVA H BOMBA)	BOMBAZNA TKANINA ZA RUJE	
BIVSI ARGENTINSKI PRESIEDNIK (RAUL)								GLASB. OZNA-KA, POCASI PALEC, INC						PLAST KOVINE, KI SE PODA Z LITJEM								
AVTOR: SIMON BIZJAK	JUBILEJ POLTRDI SIR									BELGIJSKO MESTO, AALST	VOJKA RAVBAR			GRSKA IGRALKA PAPAS	NAJUJZNEJSI SVICARSKI KANTON							
TOMISLAV NERALIC			SL. PEVEC PESTNER ZAKRIVLJEN NOZ				KONCNI DEL SKLADBE, STAVEK				PAS PRI KIMONU					ENAKOV POTOMEC NEM. SLIKAR NOLDE						
UMRLI ALPSKI SMUČAR PETROVIC				IVAN RIBAR			TONE KUNTNER	POLITIK SASTRI JED IZ IKER			MREZASTA TKANINA V PLATNOVI VEZAVI	CIRKUSKO PRIZORISČE GLASNIK					SKANDINAV-SKO M. IME (IZ CRK EVO)					
VULKAN NA JAP. KIJUSUJU (IZ CRK OSA)				NASTAJANJE NITK. TVORB POLOTOK MED CR. IN AZOV. M.								SL. PEVKA PRODNIK ANTON KOROSEC				APRETURNI STROJ	2					
ZENSKA, KI PISKA								PREBIVALCI ISTRE NEM. ZRAKO-PLOVEC (HUGO)								KLAVDUJ PALCIC		TITAN TONE SVETINA				
SODOBNIK KELTOV					MADŽARSKO MESTO S. OD BUDIM-PESTE	VODIČ LUTK	SRCNI PREKAT OBALA, OBMORJE									ANG. FIZIK (FRANCIS W.) LUKA V IZRAELU						
SKRIVAL-NICA, KRIP-TOGRAM (STAR.)										ALES BERGER SMUČI (SKAND.)			3	TV NAPOVE-DOVALKA BAS	AM. ZVEZNA DRŽAVA (GL. MESTO JUNEAU)							
TONE ANDERLIC			OBSEDENEC						PRIPRAVA ZA VOZNJO PO SNEGU							POGANJEK, KLICA			JAPONSKI PISATELJ (KOBO)	4		
									PASIVNI PEDERAST POZITIVNA ELEKTRODA							MADŽ. M. IME (IZ CRK NATAL) JOZE OLAJ				OSTANEK KART PO RAZDELITVI		
					MARKO OKORN			IRANSKO MESTO (IZ CRK NINA) TAJSKA				POMLADNI MESEC OLESENELA RASTLINA				PRVI NASTOP FR. SANSON-JERKA (EDITH)						
					HRVASKI KANTAVTOR DEDIC					NASAD OB HISI	GERHARD BERGER		LAHKOTNEJ-SE ODRSKO GLASB. DELO STEBLO ZIT									
					RUSKI REZISER (ALEKSAN-DER)						JADRANSKI OTOK ZADNJI IN PRVI VOKAL			REKA NA PELOPONEZU, EVROTAS KALCIJ				NIZOZEMSKA ZNAMKA IT. KAMIONOV				
					SVEDSKI KNJIZEVNIK HANSSON							5								PRASTARA IGRACA NA VRVICI		
ROMULOV BRAT							OCE				NEKDANJI NORVESKI KRALJ					BRITANSKI OTOK V IRSKEM MORJU, ZNAN PO MOTOCIKLISTICNIH DIRKAH						

Gesla križanke »08-05«

bazilika, timijan, rožmarin, 1 - pehtran, 2 - koriander, 3 - žajbelj, 4 - lovor, 5 - origano

Rešitev križanke »08-05«

pasterizator, entomologija, harpunar, pes, tla, Aman, rida, Nigel, bazilika, liga, Enivetok, gost, eleat, ranarstvo, tipalo, signatar, Lionel, Monet, Eban, enka, Alarod, Ilka, Nena, Ajas, Nola, žajbelj, Cr, ime, podton, Avar, IJ, lanus, vitel, dekanat, Alar, predor, Laval, trio, lipa, Otrin, JO, era, Ant, izogib, GS, Savart, magot, serak, pat, prostatitis, TM, NATO, roler, Arakan, rožmarin, Ralli, Ove, tir, lčinomija, maj, EG, Ganimed, Mae, Marjana, Atik, vdor, Leoni, arija, tisa, skiro, taksa, vojak, masa, Arat, vrata.

GLEDALIŠČA
SLOVENIJA

LJUBLJANA
CANKARJEV DOM,
tel.: 061/ 222-815
V torek, 24. maja, ob 20. uri: B. Brecht - BAAL.
Gostovanje albanske drame iz Skopja.
V petek, 27. maja, ob 21. uri: S. Kosovel - V
MENI, PREVRAT.

DRAMA SNG,
tel.: 061/ 221-511
V ponedeljek, 23. maja, ob 19.30: I. Cankar -
KRALJ NA BETAJNOVI, za abonma ponedel-
jek, dijski 3 večerni (delno). Predstava bo se v
torek, 24. maja, ob isti uri, za abonma torek in
dijski 3 večerni, izven in v sredo, 25. maja, ob
isti uri, za abonma dijski 4 večerni in izven.

OPERA,
tel.: 061/ 331-950
V torek, 24. maja, ob 19. uri: J. Golob - MATI-
CEK SE ZENI, J. Gregorc - PERPETUUM, za
red terek II in izven.
V torek, 31. maja, ob 19. uri: P. I. Cajkovski - PI-
KOVA DAMA, premiera.

SENTJAKOBSKO GLEDALISCE,
tel.: 061/ 312-860
V sredo, 25. maja, ob 19.30: J. Graham - TEZA-
VE S HRBTENICO, za abonma red E in izven.
Predstava bo se v četrtek, 26. maja, ob 17. uri,
za abonma red U in izven.

LGL,
tel.: 061/ 314-789
V nedeljo, 29. maja, ob 19.30: na Velikem odru
M. Loboda - PEPELKA, premiera. Predstava bo
se v ponedeljek, 30. maja, ob 18. uri.

GLEDALISCE GLEJ,
tel.: 061/ 216-679
Danes, 22. maja, ob 21. uri: HAMLETS N'RO-
SES. Predstava bo se v ponedeljek, 23. maja, ob
isti uri.

KD SPANSKI BORCI,
tel.: 061/ 1404-183
V soboto, 28. maja, ob 20. uri: M. Gavran -
MOZ MOJE ZENE.

CRNUCE
Danes, 22. maja, ob 19.30: v kinodvorani v Cr-
nucih predstava IGRA ZAMENJAV ALI SKU-
PAJ JE LEPSE. Gostovanje kulturnega kluba iz
Trsta.
CELJE

SLG,
tel.: 063/ 25-332
V petek, 27. maja, ob 19.30: Henrik Ibsen -
STRAHOVI, premiera. Predstava bo se v sobo-
to, 28. maja, ob isti uri, za abonma sobotni ve-
cerni in izven.

KRANJ
PGK,
tel.: 064/ 222-681
V torek, 24. maja, ob 19. uri: W. Bauer -
CHANGE, za abonma dijski. Gostuje SDG
Drama iz Ljubljane.

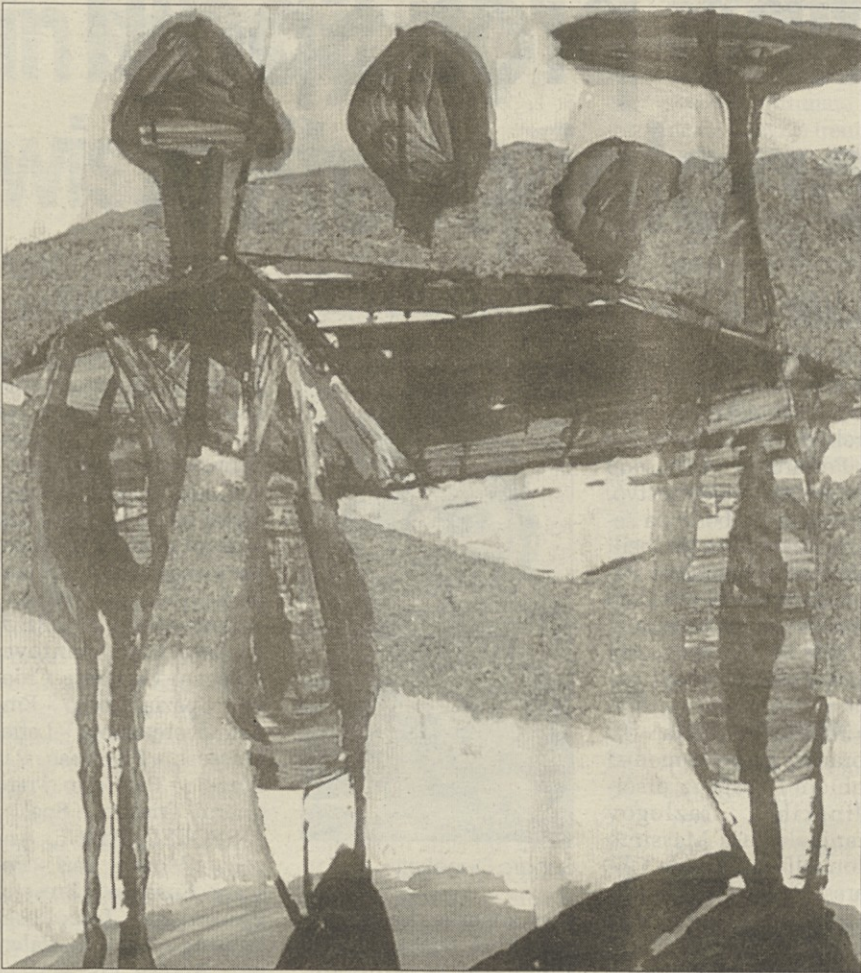
MARIBOR
LGM,
tel.: 062/ 26-748
Danes, 22. maja, ob 11. uri: Jan Malik - ZOGI-
CA MAROGICA.
V nedeljo, 29. maja, ob 11. uri: M. Pungartnik -
KRALJ FRIDERIK ZOBATI, za izven.

DRAMA,
tel.: 062/ 221-206
Danes, 22. maja, ob 20. uri: v Minoritih M. Ve-
zovisek - JERMANOVO SEME, za abonente in
izven. Predstava bo se v ponedeljek, 23. maja,
ob 21. uri, za red studentski, abonente in izven.
V torek, 24., in v sredo, 25. maja, ob 20. uri: LA
DIVINA COMMEDIA - Inferno.

OPERA,
tel.: 062/ 221-206
Danes, 22. maja, ob 11. uri: produkcija Srednje
baletne sole Maribor, za izven.
V ponedeljek, 23. maja, ob 10.30: balet STIRJE
LETNI CASI, za abonente in izven.
V četrtek, 26. maja, ob 19.30: v Kazinski dvora-
ni produkcija opernega studia pod mentor-
stvom Mileve Pertot, za izven.

NOVA GORICA
PDG,
tel.: 065/ 25-326
V torek, 24. maja, ob 19.30: Dominik Smole -
KRST PRI SAVICI, za slovenske gledališke de-
lavce in izven. Predstava bo se v sredo, 25. ma-
ja, ob 20.30, za red sredo in izven.

SEŽANA
KC SRECKA KOSOVELA, tel.: 067/ 73-355
V ponedeljek, 23. maja, ob 20. uri: J. B. Moliere
- GEORGE DANDINE ALI KAZNOVANI SO-
PROG. Gostovanje Sentjabskega gledališa iz
Ljubljane.

V Bežigrajski galeriji v Ljubljani je na ogled
razstava slik VLADA STJEPIČA

Vlado Stjepić: Vogelni kamni, 1993, akril, filc na papirju / platnu

RAZSTAVE
SLOVENIJA

LJUBLJANA
CANKARJEV DOM, Prešernova 10
V sredo, 25. maja, bo ob 19. uri v Mali fotogaleriji
otvoritev razstave arhitekta JURIIJA KOBETA z na-
slovom Trije detajli. Razstava bo na ogled do 19. ju-
nija.
Razstava CRNO IN BELO - dela svetovno znanih
konstruktivistov, ki jih je iz svoje zbirke posredoval
italijanski umetnik Getulio Alviani, je na ogled do
12. junija (Galerija CD).

NARODNA GALERIJA
Razstava STISKI ROKOPISI iz 12. stoletja avtorice
prof. dr. NATASE GOLOB je na ogled do 29. maja v
novem krilu Narodne galerije na Puharjevi 9.

MODERNA GALERIJA, Cankarjeva 15
V Mali galeriji je do 12. junija na ogled razstava bri-
tanskega kiparja ANISHA KAPOORJA. Razstava
RUDOLFA KOTNIKA je na ogled do 5. junija. Vsa-
ko nedeljo bo ob 11. uri organizirano javno vodstvo
po razstavi. Razstava komercialnih fotografij KRAJI
je na ogled do 19. junija.

MUZEJ NOVEJSE ZGODOVINE -
CEKINOV GRAD, Celovska 23
Razstava fotografij TOSIKIJA OZAWJE je na ogled
do 31. junija.

BEŽIGRAJSKA GALERIJA, Dunajska 31
Razstava VLADA STJEPIČA Iskanje axis mundi je
na ogled do 28. maja.

GALERIJA COMMERCE, Einspielerjeva 6
V ponedeljek, 23. maja, bo ob 16. uri otvoritev raz-
stave izdelkov otrok VVE Sneguljčica. Razstava bo
na ogled do 27. maja.

GALERIJA ILIRIJA, Trzaska 40
Razstava male plastike MOJCE SMERDU je na
ogled do 31. maja.

GALERIJA SLOVENIJALE, Dunajska c. 22
Razstava DORE PLEŠTENJAK in DOMNA SLANE
je na ogled do 15. junija.

GALERIJA SMELT, Dunajska 160
Razstava kitajskih avtorjev je na ogled do 31. maja.
Umetniki predstavljajo sodobno kitajsko ustvarja-
nje, ki združuje realistično-impresionistično usme-
ritev z lastno tradicijo.

GALERIJA TIVOLI, Pod turnom 3
Razstava grafik DRAGA HRVACKIJA in DANILA
JEJCICA je na ogled do 5. junija.

VODNIKOVA DOMACIJA, Vodnikova 65
V četrtek, 26. maja, bo ob 19. uri otvoritev razstave
slik MILANA RIJAVCA. Razstava bo na ogled do
21. junija.

FURLANIJA-JULIJSKA KRAJINA

TRST

TGalerija: na ogled je razstava avstralskih ak-
varelov Dimitrija Kodrica.

Muzej Revoltella: do 31. avgusta bo na ogled
razstava Vidiki - Punti di vista.

Bastione fiorito: do 31. t.m. bo na ogled raz-
stava slikarke Giuliane Balbi in slikarja Alda
Mirarchija.

Galerija Bassanese: do 11. junija je na ogled
razstava slikarja Enza Navarra.

Galerija Rettori Tribbio: do 3. junija bo na
ogled razstava slikarja Pina Ferfogle.

Studio Tommaseo: do 26. t. m. razstavlja Giu-
do La Regina.

Art Gallery: v torek, 24. t. m., ob 18. uri otvo-
ritev razstave Negrissina. Razstava bo na ogled
do 2. junija.

TREVISO

V Palaci Scotti bo do 31. julija na ogled zani-
miva razstava lesenih igrac.

LIKOVNO RAZSTAVISCE RIHARD JAKOPIC
Tradicionalna razstava članov Društva slovenskih
likovnih umetnikov Majski salon'94 je na ogled do
27. maja.

KULTURNO-INFORMACIJSKI CENTER
KRIZANKE, Trg francoske revolucije 7
Razstava Muzej solinarstva v krajinskem parku Se-
coveljske soline in Kavcnikova domacija v Zavo-
dnjah je na ogled do 4. junija.

AJDOVŠČINA
PILONOVA GALERIJA
Razstava Krizev pot ANTONA CEBEJA je na ogled
do 19. junija.

GRAD SNEŽNIK
Razstava PARAVANOV slik MAJE MARINSEK-
BERDEN je na ogled do 5. junija.

KAMNIK
RAZSTAVISCE VERONIKA
V torek, 24. maja, bo ob 18. uri otvoritev razstave
mladih ustvarjalcev Likovne sole ZKO Kamnik CR-
TICA, PACKA, SLIKA - SE POSTAVI NA OGLED.

MURSKA SOBOTA
POKRAJINSKI MUZEJ, Trubarjev dvored 4
Razstava Cebelarskega muzeja iz Radovljice PRIPO-
VEDI S PANJEV je na ogled do 30. junija.

NOVO MESTO
DOLENJSKI MUZEJ
Razstava 3. biennale slovenske grafike je na ogled do
15. septembra.

PIRAN
MESTNA GALERIJA, Tartinijev trg 3
Razstava del dveh umetnikov iz Ferrare GIORGIJA
CATTANIIA in MAURIZIJA COSUEJA je na ogled
do 25. junija.

MEDUZA 2, Cankarjevo nabrežje 7
Razstava slik ZHUJA KUIJA je na ogled do 9. junija.

RADOVLJICA
GALERIJA SIVCEVA HISA
Razstava kamnite plastike in akvarelov PETRA
ABRAMA je na ogled do 5. junija.

ŠKOFJA LOKA
GALERIJA FARA, Cesta talcev 2
Razstava fotografij JANEZA SIFRARJA je na ogled
do 9. junija.

ŽALEC
SAVINOV LIKOVNI SALON
V ponedeljek, 23. maja, bo ob 19. uri otvoritev raz-
stave likovnih del slikarke WANG HUIQIN. Razsta-
va bo na ogled do 6. junija.

GLASBA
SLOVENIJA

LJUBLJANA
CANKARJEV DOM,
tel.: 061/ 222-815
V sredo, 25. maja, ob 19.30:
koncert APZ TONE TOMSIC.
V četrtek, 26. maja, ob 19.30
in v petek, 27. maja, ob 20.
uri: koncert ORKESTRA SLO-
VENSKE FILHARMONIJE, za
modri abonma I in II.

KLUB CD
V četrtek, 26. maja, ob 21. uri:
koncert sansonov ARSENA
DEDICA.
V petek, 27. maja, ob 21. uri:
koncert KLEMENS PLIEM
JAZZ KVARTETA.
V soboto, 28. maja, ob 21. uri:
ALENKA GODEC & JAZZ
TRIO.

SLOVENSKA
FILHARMONIJA
V torek, 24. maja, ob 19.30:
KOMORNI KONCERT AKA-
DEMIJE ZA GLASBO. Nasto-
pili bodo TANJA STERMAN
- klavir in EDITA GARCEVIC
- mezzosopran ob spremljavi
VLADIMIRJA MLINARICA.

GRAD TIVOLI
V sredo, 25. maja, ob 18. uri:
koncert komorne skupine Sre-
dne glasbene sole.

MREZA ZA METELKOVO
V četrtek, 26. maja, v Gala
dvorani koncert puljske sku-
pine SPOONS. Kot predsku-
pina bodo nastopili kranjski
BLUE FISH.

KAMNIK
Danes, 22. maja, ob 15. uri: v
cerkvi Sv. Primoza koncert
MUSICA AETERNA, HUBERT
BERGANT - orgle in SAMO
VREMSAK - bariton.

NOVO MESTO
Danes, 22. maja, ob 20. uri: v
Kapiteljski cerkvi koncert vo-
kalno-instrumentalnih skladb.

OTOČEC NA KRKI
GRAD OTOČEC
V petek, 27. maja, ob 21. uri: v
paviljonu Jurček koncert kvar-
teta godal Rozmarin.

FJK

TRST
Gledališce Rossetti

V torek, 24. t. m., ob 20.30
koncert Godbe na pihala
občinskih rikeatorijev.

Pivovarna Forst
Jutri, 23. t. m. s pricetkom ob
16. uri bo na sporedu zaključ-
ni večer »Minifestivala
trzasko popevke za otroke«.
V četrtek, 26. t.m., bo nastopil
kantavtor Gino D'Eliso.

Miela
Danes, 22. t.m., ob 21. uri kon-
cert goriskega pianista Mirana
Devetaka. Na sporedu Bach,
Beethoven, Haydn, Chopin in
Ravel.

Vila Revoltella
V cerkvi S. Pasquale bo danes,
22. t. m., ob 17.30 koncert
zboru Cappella tergestina.

Kavarna Tommaseo
Trzaski jazzovski krozek vabi
v sredo, 25. t.m., ob 20.30 na
koncert glasbenika Clarka
Terryja v sodelovanju s sak-
sofonistom Redom Hol-
lowayem in Massimom Fa-
rajbem.

Cerkev Beata Vergine delle
Grazie - Ul. Giustinelli

Danes, 22. t. m., ob 20.30 dru-
gi koncert ob 100-letnici orgel,
ki jih je v cerkvi dal zgraditi
Julius Kugy. Nastopila bo or-
ganistka Midori Shindo.

Ricmanje
Danes, 22. t. m., ob 17. uri bo
na vaškem trgu »Promenadni
koncert«, ki ga prireja domna
Godba na pihala. Nastopila
bosta Pihalni orkester Marezi-
ge in Banda civica »Città di
Montfalcone«. V primeru sla-
bega vremena bo koncert v
kulturnem domu F. Prešeren
v Boljuncu.

FURLANIJA-JULIJSKA KRAJINA

TRST

Kulturni dom
V torek, 24. t.m., ob 16.00 in 20.30 - Matjaz
Kmecl »Andrej Smole - znameniti Slovenec«.
Izvajata Tone Gogala.

Verdi - Dvorana Tripovich
Danes, 22. t. m., ob 16. uri (red G) druga pred-
stava Verdijeve »Traviate«. Dirigent Tiziano
Severini.

Ponovitev v torek, 24. t. m., ob 20. uri (red B).
Spored predstav: sredo, 25.5., 20.00 (red C);
četrtek, 26.5., 20.00 (red E); sobota, 28.5.,
17.00 (red S); nedelja, 29.5., 16.00 (red D); to-
rek, 31.5., 20.00 (red F); četrtek, 2.6., 20.00
(red H); petek, 3.6., 20.00 (red L).

Gledališce Rossetti
Danes, 22. t. m., ob 16. uri (red druga nedelja)
bo na sporedu delo Tullia Kezicha »Zeno e la
cura del fumo«. Režija Marco Sciacaluga.
Nastopata Giulio Bosetti in Marina Bonfigli.
Predstava v abonmaju: odrezek 9.

KOROŠKA

CELOVEC
Mestno gledališce: V sredo, 25. t.m., ob 20.45
»Sonček, kje si?« lutkovna igra z glasbo in
petjem.

DOBRLA VAS
V farni cerkvi: Danes, 22. t.m., po smamicah bo
na sporedu »Koncert gojencev orgelskega od-

Prodaja vstopnic in rezervacije pri blagajni
gledališca Rossetti.
V petek, 27. t. m., ob 21. uri enkratna izvedba
koncerta Andrea Bocellija in Gerardine Tro-
vato. Za abonente popust, izkaznice niso
veljavne.
Predprodaja vstopnic in rezervacije v gleda-
lišcu Rossetti (ob delavnikih 8.30-11, 16-
19.30) tel. 54331, 567201 in v Pasazi Protti (ob
delavnikih 8.30-12.30, 16-19, ob praznikih 9-
12.30) tel. 638311, 630063.

Gledališce Miela
V torek, 31. t. m., ob 20.30 bo na sporedu
predstava »V meni, prevrat«. Scenografija in
režija Marko Sosić, igra Alojz Svete. Večer
prireja Zveza slovenskih kulturnih društev v
sodelovanju s Kulturnim centrom Srečka Ko-
sovela iz Sežane.

GORICA
Kulturni dom: jutri, 23. t.m., in v torek, 24. t.m.,
ob 20.30 - A.Dorfman »Deklica in smrt« - go-
stovanje Mestnega gledališca ljubljanskega.

delka GS na Koroskem in gojencev Teoloske
fakultete v Ljubljani.

PLIBERK
Pri Brezniku: V sredo, 25. t.m., ob 19.00
- Koncert učencev Glasbene sole na Ko-
roskem ter Glasbene sole Ravne na Ko-
roskem.

KLUB KRKA, Dunajska 65
V torek, 24. maja, ob 19. uri: koncert mešanega
pevskega zbora Krka iz Novega mesta.

PEDAGOSKI INSTITUT, Gerbičeva 62
Od ponedeljka, 23., do petka, 27. maja, ob 18. uri: preda-
vanja iz sociosemiotike prof. ERICA LANDOWSKEGA
iz Pariza. Predavanja bodo v angleščini.

VODNIKOVA DOMACIJA, Vodnikova 65
V petek, 27. maja, ob 19. uri: literarni večer po-
ezije pesnikov in pisateljev drugih narodov, ki
živijo v Sloveniji.

KLUB PENATI, Ciril Metodov trg 18
V sredo, 25. maja, ob 21. uri: koncert irskega
glasbenega ustvarjalca GARRETTA WALLA.

ILIRSKA BISTRICA
Danes, 22. maja, ob 19. uri: v Domu na Vidmu
promocija nove kasete in CD plošče skupine
MALIBU.

SEŽANA
KC SRECKA KOSOVELA
V torek, 24. maja, ob 20. uri: ameriski film VA-
SKI MILIJONARJI.

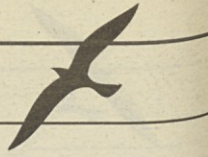
novejši hrvatski poeziji.

V Gledališču Miela bo do 25. t. m., v organizaciji
Zadruga Bonaventura v sodelovanju z British Film
Club iz Trsta in British Councilom, predvajali filme
posvečene Dereku Jarmanu z naslovom »Blue«.

FURLANIJA-JULIJSKA KRAJINA

TRST

Na Institutu za slovansko filologijo Filozofske
fakultete v Trstu (Ul. Lazzaretto Vecchio 8 - 3. nad,
soba st. 312) bo v torek, 24. t. m., ob 17.30 predaval
prof. Zvonko Makovič z zagrebske univerze o naj-

NOGOMET / C LIGA

Triestina proti Spalu v popolni postavi

Gostje se še vedno potegujejo za napredovanje

Potem, ko so tudi igralci in trener z zastavljenim dihom čakali na razplet petkove skupščine, na kateri je bil za pooblaščenega upravitelja imenovan Gianni Marchio, kar naj bi bil prvi korak na poti k reševanju društva pred stečajem in njegovo predajo novim (se skrivnostnim) lastnikom, stopa nastop v play offu pa imajo že v zepu. Trener Buffoni bo prvič imel na voljo prav vse igralce, to pa pomeni, da lahko izbira med številnimi variantami. Sezonske izkaznice danes ne bodo veljale, zato pa bodo cene vstopnic nižje, mladi do 16. leta in

zenske pa bodo morali odšteti simboličnih tisoč lir. Pričakujejo tudi prehod več sto navijačev iz Ferrare, ki navdušeno spremljajo svoje moštvo. Namestili jih bodo na severno tribuno in jih ločili od tržaskih ljubiteljev nogometa, da ne bi prišlo do nepotrebnih incidentov.

Spal bo v Trstu nastopil v dokaj okrnjeni postavi. Poleg diskvalificiranega Vanolija (v obrambi ga bo zamenjal Paolone) bosta iz disciplinskih razlogov manjkala tudi Massimo Fiondella in Davide Olivares. Fiondella je imel v četrtek ponoči ob dveh prometno nesrečo (brez poškodb), karabinjerji pa so ga pospremili v vojsnico na »pihanje balončka«. Čeprav rezultati

Sandro Danelutti

niso znani je društvo nemudoma suspendiralo Fiondello in sporočilo, da ga ne bo več uvrstilo v moštvo, ne toliko zaradi zadnjega dogodka, am-

pak zaradi cele serije prejšnjih primerov nesramnega vedenja na igrišču in zunaj njega. Olivares pa je bil kaznovan, ker je Fiondelli priškolil na pomoč in s tem prekršil ukaz, ki igralcem prepoveduje, da bi zapuščali dom po polnoci.

DANASNJI SPORED: Alessandria - mantova, Bologna - Carrarese, Chievo - Spezia, Como - Empoli, Fiorentina - Leffe, Massese - Pistoiese, Palazzolo - Pro Sesto, Prato - Carpi, Triestina - Spal.

SPORED B LIGE: Ancona - Monza, Bari - Pescara, Cosenza - Brescia, Fiorentina - Lucchese, Modena - Acireale, Palermo - Andria, Pisa - Ascoli, Ravenna - Padova, Venezia - Cesena, Vicenza - Verona.

NOGOMET / ZA NAPREDOVANJE V 1. AL

Sovodnje danes pred težko nalogo

Igralo bo v gosteh proti Valvasonsu - Šest ekip v ogorčenem boju le za dve mesti

Sest ekip se bo od danes do 19. junija potegovalo za dve mesti, ki bosta vodili v 1. amatersko ligo. Danes se bo namreč začel turnir s šestimi moštvoma, ki so ob koncu regularnega dela v raznih skupinah 2. amaterske lige osvojila drugo mesto. Med temi ekipami je tudi Sovodnje, ki je zasedlo drugo mesto za Caprivo. Ostale ekipe pa so: Valvasone in Visinale iz pordenonske pokrajine, Cividalese iz Cedadina in tržaska Chiarbola.

Odvce, da, pudarimo, da je konkurenca v tej skupini neizprosna. Poleg tega pa se je našega drust-

va pri zrebanju prejšnji teden v Vidmu držala tudi smola: Sovodnjenci bodo namreč igrali le dve tekmi doma (proti Palazzolu in Cividaleseju), tri pa v gosteh.

Nasi nogometasi bodo že na prvih dveh srečanjih pred izredno težko nalogo, saj bodo igrali v gosteh najprej (danes v San Lorenzu Erzene) proti Valvasoneju, čez teden dni pa proti Visinaleju.

Valvasone je tehnično zelo dobra ekipa, ki ipredvaja »mosko« igro in se na svojem majhnem igrišču izvrstno znajde. V sovo- denjskem taboru se dobro

zavedajo, da jih caka zelo težka preizkušnja, dali pa bodo vse od sebe, da bodo iztržili vsaj neodločen izid. Za to tekmo so se temeljito dobro pripravili in le škoda je, da bodo igrali brez Massima Dorie, ki se je operiral in tako tudi zaključil letosnjo sezono.

SPORED TURNIRJA

1. kolo (danes, 22.5.): Chiarbola - Palazzolo; Cividalese - Visinale; Valvasone - Sovodnje.

2. kolo (29.5.): Visinale - Sovodnje; Palazzolo - Cividalese; Chiarbola - Valvasone.

3. kolo (5.6.): Cividalese - Chiarbola; Sovodnje - Palazzolo; Valvasone - Visinale.

4. kolo (12.6.): Palazzolo - Visinale; Chiarbola - Sovodnje; Cividalese - Valvasone.

5. kolo (19.6.): Sovodnje - Cividalese; Visinale - Chiarbola; Valvasone - Palazzolo.

Vse tekme se bodo pričele ob 17. uri.

domači šport

Danes

Nedelja, 22. maja 1994

NOGOMET

TURNIR ZA NAPREDOVANJE V 1. AL

17.00 v San Lorenzu Arzene: Valvasone - Sovodnje

CETRIFINALE DEZELNEGA POKALA

16.00 na Proseku: Vesna - Bertoli

POPRVENSTVO 3. AL

16.00 v Dolini: Breg - Azzurra

ZACETNIKI

10.30 v Dobrodo: Mladost - Real Isonzo

ODBOJKA

FINALE DEZELNEGA POKALA ZA MOSKE

18.00 v Cordenonsu: Pav Natisonia - Koimpex

2. ZENSKA DIVIZIJA

11.00 v Trstu, »Prvi maj«: Bor - S. Andrea

NARASCAJNIKI - MEDDEZELNA FAZA

9.00 v Riminiju: nastopa tudi Bor

MINIODBOJKA - MEMORIAL LUCHETTA

15.00 v Dolini: nastopajo tudi naša društva

TENIS

MOSKA C LIGA

9.00 na Padricah: Gaja - TC Campagnuzza GO

ITALIJANSKI POKAL

9.00 na Padricah: Gaja - ST Monfalcone B

GORSKO KOLESARSTVO

10.00 v Repnu: 3. kraški bike slalom

Jutri

Ponedeljek, 23. maja 1994

KOŠARKA

POMLAD

18.15 v Trstu, sola Morpurgo: Inter 1904 - Jadrans Eurosa

Obvestila

SZ JADRAN

sporoča, da bo v nedeljo, 29. t.m. v Prosvetnem domu na Opcinah ob 10. uri v prvem in ob 10.30 v drugem sklicanju redni občni zbor. DNEVNI RED: 1. predsedniško poročilo, 2. tajniško poročilo, 3. blagajniško poročilo, 4. volitve novega odbora, 5. diskusija in razno.

1. NOGOMETNI TABOR

Združene mladinske ekipe Bora, Brerga, Primorja in Zarje s Tržasklega in Mladost in Sovodnje organizirajo prvi Nogometni tabor pod pokroviteljstvom ZSSDI, Nogometne zveze Slovenije in Sportne sole Braneta Oblaka. Tabor bo od 25. junija do 3. julija na Rogli. Vpisovanje najkasneje do 31. maja. V postev pridejo letniki od 1980 do 1987. Informacije lahko dobite pri naslednjih odbornikih: Trst - Kante (2257479), Babuder (226228), Grgic (226286), Zagar (226483) in Sternad (227044). Gorica - Kustrin (882523), Frandolic (78158).

SD POLET - kotalskarska sekcija

prireja kotalkarski tečaj za začetnike prvi teden v juniju. Interesenti naj se javijo na kotalkališču na Opcinah, Repentaborska ul. vsak dan od 17. do 18. ure ali na tel. št. 213420.

NOGOMET / TURNIR V MOŠI

Štandreška Juventina premostila prvo oviro

Juventina - San Lorenzo 3:1 (1:1)

STRELCI ZA JUVENTINO: Gandin, Franti, Bastiani po 1.

JUVENTINA: Zanier (Pascolat), Capotorto (Pizzi), Candutti, Canciani (Trevisan), Lepre, Kaus, Bastiani (Kovic), Gandin, Tabaj, Cecotti, Franti.

Na kakovostno močnem turnirju v Mosi, ki se ga udeležuje osem ekip, je Juventina v 1. kolu po pričakovanju premagala ekipo San Lorenza, ki nastopa v 2. AL. San Lorenzo pa je prvi povedel že v 10.

min.Štandreški nogometasi so takoj reagirali in Gandin je z lepim prostim strelom izid izenačil. Do konca polčasa pa se je igra v glavnem odvijala na sredini igrišča.

V drugem delu je Juventina stalno imela pobudo v svojih rokah in najprej podvojila s Frantijem, tretji gol pa je dosegel Bastiani in zasluzena zmaga je bila tu. Tekma je bila na splošno dopadljiva in na zadovoljivi tehnični ravni. Štandreško mostvo bo v sredo, 25. t.m. igralo proti Pro Farri.

ZLATI ORLI / PORDENON

Priznanje prejelo tudi pet naših tekmovalk

Za dosežke na državni in mednarodni ravni

V prepolni pordenonski dvorani Dežele je bila včeraj popoldne slovesna podelitev »Zlatih orlov 1993«, ki jih Dežela, CO NI in športni novinarji namenjaajo športnikom iz naše dežele, ki so se v minulem letu izkazali na državnem, evropskem in svetovnem nivoju.

Med številnimi prejemniki je bilo tudi nekaj slovenskih tekmovalk, osvajaalk državnih naslovov. Srebrni orel je tako prejela Arianna Bogatec (jadranske, TPK Sirena), bronasto pa Mateja Bogatec (rolkanje, SD Mladina), Katja Milic, Vanja Milic in Monika Radović (vse namizni tenis, SK Kras).

Zlati orel so prejeli Loris Meret (balinanje), Gianfranco Conti (kole-

sarstvo), Alessandro Bonifacio, Mitia Gialuz, Claudio De Martis, Gabriele Benussi, Michele Paoletti in Paolo Cerni (vsi jadranske). Skupno je nagrado prejelo 108 športnikov.

Poleg tekmovalcev so bili za posebne zasluge nagrajeni se prof. Martino Kranner, Mario Sivitz,

prof. Giancarlo Portelli, Giacomo Cortiula, Diego Meroi on Ottavio Missolini.

Nagrajence in goste je v imenu deželnega odbora pozdravil odbornik za sport Mauro Larise, ki je poudaril zavzemanje dežele za organizacijo olimpijskih iger ob tro-mej leta 2.002.

Principe praznih rok

V povratni finalni tekmi za naslov italijanskega moskega roketnega prvaka tržaskemu moštvu Principe ni uspelo, da bi premagal Prato in tako enajstic osvojil scudetto. Prato je namreč zmagal z 21:19 (10:5), tako da bo zdaj odločilna tekma prihodnjo soboto v Trstu. Gostitelji so bili stalno v vodstvu, v drugem delu pa so imeli največjo prednost sedmih golov (Kobilica 9 golov). V zadnjih petih minutah je Principe zmanjšal zaostanek, a za zmago je bilo že prepozno. Principe: Marion, Mestriner, Velenik, Sivini, Oveglia 2, Kavrecic, Bosnjak 4, Schina 1, Safetescu 4, Pastorelli 1, Tarafino 6, Lo Duca 1.

KOŠARKA / ODLOČILNO ZA A2

Goriški Ciemme danes v Vidmu v vlogi favorita

GORICA - Danes ob 18.30 bodo v Vidmu igrali tretjo in odločilno tekmo med ekipama goriškega Ciemme in Popolare iz Raguse za napredovanje.

Po dosedanjih dveh obračunih končnice prvenstva je stanje izenace- no 1:1. Na prvi tekmi v Gorici je zmagal Ciemme z 98:87, na drugem srečanju v Ragusi pa so bili uspešnejši sicilski košarkarji (97:93).

Danes v Vidmu se bo torej v 40 minutah igre odločala usoda obeh ekip. Kot pred dvema tednoma v Vidmu so tudi tokrat favorizirani Goricani, ki bodo igrali pred lastnim občinstvom, poleg tega so, po mnenju strokovnjakov, tudi kot ekipa boljši od sicilskega moštva.

Sicer pa so tekme končne poglavje zase. Tu se odločajo odtenki in tudi malce športne sreče. Ekipe pa sta si v glavnem enakovredni: doslej sta se namreč v prvenstvu in v končnici srečali štirikrat in obračun je povsem izenačen, 2:2.

Vseeno pa tehnični vodja goriškega moštva Drazen Dalipagic ima nekaj adutov več kot njegov kolega Lambruschi. Predvsem je tu odlični strelec Fazzi, ki je na zadnjih dveh tekmah dal vsakega več kot 30 točk; ekipa je močnejša od sicilске predvsem v obrambi in nenazadnje bo lahko računala na pomoč svojih številnih navijačev, ki bodo množično prisotni v videmski športni dvorani »Camera«.

KOLESARSTVO / DANES ZAČETEK KOLESARSKE DIRKE PO ITALIJI

Indurain se je včeraj v Bologni rokoval s klovnom

Indurain se najbolj boji Gewissovih mož

Argentin, Berzin, Furlan, Ugrumov napovedujejo boj, Chiappucci je skeptičen, Bugno pa se »skriva«

BOLOGNA - V Bologni je vse pripravljeno za današnji start 77. kolesarske dirke po Italiji, ki je poleg francoskega toura najpomembnejša etapna dirka na svetu. Iz ulice Stalina grada (!) se bodo udeleženci jutraj podali na 86 km dolgo uvodno poletapo, toda prvi pravi vrstni red bo brzkone znan sele popoldne, ko bo na sporedu sedem kilometrov dolgi sprint na kronometer.

Ni treba posebej poudarjati, da je bil na včerajšnjem tehničnem pregledu v Bologni v središču pozornosti zlasti Miguel Indurain, ki od julija 1991 na touru in giru ne pozna poraza. Slej ko prej ostaja glavni favorit dirke, čeprav je znano, da ni v najboljši formi, po-

tem ko se je aprila poskoval in je spet začel trenirati sele pred dvajsetimi dnevi.

»Ozdravil sem, dobro sem treniral, pozna pa se mi pomanjkanje dirk«, pravi Indurain, ki se najbolj boji tekmecev iz Argentinevega mostva Gewiss. Argentin, Berzin, Furlan in Ugrumov napovedujejo oster boj, Chiappucci pa samo upa. Italijanski as ve, da ni glavni Indurainov nasprotnik. Že od leta 1990 si zama prizadeva, da bi osvojil eno od dveh največjih etapnih dirk, tudi letos pa ga poznavalci postavljajo sele na peto mesto. Se bolj se »skriva« Bugno, ki bi se zadovoljil, tako pravi, s kakšno etapno zmago, pri čemer pa ima v mislih svojega kolega v mostvu

Abdujaparova in ne sebe. Med favorite omenjajo se Američana Hampstena, Lellija, casagrandeja, Bartolija, Tonkova, Kolumbijca Mejio, Svicarja Richara, nedavnega zmagovalca dirke po Romandiji in Francoza De Las Cuevasa.

Kateri so resnični tekmecci nepremagljivega španskega asa bo brzkone znano že po prvem tednu. Že v sredo bo prvi cilj v reber (1.440 m), v nedeljo pa bo v Follonici ravninska, 44 km dolga etapa na kronometer. Pred najhujšimi alpskimi vzponi se bo kolesarska karavana podala se v Slovenijo in Avstrijo, vsi pa pričakujejo ključni vzpon na Les Deux Alpes, do katerega se bodo povzpeli z voznjo preko prelaza dell'Agnello, ki ga na giru doslej se niso obdelali in o katerem pravijo, da je izredno naporen. »To je prav gotovo eden najtežjih girov, etape na kronometer pa niso tako zahtevne kot lani«, priznava Chiappucci, ki pa je vseeno skeptičen glede možnosti, da bi kdo vendarle premagal Induraina.

Včerajšnjega kolesarskega »roza sprehoda« v čast gira se je v Bologni udeležilo okrog 6.400 ljubiteljev koles, ki so startali iz Maranella, kjer izdelujejo Ferrarijeve dirkalnike, cilj pa je bil v mestnem središču, kjer so organizatorji opravili tehnični pregled koles. Pred današnjim startom se bodo udeleženci dirke z enominutnim molkom spomnili na tragico preminulega Luisa Ocane, zmagovalca gira leta 1973, ki si je vzel življenje v cetrtek.

KOŠARKA / ZA ITALIJANSKI NASLOV

Buckler povsem zaslužen

Na tretji tekmi je zanesljivo premagal Scavolini - Danilović 33 točk

Buckler - Scavolini 88:76 (42:35)

BUCKLER BOLOGNA: Brunamonti 16, Danilović 33, Morandotti 5, Schoene 3, Binelli 8, Moretti 18, Carera, Savio 5, Rigo, Romboli, trener Bucci.

SCAVOLINI PESARO: Rossi, Gracis 21, Myers 24, Magnifico 12, Garrett 11, Bonavneturi 2, Costa 1, Labella 5, Volpato, Corsini, trener Bianchini.

SODNIKA: Grossi iz Rima in Colucci iz Neaplja. PM: Buckler 14:20, Scavolini 19:24. PON: Labella (30), Binelli (34). TRI TOCKE: Buckler 8:16 (Brunamonti 2:3, Danilović 2:4, Schoene 1:3, Moretti 3:5, Savio 0:1), Scavolini 5:12 (Gracis 1:2, Myers 4:8, Magnifico 0:1, Labella 0:1). GLEDALCEV: 6.500.

BOLOGNA - Bolonjski Buckler je le korak od svojega 12. državnega naslova. Včeraj je namreč na tretjem srečanju za italijanski naslov povsem

zaslužen premagal ekipo Scavolini iz Pesara in tako po treh srečanjih vodi z 2:1. Za osvojitve 12. »scudetta« sedaj potrebuje se eno zmago, ki jo bo skušal osvojiti v tork v Pesaru ali pa v soboto spet v Bologni.

Na včerajšnji tekmi je Scavolini začel dokaj poletavno in povedel kar s 27:16. Bolonjčani so nato snrili vrste in z delno razliko 17:4 nadoknadili zaostanek in celo sklenili polčas v vodstvu. Gostitelji so si priigrali odločilno prednost takoj v začetku drugega polčasa, ko je stopil v ospredje Danilović, ki je na tem srečanju dosegel kar 33 točk. Gostje so nato reagirali in tri minute pred koncem zmanjšali zaostanek na sedem točk (74:81), več pa niso zmogli. Poleg Danilovića se je pri gostiteljih izkazal Moretti, pri gostih pa je bil kot običajno najboljši Carlton Myers.

MOTOCIKLIZEM / DANES VN AVSTRIJE ZA SVETOVNO PRVENSTVO

Avstralec Michael Doohan brez prave konkurence

V četrtlitrskem razredu na treningu najhitrejši Italijan Biaggi

SALZBURG - Na zadnjem treningu za veliko nagrado Avstrije v motociklizmu je bil v politrskem razredu najhitrejši Michael Doohan. Avstralec, ki je v letošnji sezoni že dvakrat zmagal, je 4.243 kilometra dolgo progo na dikališču Salzburgring prevozil v eni minuti in 17.126 sekunde. Za vodilnim v tockovanju za svetovno prvenstvo se je uvrstil svetovni prvak Kevin Schwantz, ki je v toplem in suhem vremenu dosegel čas 1:17.755. American, ki je na veliki nagradi Avstrije zmagal že trikrat, bo tako danes startal iz prve vrste in lovil svojo 25. zmago na enem izmed svojih najbolj priljubljenih dirkališč. »Na ravninah se

bom skušal cim bolj držati Doohana, tako da ga bom lahko ogrozil v zavojih,« je povedal Schwantz. Preostali mesti v prvi vrsti sta si priborila Doohanov mostveni kolega pri Hondi, Španec Alberto Puig, in Brazilc Alexandre Barros s suzukijem. Italijan Luca Cadalora je dosegel sele sedmi čas, največ težav pa ima se vedno z gumami Dunlop, ki so precej manj učinkovite od Michelinovih, s katerimi je opremljena večina tekmecev. V 125-kubnem razredu je bil najhitrejši Japonec Noboru Ueda, v četrtlitrskem razredu pa Italijan Massimiliano Biaggi pred rojakom Capirossijem.

Rezultati - do 125 ccm: 1. Noboru Ueda (Jap,

Cadalora v Salzburgu le 7.

honda) 1:29.076, 2. Kazuto Sakata (Jap, aprilja) 1:29.474, 3. Dirk Raudies (Nem, honda) 1:29.625, 4. Enzo Cuppini (Ita, aprilja) 1:29.772, 5. Oli-

ver Petrucciani (Svi, aprilja) 1:29.882, 6. Jorge Martinez (Spa, yamaha) 1:29.888: do 250 ccm: 1. Massimiliano Biaggi (Ita, aprilja) 1:21.312, 2. Loris Capirossi (Ita, honda) 1:21.319, 3. Tadayuki Okada (Jap, honda) 1:22.172, 4. Nobuatsu Aoki (Jap, honda) 1:22.197, 5. Tetsuya Harada (Jap, yamaha) 1:22.210, 6. Ralf Waldmann (Nem, honda) 1:22.253; do 500 ccm: 1. Michael Doohan (Avstralija, honda) 1:17.126, 2. Kevin Schwantz (ZDA, suzuki) 1:17.755, 3. Alberto Puig (Spa, honda) 1:17.946, 4. Alexandre Barros (Bra, suzuki) 1:18.126, 5. Alex Criville (Span, honda) 1:18.268, 6. John Kocinski (ZDA, cagiva) 1:18.308.

NOVICE

Juventusov nogometaš zbolel za levkemijo

TURIN - Dvaindvajsetletni Juvetusov nogometaš Andreo Fortunato je zbolel za levkemijo. Se pred nekaj dnevi je treniral skupaj s tovariši mostva, potem pa sta se ga lotila utrujenost in temperatura. Sprejeli so ga v bolnišnico, kjer so ugotovili akutni pojav krvnega raka in takoj začeli postopek zdravljenja s kemičnimi zdravili. Fortunato je seznanjen s svojo boleznijo, ki ni neozdravljiva.

Težave Toronta v Vancouverju

VANCOUVER - V tretji tekmi finala Zahodne konference sevrnoameriske profesionalne hokejske lige so domači Vancouver Canucks s 4:0 premagali Toronto in z rezultatom 2:1 v zmagah prevzeli vodstvo. Junak srečanja je bil Pavel Bure, ki je dosegel dva zadetka, pri enem je bil podajalec, po en gol pa sta prispevala Galinas in Adams. Bure je tako z 12 zadetki najboljši strelec končnice. Na tekmi je prišlo tudi do splošnega pretepa, ko je dobre tri minute pred koncem branilec Vancouverja naletel na vodilnega strelca Toronta Douga Gilmourja. Sodnik je dosodil 79 kazenskih minut in pet disciplinskih kazni igre.

Davenportova v Luzernu

LUZERN - Zmagovalka mednarodnega moskega teniskega turnirja v Luzernu z nagradnim skladom 159 tisoč dolarjev je Američanka Lindsay Davenport, ki je v finalu s 7:6 in 6:4 premagala rojakinjo Liso Raymond.

Wendlinger še vedno v komi

NICA - Avstrijski voznik formule 1 Karl Wendlinger, ki se je hudo ponesrečil na veliki nagradi Monaka, je še vedno v komi. To so sporočili iz klinike Saint Roch v Nici. Dr. Dominique Grimaud je povedal, da je tekmovalc se vedno v življenjski nevarnosti, vendar se je njegovo zdravstveno stanje že močno izboljšalo in stabiliziralo. Za kakršnekoli podrobnosti o stanju bolnika pa je po Grimaudovem mnenju se vedno prezgodaj. V bolnici so že v sredo nameravali popolnoma prebuditi 25-letnega Wendlingerja, vendar je preiskava s skenerjem pokazala oteklino v možganih, zato so se odločili, da bodo s sedanjim načinom zdravljenja (umetna koma) nadaljevali se pet dni.

Italija drugič uspešna

KANTON - Italija je tudi v drugi tekmi s Kitajsko, ki je stela za odbojgarsko svetovno serijo, zmagala s 3:0 (15:12, 15:9, 15:8).

Salzburg spet vodi

DUNAJ - Casino Salzburg je z zmago proti St. Pöltenu ter istocasnim porazom dunjaskie Austrie spet prevzel vodstvo na lestvici prve avstrijske nogometne lige. Ekipa trenerja Ota Barica je St. Pölten premagala kar s 4:1, najnevarnejši sotekmec za naslov pa je proti Admira-Wacker presenetljivo oddal obe točki. Salzburg vodi zdaj kljub tekmi manj in ima vrhutega se znatno boljso goldiferenco (Salzburg +32, Austria Dunaj +20). Mödling je po zmagi nad Rapidom samo se točko za Innsbruckom in si je izboljšal možnosti za udeležbo v pokal UEFA, proti izpadom iz 1. ZNL pa se borita dunajski Sportclub (tokrat doma proti Vorwärts Steyr samo 0:0) in St. Pölten. (I.L.) Rezultati 33. kola: SV Casino Salzburg - VSE St. Pölten 4:1, Admira-Wacker - Austria Dunaj 4:2, Sturm Gradec - FC Innsbruck 0:0, Rapid Dunaj - VfB Mödling 0:2, Wiener Sportclub - Vorwärts Steyr 1:1. Lestvica: 1. FC Casino Salzburg 44/32 (48:16), 2. Austria Dunaj 44/33 (59:39), 3. Admira-Wacker 40/33, 4. FC Innsbruck 35/33, 5. VfB Mödling 34/33, 6. Rapid Dunaj 31/33, 7. Sturm Gradec 30/33, 8. Vorwärts Steyr 26/32, 9. VSE St. Pölten 23/33, 10. Wiener Sportclub 21/33.

Koroška liga: SAK zmagal s 5:0

CELOVEC - Nogometasi Slovenskega atletskega kluba (SAK) so tri kola pred koncem prvenstva v koroški nogometni ligi ima koristili svojo, čeprav majhno možnost za osvojitve naslova koroškega prvaka. Pred okoli 200 gledalcev je ekipa trenerja igralca Ivana Ramsaka premagala Lendorf kar s 5:0. veliki junak tekme pa je bil Mario Pichorner, ki je kar trikrat zatresel mrežo nasprotnikovega vratarja. Ostala dva gola sta dala slovenski legionar Dinko Vrabac in Marjan Sadjak. Ramsak je po tekmi dejal, da se vedno vidi možnosti za osvojitve naslova, seveda pa bo to predvsem odvisno od rezultatov vodečega WAC-a in VSV/Beljak, ki se prav tako se ni odpovedal naslovu. Naslednjo tekmo igra SAK ze v ponedeljek proti celovski Austrii, zadnji dve tekmi pa proti Pliberku in Vernberku. (I.L.) Rezultati 27. kola: SAK Celovec - Lendorf 5:0, AT-SV Wolfsberg - Treibach 1:1, Wietersdorf - Austria Celovec 1:1, Breže - Vernberk 2:2. Lestvica po 27. kolu: 1. WAC 39/26, 2. SAK Celovec 38/27, 3. VSV/Beljak 37/26, 4. Rapid Lienz 34/26, 5. Breže 33/27, 6. Treibach 33/27, 7. Trg 28/26, 8. Vernberk 25/27, 9. Wietersdorf 24/27, 10. Lendorf 24/27, 11. Pliberk 23/26, 12. Austria Celovec 22/27, 13. ATSV Wolfsberg 20/27, 14. Matrei 19/26, 15. Atus Borovlje 14, 16. Velikovec 11.

NBA: Bulls in Knicksi 7.dejanje

New York in Chicago bosta morala odigrati se sedmo tekmo za uvrstitev v finale »Eastern conference«, kjer jih čaka Indiana Pacers, saj so v sedmi tekmi Bulls zanesljivo zmagali s 93:79.

Po prvi četrtini so Bulls vodili kar s 30:16. V drugi četrtini so vodstvo povisali na +19, ob polcasu pa je bil izid 52:41 v korist domače peterke. V drugem delu sta si bili ekipi dalj časa enakovredni, z odlično igro Ewinga in s trojko Starksa pa se je New York osem minut pred koncem tekme približal na 78:69. Po zaslugi Pippena in Cartwrighta pa so Bulls spet povedli za 13 točk. Za Chicago sta največ točk dosegla Armstrong (20) in Grant (16), pri New Yorku pa je bil kot običajno najuspešnejši Ewing (26 točk in 14 skokov). Starks je dosegel 18 točk. Pred nocojsnjo odločilno tekmo v New Yorku, je trener Chicaga Phil Jackson izjavil, da upa v posetno sojenje. Favorit je New York, ki v končnici letos se ni zgubil na domačem igrišču.

VZHOD: Atlanta - Indiana 2:4 (Indiana v finalu vzhodne skupine); New York - Chicago 3:3 (zadnja tekma nočoj).

ZAHOD: Utah - Denver 3:3 (zadnja tekmo so igrali ponoci); Houston - Phoenix 3:3 (zadnja tekmo so igrali ponoci). VJ

KOŠARKA / DODATNE TEKME V PROMOCIJSKI LIGI

Domovci nadigrali tržaško ekipo Santosa

Orzan in Bordon najboljša - Uspešni tudi Kontovelci proti Petroliferi - Visok poraz nabrežinskega Sokola v Trzinu

Dom La Goriziana - Santos 82:65 (41:37)

DOM: Košuta 14 (3:5 met za 2, 0:1 met za 3, 8:9 prosti meti); Jarc 12 (6:10, -, -); Orzan 19 (3:8, 3:4, 4:6); Bordon 15 (6:12, -, 3:7); Pecanac 16 (3:7, 2:2, 4:5); Ambrosi 2 (1:2, -, -); Battello 2 (1:4, -, -); Kocjancic 2 (1:1, -, -); Semolic (0:1, -, -); Dornik, trener Miani.

Met za 2: 24:48; met za 3: 5:8; skupno 29:56; pm: 19:27; 3t: Orzan 3, Pecanac 2. SON: 22.

Domovci so včeraj pred nabito polno telovadnico Kulturnega doma v Gorici igrali svojo najboljšo tekmo v tej sezoni in povsem zaslužen premagali v dodatnem srečanju drugovršenih ekip promocijskega prvenstva tržaško mostvo Santosa. Nasi kosarkarji so odlično igrali v obrambi in so bili v napadu zelo točni pri metu na kos, tako da so povsem nadigrali tržaško ekipo, ki gotovo ni pričakovala tako visokega poraza.

Tekma je bila izenačena le do 16. min. (22:22), nakar so nasi kosarkarji prejeli pobudo v svoje roke in predvsem z dobro obrambo odločneje povedli. Gostje pa se niso dali in so ob koncu polčasa zaostajali le za štiri točke.

V nadaljevanju so domovci se bolj agresivno zaigrali v obrambi. Njihova prednost se je večala iz minute v minuto, tako da je ob koncu znašala kar 17 točk.

Poraz Krasa Trimac

Moska rokometna C liga: Kras Trimac - Mori 17:22 (7:7)

Za zelo pomembno zmago je treba pohvaliti vso ekipo, predvsem pa Orzana in Bordona, ki sta igrala zares v velikem slogu.

Povratna tekma med tema ekipama bo v sredo, 25. t.m. v Trstu, v telovadnici Caprin, s pričetkom ob 19. uri. Nasi kosarkarji imajo kar lepo prednost za povratni obračun s Santosom in tako tudi možnost, da premostijo prvo oviro na poti do C2 lige. (Re. P)

Petrolifera - Kontovel 72:84 (35:34)

KONTOVEL: Ban 6 (2:4); Spadoni 8, V. Daneu 15 (1:1); Kralj 4 (1:2); Gulic, Starec 2, Civardi 24 (4:6); A. Daneu 8 (2:5); Vodopivec 10, Godnic 7 (1:2); trener Furlan.

TRI TOČKE: V. Daneu 2, Kralj 1.

Kontovelci so včeraj v Gorici slabo in nervozno začeli. Proti conski obrambi 2-3 gostiteljev so imeli velike težave, tako da so v 10. min. zaostajali za 8 točk (13:21). Nato pa so le ujeli pravi tempo igre predvsem po zaslugi Civardija in Aljose Daneua ter sklenili polčas le s točko zaostanka.

V nadaljevanju so nasi kosarkarji predvsem z boljšo obrambo in z nekaj učinkovitimi protinapadi spravili v težave gostitelje. Že v 29. min. so povedli s 64:44 in tako je bilo tekme konec.

Kontovel bo povratno srečanje s Petrolifero igral v sredo, 25. t.m. ob 20.30 v telovadnici doma Ervatti v Briscikih.

Pom - Sokol Warm 91:75 (35:43)

SOKOL: Pertot 10 (3:6 met za 2, - met za 3, 4:6 prosti meti); Stanissa 8 (0:2, 2:4, 2:4); D. Starc 16

(5:8, 1:5, 3:10); Paulina 7 (2:4, 1:3, -); Sosis 12 (1:2, 3:7, 1:2); Busan 3 (1:1, 0:1, 1:1); Devetak 3 (-, 1:1, -); Pahor 8 (2:3, 0:1, 4:7); Usaj 8 (-, 2:3, 2:2); trener I. Starc.

Met za 2: 14:26; met za 3: 10:25; skupno: 24:51; pm: 17:32; 3t: Sosis 3, Stanissa 2, Devetak 1, Paulina 1, D. Starc 1. SON: 24.

Sokolova ekipa je včeraj v Trzinu ne pričakovano visoko izgubila, čeprav je v prvem polčasu zelo dobro igrala. V tem delu so namreč nasi kosarkarji predvsem z odličnim odstotkom pri metu za tri točke (8:11) povsem zaslužen vodili in vse je kazalo, da bodo tudi zlahka obračunali s trziškim mostvom.

V drugem polčasu pa, žal, povsem drugačna slika za naše: met nikakor ni sel

od rok, veliko je bilo tudi izgubljenih zog (kar 24), gostitelji pa so začeli v napadu igrati zelo učinkovito, tako da so v 26. min. že dohiti Nabrezince. S trojko in z dvema protinapadoma so si nato priigrali lepo prednost, ki so jo v 36. min. povečali kar na 17 točk (79:62). Nasi kosarkarji so pri tem postali vse bolj živčni in prejeli kar štiri tehnične napake.

Povratno srečanje v Nabrezini bo v četrtek, 26. t.m. ob 20.30 in čeprav je zaostanek z včerajšnje tekme kar dokajšen (16 točk), nasi kosarkarji imajo vseeno možnost, da nadoknadijo zamujeno. (Gorazd Bajc)

1. DIVIZIJA
Ferrovioario - Polet Metra 61:72 (24:39)

ODBOJKA / MEDDEŽELNA FAZA NARAŠČAJNIKOV

V Riminiju je bila konkurenca za borovce prehuda

»Srečali smo se s povsem drugačno stvarnostjo«, je po včerajšnjem nastopu mladih Borovih odbojkarjev na meddeželni fazi prvenstva naraščajnikov v Riminiju izjavila trenerka tržaških fantov Silva Meulja, ko je komentirala dvojni poraz in izločitev plavih iz današnjih finalnih nastopov za uvrstitev na sklepno državno fazo. Takoj je treba reči, da je bil zas borovce že sam nastop na tako kvalitetnem tekmovalnem velika nagrada in da niso imeli v Riminiju prav nobenih ambicij, gotovo pa se iz tega kraja zdaj vračajo obogateni s pomembnimi izkušnjami.

V prvem jutranjem srečanju v svoji podskupini so borovci igrali proti ekipi Torchiana iz Belluna in izgubili z 2:0. V prvem setu jih je strah popolnoma omrtvil, tako da so zbrali samo dve točki. Nato so spregledali, da nasprotnik le ni tako močan in zaigrali odločneje. V drugem setu so vodili vse do 11:9, nato pa popustili. Popoldne jih je čakal nastop proti pre-

močni ekipi padovsega prvoligasa Petrarca, ki je zjutraj premagal mostvo Scorze. Borovci so se izbrani vrsti visokih in nadarjenih igralcev pošteno upirali in oba seta izgubili na sedem.

V današnji polfinale sta se tako uvrstila Petrarca in Scorze, ki je premagal Belluno, polfinalista iz B skupine pa sta Maxicono Parma in Sidis Ancona.

»Skoda le, da smo nastopili v okrnjeni postavi in le v sedmih, tako da ni bilo zadostnega števila menjav, kar nam bi posebno prav prislo na prvi tekmi«, je se povedala Meuljeva.

Izidi
Skupina A: Belluno - Bor 2:0 (15:2, 15:12); Petrarca PD - Scorze 2:0; Petrarca PD - Bor 2:0 (15:7, 15:7); Scorze - Belluno 2:0. Skupina B: Maxicono Parma - Anderlini Modena 2:1, Sidis Ancona - Fochi Bologna 2:0, Maxicono Parma - Fochi Bologna 2:1, Sidis - Modena 2:0.

BOR: Pussini, Lunazzi, Jancar, Mikolj, Savarin, Seppi, Pipan.

OSNOVNOŠOLSKA OLIMPIADA ŠŠT / SKLEPNA SLOVESNOST

Končni zmagovalci učenci in učenke svetoivanske šole »Oton Župančič«

Nagrajevanje popestrila telovadni prikaz Devinčanov in pevski nastop »Ribičiča«

Milčinski (9), OS Bazovski junaki (7) in OS Sirok (1), lestvica posameznikov pa je bila sledeča: 1. Iztok Floridan (Zup) 49, 67; 2. Aljosa Kalc (Mil) 58, 68; 3. Vedran Miralem (Rib) 1:04, 46; 4. Aleksija Leone (Rib) 1:06, 04; 5. Oskar Perosa (Rib) 1:07, 79; 6. Lorenzo Milic (BJ) 1:09, 38; 7. Davide Tomaselli (Zup) 1:12, 01; 8. Giorgio Pitacco (Rib) 1:13, 73; 9. Jan Rebula (BJ) 1:17, 16; 10. Andrej Marusič (Sir) 1:18, 30.

Zadnje dejanje tekmovalnega dela letošnje olimpiade je bila finalna tekma v igri med dvema ognjema, v kateri so učenci in učenke svetoivanske šole Župančič po razburljivem in izenačenem boju z 2:0 premagali vrstnike sole Gregorič-Stepančič. Igra med dvema ognjema letos ni stela za skupno lestvico, ker na nekaterih solah ni bilo dovolj otrok, da bi lahko postavili ekipo.

Ceprav se je na naših mestnih solah število otrok v zadnjih desetih, petnajstih letih prepolovilo, ostaja sklepna slovesnost ŠŠT se vedno ena naših najbolj množičnih prireditev v središču mesta, dragocen trenutek združevanja in zblizevanja naših najmlajših. Takih priložnosti, žal, v samem mestu res ni veliko, zato je olimpiada prireditev, ki jo je treba skrbno negovati in varovati. Zdi se, da se tega vsi se vedno premalo zavedamo. (ak)

Končni vrstni red šol

1. Zupancic	157
2. Ribicic	103,5
3. Bazovski jun.	94,5
4. Gregoric-Stepancic	71,5
5. Sirok	62,5
6. Milcinski	58,5
7. Finzgar	31
8. Grbec	30,5

NOVICE

Mladinini rolkarji danes v Vicenzi

Rolkarje Sportnega društva Mladine čaka danes v Vicenzi prvi nastop v sklopu tekmovanja za italijanski pokal. Na mesani progi v okraju Madalena bo barve kriškega društva branilo okrog 30 tekmovalcev, med njimi tudi nekaj rolkarjev iz Pradamana in Trbiza, ki že nekaj sezon sodelujejo z Mladino.

Minibasket

Turnir Primi canestri
Dinoconti Milje - Bor 18:23

Kralj 8, Schnabel Mihael 1 in Rihard, Udovc, Kneipp 6, Mihelcic 2, Ferluga., Morelj, Novak 4, Coretti, Slavec 2, Perossa.

Borovci so ponovno premagali sovrstnike iz Milj. Tokrat so igrali nerazumljivo prestrašeno in zakrčeno. To se je videlo predvsem v podajah in metih na kos. Mihael Schnabel igra iz tekme v tekmo bolje.

Mednarodni turnir v hokeju na kotalkah pri DLF

Dopolavoro Ferrovioario Trst je za nedeljo 22. maja pripravil mednarodni mladinski hokejski turnir (za dečke, naraščajnike in mladince), na katerem bodo poleg domačega DLF nastopale se ekipe Pordenona, Trsta in Pulja. Prvo srečanje je na programu ob 9.30, ko se bosta pomerili ekipe dečkov DLF in Trsta, ob 10.15 bo tekma naraščajnikov med DLF in Pordenonom, ob 11.30 pa se mladinska tekma med DLF in Puljem. Vse tekme bodo na igrišču v Miramarskem drevoredu 51.

Svetoivanska sola Oton Župančič je zmagovalka letošnje osnovnošolske olimpiade Sportne sole Trst. Včeraj zjutraj je bila v Borovem sportnem centru v Trstu tradicionalna sklepna slovesnost, ki so se udeležili učenci vseh osmih slovenskih mestnih osnovnih sol in lepo število njihovih staršev.

Sklepni dan olimpiade se je začel s telovadnim nastopom devinskih osnovnošolcev pod vodstvom njihovega učitelja Maria Adamica. Nastop gostov iz Devina je pozel odobravanje vseh prisotnih in je bil tudi zelo dober, posebej če upoštevamo, da ni slo za izraz kakšnega specializiranega gimnastičnega kluba, temveč za delo, opravljeno med solskimi urami telovadbe, povrh v neprimernih razmerah, saj, kot je bilo poudarjeno, v Devinu osnovnošolci ne razpolagajo s telovadnico.

Sledilo je nagrajevanje

prvih treh uvrščenih učencev in učenk iz vsakega razreda na atletskem troboju. Rezultate smo pred dnevi že objavili. V naslednji točki sporeda se je staršem in sosescem predstavil pevski zborček sentjakobske sole Ribičič pod vodstvo učiteljice Kristine Kovacic, ki je lepo zapel šest skladb (Marko Skace - slovenska ljudska, Kisa pada - Medjimurje, Bela bruneta - ljudska iz Pirana, Regiment po cesti gre - narodna, Tri izstevanke - ritmična igra, Ekeke pekete - po otroškem napevu iz Bosne) in si pri tem pomagal z glasbilo (trobenta, platenka, zing zongi, palčke, ropotuljice), ki so jih otroci samo izdelali.

Po nagrajevanju najboljših s šahovskega turnirja (ekipno sta si prvo mesto zagotovili soli Gregorič-Stepančič in Bazovski junaki) je predstavnik Slovenske planinskega društva iz Trsta podelil

pokal soli Ribičič za zmago v poligonu, ki so ga priredili med izletom sportne sole 24. aprila letos.

Na poligonu je OS Ribičič zbrala 24 točk in se uvrstila pred OS Župančič (14 točk), OS

Telovadni nastop devinskih osnovnošolcev (foto KROMA)

AVTOMOBILIZEM / 17. RALLY SATURNUS '94

Italijan zmešal štrene Avstrijcem

Najboljša Slovenca Peljhan in Kacin

POSTOJNA - Tudi 17. mednarodni rally Saturnus, ki se je po dveh dneh končal s ciljem pred postojnskim hotelom Jama, se je razpletel v korist avstrijske vrste, v katero pa se je, po včerajšnjem drugem dnevu - in tudi napovedih poznalcev - vmesal hitri Italijan Gianmarino Zenere s sovoznikom Danielom Cianciem. V skupni razvrstitvi za evropsko prvenstvo je zasedel namreč tretje mesto, dobre tri minute za včeraj več kot odličnima prvima Kurtom Göttlicherjem in Michaelom Moserjem, drugima Willijem Stenggom in Haroldom Wolfom ter pred ce-trtima Krisom Rosenbergerjem in Siegfriedom Schwarztom. Vse posadke so vozile

ford escort RS cosworth najmočnejše skupine A. Najboljša slovenska posadka pa je zasedla odlično peto mesto. Lanskoletna državna prvaka Darko Peljhan in Miran Kacin v VW golf rally G 60 sta za prvouvrščenim Avstrijcem zaostala nekaj več kot pet minut.

Po prvem dnevu, ko so tekmovalci prevozili skupno šest hitrostnih preizkusenj in ko jih je nenehno pral močan dež, je bil v vodstvu Avstrijec Stengg, a le z dvema sekundama naskoda pred rojakom Göttlicherjem. Ob tem je hitrostna preizkusnja Planina terjala precej odstopov, preizkusnja Studeno pa le dva. Posebej »globok« izlet s proge si je privosčil Miro Grad z

oplom astro. Vozilo je bilo precej poškodovano, posadka pa jo je odnesla brez poškodb. Prvi dan se je do cilja pripeljalo 72 posadk, 12 pa jih je odstopilo. Večina tekmovalcev in tudi organizatorjev je kar z olajšanjem dočakala odstop siceršnjega favorita tekme Avstrijca Weissengruberja, ker je povzročal precej zmede, najbolj pa takrat, ko je zamudil na časovno kontrolo. Za to bi moral dobiti kar šest kazenskih minut, a je, kot rečeno, raje odstopil.

Najbolj razburljiv pa je bil včerajšnji dan. Vreme je bilo se vedno nestanovitno, tako da je imala večina tekmovalcev največ preglavic s pravilno izbiro gum, zlasti na zelo spolzki preizkusnji

Göttlicher in Moser s fordorn escortom RS cosworthom se veselita zmage, ki šteje tudi za evropsko prvenstvo (Foto: J.S./B+D)

Velike Zablje ter zelo dolgi progi Predmeja. Na slednji so se razmere na cestišču nenehno spreminjale; deloma je bilo suho, čez čas je ponekod deževalo, čez dolocene odseke pa je voda tekla kar v potokih. Tako je na včerajšnji drugi preizkusnji, uradno deveti, slab kilometer pred iztekom s proge zletela avstrijska posadka Grabner-Schaden z opel kadetom GSI 16V. Zaradi slabo izpeljanega ovinka sta pri hitrosti približno 130 km/h, kot sta nam takoj za tem dejala, zapeljala čez vodo, ki je tekla prek ceste. Njuna spremljevalna ekipa je malce pred tem doživela prometno nesrečo in je ni bilo na startu na Colu. Zato nista mogla zamenjati gum, ki so primernejše za dež. Na vodi sta ostala nemočna in tako zletela šest do sedem metrov globoko v prepad. Avto je ostal na strehi, voznik in sovoznik pa nista bila poškodovana. Le nakaj minut zatem sta imela precej manj sreče njuna rojaka

Gantner in Liebbrandt z VW 19 golf GTI 16V. Nekaj ovinkov prej sta prav tako zletela s ceste, pri tem pa si je sovoznik poškodoval gleženj. Na mesto nesreče je prisel resilec, kasneje pa so ga, po nekaj dodatnih zapletih, uspeli odpeljati v bolnišnico. Vse skupaj se je končalo z mavcem na nogi. Organizator je to preizkusnjo prekinil, preostalih petnajstih tekmovalcem pa je do-

sodil realni čas preizkusnje, ne da bi jo sploh odpeljali.

Po končanem 17. rallyju Saturnus se je vendarle zdelo, da so si vsi oddahnili. Posijalo je celo sonce. Tiskovne konference so se udeležili najboljši. Ocenili so, da je bila dirka kljub težavam lepa, organizacija pa dobra. Dirko je končalo 68 posadk, 16 jih je odstopilo. Prvi dan si je dirko ogledalo približno 15 tisoč, drugi dan pa okrog

50 tisoč ljudi. Mnogo premalo, da bi bili organizatorji zadovoljni. In kako je vse skupaj komentiral direktor dirke Rok Freyer? Dejal je le: »Velik uspeh je že to, da je dirka sploh bila...«

Rezultati za EP: 1. Göttlicher-Moser (Avt) ford escort RS cosworth (A) 1:31:51, 2. Stengg-Wolf (Avt) ford escort RS cosworth (A) +1:14, 3. Zenere-Cianci (Ita) ford escort RS cosworth (A) +3:12, 4. Rosenberger-Schwartz (Avt) ford escort RS cosworth (A) +5:48, 5. Peljhan-Kacin (Slo) VW golf rally G 60 (A) +5:51, 8. Trček-Rjavec (Slo) ford escort RS cosworth (N) +8:15, 9. Zupancic-Demsar (Slo) mazda familia GTR (N) +8:25, 10. Valant-Vogrinc (Slo) nissan pulsar GTI-R (N) +8:38. **Vrstni red za DP Slovenije:** 1. Peljhan-Kacin, 2. Trček-Rjavec, 3. Zupancic-Demsar; **vrstni red po treh dirkah:** 1. Trček-Rjavec 45 točk, 2. Jernejc-Gregoric 32, 3. Valant-Vogrinc 26 točk. **Ivanka Mihelcic**

Grabner in Schaden sta s slik gumami končala globoko pod cesto (Foto: I. M.)

ATLETIKA / DRUGI DEL KVALIFIKACIJ ZA APS

Državni rekord Keva v Celju, v Novi Gorici solidni dosežki

Celjanka Renata Strašek je zmagala v metu kopja in krogla

CELJE - Na drugem delu kvalifikacij za atletski pokal Slovenije je najboljši izid dosegel 26-letni metalec kladiva Vladimir Kevo (Brezice), ki je z metom 65.02 metra za skoraj meter izboljšal svoj lasten državni rekord iz leta 1991. Na precej zanemarnem stadionu AD Kladivar Cetis - zaradi napake proizvajalca je v ciljni ravnini celo odstopila tartanska prevleka - je bilo ob vrsti zelo povprečnih izidov in ob nekaterih rekreativnih nastopih doseženih se nekaj solidnih rezultatov. Poleg Keva je boljši rezultat dosegla se Renata Strašek, ki se je po operaciji komolca uspešno vrnila na tekmovalne steze. V metu kopja je z 61.74 metra napovedala uspešno sezono in za manj kot dva metra zaostala za svojim državnim rekordom. Kljub napovedim nekateri najboljši niso startali, saj imajo kot lan-

ski prvaki pravico do neposredne udeležbe na finalu atletskega pokala Slovenije, ki bo v Novem mestu.

Rezultati: moski - 200 m: 1. Salamon 22.36, 2. Stor (oba Vel) 22.37, 3. Spur (Pom) 22.48; 800 m: 1. Bahtiri 1:55.87, 2. Hrapic (oba Vel) 1:55.92, 3. Leitinger (Rav) 1:56.40; 5000 m: 1. Dragan (Tilia Nm) 15:06.07, 2. Kmetič (TAM) 15:23.49, 3. Petrin (Rud) 15:54.28; 400 m ovire: 1. Salamon (Vel) 54.18, 2. Hartman 54.88, 3. Božicek (oba KIC) 54.93; 3000 m zapreke: 1. Osep (Brez) 9:44.11, 2. Prelog (Pt) 10:11.20, 3. Skrabel (TAM) 10:13.08; visina: 1. Herga (TAM) 213, 2. Rozman 200, 3. Kranjčec (oba KIC); troskok: 1. Simunič (IBL Ol) 15.14, 2. A. Topolovčan 14.42, 3. Kranjčec (oba KIC) 13.72; kladivo: 1. Kevo 65.02 (drž. rek), 2. Grubič 55.04, 3. Podvinski (vsi Brež) 54.90; disk:

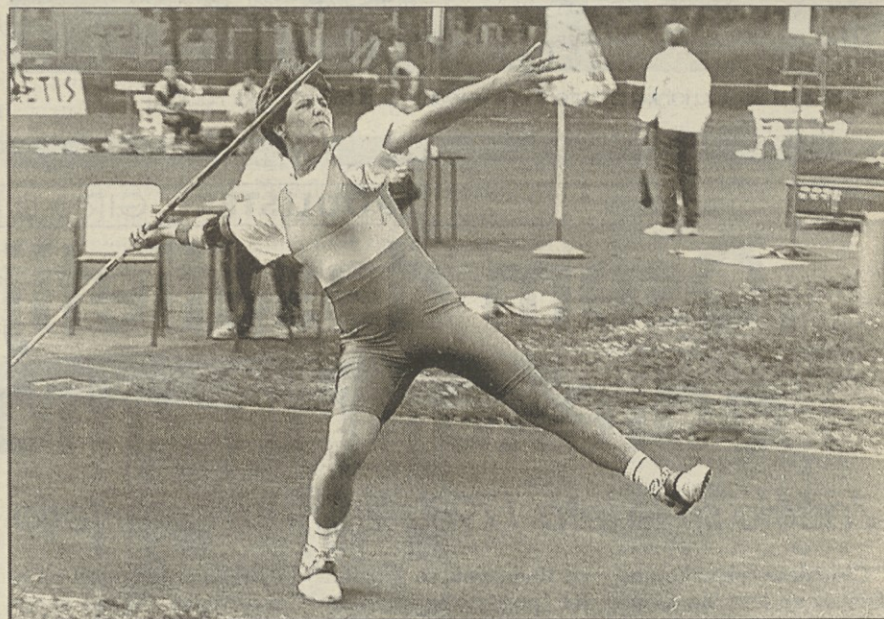
1. Primc 56.60, 2. Jarm 24.54, 3. Berger (vsi Nm) 24.73.

Zenske - 200 m: 1. Perc (ZAK) 24.15, 2. Langerholc (Tr) 25.62, 3. Tomazin (Brez) 25.72; 800 m: 1. Stevanec (IBL Ol) 2:12.69, 2. Kotar (Pt) 2:15.06, 3. Roman (Pom) 2:15.59; 3000 m: 1. Javornik (TAM) 9:52.01, 2. Poznič (Vel) 10:51.39, 3. Bergar (Sev) 11:06.69; 400 m ovire: 1. Voršnik (KIC) 10:06.01, 2. Vojska (Dom) 1:08.35; daljavo: 1. Korosak (Pt) 612, 2. Bezjak (KIC) 583, 3. Ribac (TAM) 563; krogla: 1. Strašek (KIC) 13.09, 2. Novak (Brez) 11.28, 3. Koren (TAM) 10.66; kopje: 1. Strašek (KIC) 61.74, 2. Koren (TAM) 52.92, 3. Bezjak (KIC) 45.04.

Zeljko Zule

Ne preveč dobri rezultati v Novi Gorici
NOVA GORICA - Na prenovljenem novogoriškem stadionu - njegova

uradna otvoritev je bila prejšnjo soboto z mednarodnim atletskim mitingom Alpe-Jadran - so se včeraj v kvalifikacijah drugega dne za atletski pokal Slovenije pomerili med seboj atleti in atletinje osmih slovenskih klubov. Zenske so nastopile v tehkih (200 metrov, 800 metrov, 400 metrov ovire), v metu kopja, krogla in skoku v daljavo, moski pa v tehkih (200 metrov, 800 metrov, 400 metrov ovire, 3000 metrov zapreke in 5000 metrov) v disku, višini in troskoku. Najmočnejšo udeležbo na dobro organiziranem tekmovalstvu, ki si ga je zal ogledalo malo gledalcev, so imeli atletski kolektivi IBL Olimpija, ZAK Ljubljana in AK Gorica. Poleg njih so na drugem dnevu APS v Novi Gorici sodelovali se Tilia iz Novega mesta, Kopra, Postojne, Medvod in Tolmina. Posebej imeni-

Renata Strašek se je po operaciji komolca uspešno vrnila na tekmovališče (Foto: Sherpa)

tnih rezultatov tokrat slovenski atleti niso dosegali, ker so se pač borili za mesta na finalnem delu APS, ki bo v Celju 3. in 4. junija. Največ tekmovalcev je bilo pri moskem teku na 200 metrov, najmanj pa pri 3000 metrov z ovirami - samo eden.

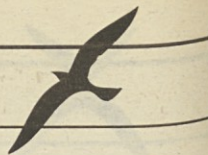
Rezultati - moski: 200 m: 1. Božic (Tilia Nm) 22, 11, 2. Marinič (Go) 22, 55, 3. Novak (Tilia Nm) 22.58; 800 m: 1. Lipušček (IBL Ol) 1:58.23, 2. Mihajlovič (ZAK Lj) 1:58.53, 3. Pogacar (IBL Ol) 2:00.25; 400 ovire: 1. Brulc (Go) 56.41, 2. So-

ba (ZAK Lj) 58.01, 3. Kogovsek (ZAK Lj) 58.03; 5000 m: 1. Okoliš (IBL Ol) 15:27.07, 2. Egart (ZAK Lj) 15:46.06, 3. Gaber (ZAK Lj) 16:12.07; 3000 zapreke: 1. Rus (IBL Ol) 9:48.75; disk: 1. Pucihar (ZAK Lj) 39.00, 2. Gveric (Kp) 37.82, 3. Udovc (Kp) 32.20; troskok: 1. Batagelj (Go) 15.11, 2. Kranjec (Kp) 13.36, 3. Jug (Go) 13.28; visina: 1. Vuga (Go) 195, 2. Sparovec (IBL Ol) 195, 3. Lozej in Kunstelj (oba IBL Ol) 190.

Zenske - 200 m: 1. Gorjup (IBL Ol) 25.58, 2.

Luzar (ZAK Lj) 26.28, 3. Mačus (Go) 26.38; 800 m: 1. Visinski (IBL Ol) 2:19.14, 2. Asani (IBL Ol) 2:20.86, 3. Kukovec (IBL Ol) 2:23.66; 400 ovire: 1. Gorjup (IBL Ol) 1:00.35, 2. Luzar (ZAK Lj) 1:02.03, 3. Vuk (Go) 1:02.39; kopje: 1. Kuhar (IBL Ol) 50.32, 2. Storga (ZAK Lj) 45.02, 3. Vukmirovič (Kp) 29.52; daljina: 1. Predikaka (ZAK Lj) 637, 2. Podkrižnik (Tilia Nm) 596, 3. Zeleznik (ZAK Lj) 549 itd.; krogla: 1. Erjavec (IBL Ol) 17, 84, 2. Kuhar (IBL Ol) 13, 14.

Vojko Cuder

POTOPIS

Neponovljivi vtisi o deželi ob Nilu (6)

Sejem kamel je nekaj posebnega

Kupite kamelo!

Kamelji sejem, ki v predmestju Kaira poteka vsak petek, je bil po obisku piramid in velikega kairskega muzeja prav dobrodošla sprememba, saj sem bil že posteno naveličan najbolj znanih turističnih poti. Namesto udobnega, a včasih že skoraj pregrešno dragega taksijskega sem se odpravil v predmestje z razmajanim mestnim avtobusom.

»Suk al gimaal, aufuan?« (Kje je kamelji sejem?), sem se trudil naokrog, dokler ni nekdo le razumel moje čudne arabske in me usmeril k pravi postaji. Kljub popolnemu neznanju arabskega jezika in presedanju sem začuda brez težav našel pravi konec mesta. Brez poznavanja arabskih stevil seveda ni slo, saj na najcenejših avtobusih ni napisov v latinici. Ko zapustim varno za-

vetje avtobusa, mi v nos udari smrad neurejene kanalizacije in iztrebkov zivali, ki se gnetejo na premajhnem prostoru. Toliko kamel na kupu nisem videl se nikoli! Vseh mogočih rjavih odtenkov potrpeljivo mežikajo v tiransko sonce in se ne zmenijo kaj prida za vsiljivo radovedne kupce in redke turiste.

Eno nogo imajo zvezano, tako da neobgljeno poskakujejo na mestu. To jim onemogoča vsak poskus bega pred vsiljivo radovednimi kupci in vedno večjim hrupom sejmisca. Nekatere zivali so zaznamovane z roza madeži, kar pomeni, da jih čaka le še nekaj dni ali celo ur življenja. V obeh nestrpnih kupcev so le se kosi mesa in kože, iz katere domačini izdelujejo najrazličnejše stvari.

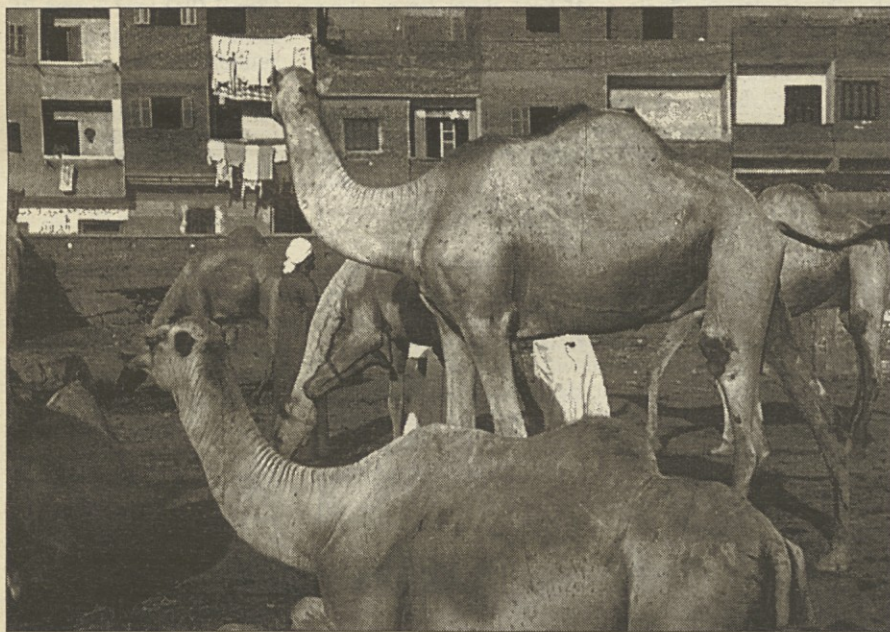
Pritegne me hrup gruče razburjenih domacinov,

ki se gnetejo okoli majhnega tovarnjaka. Radovedno se prerinem skozi. Zmedo povzroča kamela, ki ji nikakor ni vseč namera beduinov, da bi jo spravili na tovarnjak. Eden jo vleče za rep, drugi pa jo potiskajo in imajo pri tem nemalo težav, čeprav ima nesrečna zival zvezane noge. Končno jim le uspe in prestrašeno kamelo odpeljejo novi gospodarji.

Fotoaparati jim gredo na živce

Med prodajalci sredi razgretega sejmisca se posebno izstopajo črni, visokorasli Nubijci. Temnopolti nomadi se držijo skupaj, mirno čakajo na primerne kupce in se hudejejo nad zablodelimi turisti, ki jim gredo s sklocajocimi fotoaparati se posebno na živce.

Igor Fabjan (Se nadaljuje)

Na kameljem sejmju lahko izbirate med stoterimi živalmi (Foto: Igor Fabjan)

BAROMETER RAZPOLOŽENJA

V dneh okoli luninega mrka bo napeto

Marsikdo se bo na vrat na nos zatekel v erotiko

	PON	TOR	SRE	CET	PET	SOB	NED
POCUTJE, ZDRAVJE							
sprostitev	○	✓	✓	✓	○	○	✗
sport	○	✗	✗	○	○	○	✓
post, dieta	○	○	✓	○	○	○	✗
težja fizična dela	✗	✗	✗	○	○	✓	✓
izlet	✓	✓	✓	✓	○	○	○
DRUŽBA, ODNOSI							
obisk znancev	○	○	○	✓	✓	✓	○
domača zabava	✗	✗	○	○	○	✓	✓
družinski posvet	✓	✓	✓	✓	○	○	○
družabne igre	○	○	○	✗	✗	✗	○
urejanje uradnih zadev	✓	✓	✓	○	○	○	✗
POSEL, DENAR							
poslovno srečanje	✓	✓	○	○	○	✗	✗
naložbe in nakupi	○	○	✓	✓	✓	○	○
zamenjava službe	✗	✗	○	○	○	✗	✗
izposoja denarja	○	○	✓	✓	✓	○	○
igre na srečo	✓	✓	✓	○	○	○	✗
LJUBEZEN, SPOLNOST							
osvajanje	○	○	○	✓	✓	✓	○
iskren pogovor	✓	✓	✓	○	○	✓	✓
zmenek	○	○	✓	✓	✓	○	○
ljubljenje	○	○	✗	✗	○	○	✓
prekinitev zveze	✗	✗	✗	○	○	○	✓
UMSKE DEJAVNOSTI							
branje	○	○	✓	✓	✓	○	○
učenje, sirjenje obzorja ...	○	✓	✓	✓	○	○	○
raziskovanje	✗	○	○	○	○	○	○
umetniško ustvarjanje ...	✓	✓	○	○	○	○	○
reševanje težav	✓	✓	○	○	○	✓	✓
LEGENDA: ✓ ugoden dan, ○ nevtralen dan, ✗ neugoden dan							

Tranzitno Sonce je na celo prvo dekada Dvojckov in bo do konca tega tedna, ko Merkur 29. maja zapusti isto znamenje, s tem planetom v tesnem sodelovanju. Znamenje Dvojckov je namreč Merkurjev nočni domicil, zato bo njegov vpliv precej mocan. Skupaj s Soncem bosta vzpodbujala naše intelektualne sposobnosti in preračunljivost, ki nam bodo v tem času se kako potrebne. Prislo bo namreč tudi do nekaj bolj zapletenih nebesnih kombinacij, ki jih bomo morali nekako prebresti.

24. maja bo Luna oblikovala vidik konjunkcije s Plutonom, kar bo v nas izpostavilo veliko neresenih emocionalnih vprašanj. Marsikdo se bo na vrat na nos zatekel v erotiko, vendar tam trajnega odgovora ne bo našel. Kdor bo uspel tovrstne dejavnosti preplesti s prebujenimi mentalnimi zmognostmi, bo vzpostavil sožitje z okolico, s čimer se bo izognil nepotrebnim težavam.

Toda to ne bo enostavno. Moč polne Lune, ki bo nastopila 25. maja ob 3.39 uri v znamenju Strelca, nas bo kot ponavadi vodila v zaletave podvige, ki se utegnejo končati pri tleh. Tokratna polna Luna bo se posebno obremenjujoca, saj bo prislo socasno - točneje ob 3.30 uri - se do njenega delnega mrka. Na dan bodo privrele psihične napetosti, zato bodo medsebojni konflikti zelo aktualni. Prislo bo lahko tudi do množicnih zapletov, neredov in demonstracij. Nekatere bodo tudi konstruktivne.

A. O

PODLISTEK / GIRO D'ITALIA

Osem desetletij naporov, odrekanj in zmagoslavij (1)

Začelo se je leta 1798 z izumom celeriferja - Pot do Gira je bila še dolga

Človek je od vekomaj stremel za tem, da bi se premikal hitreje. To je sprva lahko dosegel le s pomočjo najnaravnjšega gibanja, s hitro hojo in tekom. Pozneje, ko je ukrotil konja, je gibanje postalo še hitrejše. Potem pa je iznesel kolo...

Poleg vzvoda in ognja je kolo zagotovo najgenialnejši izum človeka. Za vse tri izume je seveda našel vzor v naravi. Od prvega kamnitega ali lesenega kolesa do dvokolesa (bi+cyclus, bicikel) ali velocipeda (velocipede) je minilo še ogromno časa.

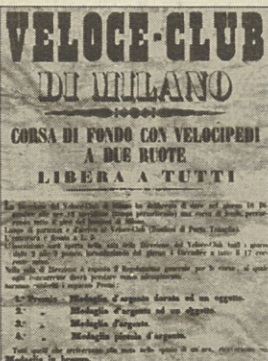
Začelo pa se je leta 1798, ko je francoski grof Mede de Sirac izumil napravo, ki jo imamo danes za predhodnika dvokolesa.

Imenovala se je celerifer (pogosto je imela zivalski lik), narejena pa je bila iz lesa. Leseni kolesi s premerom približno 70 centimetrov sta bili povezani s prečko, ki je segala od osi do osi, zgoraj pa je bil celerifer povezan z drugo prečko, ki je bila obenem nosilec preprostega sedala. Spredaj je bil ročaj, s katerim se ni dalo spreminjati smeri. Mozak je torej sedel na kolesu in se poganjal z nogama tako, da se je odrival od zemlje.

Leta 1815 je nemški baron Karl Friedrich Christian Ludwig Drais von Suerbronn izboljšal celerifer. Bistvena izboljšava je bila v tem, da se je dalo s krmilom spremi-

njati smer, izboljšal pa je tudi sedež. Zadeva je došla ime draisienne - drezina.

Naslednji korak je znova naredil Francoz Pierre Michaux. Na prednje ko-

Milanski Veloce Club so ustanovili pred stoletin dvajsetimi leti

lo je leta 1855 montiral pedala, s katerimi se je dalo direktno poganjati visoko sprednje kolo. Zadanje je bilo veliko manjše. Se posebej pa je zanimivo, da si izum pedal si lastijo Skoti, Francozi in Nemci!

Komaj pa so dobro izumili drezino, že se je našel nekdo, ki je hotel dokazati ostalim, da je on tisti, ki je hitrejši od drugih. Tako so nastale prve dirke. Zanimivo pa je, da so najprej začeli dirkati v mestnih parkih.

Prve dirke

Že leta 1818 so z drezinami prirejali dirke v Parizu, naslednje leto pa tudi v Monaku. Leta 1865 so v Franciji že organizi-

rali prvo dirko s kolesi na pedala. To je bil GP Amiens, zmagal je Francoz Cavignaux. Naslednje leto so v pariskem parku Saint Cloud priredili dirko, na kateri je zmagal Anglez Moore.

Leta 1869 so začeli dirkati v Angliji, Belgiji in Italiji. Pot do dirke Giro d'Italia, ki bo letos znova tudi v Sloveniji, pa je bila še dolga. Mnogi znani in neznani izumitelji in inovatorji so prispevali k razvoju kolesa in ga pripekljali do današnje oblike. Med znanimi izumitelji pa zavzema častno mesto naš genialni rojak Janez Puh, ki ga svet zal pozna le kot Pucha.

Borivoj Repe (Se nadaljuje)

Po letu 1865 so dirkali s približno takšnimi kolesi

SAGUARO

Kralj ameriških kaktusov

Orjaški kaktus je pravi vodni zbiralnik

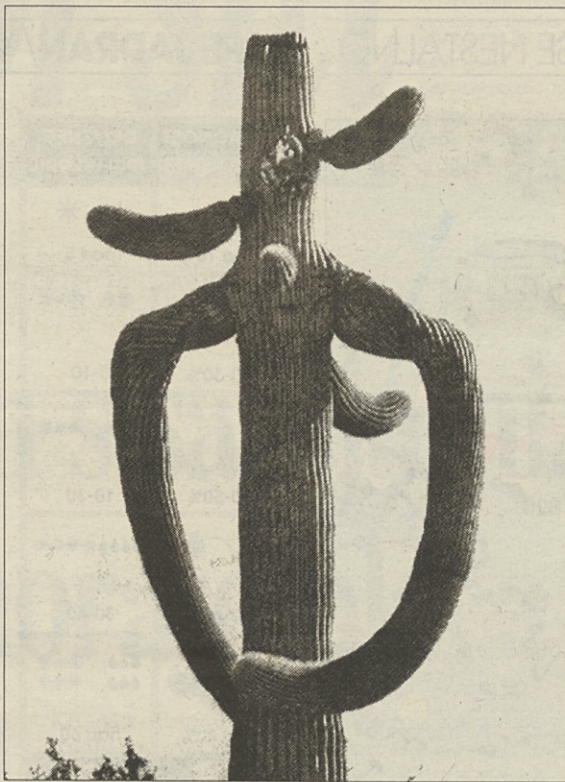
Vsi poznamo kaktuse, mesnate rastlinske trajnice, katerih glavna značilnost so preobrazena trna-

ta stebila različnih oblik. Z izgubo listov - njihovo vlogo opravljajo ozelene-

prilagodili suhemu podnebnju svoje domovine Amerike.

Kaktusi so torej kot našač za vse tiste ljubitelje zelenja, ki bolj poredko sežejo po posodi za zalivanje. Pri nas gojimo le nekaj vrst kaktusov, ki pa zaradi neprimerne podnebja večinoma ne uspevajo na prostem in ne dosežejo velikosti, kot jo imajo v prvotni domovini.

Med ameriskimi kaktusi kraljuje saguaro, ki zraste tudi do petnajst metrov visoko. Najbolj razširjen je v polpuščavah Arizone. V mesnatem steblu, ki je pred zunanji vplivi (vročino, vetrom) zaščiteno z voščeno prevleko, lahko saguaro shrani kar tisoč litrov vode. S takšno zalogo življenjsko

Orjaški saguaro lahko dočaka tudi dvesto let

pomembne tekočine lahko preživi tudi najdaljša sušna obdobja. Na njihovih razvejanih vrhovih pa rade gnezdiijo ptice ujede. Varnejšega gnezda si res ni mogoče zamisliti.

Življenjska doba saguarov je zelo dolga, saj živijo do dvesto let. Videti so kot vojaki na straži ob poteh, ki so vodile vse sou-

stvarjalce zgodovine Arizone: Indijance, španske konkvistadorje in misijonarje, rudosledce in razbojniške tolpe.

Saguari so izjemni tudi po tem, da po smrti živijo naprej - njihova posušena stebila nudijo zavetje raznim strupenjam, kucarjem in skorpijonom. (P. S.)

LABIRINT ZNANJA

Kviz »Labirint znanja« je na sporedu vsak torek od 20. do 21.30 na valovih Radia Glas Ljubljane (100.2 in 99.5 MHz), v njem pa lahko sodelujete le s prijavnico, ki jo objavljamo na tej strani.

Izpolnite prijavnico, jo izrežite in nalepite na dopisnico oziroma dajte v kuverto ter pošljite na naslov RGL, Kopitarjeva 6, Ljubljana. Če boste izzrebani, se bo v torek zvečer pri vas oglasil telefon in nežni glasek bo rekel: »Halo, tukaj Labirint znanja...«. In potem boste odgovarjali na lahka in težka vprašanja, ki jih zastavlja Alenka Sivka in Tomaž Sršen. Pravilni odgovori pa prinasajo ceden kupček denarja...

LABIRINT ZNANJA

Ime in priimek: _____

Telefonska številka: _____

Naslov: _____

Glasbena želja: _____

Prijavnico pošljite na naslov:
RGL, Kopitarjeva 6, Ljubljana,
za LABIRINT ZNANJA

Horoskop

zapisal
B. R. K.

OVEN 21. 3. - 20. 4.: Drugim boste mahali z dirigentsko palico, sami pa se boste v prostem času, ki ga bo kajpak več kot na pretek, posvečali svojim vzvišenim ciljem.

BIK 21. 4. - 20. 5.: Marsikaj od tistega, kar ste doslej cenili, boste razkrinkali kot nevredno pozornosti, zato boste začeli graditi novo strategijo svojega življenja.

DVOJČKA 21. 5. - 21. 6.: Znova vas bo začela preganjati ideja, da je z vami nekaj narobe. Ampak vaše zdravstveno počutje že ne bo krivo, saj boste čili in zdravi kot že dolgo ne.

RAK 22. 6. - 22. 7.: Nekdo bo nadvse nežen do vas. Ne boste se cutili vredni tolikšne pozornosti, zato se boste podali v razmisljanje, kako bi se mu oddolžili. Z neznostjo.

LEV 23. 7. - 23. 8.: V svojem notranjem svetu se ne boste počutili osamljeni, kajti v njem boste odkrivali koticke, ki bodo pritegnili vaso pozornost in zaposlili vas um.

DEVICA 24. 8. - 22. 9.: Začutili boste, da se že dolgo časa silite v nekaj, kar sploh ni vaša naloga. Še več: to sploh ni tisto, kar resnično želite in želite. To pa je...?

TEHTNICA 23. 9. - 22. 10.: Uspelo vam bo. Vendar bi vam uspelo tudi brez posebnega truda - v obeh svojcev in prijateljev ste namreč popolnoma nenadomestljivi. Kar tako naprej!

ŠKORPIJON 23. 10. - 22. 11.: Popustili boste in delali zgolj toliko, kolikor vas zavezuje posten dogovor. Dogovor z bogom pa vas zavezuje, da tega dne ne delate prav ničesar.

STRELEC 23. 11. - 21. 12.: S svojega stališča se o sebi seveda ne boste preveč motili. A ker ste resnicoljubni, si boste priznali številne svoje zmote in zablode. Zelo ljubeznivo.

KOZOROG 22. 12. - 20. 1.: Negotovi boste o tistem, kar vam je bilo še malo prej povsem jasno. S svojimi dvomi boste obremenili tudi svojo drago osebo, vendar vas bo na srečo razumela.

VODNAR 21. 1. - 19. 2.: Godrnjali boste zaradi neke svoje napake. Ampak drugi niso nič krivi, saj vas nadvse cislajo in razvajajo - ali pa vas preprosto pustijo pri miru.

RIBI 20. 2. - 20. 3.: V svojem izletu po deželi resnice si boste priznali marsikako svojo napako, vendar se ne boste obtoževali. Vrnili se boste mirni in skromni.

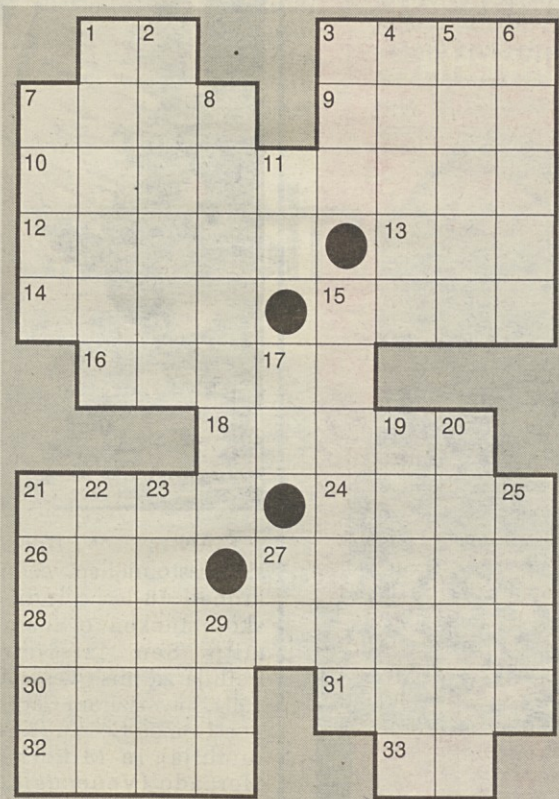
KRIŽANKA

Vodoravno:

1. začetnici slovenskega pesnika Gregorčica, 3. malajska blaznost, 7. glavno mesto Južne Koreje, 9. pernata zival, 10. kulturno gibanje, nastalo na prehodu iz srednjega veka v renesanso, 12. operni spev z orkestralno spremljavo, 13. poklon, 14. mesto v ameriški zvezni državi Teksas, 15. roman francoskega pisatelja Zolaja, 16. mesto na jugu Mjanmara, 18. ime slovenske flavtistke Grafenauer, 21. reka v Bosni, ki teče skozi Drvar, 24. ime nemškega dramatika Hochhuta, 26. mlečni izdelek, 27. ljubkovalna oblika imena Terezija, 28. pogodba med državno oblastjo in katoliško cerkvijo, 30. gora na avstrijskem Koroskem, 31. ime slovenske pesnice Muser, 32. plazilec, 33. rimska 6.

Navpično:

1. francoski slikar (Georges), 2. radirka, 3. ime finskega voznika rallyja Vatanena, 4. znamka japonskih avtomobilov, 5. svetovno morje, 6. izba, 7. anglesko-irski dramatik (George Bernard), 8. slovenski skladatelj (Bostjan), 11. kemijski znak za natrij, 15. nekdanji tanzanijski predsednik (Julius), 17. oranje, 19. nosnica pri konju, 20. vrsta ogljikovodiov, 21. hrvaski ali srbski begunec iz Bosne v 16. in 17. stoletju, 22. ošabna žena tebanskega kralja v grški mitologiji, 23. slovenski skladatelj (Blaz), 25. krajsa oblika muslimanskega imena Fatima, 27. grška crka, 29. zemeljska ožina na Malaki.

konkordat, Obir, Erna, kaca, VI.
der, Waco, Nana, Tavo, Irena, Uua, Rolf, str, Rezka,
Vodoravno: SG, amok, Seul, raca, humanizem, artja,
RESITEV

Danes goduje

Marjeta Kasijska

Marjeto Kasijsko poznajo in častijo predvsem v romanskih dezelah. O njenem življenju je le malo zgodovinskih podatkov, zato so preveč vneti castilci dodali številne zgodbe, ki pa so nepreverjene in malo verjetne.

Svetnica se je rodila leta 1381 v Umbriji v Italiji. Poročila se je z moskim, ki je bil znan po surovosti. Prva leta zakona niso bila srečna, scasoma pa je Marjeta s svojim potrpljenjem ublažila možev značaj. Imela sta dva otroka.

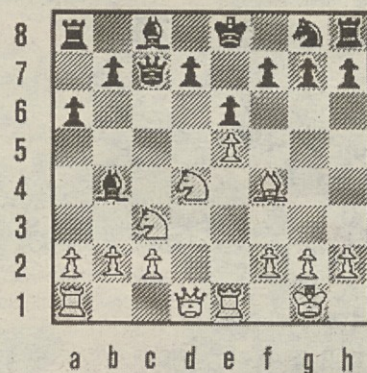
Po osemnajstih letih zakona so moža umorili. Ker sta se sinova zaklela, da bosta očetovo smrt maščevala, je Marjeta molila, da bi oba umrla, preden storita novo zlo. Zelja se ji je uresnicila in ostala je sama. Odsla je v bližnji samostan avgustinskih pušcavnic, kjer so ji določili službo bolniške negovalke. To delo je opravljala več desetletij.

Ko je hudo zbolela, jo je obiskala sosedja iz rodne vasi. Prosila jo je, naj ji z domačega vrta prinese cvečico vrtnico in prgišče svežih smokov. Sosedja se ji je začudeno nasmešnila, saj je bilo sredi januarja. Ko pa je prisla domov, je res našla na vrtu cvečico vrtnico in smokvo z nekaj sadeži.

Marjeta Kasijska je umrla 22. maja leta 1447. Castijo jo kot zavetnico bolniških negovalk, prosijo pa jo tudi za pomoč v brezupnih zadevah. V eni od zgodb o njenih zamaknjenjih jo upodabljajo klečečo pred Kristusom, v celu pa ima bodico s trnove krone.

(Vir: Leto svetnikov)

ŠAH

Pavasović - Erzen / Bled 1994

Beli je svojega kralja že postavil na varno - v rokado - in tudi bele figure so postavljene na dobra izhodišča polja. Prav to razvojno prednost je beli, ki je na potezi, v nadaljevanju spretno izkoristil in zmagal. Poglejmo si nadaljevanje, ki je botrovalo hitremu porazu črnega!

Rešitev naloge

S potezo 1.Se4! je beli ponudil trdnjavo in s tem osvojitve polja d6 za svojega skakača. 1...Le1: (Tudi umik lovca 1...Le7 2.Sd6+ crnemu ne obeta dobre položaje.). V partiji je sledilo: 2.Sd6+ Kf8 3.Dh5. Neroden položaj črnega kralja izkorišča bela dama.. 3...g6 4.Lh6+ Ke7 5.Dh4+ f6 6.Lg7! Osamljenemu črnemu kralju ni pomoči! 6...g5 7.Lf6+ Sf6: 8.Dg5! in črni se je vdal! S. Kovac

JUTRI

Pisalo se je leto
1848

Tudi on je sanjal, kako
bi človek lahko letel ...

Ure in ure je zrl v nebo in vztrajno opazoval ptice ter sanjari, kako bi se tudi človek dvignil pod nebo. Izdeloval je čisto majhna krila različnih oblik in ji preizkušal na vrtu za hišo. Pri teh poskusih je opazil, da ga veter dviga in da so krila pri večji višini nestabilna. Pa se je v naslednjih poskusih obesil pod krila, in tako premaknil težišče navzdol. Ko se je dodobra izuril, se je spuščal z vrha umetne, 30 metrov visoke kope peska, tako da je mogel izrabljati vetrove vseh smeri.

Ta vztrajni mož je bil nemški letalski inženir Otto Lilienthal, rojen 23. maja 1848. Z jadralnim letalom je prvič poletel leta 1891 in se v naslednjih letih odpravil na polet še skoraj dvatisočkrat. Dne 12. julija leta 1896, ko je hotel v svojo »ptico« vgraditi se motor, pa je poletel zadnjikrat. Padel je z višine 15 metrov in se ubil.

Ce bi morda živel še sedem ali osem let, bi docikal dan, ko sta brata Wright, letalska zanesenjaka, na jadralno letalo montirala motor in poletela z motornim letalom. Lilienthalove izkušnje so uporabili njegovi številni nasledniki.

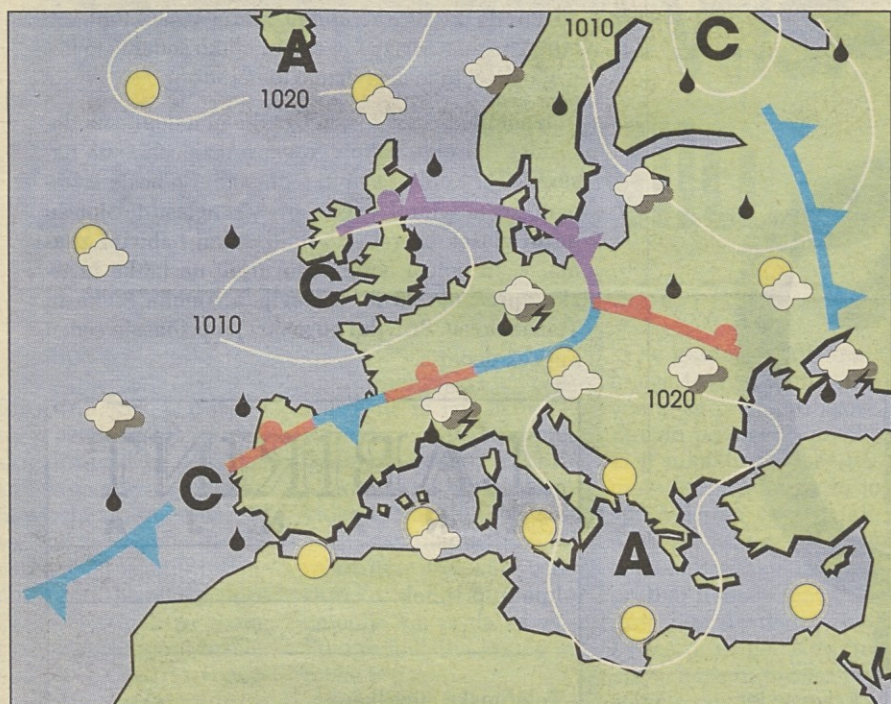
PREBLISK

Izkušnja je otrok Misli, Misel pa je otrok Akcije. Ne moremo ljudi vsega učiti iz knjig.

Benjamin Disraeli

EVROPA/JUG SONČNO, DRUGOD ŠE NESTALNO

Vremenska slika:

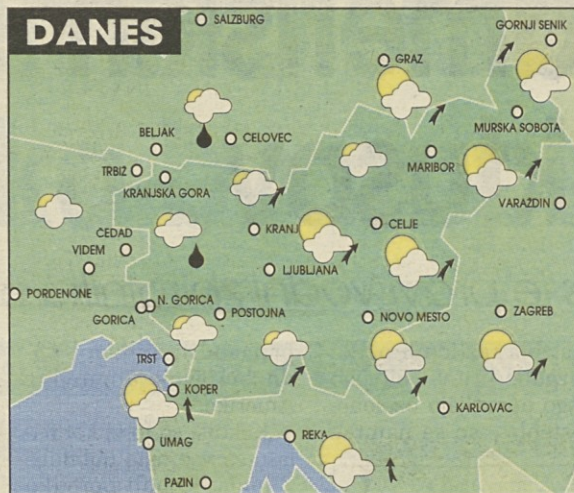
Območje visokega zračnega pritiska nad južnim Sredozemljem se krepi in počasi širi proti Alpam. Hladna fronta se zadržuje nad Alpami, a ne bo presla Slovenije. V višinah doteka k nam z JZ vetrovi toplejši in bolj suh zrak.

Podatke posreduje Hidrometeorološki zavod Slovenije.

ALPE JADRAN/ VEČINOMA SONČNO, ALPE NEVIHTE

OBLAČNOST	DEŽ/SNEG mm na dan
pod 10%	pod 5
10-30%	5-10
30-50%	10-30
50-80%	30-60
nad 80%	nad 60
VETER	NEVIHTE
5-10 m/s	MEGLA
nad 10 m/s	

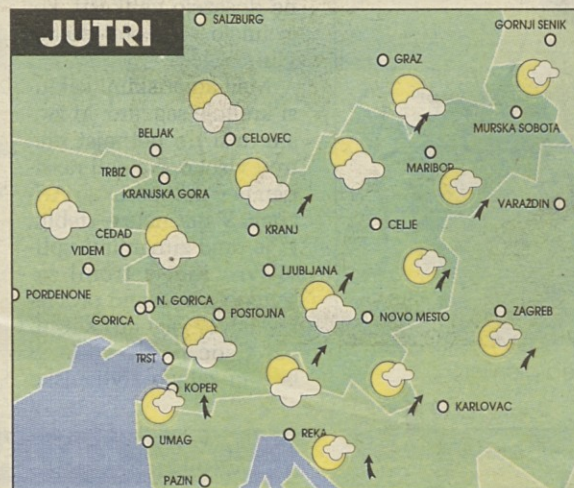

Slovenija:

Večinoma sončno, le v gorskem svetu spremenljivo oblačno. Najnižje temperature bodo od 9 do 14, najvišje do 18 °C.

Sosednje pokrajine:

Na območju Alp bo spremenljivo oblačno, popoldne bodo posamezne plohe. Drugod bo prevladovalo sončno vreme.

V Sloveniji:

V ponedeljek bo sončno in vroče. Temperature bodo okoli 30°C.

Obeti:

V torek se bo nadaljevalo poletno vreme. Sončno bo in toplo.

TEMPERATURE
ALPE JADRAN

včeraj ob 8. in ob 14. uri

LJUBLJANA.....	11/18
TRST.....	16/19
CELOVEC.....	11/17
BRNIK.....	10/17
MARIBOR.....	15/20
CELJE.....	12/20
NOVO MESTO.....	13/20
NOVA GORICA.....	15/19
MUR. SOBOTA.....	15/22
PORTOROŽ.....	17/20
POSTOJNA.....	13/14
ILIRSKA BISTRICA.....	14/16
KOČEVJE.....	13/19
CRNOMELJ.....	15/21
SLOV. GRADEC.....	12/18
BOVEC.....	-/-
RATECE.....	7/16
VOGEL.....	-/6
KREDARICA.....	1/1
VIDEM.....	14/21
GRADEC.....	12/20
MONOSTER.....	13/20
ZAGREB.....	15/23
REKA.....	-/-

TEMPERATURE
PO EVROPI

včeraj ob 8. in ob 14. uri

HELSINKI.....	2/10
STOCKHOLM.....	3/15
MOSKVA.....	9/19
BERLIN.....	7/10
VARSAVA.....	8/17
LONDON.....	10/16
AMSTERDAM.....	12/18
BRUSELJ.....	10/16
PARIZ.....	11/18
DUNAJ.....	11/19
ZÜRICH.....	6/14
ZENEVA.....	9/17
RIM.....	16/21
MILAN.....	15/21
BEOGRAD.....	13/24
BARCELONA.....	14/24
ISTAMBUL.....	16/24
MADRID.....	12/15
LIZBONA.....	15/17
ATENE.....	16/26
BUCAREST.....	12/25
MALTA.....	18/25
PRAGA.....	4/12

DOLŽINA DNEVA

Sonce bo vzšlo ob 04.22 in zšlo ob 19.35. Dan bo dolg 15 ur in 13 minut. Luna bo vzšla ob 16.28 in zšla ob 2.21.

Podatki zadevajo sončno uro, tako da je v poletnem času treba upoštevati enourni zamik.

TEMPERATURE REK

Mura (G. Radgona)	12,6°C
Sava (Radovljica)	8,2°C
Sava (Sentrjakob)	NP
Sava (Radece)	12,4°C
Savinja (Lasko)	14,0°C
Ljubljana (Moste)	12,0°C
Bistrica (Sodražica)	NP
Sora (Suha)	9,9°C
Iska	9,5°C

PLIMOVANJE

Danes: ob 2.39 najnižje -50 cm, ob 8.51 najvišje 25 cm, ob 14.14 najnižje -25 cm, ob 20.26 najvišje 55 cm.

Jutri: ob 3.15 najnižje -59 cm, ob 9.35 najvišje 31 cm, ob 14.56 najnižje -25 cm, ob 21.01 najvišje 57 cm.

RAZMERE NA CESTAH

Ceste po Sloveniji so suhe in normalno prevozne, promet pa tako v notranjosti kot na mejnih prehodih poteka brez zastojev, razen na mejnem prehodu Dolga vas, kjer čakajo tovorna vozila za izstop iz države do 8 ur.

"LE ROSSE"

"RDEČI ČEVLJI"

so postali v Italiji mit,

ker so sinonim Zmage.

Danes so še lepši,

inovativni po materialih in izdelavi,

še bolj polni energije:

naj postanejo

tudi

za vas simbol

športnega USPEHA.

URADNI POKROVITELJ PRVOLIGAŠA OLIMPIA BASKET MILANO

kronos
The Spirit of Sport.

SVET / SLIKA PRI SLIKI...ZGODBA PRI ZGODBI...

Najlepša
je Indijka

MANILA - V filipinski prestolnici so včeraj kronali 18-letno indijsko manekenko Dayanaro Torres in zaslužila okoli 340 milijonov lir. Pred palaco, v kateri se je odvijal natečaj, je bila protestna manifestacija feministk, ki so pozivale Ramosovo vlado, naj raje reši zgodi problem mladinske prostitucije, kot pa prireja lepota tekmovanja.

na 77.

Nova vesoljska lepota je nasledila portoricanko Dayanaro Torres in zaslužila okoli 340 milijonov lir. Pred palaco, v kateri se je odvijal natečaj, je bila protestna manifestacija feministk, ki so pozivale Ramosovo vlado, naj raje reši zgodi problem mladinske prostitucije, kot pa prireja lepota tekmovanja.

Namesto da
bi ranjenki
pomagala,
sta jo okradla

WASHINGTON - Med vožnjo z avtom skozi East Palo Alto v Kaliforniji je 85-letna Dorothy Albrightson izgubila oblast nad vozilom in se prevrnila, pri čemer se je huje ranila. Klicala je na pomoč in odzvala sta se dva moška, ki sta razbila okensko sipo, toda namesto da bi ji pomagala, sta ji ukradla torbico in plašč. Mimoidoci so poklicali policijo, ta pa rešilca, ki jo je odpeljal v bolnišnico. Ponesrečenka si je zlomila vretence, vendar pravijo, da njeno zdravstveno stanje ni kritično.

Policisti ustrelili
počepuškega
medveda

LOS ANGELES - Prebivalci losangeleske rezidenčne četrti Azusa že polnih dvajset let niso dozveli česa takega. Med hise je prilomastil dva stota in pol težak medved, ki mu gozdni čuvaji niso mogli do zivega niti z uspalnim sredstvom. Vanj so izstrelili kar dve dozi tega sredstva, vendar zaman - medved je še naprej strasil ljudi. Ko je medved naposled legel pod lopo, je neka ženska poklicala policijo, ki se je spravila nad kosmatinca s puskami in ga pobila.